

વસંત 'મુદ્રણાલય'માં ચીમનલાલ ઈશ્વરલાલ મ્હેતાજી છાપી.
ટે. સીવીલ હોસ્પીટાલ સામે પાનાભાઈની વાડી,
અમદાવાદ.

सूचना.

- १ जो महाशय पुस्तक मंगावे वे अपना ठिकाना पत्ता हिन्दी और अंग्रेजी दोनों अक्षरोंमें गाँवके नाम, पोस्टऑफिस और जील्ला साफ अक्षरों [हफ्तों] में लिखे। जिनका साफ अक्षरोंमें पत्र नहीं होगा और पूरा पत्ता नहीं होगा उसको पुस्तक नहीं भेज सकेंगे।
- २ अपने गाँवमें जो संतमुनिराज या महासतियांजी जिस समुदायका हो उस समुदायका नाम और संतमुनिराज या महासतियांजीका नाम लिखनेकी कृपा करे।
- ३ जिस गाँवमें जैनज्ञानभंडार, जैनपुस्तकालय [लायब्रेरी] जैनपाठशाला हो तो उसका नाम तथा ठिकाना कृपा करके लिखें।
- ४ यदि किसी सज्जन के पास ज्ञानबोधक शुद्ध सूत्रसिद्धान्त, बोल थोकडा, छंद, चउपाई, स्तवन, सज्जाय आदि हो तो कृपाकर ज्ञानवृद्धिके लिये हमको भेजनेकी कृपा करे, कार्य होनेबाद उसको मूलप्रत वापीस भेज दी जायगी।
- ५ सेठिया जैन विद्यालयमें बालकों को अंग्रेजी, हिन्दी, महा-जनी [वाणीका], धार्मिक, संस्कृत और प्राकृत आदि विषयोंका अभ्यास अवैतनिक रूपसे करवाया जाता है। संस्कृतविद्यार्थियोंको न्याय, व्याकरण और साहित्य का आ-चार्य या तीर्थतक पढ़ाया जाता है। और निराधार जैन-बालकों को विद्याभ्यासके लिये सब तरहके बंदोबस्त है।

- ६ सेठिया जैनग्रन्थालयमें हस्तलिखित जैनशास्त्र और मुद्रित संस्कृत, प्राकृत, हिन्दी, गुजराती और अंग्रेजी पुस्तकों का संग्रह किया गया है जिससे सार्वजनिक लाभ हो सकता है। और इसी स्थानसे दीक्षाभिलाषी सज्जन [वैरागीभाई या वैरागन बाई] को वस्त्र, प्राण, रजोहरण आदी दीक्षाके उपकरण, और हस्तलिखित दशवैकालिक, उत्तराध्ययन, नंदी, सुखविपाक आदि सूत्र मूलपाठ विद्वानोंसे शुद्ध कराया हुआ विनामूल्य मिल सकता है, कइएक छपी हुई पुस्तकें भी तय्यार हैं वह दीक्षाके अवसर पर मंगवा लें।

निवेदक—

अगरचंद भैरोदान सेठिया.

बीकानेर [राजपूताना]

गणितानुयोग जैन आगमનો एक उपयोगी भाग છે. તે દ્રવ્યાનુયોગની માફક ગહન અને વિચારણીય છે, ઘટલુંજ નહીં પણ તે સૌ કરતાં વધારે ચોક્કસ રૂપ છે. કોઈ પણ દેશના કોઈ પણ માણસને છુછશો કે વે ને વે કેટલા ? તો તેનો એકજ જવાબ મલશે કે ચાર. કોઈ પણ ગહન સિદ્ધાંત સૂક્ષ્મપણાને લીધે મગજમાં ઉતરતો ન હોય પણ તે ગણિતશૈલીથી સમજાવનાર હોય તો તરત સમજી શકાય.

જૈન આગમોમાં જીવાભિગમ જંબુદ્વીપપત્તિ સૂર્યપત્તિ પશ્ચવણા ભગવતી વગેરે સૂત્રોમાં જુદે જુદે પ્રકારે ગણિતાનુયોગનું પ્રતિપાદન કરેલ છે. પણ તે વધામાં વધારે ગહન ભગવતીસૂત્રના નવમા શતકના ૩૨ માં ઉદ્દેશમાં દર્શાવેલ ગાંગેય અણગારના માંગા છે. ગાંગેય અણગાર ૨૩ માં તીર્થંકર પાર્શ્વનાથ ભગવાનના શિષ્યાનુશિષ્ય હતા. મહાવીર સ્વામીની તીર્થંકર અવસ્થામાં તે વિદ્યમાન હતા. એક વખતે મહાવીર સ્વામીનો તેમને સમાગમ થતાં મહાવીર સ્વામી સર્વજ્ઞ છે કે કેમ તેની પરીક્ષા કરવાને ગાંગેય અણગારે જીવના ઉત્પત્તિસ્થાન અને તે સ્થાનના સયોગથી થતા વિકલ્પ-માંગા સંબંધી પ્રશ્નો કર્યા. મહાવીર સ્વામીએ તે પ્રશ્નોનો સવિસ્તર જવાબ આપ્યો. જેનો સમગ્ર હકીકત ભગવતીસૂત્રના નવમા શતકના ૩૨ માં ઉદ્દેશમાં ઉપલબ્ધ છે. આ જવાબથી ગાંગેય અણગારને મહાવીરસ્વામીની સર્વજ્ઞતા વિષે ખાત્રી થઈ છે અને તેમણે મહાવીર પ્રભુ પાસે ચાર મહાવ્રતરૂપ ધર્મમાંથી પાંચ મહાવ્રતરૂપ ધર્મનો સ્વીકાર કર્યો છે. આ

માંગા પટલા ગહન છે કે તેનું વિસ્તૃત વર્ણન ન હોય તો સંમત જાય નહીં. આ લેખકે આજથી ૨૨ વર્ષ અગાઉ પંડિતવર્ય શ્રી ઉત્તમચંદ્રજી સ્વામી પાસે જ્યારે આ માંગાનો અભ્યાસ કર્યો, ત્યારેજ આ માંગાના અંગે અંગ છુટા પાડી ક્રમવદ્ધ યોજવાની ઇચ્છા થતાં પંડિત મહારાજની મદદથી પ્રકરણવદ્ધ પુસ્તક રૂપે યોજના કરી હતી. આમાં નવ પ્રકરણ પાઠવામાં આવ્યા છે.

માંગાનું પૃથક્કરણ કરીએ તો તેમાંથી પદ અને વિકલ્પ એવા બે અંગ નીકળે છે. પદ એ સ્થાનના પ્રસ્તારની સંજ્ઞા છે અને વિકલ્પ એ જીવના પ્રસ્તારની સંજ્ઞા છે. જીવ અને તેનાં ઉત્પત્તિસ્થાન એ બેનો પોતપોતાનો સંયોગ વિચારવાથી પદ અને વિકલ્પ નીપજે છે અને બેનો પરસ્પરનો સંયોગ ચિંતવાથી માંગાની ઉત્પત્તિ થાય છે. તેથી માંગાના સ્પષ્ટીકરણ માટે પહેલા બે પ્રકરણમાં પદ અને વિકલ્પની હકીકત દર્શાવી છે. તેમાં પળ સ્થાન એ સ્થાયી અને જીવ આગંતુક હોવાથી વિકલ્પ પહેલા પદનું ચિંતવન કર્યું છે. પદ પ્રકરણમાં અસંયોગી, ત્રિક-સંયોગી આદિ એકેક સંયોગિના કેટલા કેટલા પ્રસ્તાર થાય, તેમજ એકંદર પ્રસ્તારની કેટલી સંખ્યા થાય અને તે પ્રસ્તાર કેવી રીતે લખાય તેના નિયમો યંત્રો અને ઉદાહરણ સહિત વિસ્તારથી વિવેચન છે. બીજા પ્રકરણમાં પળ તેવી રીતે વિકલ્પ-જીવના પ્રસ્તારનું ચિંતન કરવામાં આવેલ છે. સામાન્ય રીતે પદના અને માંગાના પ્રસ્તારને પળ વિકલ્પ કહી શકાય, પળ એ બન્નેને જુદા જુદા ઓલખાવવા માટે આ ગ્રંથમાં માત્ર જીવના પ્રસ્તારનીજ વિકલ્પ સંજ્ઞા રાખવામાં આવી છે. જીવના પ્રસ્તાર જુદી જુદી રીતે પળ લખી શકાય છે તેથી તે પ્રકરણમાં પ્રસ્તાર લખવાની જુદી જુદી રીતો પળ દર્શાવી છે. છતાં મુખ્ય તો પહેલીજ રીત છે. પટલે નષ્ટ ઉદ્દિષ્ટ પતાકા વગેરે પહેલી રીતે ઉપરજ રચાયેલા યોજ્યા છે.

માંગાના પ્રસ્તારમાં અસંયોગી ત્રિકસંયોગી આદિ એકેક સંયોગીની સંખ્યા કેટલી કેટલી થાય તે જાણવા માટે ત્રીજું શુચિકા પ્રકરણ છે. માંગાની સંખ્યા જુદી જુદી રીતે નીકળી શકે છે. તેથી તેમાં જુદી જુદી રીતોનું પળ નિદર્શન કરેલું છે.

૧. ચોથા પ્રકરણમાં સ્થાન અને જીવના જોડાણથી જેટલા જેટલા પ્રસ્તાર થાય તે ભાંગાના પ્રસ્તાર દર્શાવ્યા છે. શીખનારના મગજમાં તેનું સ્વરૂપ વરાવર ઠસી જાય તેટલા માટે ઉદાહરણ તરીકે એકથી માંડી સાત જીવ અને સાત સ્થાન સુધીના ભાંગાના પ્રસ્તાર દર્શાવ્યા છે. તે પ્રસ્તારમાં આંકડા અને શૂન્ય આવે છે તેનું શું તાત્પર્ય છે તે પણ પ્રકરણને અંતે જણાવવામાં આવેલ છે.

પાંચમા પ્રકરણમાં પદ વિકલ્પ અને ભાંગાના પ્રસ્તારનો નષ્ટ વિધિ દર્શાવેલ છે. નષ્ટ પડેલે પ્રસ્તારમાંનું કોઈ પણ નષ્ટ થઈ ગયું હોય, खेवाइ ગયું હોય કે કોઈ તરફથી પુછવામાં આવે કે અમુક નંબરનું રૂપ કેવું થાય તે રૂપ વધા પ્રસ્તાર લખ્યા વિના શોધી કાઢવાની રીતને નષ્ટ કહેવામાં આવે છે, પદ અને ભાંગાના નષ્ટ એકેક રીતે અને વિકલ્પના નષ્ટ બે રીતે શોધી શકાય છે તેથી વિકલ્પના નષ્ટની બંને રીતો નિયમ અને વિસ્તૃત ઉદાહરણ સહિત જણાવવામાં આવેલ છે.

છઠા પ્રકરણમાં ઉક્ત ધ્રુવે પ્રકારના પ્રસ્તારના ઉદ્દિષ્ટનું સ્વરૂપ છે, ઉદ્દિષ્ટ પડેલે પ્રસ્તારનું ગમે તે રૂપ લખાવી તે રૂપ કયા નંબરનું છે એમ કોઈ તરફથી પુછવામાં આવે તો તે રૂપની સંખ્યા શોધી કાઢવાની રીતને ઉદ્દિષ્ટ કહેવામાં આવે છે.

સાતમા પ્રકરણમાં પદ વિકલ્પ અને ભાંગાનો મેરુવિધિ વતાવ્યો છે. મેરુથી અસયોગી દ્વિકસંયોગી આદિની સંખ્યા અને સર્વ સંખ્યા નીકળે છે તેમજ આયંક અને અંત્ય અંક એકઠા વગડા આદિના પ્રસ્તારમાં કેટલાં કેટલાં રૂપ છે તે પણ મેરુથી જણાય છે. આ યંત્રનો આકાર મેરુ પર્વત જેવો થાય છે માટે તેનું નામ મેરુ પાઢશમાં આવ્યું છે.

આઠમા પ્રકરણમાં પતાકાવિધિ જણાવેલ છે, પદ અને ભાંગાની પતાકા કદાચ થઈ શકતી હશે પણ તે જાણવામાં ન હોવાથી માત્ર વિકલ્પનીજ પતાકા દર્શાવી છે. પતાકાથી વિકલ્પના તે તે સયોગીના સ્થાનનો નિર્દેશ થાય છે અને તેનો

ઉપયોગ વિકલ્પના નષ્ટ શોધવામાં થાય છે. વિકલ્પના સંયોગીની અને એકંદર સંખ્યા પણ પતાકાથી નીકળે છે. આ યંત્રનો આકાર પતાકા-ધ્વજાને આકારે થાય છે માટે તેનું નામ પતાકા પાઢવામાં આવ્યું છે.

નવમા પ્રકરણમાં મર્કટી જેનું નામ સારણી છે તેનું સ્વરૂપ દર્શાવવામાં આવ્યું છે. મર્કટીયંત્રથી પદ વિકલ્પ અને ભાંગા પે ત્રણેના અસંયોગી દ્વિકસંયોગી આદિની સંખ્યા, તેમજ એકંદર સંખ્યા નીકળે છે. મર્કટીના ચઢની માફક ત્રિછી લાઇનના વલે કોઠાના સરવાલાથી એકેક કોઠો મર્કટી યંત્રનો પુરવામાં આવે છે તેથી તેનું નામ મર્કટી રાખવામાં આવ્યું છે. આ નવ પ્રકરણમાં ગાંગેય અળગારના, ભાંગાનો, પ્રથમ ગ્રંથ, સમાપ્ત થાય છે.

ત્યારપછી શ્રાવકવ્રતભંગદીપિકા નામનો વીજો ગ્રંથ આવે છે. આનું મૂલ ધર્મસંગ્રહ નામના ગ્રંથમાં તેમજ શ્રાવકવ્રતભંગાવચ્ચૂરિનામે એક ત્રણ પાનાના સંસ્કૃત પુસ્તકમાં જોવામાં આવ્યું. ગ્રંથની ભાષા પ્રાકૃત અને સંસ્કૃત; તેમાં પણ સંક્ષિપ્ત વર્ણન. પટલે તે ઉપરથી ભાંગા જેવી ગહન વાવત સામાન્ય લોકો ન સમજી શકે. જનસમાજ માટે લોકભાષામાં વિસ્તારથી ઉદાહરણ સાથે આ વિષય યોજવામાં આવે તો વધારે ઉપયોગી થાય એવો સંકલ્પ થતાં સંવત્ ૧૯૬૪ ના ચાતુર્માસ્યમાં થાનગઢ મુકામે ગુરુ મહારાજ શ્રી ગુલાબચંદ્રજી સ્વામીની પ્રેરણાથી ઉક્ત ગ્રંથની યોજના કરવામાં આવી પણ તેની એકજ નકલ થવાથી તે એક પોથીની સાથે ગુમ થઈ પટલે વીજીવાર સંવત્ ૧૯૭૬ ના વૈશાખ માસમાં ઉમરડા મુકામે તે ગ્રંથ લખવામાં આવ્યો. તેમાં છ પ્રકરણ પાઢવામાં આવ્યાં છે. ગાંગેય અળગારનાં નવ પ્રકરણમાંના પહેલાં છ પ્રકરણ પ્રમાણેજ આનાં છ પ્રકરણો છે. ફેર માત્ર પહેલાં બે પ્રકરણના ક્રમમાં છે. તેમાં પદ પ્રકરણ પહેલું અને વિકલ્પ પ્રકરણ વીજુ છે ત્યારે આમાં વિકલ્પ પ્રકરણ પહેલું અને પદ પ્રકરણ વીજુ છે. ગાંગેય અળગારના પદ અને શ્રાવકવ્રતનાં પદની રચનામાં કઈ ફેર નથી. બેની રચના એક સરખીજ છે. પણ તેની મૂલ વસ્તુમાં ફેર છે. ગાંગેય અળગારનાં પદ સ્થાન આશ્રિત છે ત્યારે શ્રાવકવ્રતનાં પદ વ્રત આશ્રિત છે.

અર્થાત્ શ્રાવકનાં એક વ્રતથી. માંડી વાર વ્રત સુધીનાં સંયોગથી પદની રચના થાય છે. ગાંગેય અળગારના વિકલ્પ કરતાં શ્રાવક વ્રતના વિકલ્પની રચના વિલક્ષણ છે. આના ષટ્ભંગી આદિ ભંગીઓના જીઢાળથી નિપજે છે. તે ભંગીઓનું સ્વરૂપ અને તેના પ્રસ્તાર પહેલા પ્રકરણમાં આપવામાં આવ્યા છે વ્રતોના સંયોગથી નિષ્પન્ન થતા પદનું સ્વરૂપ વીજા પ્રકરણમાં વિકલ્પ અને પદના યોગથી જે ભાંગાની નંચ્યા નીકળે છે તેની સૂચિકા આપવામાં આવી છે. આ સૂચિકાના ચંત્રની રચના દેવકુલને આકારે થવાથી તેનું નામ દેવકુલિકા આપવામાં આવ્યું છે. ષટ્ભંગી આદિ પાંચ ભંગીઓનું સંક્રંડ અને અસંક્રંડ એવી પાંચ દેવકુલિકા આ પ્રકરણમાં દર્શાવેલ છે.

ચોથા પ્રકરણમાં વિકલ્પ અને પદના યોગથી થતા ભાંગાના પ્રસ્તારનું સ્વરૂપ અને તેનું તાત્પર્ય દર્શાવવામાં આવ્યું છે.

પાંચમા પ્રકરણમાં વિકલ્પ અને ભાંગાના નષ્ટની રીત દર્શાવ્યા છે. પદના નષ્ટની રીત ગાંગેય અળગારના પદ નષ્ટની માફક છે એટલે આંહિ જુદી દર્શાવી નથી.

છઠા પ્રકરણમાં વિકલ્પ અને ભાંગાના હ્રિષ્ટની રીત બતાવી છે. એકંદર છ પ્રકરણમાં આ ગ્રંથ સમાપ્ત થાય છે. શ્રાવક વ્રતના ભાંગા સમજવાને ઇચ્છનાર માણસમાટે આ ગ્રંથ અંધારામાં મટકતા માણસને લીવાની માફક ઉપકારક થવાનો સંભવ હોવાથી આનું નામ શ્રાવકવ્રતભગદીપિકા રાખવામાં આવ્યું છે.

ત્યારપછી ત્રીજો ગ્રંથ અનુપૂર્વીના ભાંગા સંવંધી છે. તેમાં પાંચ પ્રકરણ છે. પહેલા પ્રકરણમાં ભાંગાની સંસ્થા જાણવાનો રીત, વીજા પ્રકરણમાં ભાંગાના પ્રસ્તાર લખવાનો રીત, ત્રીજા પ્રકરણમાં નષ્ટ વિધિ, ચોથા પ્રકરણમાં હ્રિષ્ટ વિધિ અને પાંચમા પ્રકરણમાં ભાંગાના સર્વ અંકોના સરવાળાનો વિધિ દર્શાવેલ છે. ભાંગાના અંકોનું તાત્પર્ય અને દરેકના વિસ્તૃત ઉદાહરણો પણ આપવામાં આવ્યાં છે.

ત્યારપછી ચોથો ગ્રંથ પૂર્વાનુપૂર્વી અથવા દ્રવ્યના સંયોગથી થતા ભાંગાના પ્રસ્તાર સંવંધી છે. તેમાં ત્રણ પ્રકરણ પાડવામાં

આવ્યાં છે. પહેલા પ્રકરણમાં ભાંગાની સંખ્યા જાણવાની રીત, વીજામાં પ્રસ્તાર લખવાની રીત અને ત્રીજામાં પ્રસ્તારના આધક અંત્ય અંક શોધક મેરુવિધિ વતાવેલ છે.

પ્રકંદર ચાર ગ્રંથોનાં ૬+૬+૫+૩=૨૩ ત્રેવીશ પ્રકરણોથી આ ગ્રંથ સમાપ્ત થાય છે.

ચારે ગ્રંથોમાં ભાંગાના પ્રસ્તાર પાંચ મુખ્ય વસ્તુ છે તેથી ચારેના સંગ્રહનું નામ 'પ્રસ્તાર રત્નાવલિ' પડેલું રાખવામાં આવ્યું છે. આમાં દર્શાવેલ રીત પ્રમાણે જેટલા પ્રસ્તાર બનાવવા હોય અને તેમાં જેટલો સમય ગાળવો હોય તેટલો ગાળી શકાય, પટલે સામાયિક પૌષ્ઠ કે સવરના સમયમાં મનની પકાગ્રતા સાધવી હોય અને વૃત્તિઓને સ્થિર કરવી હોય ત્યારે આ ગણિત વધુ ઉપયોગી થઈ પડવાનો સંભવ છે જેથી પકાગ્રતા સાધવા ઇચ્છનારે ધ્યાન કરીને આનો અભ્યાસ કરવો જોઈએ.

પિંગલ શાસ્ત્રમાં પણ છંદના પ્રસ્તાર, નટ્ટ, ઉદ્દિષ્ટ મેરુ, પતાકા, મર્કટી વગેરે દર્શાવેલ છે તેની રચના કેટલેક અંશે આને મળતી છે.

લીલાવતી ગણિતમાં પણ એક સ્થળે આવા ભાંગોની યોડી દર્શાવેલ છે. પણ ભાંગાના પ્રસ્તાર સંબધી જૈન સાહિત્યમાં જેટલો વિસ્તાર છે તેટલો વીજે જોવામાં નથી આવતો. આ ઉપરાંત વીજા પણ વર્ણગદ્ય રસ અને સ્પર્શના ભાંગા, ચરમ અચરમના ભાંગા, ક્રોધ માન માયા અને લોભના ભાંગા, સપ્રદેશી અપ્રદેશીના એમ અનેક ભાંગાઓની રચના જૈનસૂત્રોમાં છે. ઉક્તગ્રંથના અભ્યાસથી આ સઘળા ભાંગાઓની રચના જાણવી વધુ સરલ થઈ પડે છે. પટલા માટે જિજ્ઞાસુઓના હિતાર્થે આ ગ્રંથ યોજવામાં આવ્યો છે.

આ ગ્રંથના ગણિતવિભાગમાં પ્રસ્તાર યંત્રો વગેરેના આંકડા તપાસવામાં મુનિશ્રી સુશાલચંદ્રજીએ ઘણી સહાયતા કરી છે તેથી તેનો આભાર માનવામાં આવે છે.

ॐ શાન્તિ: શાન્તિ: શાન્તિ:

સંવત ૧૯૮૦ પોષ
શુકલ પૂર્ણિમા.

}

મુનિશ્રી રત્નચંદ્ર

अनुक्रमणिका.

विषय	पृष्ठ
१ मंगलाचरण...	१
ग्रंथ १ लो.	
श्री गंगेय अणगारना भांगा	
प्रकरण १ जुं—पद	२
२ पदना प्रस्तार	४
३ पदना प्रस्तारनुं रहस्य	६
प्रकरण २ जुं—विकल्प	६
४ जीवना प्रस्तार	८
५ विकल्प लखवानो आम्नाय	१०
६ विकल्प लखवानी वीजी रीत.	११
७ जीवना प्रस्तारनुं तात्पर्य.	११
प्रकरण ३ जुं.	११
८ शुचिका	१२
९ भांगानी संख्या जाणवानी वीजी रीत.	१५
१० भांगाना संवेधयंत्रनुं तात्पर्य.	१५
११ भांगानी संख्या जाणवानी वीजी रीत	१५
प्रकरण ४ थुं—भांगा...	१७
१२ भांगाना प्रस्तार	५७
१३ भांगाना प्रस्तारनुं तात्पर्य	५८
१४ भांगाना प्रस्तार लखवानी वीजीरीत...	६०
१५ भांगाना प्रस्तारानी वीजीरीत...	६१
१६ भांगाना प्रस्तारानी चोथीरीत	६१

प्रकरण ५ मुं—नष्ट विधि
१७ पदना नष्ट विधि	६२
१८ विकल्पना नष्टविधि	७१
१९ विकल्पना नष्टनी बीजीरीत	७६
२० उलटणीना अंकनं तात्पर्य	९७
२१ भांगानो नष्ट विधि	९८
प्रकरण ६ तुं—उद्दिष्ट.
२२ पदना उद्दिष्ट.	११२
२३ विकल्पना उद्दिष्ट	११४
२४ भांगाना उद्दिष्ट	११७
प्रकरण ७ मुं—मेरु...
२५ पदना मेरु विधि.	११९
२६ पदना प्रस्तारमां आद्यन्त अंक काढवानी आम्नाय	१२०
२७ आद्यंक तथा अन्त्यांक शोधक मेरु विधि	१२२
२८ विकल्पनो मेरुविधि	१२४
२९ मेरु लखवानी बीजीरीत	१२६
३० विकल्पनो आद्यन्त अंक शोधक मेरुविधि	१२७
३१ भांगानो मेरुविधि	१२८
३२ भांगानो आद्यन्त अंक शोधक मेरुविधि	१३०
प्रकरण ८ मुं—पताका.
३३ पताका करणविधि	१३३
३४ पताकानुं रहस्य	१४०
प्रकरण ९ मुं—मर्कटी.
३५ मर्कटी करणविधि.	१४०

ग्रंथ २ जो.

श्रावकव्रतभंगदीपिका

प्रकरण १ लुं—विकल्प.
३६ षट् भंगीनुं स्वरूप.	१४७
३७ विकल्पना प्रस्तारना आंकडानुं तात्पर्य.	१५९
प्रकरण २ लुं.
३८ पद	१५९

प्रकरण ३ जुं...शुचिका.
३९ षट्भंगी देवकुलिका...	१६८
४० नवभंगी देवकुलिका	१७६
४१ २१ भंगी देवकुलिका.	१८२
४२ ४९ भंगी देवकुलिका.	१८९
४३ १४७ भंगी देवकुलिका.	१९५
४४ देवकुलिकानुं तात्पर्य.	२०२
प्रकरण ४ थुं.
४५ सिद्ध भांगाना प्रस्तार.	२०३
४६ सिद्ध भांगाना प्रस्तार लखवानी बीजीरीत	२१३
४७ सिद्ध भांगाना प्रस्तारनुं तात्पर्य.	२२३
प्रकरण ५ मुं—नष्टविधि.
४८ भांगानो नष्टविधि.	२२४
४९ विकल्पनो नष्टविधि.	२२८
प्रकरण ६ तुं—उद्दिष्टविधि.
५० सिद्ध भांगानो उद्दिष्टविधि.	२३२
५१ विकल्पनो उद्दिष्टविधि.	२३८

ग्रंथ ३ जो.

अनुपूर्वीना भांगा.

प्रकरण १ लु.
५२ प्रस्तारनी संख्या.	२४०
प्रकरण २ जुं.
५३ प्रस्तार लखवानी रीत	२४२
५४ प्रस्तारना अंकनुं तात्पर्य.	२४६
प्रकरण ३ जुं.
५५ अनुपूर्वीना प्रस्तारनो नष्टविधि.	२४६

प्रकरण ४. शुं.
५६ अनुपूर्वीना प्रस्तारता उद्दिष्ट.	२४९
प्रकरण ५. मुं.
५७ अनुपूर्वीना प्रस्तारता अंकोना सरवाळानो विधि	२५०

ग्रंथ ४ थो.

पूर्वानुपूर्वीना भांगा

प्रकरण १. लुं.
५८ प्रस्तार संख्या	२५२
५९ संयोगी संवेध यंत्र	२५२
६० पूर्वानुपूर्वीना संयोगी भांगानो विधि...	२५३
प्रकरण २. जुं.
६१ पूर्वानुपूर्वी भांगा लखवानी रीत	२५४
प्रकरण ३. जुं.
६२ पूर्वानुपूर्वीना संयोगी भांगा काढवानो मेरु विधि.	२५६
६३ पूर्वानुपूर्वी भांगाना आयअंक शोधक मेरुविधि	२५६
६४ ग्रंथ प्रशस्ति	२५७

शुद्धिपत्र.

पृष्ठ.	पंक्ति
उपो० १	११
२	२
६	१
७	९
१०	८
१०	३२
"	"
१२	९
१२	१८
१३	१७
१८	१९
१८	२४
६२	१२
६५	१४
६८	२
६९	१
७२	२
७२	१०
९७	१८
१०६	८
"	"
११५	१५
१२४	६
१३०	७
१३८	१७

अशुद्ध
उद्देशमां
गांगिय
सप्तम
विकल्प
जभणी
२२२
१११२२१
असंयोगीनां
५२६
२९२५
तेना
पहली
यत्र
काढता
३५
संयागी
उपर
करता
वे

४	१०
---	----

१३ मुं
किकल्प
विकल्पना
भांगाना
७३

शुद्ध. :

उद्देशमां
गांगिय
सप्त-सं-१
विकल्प
जभणी
१२२२
११२२१
असंयोगीनां
५२५
१९२५
तेनी
पहली
यत्र
काढतां
३६
संयोगी
०
करतां
चार

३	९
---	---

६ दुं
विकल्प
विकल्पनो
भांगानो
१०२

१५०	२३
१६०	९
१६५	७
१६७	१०
१६७	१५
१८३	१७
१८४	१२
१८५	१०
२०१	५
२०२	९
२०७	२१
२२४	१०
२२७	१
२३९	१६
२५३	४

१६

जाणमि	जाणामि
वेय	वेये
प्रिक	त्रिक
व्रत	व्रत
पस्तार	प्रस्तार
म.	मै.
५२६१	९२६१
७२०१	७८२०१
५००७	५०७
वतना	व्रतना
१२९४	१२९६
भांगाना	भांगाना
उमेरता	उमेरतां
अन	अने
तन	तेने

परिशिष्ट शुद्धिपत्रक.

पृ.	पं.	अशुद्ध.	शुद्ध.
		७-९	७-१
१५	५	आपवामां.	०
७७	१५	१३	१२
१६२	१७	६६	३६
२१०	१०	११११६६०	०
२११	५	३३	२३
२३५	९	"	"
"	२०	७९	४९
२३७	१४	४८२३६०९	४९४१२५८
"	१६	"	"
२३८	१	४९०६०१६	५०२३६६५
"	"	४९०६०१७	५०२३६६६
"	२	५२१३४
२४३	१९		

श्रीवीतरागाय नमः

श्रीप्रस्तार-रत्नावलि.

मंगलाचरणम्—

शार्दूलविक्रीडितवृतम्—

नत्वा शासननायकं जिनवरं श्रीवर्द्धमानं प्रभुं,
स्मृत्वा चोत्तमचन्द्रजिद्वुधवरं भङ्गादिविद्यागुरुम् ।
भङ्गानां गहनां गतिं ज्ञपयितुं जिज्ञासुवर्गं सुखं,
भाषायां रचयामि विस्तृततया प्रस्ताररत्नावलिम् ॥१॥

अर्थ-वर्त्तमान शासनना नायक तीर्थकर महाराज
श्रीमहावीर प्रभुने नमस्कार करीने, गंगीयाना भांगा वगेरे शिखव-
नार पंडितश्रीउत्तमचंद्रजी स्वामीनुं स्मरण करीने, गंगीयाना भांगा,
श्रावकव्रतना भांगा अने अनुपूर्वी वगेरेना भांगा के जेनी शैली
गहन छे ते शैली जिज्ञासुवर्ग सुखे सुखे जाणी शके तेदला माटे
“ श्रीप्रस्ताररत्नावलि ” नामनुं पुस्तक लोकभाषामां-
गुजराती भाषामां रचुं छुं ?

અંથ ૧ લેા.

શ્રીગાંગિયઅળગારના ભાંગા. ૧.

પ્રસ્તાવ-

દુહો- પદ-વિકલ્પ શૂચિ પ્રતર, નષ્ટ અને ઉદ્દિષ્ટ;

મેરુ પર્તાકા મર્કટી, પ્રકરણ નવ એ ઇટ ॥૧॥

શ્રીભગવતીસૂત્રના નવમા શતકના ૩૧ મા ઉદ્દેશમાં શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનના શિષ્યાનુશિષ્ય ગંગીયા નામના અળગારે શ્રી મહાવીરસ્વામિને પ્રશ્નો પુચ્છ્યા છે કે અમુક સંખ્યાના જીવ અમુક ઠામે જાય તેનાં કેટલા ભાંગા થાય ભાંગા એટલે વિકલ્પ--મેદ-- પ્રસ્તાર; મહાવીરસ્વામિયે તેના જવાબ આપ્યા છે અને ભાંગાની સંખ્યા જણાવી છે; તે ભાંગા કેવી રીતે અને કેટલે પ્રકારે વને છે તેનો આંહિ વિચાર કરીએ. સામાન્ય રીતે પદ અને વિકલ્પના યોગથી ભાંગા વને છે. પદ એટલે સ્થાન--ઠામના પ્રસ્તાર અને વિકલ્પ એટલે જીવના પ્રસ્તાર, તેથી ભાંગા સમજવા માટે પ્રથમ પદ અને વિકલ્પ સમજવાની જરૂર છે. એટલું જ નહિ. પણ તેની સંખ્યા વગેરે જાણવા માટે શૂચિકા નષ્ટ ઉદ્દિષ્ટ વગેરે જાણવાની પણ જરૂર છે. તેથી ઉપર સંખ્યા દોહા પ્રમાણે ભાંગાના નવ અંગ જાણવાની આવશ્યકતા છે માટે ક્રમસર એકેક અંગનો એકેક પ્રકરણમાં વિચાર કરવામાં આવશે.

પ્રકરણ ૧ હું; પદ--સ્થાનપ્રસ્તાર.

ભાંગાનો અંગોમાં પ્રથમ અંગ પદ-સ્થાનપ્રસ્તાર છે માટે પ્રથમ પદનો વિચાર કરીએ. જીવ મરીને કોઈ પણ સ્થાને જાય, તે સ્થાન એક કરતો વધારે હોય- એટલે તેના સંયોગથી પ્રસ્તાર થાય.

જેમ નરકમાં જાય તો નરક સાત છે. દેવલોકમાં જાય તો દેવલોક ચાર છે, એટલે સાત કે ચાર ઠામના પરસ્પર સંયોગથી પ્રસ્તાર થાય. એક વે ત્રણ આદિ ઠામના કેટલા કેટલા પ્રસ્તાર થાય તે જાણવાનો વિધિ આ પ્રમાણે છે;—

જેટલા ઠામ હોય તેટલીવાર વમણા વમણા કરી એકેક મેલવતાં જડે તો પ્રસ્તારની સંખ્યા નીકલે. જેમ એક ઠામ હોય તો એક પદ, બે ઠામ હોય તો ત્રણ પદ, ત્રણ ઠામ હોય તો સાત પદ, ચાર ઠામ હોય તો ૧૫ પદ, અને સાત ઠામ હોય તો ૧૨૭ પદ. તેનો ચંચ નીચે મુજબ—

ઠામ—	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
પદ—	૧	૩	૭	૧૫	૩૧	૬૩	૧૨૭

એમ સાત ઠામના ૧૨૭ પદ થાય. હવે તેમાં અસંયોગીનાં કેટલાં ? દ્વિકસંયોગીનાં કેટલાં ? એમ કોઈ પૂછે તો જેટલા ઠામનાં પદ કાઢવાં હોય એટલા કોઠા કરવા અને ત્રણ કોઠા આઢા કરવા, તેમાં સાત ઠામના અસંયોગીના સાત, માટે મધ્યની પંક્તિના પહેલા કોઠામાં ૭ નો અંક મુકવો, પછી ઉપરની પંક્તિમાં એક કોઠો સ્વાલી મુકી બીજા કોઠામાં એક ઓછો કરી છ નો અંક મુકવો, એમ એક એક ઘટાડતાં પહેલી પંક્તિના સાતમા કોઠામાં એકનો અંક આવે । હવે નીચેની પંક્તિમાં એક કોઠો મુકી બીજામાં બેનો અંક મુકવો, પછી એક એક વધારતાં સાતમા કોઠામાં સાતનો અંક આવે. પછી ઉપરની પંક્તિયે ગુણવા અને નીચેની પંક્તિયે ભાગવા, જે અંક આવે તેથી મધ્યપંક્તિના કોઠા ભરવા । જેમકે—અસંયોગીના સાત છે તેને છયે ગુણી બેયે ભાગતાં ૨૧ આવે તે દ્વિકસંયોગીના જાણવા, પછી એકવીસને પાંચે ગુણી ત્રણે ભાગતાં ૩૫ આવે તે ત્રિક સંયોગીના જાણવા । એમ સાત સંયોગીનો એક જા-

गुणक	६	५	४	३	२	१	सर्वमली १२७
७	२१	३५	३५	२१	७	१	
भाजक	२	३	४	५	६	७	

उपर वतावेल यंत्र प्रमाणे सात ठामना पदनी संख्या '१२७' नीकळी; पण तेना प्रस्तारनी रचना केवी रीते करवी ते वतावे छे. प्रथम असंयोगिनां सात पद थाय ए सात ठामना यंत्रमां वताव्युं. ते असंयोगी छे माटे तेमां बीजो अंक जोडाय नहि एटले एकथी एकैक नंबर च्हडता सात अंको लखवा. जेम-१-२-३-४-५-६-७. पछी द्विकसंयोगीना २१, ते द्विकसंयोग माटे वच्चे ठामनो जोड करवो. जेम पहेलुं ने बीजुं एटले १२, पछी पहेलुं ने बीजुं एटले १३, पछी पहेलुं ने चोथुं एटले १४, एम सात ठाम छे माटे सात सुधी च्हडवुं. १७ नो अंक आवे एटले एकडाने मुकी देवो. तेनी जग्याए वेनो अंक राखवो. २७ आवे एटले वेने मुकी तेनी जग्याए त्रणनो अंक राखवो. एम परिवर्त्तन करतां ६७ आवेशे एटले द्विकसंयोगीनां २१ पद पुरां थशे. पछी त्रिकसंयोगीनां ३५, त्रिकसंयोग छे माटे त्रण त्रण आंकडानो योग करवो. जेम-१२३-१२४ इत्यादि सात सुधी च्हडाने वेना अंकने ठेकाणे त्रणनो अंक मुकवो. एम परिवर्त्तन करतां १६७ सुधी पद्दोच्या पछी प्रथम अंक एकडाने मुकी तेने ठेकाणे वगडो राखवो. एम २६७ सुधी गया पछी वगडाने ठेकाणे त्रणडो मुकवो. एवी रीते परिवर्त्तन करतां ५६७ ए प्रस्तार आवेशे एटले त्रिक संयोगनां ३५ पद पुरां थशे. एवी रीते

चउकसंयोगीनां ३५, पांचसंयोगीनां २१, छसंयोगीनां ७ अने सात संयोगीनुं एक लखवुं. जेम सात ठामनां पद बताव्यां तेवजि रीते जेठलां ठामनां लखवां होय तेठलां लखवां, जेठलां ठाम होय ते अंक सुधी परावर्त्तन थाय. आठ-ठामनां लखवां होय तो आठडा सुधी चहडता अंको लखायां पछी आगला अंकनुं परिवर्त्तन थाय.

उदाहरण तरीके सात ठामनां १२७ पद-प्रस्तार थाय ते लखी बतावाय छे—

असंयोगी--७	३६	१५६	च. सं. ३५
१	३७	१५७	१२३४
२	४५	१६७	१२३५
३	४६	२३४	१२३६
४	४७	२३५	१२३७
५	५६	२३६	१२४५
६	५७	२३७	१२४६
७	६७	२४५	१२४७
पंच ७	पंच--२१	२४६	१२५६
		२४७	१२५७
		२५६	१२६७
		२५७	१३४५
		२६७	१३४६
		३४५	१३४७
		३४६	१३५६
		३४७	१३५७
		३५६	१३६७
		३५७	१४५६
		३६७	१४५७
		४५६	१४६७
		४५७	२३४५
		५६७	२३४६
		५६७	२३४७
		५६७	२३५६
		५६७	२३५७
		५६७	२३६७
		५६७	२३७६
		५६७	२३७७
		५६७	२३८६
		५६७	२३८७
		५६७	२३९६
		५६७	२३९७
		५६७	२४०६
		५६७	२४०७
		५६७	२४१६
		५६७	२४१७
		५६७	२४२६
		५६७	२४२७
		५६७	२४३६
		५६७	२४३७
		५६७	२४४६
		५६७	२४४७
		५६७	२४५६
		५६७	२४५७
		५६७	२४६६
		५६७	२४६७
		५६७	२४७६
		५६७	२४७७
		५६७	२४८६
		५६७	२४८७
		५६७	२४९६
		५६७	२४९७
		५६७	२५०६
		५६७	२५०७
		५६७	२५१६
		५६७	२५१७
		५६७	२५२६
		५६७	२५२७
		५६७	२५३६
		५६७	२५३७
		५६७	२५४६
		५६७	२५४७
		५६७	२५५६
		५६७	२५५७
		५६७	२५६६
		५६७	२५६७
		५६७	२५७६
		५६७	२५७७
		५६७	२५८६
		५६७	२५८७
		५६७	२५९६
		५६७	२५९७
		५६७	२६०६
		५६७	२६०७
		५६७	२६१६
		५६७	२६१७
		५६७	२६२६
		५६७	२६२७
		५६७	२६३६
		५६७	२६३७
		५६७	२६४६
		५६७	२६४७
		५६७	२६५६
		५६७	२६५७
		५६७	२६६६
		५६७	२६६७
		५६७	२६७६
		५६७	२६७७
		५६७	२६८६
		५६७	२६८७
		५६७	२६९६
		५६७	२६९७
		५६७	२७०६
		५६७	२७०७
		५६७	२७१६
		५६७	२७१७
		५६७	२७२६
		५६७	२७२७
		५६७	२७३६
		५६७	२७३७
		५६७	२७४६
		५६७	२७४७
		५६७	२७५६
		५६७	२७५७
		५६७	२७६६
		५६७	२७६७
		५६७	२७७६
		५६७	२७७७
		५६७	२७८६
		५६७	२७८७
		५६७	२७९६
		५६७	२७९७
		५६७	२८०६
		५६७	२८०७
		५६७	२८१६
		५६७	२८१७
		५६७	२८२६
		५६७	२८२७
		५६७	२८३६
		५६७	२८३७
		५६७	२८४६
		५६७	२८४७
		५६७	२८५६
		५६७	२८५७
		५६७	२८६६
		५६७	२८६७
		५६७	२८७६
		५६७	२८७७
		५६७	२८८६
		५६७	२८८७
		५६७	२८९६
		५६७	२८९७
		५६७	२९०६
		५६७	२९०७
		५६७	२९१६
		५६७	२९१७
		५६७	२९२६
		५६७	२९२७
		५६७	२९३६
		५६७	२९३७
		५६७	२९४६
		५६७	२९४७
		५६७	२९५६
		५६७	२९५७
		५६७	२९६६
		५६७	२९६७
		५६७	२९७६
		५६७	२९७७
		५६७	२९८६
		५६७	२९८७
		५६७	२९९६
		५६७	२९९७
		५६७	३००६
		५६७	३००७
		५६७	३०१६
		५६७	३०१७
		५६७	३०२६
		५६७	३०२७
		५६७	३०३६
		५६७	३०३७
		५६७	३०४६
		५६७	३०४७
		५६७	३०५६
		५६७	३०५७
		५६७	३०६६
		५६७	३०६७
		५६७	३०७६
		५६७	३०७७
		५६७	३०८६
		५६७	३०८७
		५६७	३०९६
		५६७	३०९७
		५६७	३१०६
		५६७	३१०७
		५६७	३११६
		५६७	३११७
		५६७	३१२६
		५६७	३१२७
		५६७	३१३६
		५६७	३१३७
		५६७	३१४६
		५६७	३१४७
		५६७	३१५६
		५६७	३१५७
		५६७	३१६६
		५६७	३१६७
		५६७	३१७६
		५६७	३१७७
		५६७	३१८६
		५६७	३१८७
		५६७	३१९६
		५६७	३१९७
		५६७	३२०६
		५६७	३२०७
		५६७	३२१६
		५६७	३२१७
		५६७	३२२६
		५६७	३२२७
		५६७	३२३६
		५६७	३२३७
		५६७	३२४६
		५६७	३२४७
		५६७	३२५६
		५६७	३२५७
		५६७	३२६६
		५६७	३२६७
		५६७	३२७६
		५६७	३२७७
		५६७	३२८६
		५६७	३२८७
		५६७	३२९६
		५६७	३२९७
		५६७	३३०६
		५६७	३३०७
		५६७	३३१६
		५६७	३३१७
		५६७	३३२६
		५६७	३३२७
		५६७	३३३६
		५६७	३३३७
		५६७	३३४६
		५६७	३३४७
		५६७	३३५६
		५६७	३३५७
		५६७	३३६६
		५६७	३३६७
		५६७	३३७६
		५६७	३३७७
		५६७	३३८६
		५६७	३३८७
		५६७	३३९६
		५६७	३३९७
		५६७	३४०६
		५६७	३४०७
		५६७	३४१६
		५६७	३४१७
		५६७	३४२६
		५६७	३४२७
		५६७	३४३६
		५६७	३४३७
		५६७	३४४६
		५६७	३४४७
		५६७	३४५६
		५६७	३४५७
		५६७	३४६६
		५६७	३४६७
		५६७	३४७६
		५६७	३४७७
		५६७	३४८६
		५६७	३४८७
		५६७	३४९६
		५६७	३४९७
		५६७	३५०६
		५६७	३५०७
		५६७	३५१६
		५६७	३५१७
		५६७	३५२६
		५६७	३५२७
		५६७	३५३६
		५६७	३५३७
		५६७	३५४६
		५६७	३५४७
		५६७	३५५६
		५६७	३५५७
		५६७	३५६६
		५६७	३५६७
		५६७	३५७६
		५६७	३५७७
		५६७	३५८६
		५६७	३५८७
		५६७	३५९६
		५६७	३५९७
		५६७	३६०६
		५६७	३६०७
		५६७	३६१६
		५६७	३६१७
		५६७	३६२६
		५६७	३६२७
		५६७	३६३६
		५६७	३६३७
		५६७	३६४६
		५६७	३६४७
		५६७	३६५६
		५६७	३६५७
		५६७	३६६६
		५६७	३६६७
		५६७	३६७६
		५६७	३६७७
		५६७	३६८६
		५६७	३६८७
		५६७	३६९६
		५६७	३६९७
		५६७	३७०६
		५६७	३७०७
		५६७	३७१६
		५६७	३७१७
		५६७	३७२६
		५६७	३७२७
		५६७	३७३६
		५६७	३७३७
		५६७	३७४६
		५६७	३७४७
		५६७	३७५६
		५६७	३७५७
		५६७	३७६६
		५६७	३७६७
		५६७	३७७६
		५६७	३७७७
		५६७	३७८६
		५६७	३७८७
		५६७	३७९६
		५६७	३७९७
		५६७	३८०६
		५६७	३८०७
		५	

૨૩૬૭	૧૨૩૪૭	૨૪૫૬૭	સુત્રમ
૨૪૫૬	૧૨૩૫૬	૩૪૫૬૭	૧૨૩૪૫૬૭
૨૪૫૭	૧૨૩૫૭		
૨૪૬૭	૧૨૩૬૭	પવ ૨૧	
૨૫૬૭	૧૨૪૫૬		પવ ૧
૩૪૫૬	૧૨૪૫૭		
૩૪૫૭	૧૨૪૬૭	૫.સં. ૭	સર્વમંત્રી
૩૪૬૭	૧૨૫૬૭		૧૨૭
૩૫૬૭	૧૩૪૫૬	૧૨૩૪૫૬	
૪૫૬૭	૧૩૪૫૭	૧૨૩૪૫૭	પ્રસ્તાર થયા
	૧૩૪૬૭	૧૨૩૪૬૭	
પવ ૩૫	૧૩૫૬૭	૧૨૩૫૬૭	
	૧૪૫૬૭	૧૨૪૫૬૭	
પં. સં. ૨૧	૨૩૪૫૬	૧૩૪૫૬૭	
૧૨૩૪૫	૨૩૪૫૭	૨૩૪૫૬૭	
૧૨૩૪૬	૨૩૫૬૭	પવ ૭	

પદના પ્રસ્તારનું રહસ્ય.

સાત ઠામના પ્રસ્તારમાં પ્રથમ અસંયોગીનાં સાત પદ છે. તેનું રહસ્ય એ કે કોઈ જીવ પહેલે ઠામે-પહેલી નરકે જાય. કોઈ વીજીએ, કોઈ ત્રીજીએ, કોઈ ચોથીએ, કોઈ પાંચમીએ, કોઈ છઠીએ, અને કોઈ સાતમીએ જાય. દ્વિકસંયોગમાં પ્રથમ ૧૨ નો અંક છે. તે કોઈ જીવ પહેલી ને વીજીએ જાય, ૬૭ નો અંક હોય તો કોઈ જીવ છઠી ને સાતમીએ જાય. ત્રિકસંયોગમાં પ્રથમ અંક ૧૨૩ છે તે કોઈ જીવ પહેલી વીજી અને ત્રીજીએ જાય. એમ દર્શાવે છે. ૫૬૭ નો અંક હોય તો કોઈ પાંચમી, છઠી અને સાતમીએ જાય એમ દરેક પ્રસ્તારનું રહસ્ય સમજવું.

પ્રકરણ ૨ જું=વિકલ્પ--જીવ પ્રસ્તાર.

જેટલા જીવના વિકલ્પ કરવા હોય તેટલી વાર એકથી ચઢતા વમણા કરવા, એક જીવનો એક વિકલ્પ, બે જીવનાં બે, ત્રણ

જીવના ચાર, એમ વમળા કરતાં સાત જીવના ૬૪ વિકલ્પ થાય તેનો યંત્ર—

જીવ—	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
વિકલ્પ—	૧	૨	૪	૮	૧૬	૩૨	૬૪

તેમાં અસંયોગીના કેટલા ? દ્વિકસંયોગીના કેટલા ? એમ કોઈ પુછે તો જેટલા જીવના વિકલ્પ કાઢવા હોય તેટલા ઉભા કોઠા કરવા અને આઢા કોઠા ગણ કરવા, પછી મધ્યની પંક્તિના પહેલા કોઠામાં સાત જીવના અસંયોગીનો એક વિકલ્પ થાય માટે એકનો અંક મુકવો, પછી ઉપરની પંક્તિમાં સાત જીવના વિકલ્પ છે માટે પહેલો કોઠો खाली મુકી વીજા કોઠામાં છ મુકવા, પછી એક એક ઘડાડતાં છેલ્લા કોઠામાં એક અંક મુકવો । હવે નીચેની પંક્તિમાં પહેલો કોઠો खाली મુકી વીજા કોઠામાં એક મુકવો, ત્રીજામાં બે, એમ એક એક વધારતાં જરૂં. પછી ઉપરની પંક્તિયે ગુણવા અને નીચેની પંક્તિયે ભાગવા । જેમ એકને છયે ગુણી એકે ભાગતાં છ આવે, તે મધ્યની પંક્તિના વીજા કોઠામાં મુકવો અને તે દ્વિકસંયોગીના વિકલ્પ જાણવા. પછી છને પાંચે ગુણી વેયે ભાગતાં ૧૫ આવે તે ત્રીજા કોઠામાં મુકવા, અને તે ત્રિકસંયોગીના વિકલ્પ જાણવા । એમ કરતાં સાત સંયોગીનો એક વિકલ્પ આવે. વલી મધ્યની પંક્તિનો સરવાલો કરિયે તો તેટલા જીવના વિકલ્પની સંખ્યા થાય । તેની યંત્ર સ્થાપના—

ગુણક—	૬	૫	૪	૩	૨	૧	સર્વમલી
૧	૬	૧૫	૨૦	૧૫	૬	૧	૬૪
ભાજક—	૧	૨	૩	૪	૫	૬	

વિકલ્પ લખવાનો આમ્નાય—

સાત જીવના દ્વિકસંયોગીના છ વિકલ્પ થાય, તેમાં દ્વિક-સંયોગી છે માટે વે અંકજ આવે, તેમાં પહેલા વિકલ્પમાં પ્રથમ એકઠો લખવો, પછી સાત જીવ છે તેમાંથી એક લખાઈ ગયો વાકી છ રહ્યા તે મુકવા એટલે ‘૧૬’ આવું રૂપ થયું, પછી અન્યના અંકમાંથી એક કાઢી આગલામાં મેલવવો, જેમ છમાંથી એક કાઢી આગલનો એક અંક છે તેમાં મેલવતાં ૨૫ થયા. એમ ઉપરમાંથી એક એક કાઢી આગલામાં મેલવતાં છેલ્લું રૂપ ‘૬૧’ એ પ્રકારનું થયું । હવે ત્રિક-સંયોગીના વિકલ્પ ૧૫ થાય છે, તેમાં ત્રણ અંકજ આવે, પ્રથમ વે એકઠા મુકવા, પછી સાતમાંથી વે કાઢતાં પાંચ રહ્યા તે ત્રીજે સ્થાને મુકવા એટલે ‘૧૧૫’ આવું રૂપ થયું, પછી અન્યમાંથી એક કાઢી પૂર્વલામાં નાંખતાં ‘૧૨૪’ એવું રૂપ થયું, પછી વીજામાંથી એક કાઢી તેના આગલામાં નાંખતાં ‘૨૧૪’ એવું રૂપ થયું । પછી પહેલામાં એક વધારતાં વે થયા । તેથી આગલ વીજો અંક નથી માટે તેમાંથી એક કાઢવો અને અન્યનો ચારનો અંક છે તેમાંથી એક કાઢવો અને વચ્ચેનો ૧ મેલવવો એટલે ત્રણ થયા તે વચમાં મુકવો તેથી ‘૧૩૩’ આવું રૂપ થયું, પછી વચલા ધાનામાં ત્રણનો અંક છે તેમાંથી એક કાઢી આગલા ધાનામાં મેલવતાં ‘૨૨૩’ આવું રૂપ થયું. વલી પળ વીજા ધાનામાંથી એક કાઢી પહેલા ધાનામાં નાંખતાં ‘૩૧૩’ આવું રૂપ થયું, પછી પહેલા ધાનામાં ૩ નો અંક છે તેમાં એક રાખવો વાકી વે વધે તે અને એક છેલ્લા ધાનામાંથી લેવો અને એક વધારાનો એટલે ચાર થયા, તે વીજા ધાનામાં મુકતાં ‘૧૪૨’ આવું રૂપ થયું. એમ ઉપલામાંથી ઘટાડતાં જવું અને તેના આગલના ધાનામાં નાંખતાં જવું અને પહેલામાં વધારે થાય ત્યારે તેમાં એક અંક રાખવો ને વાકીના કાઢવા, અને એક છેલ્લામાંથી કાઢવો ને

एक वधारानो नाखवो, जे थाय ते छेलाथी पूर्वलामां नाखवो. जेवुं
पहेलुं रूप होय तेथी उलटुंज छेल्लुं रूप आवे एटले समाप्त थयुं जा-
णवुं । जेम चउकसंयोगीना २० विकल्प थाय तेमां पहेलु '१११४'
एवुं रूप थयुं तो छेल्लुं रूप '४१११' आववुं जोडये, एवी रीति वधा
विकल्प लखवा । तेना प्रस्तार नीचे मुजव—

७ जीवना ६४ विकल्प
थाय तेमां असं० १

४२१
५११

११२१२

१२११२

२१११२

१११३१

११२२१

१२१२१

२११२१

११३११

१२२११

२१२११

१३१११

२२१११

३११११

७

एवं. १५

एवं. १

चउकसं० २०

द्विक सं० ६

१६

२५

३४

४३

५२

६१

१११४

११२३

१२१३

२११३

११३२

१२२२

२१२२

१३१२

२२१२

३११२

११४१

१२३१

२१३१

१३२१

२२२१

३१२१

१४११

२३११

३२११

४१११

एवं. ६

त्रिकसं० १५

११५

१२४

२१४

१३३

२२३

३१३

१४२

२३२

३२२

४१२

१५१

२४१

३३१

एवं. २०

पंचसं० १५

११११३

१११२२

एवं. १५

छसं० ६

११११६२

११११२१

१११२११

११२१११

१२११११

२१११११

एवं. ६

सप्तसं० १

१११११११

एवं. १

सर्वमली ६४

અથ વિકલ્પ લખવાની વીજી રીત.

પહેલી રીતમાં અસંયોગી દ્વિકસંયોગી વગેરે જુદા જુદા લખાય છે અને આ વીજી રીતમાં વધા મેળા લખાય છે તે આ પ્રમાણે—

પ્રથમ જેટલા જીવના વિકલ્પના પ્રસ્તાર કરવા હોય તે અંક મુકવો, પછી તે સર્વ ગુરુ અંકને ક્રમે ક્રમે લઘુ કરતાં કરતાં ત્યાં સુધી કરવું કે તેના સર્વ લઘુ અર્થાત્ વધા એકઠા થઈ જાય. એટલું લખ્યાલમાં રાખવું કે જે અંક કે તેથી વધારે અંક હોય ત્યારે પ્રથમ આદિ ગુરુને લઘુ કરવો, તેની જમણી બાજુ ઉપર પ્રમાણેનો અંક મુકવો અને શેષ વધે તે ડાબી તરફ મુકવો ।

જેમકે સાત જીવના ૬૪ વિકલ્પ—

૭	૨૧૨૨	૩૧૨૧
૧૬	૧૧૧૨૨	૧૨૧૨૧
૨૫	૪૧૨	૨૧૧૨૧
૧૧૫	૧૩૧૨	૧૧૧૧૨૧
૩૪	૨૨૧૨	૫૧૧
૧૨૪	૧૧૨૧૨	૧૪૧૧
૨૧૪	૩૧૧૨	૨૩૧૧
૧૧૧૪	૧૨૧૧૨	૧૧૩૧૧
૪૩	૨૧૧૧૨	૩૨૧૧
૧૩૩	૧૧૧૧૧૨	૧૨૨૧૧
૨૨૩	૬૧	૨૧૨૧૧
૧૧૨૩	૧૫૧	૧૧૧૨૧૧
૩૧૩	૨૪૧	૪૧૧૧
૧૨૧૩	૧૧૪૧	૧૩૧૧૧
૨૧૧૩	૩૩૧	૨૨૧૧૧
૧૧૧૧૩	૧૨૩૧	૧૧૨૧૧૧
૫૨	૨૧૩૧	૩૧૧૧૧
૧૪૨	૧૧૧૩૧	૧૨૧૧૧૧
૨૩૨	૪૨૧	૨૧૧૧૧૧
૧૧૩૨	૧૩૨૧	૧૧૧૧૧૧૧
૩૨૨	૨૨૨૧	
૨૨૨	૧૧૧૨૨૧	પાંચ ૬૪

વિકલ્પ--જીવના પ્રસ્તારનું તાત્પર્ય.

સાત જીવના દ્વિકસંયોગીનો પહેલો વિકલ્પ '૧૬' થાય છે. આમાં એક અને છ એ વે આંકનો સંયોગ છે. તે એક જીવ એક ઠામે અને છ જીવ વીજે ઠામે જાય એમ મૂલ્ય છે. વીજો વિકલ્પ '૨૫' છે. તેમાં વે જીવ એક ઠામે અને પાંચ જીવ વીજે ઠામે જાય. એમ દરેક વિકલ્પના આંકનું રહસ્ય સમજવું.

પ્રકરણ ૩ જું=શૂચિકા.

ભાંગાની સંખ્યા તથા તેના સંયોગીની સંખ્યા જાણવાને શૂચિકાચંત્ર વનાવવો જોઈએ. પ્રથમ પદ અને વિકલ્પના સંયોગી પ્રસ્તાર જાણવા માટે આગલ કહ્યા પ્રમાણે સંવેધયંત્ર વનાવી પદ વિકલ્પના તે તે સંયોગીની સંખ્યા જાણવી. જેમ કોઈ પૂછે કે સાત જીવ સાત ઠામે જાય તેની શૂચી કરો, તો સાત જીવના વિકલ્પનો સંવેધયંત્ર કરવો તે આ પ્રમાણે—

ગુણક—	૬	૫	૪	૩	૨	૧	
૧	૬	૧૫	૨૦	૧૫	૬	૧	સર્વ મઠી ૬૪
ભાજક—	૧	૨	૩	૪	૫	૬	

सात ठामना पदना संकेत्यत्र—						
माजक—	२	३	४	५	६	७
७	२१	३५	३५	२१	७	१
गुणक—	६	५	४	३	२	१

पंच मली
१२७

पछी असंयोगीनां पद प्रथम क्त्ववां, तेनी नामे असंयोगीना विकल्प क्त्ववा. एम द्विकसंयोगीनां पद क्त्वा तेनी नामे द्विकसंयोगीना विकल्प क्त्ववा. एम यावन जेठ्या संयोगीनां पद होय तेठ्या संयोगीना विकल्प क्त्ववा. पछी मांहीमांही गुणवा, असंयोगीना पदने असंयोगीना विकल्पनी साथे गुणतां जे आवे ते असंयोगीनां भांगा समजवा. एम द्विकसंयोगीनां पदने द्विकसंयोगीना विकल्पनी साथे गुणतां जे आवे ते द्विकसंयोगीना भांगा समजवा । जेय सात जीव सात ठेकाणे जाय तेना भांगा केठ्या थाय ? अने असंयोगी द्विकसंयोगीना केठ्या ? एम पूछे तो उपरनी गीति प्रमाणे यंत्रनीचे मुजब—

सात जीव सात ठेकाणे जाय तेनी गृही—

सात ठामनां पद	सात जीवना विकल्प	असंयोगादिकना भांगा
असंयोगी	७ असंयोगीना वि.	१ असं. भांगा ७
द्विकसंयोगी	२१ द्विकसं. वि.	६ द्विकसं. भांगा १२६
त्रिकसंयोगी	३५ त्रिकसं. वि.	१५ त्रिकसं. भांगा ५२५
चउसंयोगी	३५ चउसं. वि.	२० चउसं. भांगा ७००
पंचसंयोगी	२१ पंचसं. वि.	१५ पंचसं. भांगा ३१५
छसंयोगी	७ छसं. वि.	६ छसं. भांगा ४२
सातसंयोगी	१ सातसं. वि.	१ सातसं. भां. १
कुल पद—	१२७ कुल विकल्प—६४	कुल भांगा— १७१६

દશ જીવ સાત ઠામે જાય તેની શુચી—			૧૨ જીવ ૧૦ ઠામે જાય તેની શુચી—		
પદ	વિકલ્પ	ભાંગા	પદ	વિકલ્પ	ભાંગા
અસં. ૭	૧	૭	અસં. ૧૦	૧	૧૦
હિ. સં. ૨૧	૯	૧૮૯	હિ. સં. ૪૫	૧૧	૪૯૫
ત્રિ. સં. ૩૫	૩૬	૧૨૬૦	ત્રિ. સં. ૧૨૦	૫૫	૬૬૦૦
ચ. સં. ૩૫	૮૪	૨૯૪૦	ચ. સં. ૨૧૦	૧૬૫	૩૪૬૫૦
પં. સં. ૨૧	૧૨૬	૨૬૪૬	પ. સં. ૨૫૨	૩૩૦	૮૩૧૬૦
છ. સં. ૭	૧૨૬	૮૮૨	છ. સં. ૨૧૦	૪૬૨	૯૭૦૨૦
સા. સં. ૧	૮૪	૮૪	સા. સં. ૧૨૦	૪૬૨	૫૫૨૪૦
			આ. સં. ૪૫	૩૩૦	૧૪૮૫૦
			ન. સં. ૧૦	૧૬૫	૧૬૫૦
			દ. સં. ૧	૫૫	૫૫
કુલ. ૧૨૭	૪૬૬	૮૦૦૮	કુલ. ૧૦૨૩	૨૦૩૬	૨૯૩૯૩૦

૧૨ જીવ ૭ ઠામે જાય તેની શુચી—			૧૩ જીવ ૭ ઠામે જાય તેની શુચી—		
પદ	વિકલ્પ	ભાંગા	પદ	વિકલ્પ	ભાંગા
અ. સં. ૭	૧	૭	અ. સં. ૭	૧	૭
હિ. સં. ૨૧	૧૧	૨૩૧	હિ. સં. ૨૧	૧૨	૨૫૨
ત્રિ. સં. ૩૫	૫૫	૨૯૨૫	ત્રિ. સં. ૩૫	૬૬	૨૩૧૦
ચ. સં. ૩૫	૧૬૫	૫૭૭૫	ચ. સં. ૩૫	૨૨૦	૭૭૦૦
પ. સં. ૨૧	૩૩૦	૬૯૩૦	પ. સં. ૨૧	૪૯૫	૧૦૩૯૫
છ. સં. ૭	૪૬૨	૩૨૩૪	છ. સં. ૭	૭૯૨	૫૫૪૪
સા. સં. ૧	૪૬૨	૪૬૨	મા. સં. ૧	૯૨૪	૯૨૪
કુલ ૧૨૭	૧૪૮૬	૧૮૫૬૪	કુલ ૧૨૭	૨૫૧૦	૨૭૧૩૨

भांगानी संख्या जाणवानी बीजी रीत.

पद अने विकल्पना संवेधयंत्रनी पेठे भांगानो पण त्रण पंक्तिवालो संवेधयंत्र वनाववो । जेटला जीव अने ठाम होय तेटला आडा कोठा वनाववा । पहेली पंक्तिमां जेटला ठाम होय ते आंकथी शुरू करीने च्हडता आंक लखवा । बीजी पंक्तिमां एकथी च्हडता आंक लखवा । पहेली पंक्तिना आंक गुणक तरीके अने बीजी पंक्तिना आंक भाजक तरीके वताववाने मुख आगल गुणक अने भाजक एवा वे शब्द लखवा । पछी पहेला कोठाना गुणकने पहेला कोठाना भाजक अंकथी भागी वचली पंक्तिनो पहेलो कोठो भरवो । ते अंकने बीजा कोठाना गुणकथी गुणी बीजा कोठाना भाजक अंकथी भागी वचली पंक्तिनो बीजा कोठो भरवो । एही रीते वचली पंक्ति पूरी भरवी. वचली पंक्तिना लब्धांको भांगानी संख्या दर्शवनारा छे.

जेमके एकथी मांडीने सात जीव सात ठामे जाय तेना संवेधयंत्र—

गुणक	७	८	९	१०	११	१२	१३
७		२८	८४	२१०	४६२	९२४	१७१६
भाजक	१	२	३	४	५	६	७

एकथी मांडीने आठ जीव आठ ठामे जाय तेना भांगानो संवेधयंत्र—

गुणक	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
८		३६	१२०	३३०	७९२	१७१६	३४३२	६४३५
भाजक	१	२	३	४	५	६	७	८

भांगाना संवेधयंत्रनु तात्पर्य.

પ્રથમ યંત્રની મધ્ય પંક્તિના પહેલા કોઠામાં ૭ નો અંક છે, તે એક જીવ સાત ઠામે જાય તેના ભાંગાની સંખ્યા દર્શાવે છે । વીજા કોઠામાં ૨૮ નો અંક છે, તે બે જીવ સાત ઠામે જાય તેના ભાંગાની સંખ્યા દર્શાવે છે । છઠ્ઠા કોઠામાં ૧૨૪ નો અંક છે તે છ જીવ સાત ઠામે જાય તેના ભાંગાની સંખ્યા દર્શાવે છે. એમ સર્વત્ર સમજી લેવું ।

भांगानी संख्या जाणवानी त्रीजी रीत,

ભાંગામાં જેટલા ઠામ હોય તેનો આદિ અને અન્ત્ય અંક મુકી વીજા અંક ક્રમસર એક પંક્તિમાં લખવા, જેમકે સાત ઠામ હોય તો એક અને સાત એ બે અંક સિવાય વાકીના ક્રમસર લખવા. પછી ભાંગામાં જેટલા જીવ હોય તેમાં એક ઝમેરીને ચઢતા અંક ક્રમસર વીજી પંક્તિમાં લખવા । તેમાં ઠામના અંક હોય તેનાથી એક અંક વધારે લખવો । પછી તે વચ્ચેનું પરસ્પર અપવર્તન કરી લઘુત્તમ અંક કાઢવા. જેનું જેનું અપવર્તન થયું હોય તેના ઉપર ‘।’ આવું એક ચિહ્ન કરવું । પછી જીવના અંકમાં જે અપવર્તન સિવાય રહ્યા હોય તેનો તથા લઘુત્તમ અંકનો પરસ્પર ગુણાકાર કરવો અને ઠામના અંકમાં જે અપવર્તન સિવાયના અંક રહ્યા હોય તેનો પરસ્પર ગુણાકાર કરી તેનાથી પ્રથમ આવેલ સંખ્યાને ભાગવી, ભાગતાં જે સંખ્યા આવે તે તેટલા જીવ તેટલે ઠામે જાય તેના ભાંગાની સંખ્યા સમજવી. જેમકે— સાત જીવ સાત ઠામે જાય તેના ભાંગાની સંખ્યા જાણવાને નીચે પ્રમાણે અપવર્તન યંત્ર બનાવવો—

માત જીવ માત ઠામે જાય તેના ભાંગાનો અપવર્તન યંત્ર.

૨	૩	૪	૫	૬	
૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩
૪	૩	૨		૨	

આમાં વેથી આઠનું, ત્રણથી નવનું, ચારથી છઠ્ઠતમ ચારનું, પાંચથી દશનું, છથી વારનું અપવર્તન થયું. શેષ અંક $૩ \times ૨ \times ૨ \times ૧૧ \times ૧૩$ એ પાંચ અંકોનો પરસ્પર ગુણાકાર ૧૭૧૬ થાય છે, તે સાત જીવ સાત ઠામે જાય તેના ભાંગાની સંખ્યા જાણવી.

આઠ જીવ આઠ ઠામે જાય તેના ભાંગાનો અપવર્તન યંત્ર:—

				૨		
૨	૩	૪	૫	૬	૭	
૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫
૩	૫		૩		૨	૩

શેષ અંક $૩ + ૫ + ૩ + ૧૧ + ૧૩$ એનો પરસ્પર ગુણાકાર ૬૪૩૫ થાય, તે આઠ જીવ આઠ ઠામે જાય તેનાં ભાંગાની સંખ્યા જાણવી.

પ્રકરણ ૪ થું=ભાંગાના પ્રસ્તાર

ભાંગાના પ્રસ્તાર લખવામાં પ્રથમ જેટલા જીવ જેટલે ઠામે જાય તેના અસંયોગાદિક પદ અને વિકલ્પ ધ્યાનમાં રાખવા, પછી જે સંયોગીના ભાંગા લખવા હોય તે સંયોગીના પહેલા પદમાં જે અંક હોય તે અંકને સ્થાને ક્રમથી વિકલ્પના અંક મુકવા અને જે खाली रहे त्यां शून्य मुकवी, પછી વીજા પદના અંકને સ્થાને પહેલા વિકલ્પના જે અંક મુકવા અને खाली स्थाने शून्य मुकवी ।

એમ જ્યાં સમશ્રેણી એટલે સાત ઠામે જાય તેના ભાંગા હોય તો પદમાં સાતનો અંક જ્યાં આવે ત્યાં મુધી એકજ પહેલો વિકલ્પ આવે અને શ્રેણી પૂરી થાય ત્યારે વીજો વિકલ્પ લેવો । પછી વીજો વિકલ્પ પળ પહેલી શ્રેણીના પદને સ્થાને મુકવો, એમ તે સંયોગીના તમામ વિકલ્પ પહેલી શ્રેણી સાથે જોડવા. વિકલ્પ પૂરા થયા પછી વીજી શ્રેણીનાં પદ લઈ તેને સ્થાને પાછા પહેલા વિકલ્પના અંક મુકવા. એમ વધા વિકલ્પો વીજી શ્રેણી સાથે જોડવા. એમ વધા ભાંગાના પ્રસ્તાર લખવા. જેમ સાત જીવ સાત ઠામે જાય તેના ત્રિક સંયોગીના ભાંગાના પ્રસ્તાર લખવા હોય તો ત્રિક સંયોગીનું પહેલું પદ '૧૨૩' અને ત્રિક સંયોગીનો પહેલો વિકલ્પ '૧૧૫' તે પહેલા પદનો પહેલો આંકડો એક છે માટે પહેલે સ્થાને વિકલ્પનો પહેલો અંક એકડો મુકવો અને વીજે સ્થાને પણ વિકલ્પનો વીજો અંક એકડો મુકવો, પછી પદનો ત્રીજો અંક ત્રણ છે માટે ત્રીજે સ્થાને વિકલ્પનો ત્રીજો અંક પાંચડો મુકવો અને ઉપરનાં ચાર સ્થાન खाली रह्यां त्यां मिढां मुकवां. એટલે ૧૧૫૦૦૦૦ આવું રૂપ થયું. પછી વીજું પદ '૧૨૪' અને વિકલ્પ તો સમશ્રેણી

સુધી પહેલોજ આવે માટે પહેલે વીજે અને ચોથે સ્થાને પહેલાં વિકલ્પના ક્રમથી અંક મુકવા, જેમકે ૧૧૦૫૦૦૦ । આમાં ત્રીજું સ્થાની રહ્યું ત્યાં મિડું મુક્યું છે, અને ઉપરનાં ત્રણ સ્થાન સ્વાલી રહ્યાં ત્યાં પળ મિડાં મુક્યાં છે । પછી ત્રીજું પદ '૧૨૫' ત્યાં પહેલો વિકલ્પ મુકવો, ૧૧૦૦૫૦૦ । આમાં ત્રીજું ચોથું છટું અને સાતમું સ્થાન સ્વાલી રહ્યું ત્યાં મિડાં મુક્યાં છે, પછી ચોથું પદ '૧૨૬' ત્યાં પહેલો વિકલ્પ મુકવો, ૧૧૦૦૦૫૦ । આમાં પહેલે વીજે એક એક અને છટે સ્થાને પાંચનો અંક મુક્યો છે અને વાકીનાં સ્વાલી સ્થાને મિડાં મુક્યાં છે, પછી પાંચમું પદ '૧૨૭' ત્યાં પહેલો વિકલ્પ મુકતાં ૧૧૦૦૦૦૫ આ પ્રકારનો પ્રસ્તાર થયો । અહિં સાત ઠામના પદમાં સાતનો અંક આવ્યો માટે સમશ્રેણી પાંચ પદની પૂરી થઈ માટે હવે વીજો વિકલ્પ લેવો અને તે પાંચ પદની પહેલી શ્રેણી સાથે જોડવો એટલે પહેલું પદ '૧૨૨' અને વિકલ્પ વીજો '૧૨૪' તે પહેલા પદના સ્થાને મુકતાં ૧૨૪૦૦૦૦ આવું રૂપ થયું. પછી વીજું પદ '૧૨૪' અને વિકલ્પ વીજો પળ '૧૨૪' માટે પહેલે વીજે અને ચોથે સ્થાને વિકલ્પના અંક એક વે અને ચાર મુકવા, ત્રીજું સ્થાન અને ઉપરનાં વાકી સ્વાલી રહ્યાં ત્યાં મિડાં મુકતાં ૧૨૦૪૦૦૦ આવું રૂપ થયું એમ યાવત્ સમશ્રેણીનું છેલ્લું પાંચમું પદ '૧૨૭' તેના સાથે વીજો વિકલ્પ '૧૨૪' જોડતાં પહેલે વીજે અને સાતમે સ્થાને અનુક્રમે એક વે અને ચાર મુકતાં '૧૨૦૦૦૦૪' આવું રૂપ થયું. શ્રેણી પૂરી થઈ માટે હવે ત્રીજો વિકલ્પ '૨૧૪' લેવો, તે પળ સમશ્રેણીનાં પાંચ પદની સાથે મુકવો । એમ ચોથો પાંચમો યાવત્ પંદરે વિકલ્પ સમશ્રેણીના પહેલા પાંચ પદની સાથે મુકવા । એમ પહેલી શ્રેણીના પાંચ પદની સાથે પંદર વિકલ્પ જોડતાં ૭૫ ભાંગા થાય । હવે પાંચમું પદ '૧૨૭' તે પછી છટું પદ '૧૩૪' આવે, તેની માથે પાછો પહેલો વિકલ્પ

‘૧૧૫’ મુક્તાં ‘૧૦૧૫૦૦૦’ આવું રૂપ થાય. આમાં પહેલે ત્રીજે સાથે સ્થાને એક એક અને પાંચ મુક્તાં વીજું પાંચમું છટું અને સાતમું સ્થાન સ્વાલી રહું, ત્યાં મિંડાં મુક્ત્યાં છે, પછી સાતમું પદ ‘૧૩૫’ તેની સાથે પહેલો વિકલ્પ ‘૧૧૫’ મુક્તાં ‘૧૦૧૦૫૦૦’ આવું રૂપ થયું । પછી આઠમું પદ ‘૧૩૬’ એની સાથે પહેલો વિકલ્પ જોડતાં ‘૧૦૧૦૦૫૦’ પછી નવમું પદ ‘૧૩૭’ તેની સાથે પહેલો વિકલ્પ મુક્તાં ‘૧૦૧૦૦૦૫’ આવું રૂપ થયું. આમાં પહેલે ત્રીજે અને સાતમે સ્થાને એક એક અને પાંચ મુક્તાં સ્વાલી સ્થાને મિંડાં મુક્ત્યાં છે. અહીં સાતનો એક આવ્યો માટે વીજી શ્રેણી ચાર પદની પૂરી થઈ. તેની સાથે જેમ પહેલો વિકલ્પ જોડ્યો તેમ પંદરે વિકલ્પ વીજી શ્રેણીના ચાર પદની સાથે જોડતાં ૬૦ ભાંગા થયા, તેમાં ૭૫ પહેલી શ્રેણીના મેલવતાં ૧૩૫ પ્રસ્તાર થયા । પછી ત્રીજી શ્રેણીનું પહેલું પદ ‘૧૪૫’ તેની સાથે પહેલો વિકલ્પ ‘૧૧૫’ જોડતાં ‘૧૦૦૧૫૦૦’ આવું રૂપ થયું. એમ ‘૧૪૬ અને ૧૪૭’ એ ત્રણ પદની ત્રીજી શ્રેણી થઈ, તે પણ પૂર્વની પેઠે પંદર વિકલ્પની સાથે જોડતાં ૪૫ પ્રસ્તાર થયા । ત્રણે શ્રેણીના ૧૮૦ ભાંગા થયા । એમ ત્રિક સંયોગીનાં ૩૫ પદ સાથે ત્રિક સંયોગીના પંદર વિકલ્પ ઉપર કહેલી શ્રેણી-બંધ રીતપ્રમાણે ક્રમથી જોડતાં ૫૨૫ ભાંગા ત્રિક સંયોગીના થાય. એમ જેટલા સંયોગીના ભાંગા લખવા હોય તેટલા એવી રીતે લખવા ।

00000000

००००२००१
०००००१२०
००००१०२
००००२१०
००००२०१
०००००१२
०००००२१

एवं ४२

त्रिकसंयोगीना - ३५

१११००००
११०१०००
११००१००
११०००१०
११००००१
१०११०००
१०१०१००
१०१००१०
१०१०००१
१००११००
१००१०१०
१००१००१
१०००११०
१०००१०१
१०००१००
१००००११
०१११०००
०११०१००
०११००१०
०११०००१
०१०११००
०१०१०१०
०१०१००१
०१००११०
०१००१०१

०१०००११
००१११००
००११०१०
००११००१
००१०११०
००१०१०१
००१००११
०००१११०
०००११०१
०००१०११
००००१११

एवं ३५

चार जीवसात न-
रके जाय तेना
भांगा २१०

असंयोगी--७

४००००००
०४०००००
००४००००
०००४०००
००००४००
०००००४०
००००००४

एवं-७

द्विक संयोगीना ६३

१३०००००
१०३००००
१००३०००
१०००३००
१००००३०
१०००००३
२२०००००
२०२००००
२००२०००
२०००२००
२००००२०
२०००००२
३१०००००
३०१००००
३००१०००
३०००१००
३००००१०
३०००००१
०१३००००
०१०३०००
०१००३००
०१०००३०
०१००००३
०२२००००
०२०२०००
०२००२००
०२०००२०
०२००००२
०३१००००
०३०१०००
०३००१००
०३०००१०
०३००००१
००१३०००
००१०३००
००१००३०

[illegible][illegible][illegible]

११.२००००
११.०२०००
११.००२००

००२६००६
००१०१२०
००१०१०२
००१०२१०
००१०२०१
००२०११०
००२०१०१
००१००१२
००१००२१
००२००११
०००११२०
०००११०२
०००१२१०
०००१२१०
०००१२०१
०००२११०
०००२१०१
०००१०१२
०००१०२१
०००२०११
००००११२
००००१२१
००००२११

एव १०५

चउक संयोगीना-३५

११११०००
१११०१००
१११००१०
१११०००१
११०१०१०
११०१००१
११००११०
११००१०१
११००१०१
११००१०१
१०१११००

२३

१०११०१०
१०११००१
१०१०११०
१०१०१०१
१०१००११
१००१११०
१००११०१
१००१०११
१०००१११
०११११००
०१११०१०
०१११००१
०११०११०
०११०१०१
०११००११
०१०१११०
०१०११०१
०१०१०११
००११११०
००१११०१
००११०११
००११०११
००१११११

एव ३५

सर्व मली २१०

पांच जीव ७ नरके

जाय तेना

भांगा ४६२

असंयोगीना-७ भांगा

५००००००
०५०००००
००५००००
०००५०००

००००५००
०००००५०
००००००५

एव-७

द्विक संयोगीना-८४

१४०००००
१०४००००
१००४०००
१०००४००
१००००४०
२३०००००
२०३००००
२००३०००
२०००३००
२००००३०
२०००००३
३२०००००
३०२००००
३००२०००
३०००२००
३००००२०
३०००००२
४१०००००
४०१००००
४०००१००
४००००१०
४०००००१
०१४००००
०१०४०००
०१००४००
०१०००४०
०१००००४
०२३००००
०२०३०००

१००२०२०

१००२००२

२००१२००

२००१०२०

२००१००२

१००३१००

१००३०१०

१००३००१

२००२१००

२००२०१०

२००२००१

३००११००

३००१०१०

३००१००१

१०००१३०

१०००१०३

१०००२२०

१०००२०२

२०००१२०

२०००१०२

१०००३१०

१०००३०१

२०००२१०

२०००२०१

३०००११०

३०००१०१

१००००१३

१००००२२

२००००१२

१००००३१

२००००२१

३००००११

०११३०००

०११०३००

०११००३०

०११०००३

०१२२०००

०१२०२००

०१२००२०

०१२०००२

०२१२०००

०२१०२००

०२१००२०

०२१०००२

०१३१०००

०१३०१००

०१३००१०

०१३०००१

०२२१०००

०२२०१००

०२२००१०

०२२०००१

०३११०००

०३१०१००

०३१००१०

०३१०००१

०१०१३००

०१०१०३०

०१०१००३

०१०२२००

०१०२०२०

०१०२००२

०२०१२००

०२०१०२०

०२०१००२

०१०३१००

०१०३०१०

०१०३००१

०२०२१००

०२०२०१०

०२०२००१

०३०११००

०३०१०१०

०३०१००१

०१००१३०

०१००१०३

०१००२२०

०१००२०२

०२००१२०

०२००१०२

०१००३१०

०१००३०१

०२००२१०

०२००२०१

०३००११०

०३००१०१

०१०००१३

०१०००२२

०२०००१२

०१०००३१

०२०००२१

०३०००११

००११३००

००११०३०

००११००३

००११२२०

००१२०२०	०००११३०	१११००२०
००१२००२	०००११०३	१११०००२
००२१२००	०००१२२०	११२१०००
००२१०२०	०००१२०२	११२०१००
००२१००२	०००२१२०	११२००१०
००१३१००	०००२१०२	११२०००१
००१३०१०	०००१३१०	१२११०००
००१३००१	०००१३०१	१२१०१००
००२२१००	०००२२१०	१२१००१०
००२२०१०	०००२२०१	१२१०००१
००२२००१	०००३११०	२१११०००
००३११००	०००३१०१	२११०१००
००३१०१०	०००१०१३	२११००१०
००३१००१	०००१०२२	२११०००१
००१०१३०	०००२०१२	११०१२००
००१०१०३	०००१०३१	११०१०२०
००१०२२०	०००२०२१	११०१००२
००१०२०२	०००३०११	११०२१००
००२०१२०	००००११३	११०२०१०
००२०१०२	००००१२२	११०२००१
००१०३१०	००००२१२	१२०११००
००१०३०१	००००१३१	१२०१०१०
००२०२१०	००००२२१	१२०१००१
००२०२०१	००००३११	२१०११००
००३०११०		२१०१०१०
००३०१०१	एवं २१०	२१०१००१
००१००१३		११००१२०
००१००२२	चउक संयोगीना-१४०	११००१०२
००२००१२		११००२१०
००१००३१		११००२०१
००२००२१	१११२०००	१२००११०
००३००११	१११०२००	१२००१०१

००१२०११
००२१०११
००१०११२
००१०१२१
००१०२११
००२०१११
०००१११२
०००११२१
०००१२११
०००२१११

एवं. १४०

१०१०१११
१००११११
०१११११०
०११११०१
०१११०११
०११०१११
०१०११११
००१११११
००१११११

एवं २१
सर्व मली

४६२ भांगा थया ।

द्विकसंयोगीना १०५

१५०००००
१०५००००
१००५०००
१०००५००
१००००५०

१०००००५
२४०००००
२०४००००
२००४०००
२०००४००

२००००४०
३३०००००
३०३००००
३००३०००
३०००३००

३००००३०
३०००००३
४२०००००
४०२००००
४००२०००
४०००२००
४००००२०
४०००००२

५१०००००
५०१००००
५००१०००
५०००१००

पंच संयोगीना
२१ भांगा

छ जीव ७ नरके जाय
तेना भांगा ९२४ तेमां
असंयोगीना ७ भांगा-

१११११००
११११०१०
११११००१
१११०११०
१११०१०१
१११००११
११०१११०
११०११०१
११०१०११
११००१११
१०११११०
१०१११०१
१०११०११
१०११०११

६००००००
०६०००००
००६००००
०००६०००
००००६००
०००००६०
००००००६
००००००६

एवं ७

—

੨੧੦੦੩੦੦	੩੨੦੦੦੦੧	੧੦੪੧੦੦੦
੨੧੦੦੦੩੦	੪੧੧੦੦੦੦	੧੦੪੦੧੦੦
੨੧੦੦੦੦੩	੪੧੦੧੦੦੦	੧੦੪੦੦੧੦
੧੩੨੦੦੦੦	੪੧੦੦੧੦੦	੧੦੪੦੦੦੧
੧੩੦੨੦੦੦	੪੧੦੦੦੧੦	੨੦੩੧੦੦੦
੧੩੦੦੨੦੦	੪੧੦੦੦੦੧	੨੦੩੦੧੦੦
੧੩੦੦੦੨੦	੧੦੧੦੦੦੦	੨੦੩੦੦੧੦
੧੩੦੦੦੦੨	੧੦੧੦੦੦੦	੨੦੩੦੦੦੧
੨੨੨੦੦੦੦	੧੦੧੦੦੦੦	੩੦੨੧੦੦੦
੨੨੦੨੦੦੦	੧੦੧੦੦੦੦	੩੦੨੦੧੦੦
੨੨੦੦੨੦੦	੧੦੨੩੦੦੦	੩੦੨੦੦੧੦
੨੨੦੦੦੨੦	੧੦੨੦੩੦੦	੩੦੨੦੦੦੧
੨੨੦੦੦੦੨	੧੦੨੦੦੩੦	੪੦੧੧੦੦੦
੩੧੨੦੦੦੦	੧੦੨੦੦੦੩	੪੦੧੦੧੦੦
੩੧੦੨੦੦੦	੨੦੧੩੦੦੦	੪੦੧੦੦੧੦
੩੧੦੦੨੦੦	੨੦੧੦੩੦੦	੪੦੧੦੦੦੧
੩੧੦੦੦੨੦	੨੦੧੦੦੩੦	੧੦੦੧੦੪੦੦
੩੧੦੦੦੦੨	੨੦੧੦੦੦੩	੧੦੦੧੦੦੪
੧੪੧੦੦੦੦	੨੦੧੦੦੦੩	੧੦੦੧੦੦੪
੧੪੦੦੧੦੦	੧੦੩੨੦੦੦	੧੦੦੨੦੦੩
੧੪੦੦੦੧੦	੧੦੩੦੦੨੦	੨੦੦੧੩੦੦
੨੩੧੦੦੦੦	੧੦੩੦੦੦੨	੨੦੦੧੦੩੦
੨੩੦੧੦੦੦	੨੦੨੨੦੦੦	੨੦੦੧੦੦੩
੨੩੦੦੧੦੦	੨੦੨੦੨੦੦	੧੦੦੩੨੦੦
੨੩੦੦੦੧੦	੨੦੨੦੦੨੦	੧੦੦੩੦੧੦
੨੩੦੦੦੦੧	੨੦੨੦੦੦੨	੧੦੦੩੦੦੨
੩੨੧੦੦੦੦	੩੦੧੧੦੦੦	੨੦੦੨੨੦੦
੩੨੦੧੦੦੦	੩੦੧੦੨੦੦	੨੦੦੨੦੨੦
੩੨੦੦੧੦੦	੩੦੧੦੦੨੦	੨੦੦੨੦੦੨
੩੨੦੦੦੧੦	੩੦੧੦੦੦੨	੩੦੦੧੨੦੦

०२०१०३०
०२०१००३
०१०३२००
०१०३०२०
०१०३००२
०२०२२००
०२०२०२०
०२०२००२
०३०१२००
०३०१०२०
०१०४१००
०१०४०१०
०१०४००१
०२०३१००
०२०३०१०
०२०३००१
०३०२१००
०३०२०१०
०३०२००१
०४०११००
०४०१०१०
०४०१००१
०१००१०४
०१००१०३
०१००२०३
०१००२०३
०२००१०३
०२००१०३
०१००३०२
०१००३०२
०२००३०२

०२००२०२
०३००१२०
०३००१०२
०१००४१०
०१००४०१
०२००३१०
०२००३०१
०३००२१०
०३००२०१
०४००११०
०४००१०१
०१०००१४
०१०००२३
०२०००१३
०१०००३२
०२०००२२
०३०००१२
०१०००४१
०२०००३१
०३०००२१
०४०००११
००११०४०
००११०४०
००११००४
००१२०३०
००१२०३०
००१२००३
००१२००३
००२१०३०
००२१०३०
००१३०२०

००१३००२
००२२०००
००२२०२०
००२२००२
००३१०००
००३१०२०
००३१००२
००१४१००
००१४०१०
००१४००१
००२३१००
००२३०१०
००२३००१
००३२१००
००३२०१०
००३२००१
००४११००
००४१०१०
००४१००१
००१०१०४
००१०२३०
००१०२३०
००२०१०३
००२०१०३
००१०३२०
००१०३२०
००२०२२०
००२०२२०
००३०१२०
००३०१०२
००१०४१०

૫૧૦૦૦૨૦	૧૦૨૦૫૦૦	૫૦૧૦૨૦૦
૫૧૦૦૦૦૨	૧૦૨૦૦૫૦	૫૦૧૦૦૨૦
૧૫૧૦૦૦૦	૧૦૨૦૦૦૫	૫૦૧૦૦૦૨
૧૫૦૧૦૦૦	૨૦૧૫૦૦૦	૧૦૫૧૦૦૦
૧૫૦૦૧૦૦	૨૦૧૦૫૦૦	૧૦૫૦૧૦૦
૧૫૦૦૦૧૦	૨૦૧૦૦૫૦	૧૦૫૦૦૧૦
૧૫૦૦૦૦૧	૨૦૧૦૦૦૫	૧૦૫૦૦૦૧
૨૫૧૦૦૦૦	૧૦૩૩૦૦૦	૨૦૫૧૦૦૦
૨૫૦૦૧૦૦	૧૦૩૦૩૦૦	૨૦૫૦૧૦૦
૨૫૦૦૦૧૦	૧૦૩૦૦૩૦	૨૦૫૦૦૧૦
૨૫૦૦૦૦૧	૧૦૩૦૦૦૩	૨૦૫૦૦૦૧
૩૩૧૦૦૦૦	૨૦૨૩૦૦૦	૩૦૩૧૦૦૦
૩૩૦૦૧૦૦	૨૦૨૦૩૦૦	૩૦૩૦૦૧૦
૩૩૦૦૦૧૦	૨૦૨૦૦૩૦	૩૦૩૦૦૦૧
૩૩૦૦૦૦૧	૩૦૧૩૦૦૦	૫૦૨૧૦૦૦
૫૨૧૦૦૦૦	૩૦૧૦૩૦૦	૫૦૨૦૧૦૦
૫૨૦૧૦૦૦	૩૦૧૦૦૩૦	૫૦૨૦૦૧૦
૫૨૦૦૧૦૦	૧૦૫૨૦૦૦	૫૦૨૦૦૦૧
૫૨૦૦૦૧૦	૧૦૫૦૨૦૦	૫૦૧૧૦૦૦
૫૨૦૦૦૦૧	૧૦૫૦૦૨૦	૫૦૧૦૦૧૦
૫૧૧૦૦૦૦	૧૦૫૦૦૦૨	૫૦૧૦૦૦૧
૫૧૦૧૦૦૦	૨૦૩૨૦૦૦	૧૦૦૧૫૦૦
૫૧૦૦૧૦૦	૨૦૩૦૨૦૦	૧૦૦૧૦૫૦
૫૧૦૦૦૧૦	૨૦૩૦૦૨૦	૧૦૦૧૦૦૫
૫૧૦૦૦૦૧	૨૦૩૦૦૦૨	૧૦૦૧૦૦૦
૧૦૧૫૦૦૦	૩૦૨૨૦૦૦	૧૦૦૨૦૫૦
૧૦૧૦૫૦૦	૩૦૨૦૨૦૦	૧૦૦૨૦૦૫
૧૦૧૦૦૫૦	૩૦૨૦૦૨૦	૨૦૦૧૫૦૦
૧૦૧૦૦૦૫	૩૦૨૦૦૦૨	૨૦૦૧૦૫૦
૧૦૨૫૦૦૦	૫૦૧૨૦૦૦	૨૦૦૧૦૦૫

[illegible]

हैदरअली और उसका बेटा टीपू सुल्तान, विदेशी-अंग्रेज और फ्रांसीसी। सदी के पहले आधे हिस्से में ऐसा जान पड़ता था कि इन्हीं से मराठों के हिंदुस्तान पर हुकूमत कायम कर लेंगे और मुगल सल्तनत के उत्तराधिकारी बन जायेंगे। सन् १७३७ में ही उनकी फौजें दिल्ली के फाटको तक पहुँच गई थी, और कोई ताकत इतनी मजबूत न रह गई थी कि उनका मुकाबला कर सके।

ठीक उस वक्त (१७३६ में) एक नई नवा आर्ड, पच्छिमोत्तर से ईरान का नादिरशाह दिल्ली पर दृढ़ पड़ा; उसने बड़ी मार-काट और लूट मचाई, और यहाँ से बेशुमार खजाना और 'तहत ताऊस' ले गया। उसके लिए यह धावा कोई मुश्किल काम न था, क्योंकि दिल्ली के हाकिम कमजोर और तामद हो चुके थे, लड़ाई के आदी न रह गए थे, और मराठों से नादिरशाह का सामना न हुआ। एक मानी में, उसके धावे ने मराठों का काम आसान कर दिया था, जो कि बाद के सालों में पजाब में भी फैल गए। दुबारा ऐसा जान पड़ा कि हिंदुस्तान मराठों के हाथ में चला जायगा।

नादिरशाह के हमले के दो नतीजे हुए। एक तो यह कि दिल्ली के मुगल हाकिमों का अधिकार का रहा-सहा दावा खत्म हो गया, अब से वह धुंधली परछाईं जैसे और नाम के हाकिम बन गए, और जिस किसी के हाथ में ताकत हो उसकी कठपुतली होते। बहुत हद तक नादिरशाह के आने से कबल भा उनकी यह हालत हो चुकी थी, उसने इस सिलसिले को पूरा कर दिया। फिर भी परंपरा और कायम-शुदा रिवाजों का ऐसा जोर होता है कि अंग्रेजी ईस्ट इंडिया कंपनी और दूसरे लोग भी उनके पास प्लासी की लड़ाई के कबल तक नज़र और खिराज भेजते रहे; और उसके बाद भी बहुत दिनों तक कंपनी अपनी हैसियत दिल्ली के बादशाह के मुख्तार की समझती रही और १८३५ तक उसी के नाम में सिक्के डलते रहे।

नादिरशाह के हमले का दूसरा नतीजा यह हुआ कि अफगानिस्तान हिंदुस्तान से अलहदा हो गया। अफगानिस्तान, जो मुदतों से हिंदुस्तान का हिस्सा रह चुका था, अब जुदा होकर नादिरशाह की सल्तनत का हिस्सा बन गया। कुछ दिनों बाद, एक मुकामी विद्रोह की वजह से, नादिरशाह को उसी के अफसरों ने कत्ल कर दिया, और अफगानिस्तान खुद मुख्तार-रियासत बन गया।

नादिरशाह की वजह से मराठों पर कोई आच न आई थी, और वह पजाब में फैलते रहे। लेकिन १७६१ में, एक अफगान हमलावर, अहमदशाह दुर्रानी, ने उन्हें बुरी तरह से हराया। यह उस वक्त अफगानिस्तान का हाकिम था। इस आफत में मराठों की फौज के चुने हुए लोग काम आए और कुछ

वक्त के लिए उनका सल्तनत कायम करने का सपना मिट गया। रपुता-रफता उन्होंने अपने को सभाला, और मराठों की सल्तनत कई खुद मुल्तार रियासतों में बंट गई। पूना के पेशवा की सरपरस्ती में इनका एक गृह अलवत्ता कायम रहा। बड़ी रियासतों के सरदारों में ग्वालियर के सिंधिया, इंदौर के होलकर और बड़ोदा के गायकवाड़ थे। पच्छिमी और मध्य हिंदुस्तान के एक बड़े हिस्से पर इस गृह का अब भी प्रभाव था, लेकिन पाक़ीपत में अहमदशाह के जरिये मराठों की हार ने उन्हें बहुत कमजोर कर दिया था और ठीक उसी वक्त अंग्रेजी कंपनी हिंदुस्तान में एक महत्वपूर्ण हुकूमत की हैसियत से सिर उठा रही थी।

बंगाल में, क्लाइव ने, जालसाजी और बगावत को बढ़ावा देकर, और बहुत कम लड़ाई लड़कर, १७५७ में प्लासी का युद्ध जीत लिया, यह ऐसी तारीख है जिससे कि अक्सर हिंदुस्तान में अंग्रेजी साम्राज्य की शुरुआत मानी जाती है। यह एक बदमज़ा शुरुआत थी और उसका यह तल्ख जायका कुछ बराबर ही बना रहा। जल्द ही सारा बंगाल और बिहार अंग्रेजों के हाथ में आ गया और उनकी हुकूमत के शुरू के नतीजों में यह भी था कि १७७० में दोनों सूबों में एक भयानक अकाल पड़ा, जिसने कि इस हरे-भरे और खूब आबाद इलाके की तिहाई आबादी साफ कर दी।

दक्खिन में, अंग्रेजों और फरासीसियों के बीच जो लड़ाई हो रही थी, वह उन दोनों के बीच होने वाले लोक-व्यापी युद्ध का हिस्सा थी। इसमें अंग्रेज कामयाब हुए और फरासीसी करीब-करीब हिंदुस्तान से अलग कर दिए गए।

फरासीसियों के खतम हो जाने से अब तीन ताकतें बाकी रही, जिनमें कि हिंदुस्तान में अधिकार हासिल करने के लिए झगडा था—यानी मराठों का गृह, दक्खिन में हैदरअली, और अंग्रेज। बावजूद इसके कि प्लासी में उनकी जीत हुई थी और वह बंगाल और बिहार में फैल गए थे, हिंदुस्तान में शायद ही कोई यह खयाल करता रहा हो कि ब्रिटिश यहां की सबसे बड़ी ताकत बन जायेंगे। देखने वाला अब भी मराठों को पहली जगह देता। यह लोग पच्छिमी और मध्य हिंदुस्तान में सब जगह यहां तक कि दिल्ली तक फैले हुए थे और इनके साहस और युद्ध करने के गुणों की शोहरत थी। हैदरअली और टीपू सुल्तान जबर्दस्त विरोधी थे, जिन्होंने कि अंग्रेजों को बुरी तरह हराया और ईस्ट इंडिया कंपनी की ताकत को करीब-करीब खतम कर दिया। लेकिन यह लोग दक्खिन तक महदूद रहे और सारे हिंदुस्तान में जो कुछ होता था उस पर उनका कोई सीधा असर न था। हैदरअली एक अद्भुत आदमी था और हिंदुस्तान के इतिहास का एक प्रधान पुरुष। उसका एक तरह का कौमी आदर्श

४३

०१३०००३
 ०२२३०००
 ०२२०३००
 ०२२००३०
 ०२२०००३
 ०३१३०००
 ०३१०३००
 ०३१००३०
 ०३१०००३
 ०१४२०००
 ०१४०२००
 ०१४०००२
 ०२३२०००
 ०२३०२००
 ०२३००२०
 ०२३०००२
 ०३२२०००
 ०३२०२००
 ०३२००२०
 ०३२०००२
 ०४१२०००
 ०४१०००२
 ०४१००००
 ०१५००१०
 ०१५०००१
 ०२४१०००
 ०२४०१००
 ०२४००१०

०२४०००१
 ०३३१०००
 ०३३०१००
 ०३३००१०
 ०३३०००१
 ०४२१०००
 ०४२०१००
 ०४२०००१
 ०५११०००
 ०५१०१००
 ०५१००१०
 ०५१०००१
 ०१०१५००
 ०१०१०५०
 ०१०१००५
 ०१०२४००
 ०१०२०४०
 ०२०१४००
 ०२०१०४०
 ०१०३३००
 ०१०३०३०
 ०१०३००३
 ०२०२३००
 ०२०२०३०
 ०३०१३००
 ०३०१०३०
 ०३०१००३
 ०१०४२००

०१०४०२०
 ०१०४००२
 ०२०३२००
 ०२०३०२०
 ०३०२२००
 ०३०२०२०
 ०३०२००२
 ०४०१२००
 ०४०१००२
 ०१०५१००
 ०१०५०१०
 ०१०५००१
 ०२०४१००
 ०२०४०१०
 ०२०४००१
 ०३०३१००
 ०३०३०१०
 ०३०३००१
 ०४०२१००
 ०४०२०१०
 ०५०११००
 ०५०१०१०
 ०५०१००१
 ०१००१५०
 ०१००१०५
 ०१००२४०
 ०१००२०४
 ०२००१४०
 ०२००१०४

11 12

[illegible][illegible][illegible]

५५

००१०५२०

००१०५०२

००२०३२०

००२०३०२

००३०२२०

००३०२०२

००४०१२०

००४०१०२

००१०५१०

००१०५०१

००२०४१०

००२०४०१

००३०३१०

००३०३०१

००४०२१०

००४०२०१

००५०११०

००५०१०१

००१००१५

००१००२४

००२००१४

००१००३३

००२००२३

००३००१३

००१००४२

००२००३२

००३००२२

००४००१२

००१००५१

००२००४१

००३००३१

००४००२१

००५००११

०००११५०

०००११०५

०००१२४०

०००१२०४

०००२१४०

०००२१०४

०००१३३०

०००१३०३

०००२२३०

०००२२०३

०००३१३०

०००३१०३

०००१४२०

०००१४०२

०००२३२०

०००२३०२

०००३२२०

०००३२०२

०००४१२०

०००४१०२

०००१५१०

०००१५०१

०००२४१०

०००२४०१

०००३३१०

०००३३०१

०००४२१०

०००४२०१

०००५११०

०००५१०१

०००१०१५

०००१०२४

०००२०१४

०००१०३३

०००२०२३

०००३०१३

०००१०४२

०००२०३२

०००३०२२

०००४०१२

०००१०५१

०००२०४१

०००३०३१

०००४०२१

०००५०११

००००११५

००००१२४

००००२१४

००००१३३

००००२२३

००००३१३

००००१४२

००००२३२

००००३२२

००००४१२

००००१५१

००००२४१

००००३३१

००००४२१

००००५११

पृष्ठ ५२५

चउक संयोगीना
भांगा-७००

१११४०००

१११०४००

१११००४०

१११०००४

११२३०००

११२०३००

११२००३०

१२१३०००

१२१०३००

१२१००३०

१२१०००३

२११३०००

२११०३००

२११००३०

२११०००३

११३२०००

११३०२००

११३००२०

१२२३०००

१२२०३००

१२२००३०

१२२०००३

१२२०००२

२१२२०००

२१२०२००

२१२००२०

२१२०००२

१३१२०००

१३१०२००

१३१००२०

१३१०००२

२२१२०००

२२१०२००

२२१००२०

२२१०००२

३११२०००

३११०२००

३११००२०

३११०००२

११४१०००

११४०१००

११४००१०

११४०००१

१२३१०००

१२३०१००

१२३००१०

१२३०००१

२१३१०००

२१३०१००

२१३००१०

२१३०००१

१३२१०००

१३२०१००

१३२००१०

१३२०००१

२२२१०००

२२२०१००

२२२००१०

२२२०००१

३१२१०००

३१२०१००

३१२००१०

३१२०००१

१४११०००

१४१०१००

१४१००१०

१४१०००१

२३११०००

२३१०१००

२३१००१०

२३१०००१

३२११०००

३२१०१००

३२१००१०

३२१०००१

४१११०००

४११०१००

४११००१०

४११०००१

११०१४००

११०१०४०

११०१००४

११०२३००

११०२०३०

११०२००३

१२०१३००

१२०१०३०

१२०१००३

२१०१३००

२१०१०३०	२२०२१००	१३००१२०
२१०१००३	२२०२०१०	१३००१०२
११०३२००	२२०२००१	२२००१२०
११०३०२०	३१००२१००	२२००१०२
११०३००२	३१००२०१०	३१००१२०
१२००२२००	३१००२००१	३१००१०२
१२००२०२०	१४०११००	११००४१०
१२००२००२	१४०१०१०	११००४०१
२१००२०००	१४०१००१	१२००३१०
२१००२०००	२३०११००	१२००३०१
२१००२००२	२३०१०१०	२१००३१०
१३०१२००	२३०१००१	२१००३०१
१३०१०२०	३२०११००	१३००२१०
१३०१००२	३२०१०१०	१३००२०१
२२०१२००	३२०१००१	२२००३१०
२२०१०२०	४१०११००	२२००२०१
२२०१००२	४१०१०१०	३१००२१०
३१०१२००	४१०१००१	३१००२०१
३१०१०२०	११००१४०	१४००११०
३१०१००२	११००१०४	१४००१०१
११०४१००	११००२३०	२३००११०
११०४०१०	११००२०३	२३००१०१
११०४००१	१२००१३०	३२००११०
१२०३१००	१२००१०३	३२००१०१
१२०३०१०	२१००१३०	४१००११०
१२०३००१	२१००१०३	४१००१०१
२१०३१००	११००३२०	११००११४
२१०३०१०	११००३०२	११०००२३
२१०३००१	१२००२२०	१२०००१३
१३००२१००	१२००२०२	२१०००१३
१३००२०१०	२१००२२०	११०००३२
१३००२००१	२१००२०२	१२०००२२

[illegible]

૧૦૨૦૩૧૦	૨૦૨૦૦૨૧	૧૦૦૩૨૧૦ .
૧૦૨૦૩૦૧	૩૦૧૦૦૨૧	૧૦૦૩૨૦૧ ,
૨૦૧૦૩૧૦	૧૦૪૦૦૧૧	૨૦૦૨૨૧૦
૨૦૧૦૩૦૧	૨૦૩૦૦૧૧	૨૦૦૨૨૦૧
૧૦૩૦૨૧૦	૩૦૨૦૦૧૧	૩૦૦૧૨૧૦
૧૦૩૦૨૦૧	૪૦૧૦૦૧૧	૩૦૦૧૨૦૧
૨૦૨૦૨૧૦	૧૦૦૧૧૪૦	૧૦૦૪૧૧૦
૨૦૨૦૨૦૧	૧૦૦૧૧૦૪	૧૦૦૪૧૦૧
૩૦૧૦૨૧૦	૧૦૦૧૨૩૦	૨૦૦૩૧૧૦
૩૦૧૦૨૦૧	૧૦૦૧૨૦૩	૨૦૦૩૧૦૧
૧૦૪૦૧૧૦	૧૦૦૨૧૩૦ ,	૩૦૦૨૧૧૦
૧૦૪૦૧૦૧	૧૦૦૨૧૦૩ .	૩૦૦૨૧૦૧
૨૦૩૦૧૧૦	૨૦૦૧૧૩૦	૪૦૦૧૧૧૦
૨૦૩૦૧૦૧	૨૦૦૧૧૦૩ .	૪૦૦૧૧૦૧
૩૦૨૦૧૧૦	૧૦૦૧૩૨૦	૧૦૦૧૦૧૪ .
૩૦૨૦૧૦૧	૧૦૦૧૩૦૨	૧૦૦૧૦૨૩ .
૪૦૧૦૧૧૦	૧૦૦૨૨૨૦	૧૦૦૨૦૧૩
૪૦૧૦૧૦૧	૧૦૦૨૨૦૨	૧૦૦૧૦૩૨
૧૦૧૦૦૧૪	૨૦૦૧૨૨૦	૧૦૦૨૦૨૨
૧૦૧૦૦૨૩	૨૦૦૧૨૦૨	૨૦૦૧૦૨૨
૨૦૧૦૦૧૩	૧૦૦૩૧૨૦ .	૧૦૦૩૦૧૨ .
૧૦૧૦૦૩૨	૧૦૦૩૧૦૨	૨૦૦૨૦૧૨ ,
૧૦૨૦૦૨૨	૨૦૦૨૧૨૦	૩૦૦૧૦૧૨ ,
૨૦૧૦૦૨૨	૨૦૦૧૧૨૦	૧૦૦૧૦૪૧ ,
૧૦૩૦૦૧૨	૩૦૦૧૧૦૨	૧૦૦૨૦૩૧ ,
૨૦૨૦૦૧૨	૧૦૦૧૪૧૦	૨૦૦૧૦૩૧ .
૩૦૧૦૦૧૨	૧૦૦૧૪૦૧	૧૦૦૩૦૨૧ ,
૧૦૧૦૦૪૧	૧૦૦૨૩૧૦	૨૦૦૨૦૨૧ ,
૧૦૨૦૦૩૧	૧૦૦૨૩૦૧	૩૦૦૧૦૨૧ ,
૨૦૧૦૦૩૧	૨૦૦૧૩૧૦	૧૦૦૪૦૧૧
૧૦૩૦૦૨૧	૨૦૦૧૩૦૧	૨૦૦૩૦૧૧ .

୧୦୨୦୩୧୦	୨୦୨୦୦୨୧	୧୦୦୩୨୧୦
୧୦୨୦୩୦୧	୩୦୧୦୦୨୧	୧୦୦୩୨୦୧
୨୦୧୦୩୧୦	୧୦୫୦୦୧୧	୨୦୦୨୨୧୦
୨୦୧୦୩୦୧	୨୦୩୦୦୧୧	୨୦୦୨୨୦୧
୧୦୩୦୨୧୦	୩୦୨୦୦୧୧	୩୦୦୧୨୧୦
୧୦୩୦୨୦୧	୫୦୧୦୦୧୧	୩୦୦୧୨୦୧
୨୦୨୦୨୧୦	୧୦୦୧୧୫୦	୧୦୦୫୧୧୦
୨୦୨୦୨୦୧	୧୦୦୧୧୦୫	୧୦୦୫୧୦୧
୩୦୧୦୨୧୦	୧୦୦୧୨୩୦	୨୦୦୩୧୧୦
୩୦୧୦୨୦୧	୧୦୦୧୨୦୩	୨୦୦୩୧୦୧
୧୦୫୦୧୧୦	୧୦୦୨୧୩୦	୩୦୦୨୧୧୦
୧୦୫୦୧୦୧	୧୦୦୨୧୦୩	୩୦୦୨୧୦୧
୨୦୩୦୧୧୦	୨୦୦୧୧୩୦	୫୦୦୧୧୧୦
୨୦୩୦୧୦୧	୨୦୦୧୧୦୩	୫୦୦୧୧୦୧
୩୦୨୦୧୧୦	୧୦୦୧୩୨୦	୧୦୦୧୧୦୫
୩୦୨୦୧୦୧	୧୦୦୧୩୦୨	୧୦୦୧୧୦୩
୫୦୧୦୧୧୦	୧୦୦୨୨୨୦	୧୦୦୨୦୧୩
୫୦୧୦୧୦୧	୧୦୦୨୨୦୧	୨୦୦୧୦୧୩
୧୦୧୦୦୧୫	୨୦୦୧୨୨୦	୧୦୦୧୦୩୨
୧୦୧୦୦୨୩	୨୦୦୧୨୦୧	୧୦୦୨୦୨୨
୧୦୨୦୦୧୩	୧୦୦୩୧୦୨	୨୦୦୧୦୨୨
୧୦୧୦୦୩୨	୨୦୦୨୧୨୦	୧୦୦୩୦୧୨
୧୦୨୦୦୨୨	୨୦୦୨୧୦୧	୩୦୦୧୦୧୨
୨୦୧୦୦୨୨	୩୦୦୧୧୨୦	୧୦୦୧୦୫୧
୧୦୩୦୦୧୨	୩୦୦୧୧୦୧	୧୦୦୨୦୩୧
୨୦୨୦୦୧୨	୧୦୦୧୫୧୦	୨୦୦୧୦୩୧
୩୦୧୦୦୧୨	୧୦୦୧୫୦୧	୧୦୦୩୦୨୧
୧୦୧୦୦୫୧	୧୦୦୨୩୧୦	୨୦୦୨୦୨୧
୧୦୨୦୦୩୧	୧୦୦୨୩୦୧	୩୦୦୧୦୨୧
୨୦୧୦୦୩୧	୨୦୦୧୩୧୦	୧୦୦୫୦୧୧
୧୦୩୦୦୨୧	୨୦୦୧୩୦୧	୨୦୦୩୦୧୧

०१२२११०
०१२२१०१
०२१२११०
०२१२१०१
०१३१११०
०१३११०१
०२२१११०
०२२११०१
०३११११०
०३१११०१
०१११०१३
०१११०२२
०११२०१२
०१२१०१२
०२११०१२
०१११०३१
०११२०२१
०१२१०२१
०२११०२१
०११३०११
०२१२०११
०२१२०११
०१३१०११
०२२१०११
७३११०११
०११०११३
०११०१२२
०११०२१२
०१२०११२
०२१०११२
०११०१३१
०११०२११
०१२०१२१

०२१०१२१
०११०३११
०१२०२११
०२१०२११
०१३०१११
०२२०१११
०३१०१११
०१०१११३
०१०११२२
०१०१२१२
०१०२११२
०२०१११२
०१०११३१
०१०१२२१
०१०२१२१
०२०११२१
०१०१३११
०२०२१११
०३०११११
००११११३
००१११२२
००११२१२
००१२११२
००२१११२
००१११३१
००११२२१
००१२१२१
००२११२१
००११३११

००१२२११
००२१२११
००१३१११
००२२१११
००३११११

एवं ३१५

छ संयोगीना ४२भाग

१११११२०
१११११०२
११११२१०
११११२०१
१११२११०
१११२१०१
१११२११०
११२११०१
१२११११०
१२१११०१
२१११११०
२११११०१
११११०१२
११११०२१
१११६०११
११२१०११
१२११०११

૨૧૧૧૦૧૧
 ૧૧૧૦૧૧૨
 ૧૧૧૦૧૨૧
 ૨૧૧૦૨૧૧
 ૧૧૨૦૧૧૧
 ૧૨૧૦૧૧૧
 ૨૨૧૦૧૧૧
 ૧૧૦૧૧૧૨
 ૧૧૦૧૧૨૧
 ૧૧૦૨૧૧૧
 ૧૨૦૧૧૧૧
 ૨૧૦૧૧૧૧
 ૧૦૧૧૧૨૧
 ૧૦૧૧૧૨૧
 ૧૦૧૨૧૧૧
 ૧૦૧૨૧૧૧
 ૧૦૨૧૧૧૧

૨૦૧૧૧૧૧
 ૦૧૧૧૧૧૨
 ૦૧૧૧૧૨૧
 ૦૧૧૧૨૧૧
 ૦૧૧૨૧૧૧
 ૦૧૨૧૧૧૧
 ૦૨૧૧૧૧૧

एवं. ૪૨

સાત સંયોગીનો
 भांगो ૧.

૧૧૧૧૧૧૧

एवं. ૧

અસંયોગીના ૭

દ્વિકસંયોગીના ૧૨૬

ત્રિકસંયોગીના ૬૨૫

ચતુકસંયોગીના ૭૦૦

પંચસંયોગીના ૩૧૫

છસંયોગીના ૪૨

સાતસંયોગીનો ૧

एवं सर्व मली

૧૭૨૬ भांगा થયા ।

भांगाना प्रस्तारनुं तात्पर्य.

પદ અને વિકલ્પના જોડાણથી ભાંગા વને છે, દાખલા તરીકે સાત જીવ સાત ઠામે જાય તેના ત્રિક સંયોગીનો સત્તરમો ભાંગો '૧૩૦૩૦૦૦' આ છે, આમાં ૧-૩-૩ એ વિકલ્પનું રૂપ છે, તે ભાંગામાં પહેલે વીજે અને ચોથે સ્થાને લખાયેલ છે, માટે ૧-૨-૪ એ પદનું રૂપ થયું, છટલે ત્રિક સંયોગીના '૧૩૩' એ ચોથા વિકલ્પથી અને '૧૨૪' એ ત્રિક સંયોગીના વીજા પદથી ઉપરનો ભાંગો વન્યો. ત્રીજું પાંચમું છઠ્ઠું અને સાતમું એ શૂન્ય સ્થાન છે; ઉક્ત ભાંગામાં પહેલે સ્થાને ૧ છે, ને સાત જીવમાંનો એક જીવ પહેલે સ્થાને (પહેલી

નરકે) જાય એમ સૂચવે છે; વીજે સ્થાને ૩ છે તે સાત જીવમાના ત્રણ જીવ વીજી નરકે જાય એમ જણાવે છે, ચોથે સ્થાને ૩ છે તે સાત જીવમાના ત્રણ જીવ ચોથી નરકે જાય, એમ વતાવે છે । ત્રીજું પાંચમું છઠ્ઠું અને સાતમું સ્થાન શૂન્ય છે ત્યાં કોઈ ન જાય । એમ દરેક પ્રસ્તારનું તાત્પર્ય સમજી લેવું ।

॥ અથ ભાંગાના પ્રસ્તાર લખવાની વીજી રીત ॥

પ્રથમ જેટલા જીવ હોય તેટલા લઘુ આંક લખવા, પછી જેટલા ઠામ હોય તેટલા સુધી અત્યંત અંકની નીચે ક્રમે ક્રમે ગુરુ કરતાં જવું અને ઢાવી તરફ ઉપર પ્રમાણે અંક લખવો. એવા ક્રમથી સર્વ ગુરુ થાય ત્યાં સુધી લખવું । જેમકે ત્રણ જીવ સાત સ્થાનકે ઉપજે તેના ૮૪ ભાંગાના પ્રસ્તાર—

૧૧૧	૧૩૭	૨૩૩	૩૩૫
૧૧૨	૧૪૪	૨૩૪	૩૩૬
૧૧૩	૧૪૫	૨૩૫	૩૩૭
૧૧૪	૧૪૬	૨૩૬	૩૩૮
૧૧૫	૧૪૭	૨૩૭	૩૩૯
૧૧૬	૧૫૫	૨૪૪	૩૪૬
૧૧૭	૧૫૬	૨૪૫	૩૪૭
૧૧૮	૧૫૭	૨૪૬	૩૪૮
૧૧૯	૧૫૮	૨૪૭	૩૪૯
૧૨૦	૧૬૭	૨૫૫	૩૫૬
૧૨૧	૧૬૮	૨૫૬	૩૫૭
૧૨૨	૧૬૯	૨૫૭	૩૫૮
૧૨૩	૧૭૭	૨૬૫	૩૬૬
૧૨૪	૧૭૮	૨૬૬	૩૬૭
૧૨૫	૧૭૯	૨૬૭	૩૬૮
૧૨૬	૨૨૨	૨૬૭	૩૬૭
૧૨૭	૨૨૩	૨૬૮	૩૭૭
૧૨૮	૨૨૪	૨૬૭	૪૪૪
૧૨૯	૨૨૫	૨૭૭	૪૪૫
૧૩૦	૨૨૬	૩૩૩	૪૪૬
૧૩૧	૨૨૭	૩૩૪	૪૪૭

૪૫૬	૪૭૭	૫૬૭	૭૭૭
૪૫૬	૫૫૬	૫૭૭	—
૪૫૭	૫૫૬	૬૬૬	૮૪
૪૬૬	૫૫૭	૬૬૭	—
૪૬૭	૫૬૬	૬૭૭	—

સાત જીવ ત્રણ સ્થાનકે જાય તેના ૩૬ ભાંગા

થાય તેનો પ્રસ્તાર

૧૧૧૧૧૧	૧૧૧૨૩૩૩	૧૨૩૩૩૩૩
૧૧૧૧૧૨	૧૧૧૩૩૩૩	૧૩૩૩૩૩૩
૧૧૧૧૧૩	૧૧૨૨૨૨૨	૨૨૨૨૨૨૨
૧૧૧૧૧૨૨	૧૧૨૨૨૨૩	૨૨૨૨૨૨૩
૧૧૧૧૧૨૩	૧૧૨૨૨૩૩	૨૨૨૨૨૩૩
૧૧૧૧૧૩૩	૧૧૨૨૩૩૩	૨૨૨૨૩૩૩
૧૧૧૧૨૨૨	૧૧૨૩૩૩૩	૨૨૨૩૩૩૩
૧૧૧૧૨૨૩	૧૧૩૩૩૩૩	૨૨૩૩૩૩૩
૧૧૧૧૨૩૩	૧૨૨૨૨૨૨	૨૩૩૩૩૩૩
૧૧૧૧૩૩૩	૧૨૨૨૨૨૩	૩૩૩૩૩૩૩
૧૧૧૨૨૨૨	૧૨૨૨૨૩૩	—
૧૧૧૨૨૨૩	૧૨૨૨૩૩૩	પર્વ ૩૬
૧૧૧૨૨૩૩	૧૨૨૩૩૩૩	—

આ પ્રસ્તારમાં ભાંગારી સંખ્યા ઇટલીને ઇટલીજ થાય છે, ફક્ત પદ અને વિકલ્પની જોડણીના ક્રમમાં ફેર પડે છે. આંક-ઢાંતું તાત્પર્ય એ છે કે સાત જીવના ત્રણ સ્થાનકનો ત્રીજો ભાંગો ૧૧૧૧૧૨૨ આ છે, આમાં પાંચ એકઢા ઇટલે પાંચ જીવ પહેલે ઠામે જાય, બે વગડા ઇટલે બે જીવ ત્રીજે ઠામે જાય । પહેલું

અને વીજું ઠામ દટલે '૧૨' એ પદ થયું, '૫૨' આ વિકલ્પ નીકલ્યો, ત્રણ જીવના સાત સ્થાનકનો '૫૫૬' આ એક ભાંગો છે, આમાં ત્રે પાંચમે અને એક છઠ્ઠે ઠામે જાય દટલે '૫૬' એ પદ, અને '૨૧' એ વિકલ્પ નીકલ્યો દટલે સાત ઠામના દ્વિક સંયોગીનું ૧૯ મું પદ અને ત્રણ જીવના દ્વિક સંયોગીનો વીજો વિકલ્પ નીકલ્યો. આવી રીતે પદ વિકલ્પની યોજના કરી ભાંગા બનાવવા અને ભાંગા ઉપરથી પદ વિકલ્પ ઓલખવા. ।

॥ અથ ભાંગના પ્રસ્તારની ત્રીજી રીત ॥

ત્રણ જીવ સાત સ્થાનકે જાય તેના ૮૪ ભાંગા થાય, તેના પ્રસ્તારનું ઉદાહરણ—

૧૧૧	૧૧૫	૩૭૭	૬૬૭
૨૨૨	૧૧૬	૩૩૪	૧૨૩
૩૩૩	૧૧૭	૩૩૫	૧૨૪
૪૪૪	૨૩૩	૩૩૬	૧૨૫
૫૫૫	૨૪૪	૩૩૭	૧૨૬
૬૬૬	૨૫૫	૪૫૫	૧૨૭
૭૭૭	૨૬૬	૪૬૬	૧૩૪
૧૨૨	૨૭૭	૪૭૭	૧૩૫
૧૩૩	૨૨૩	૪૪૫	૧૩૬
૧૪૪	૨૨૪	૪૪૬	૧૩૭
૧૫૫	૨૨૫	૪૪૭	૧૪૫
૧૬૬	૨૨૬	૫૬૬	૧૪૬
૧૭૭	૨૨૭	૫૭૭	૧૪૭
૧૧૨	૩૪૪	૫૫૬	૧૫૬
૧૧૩	૩૫૫	૫૫૭	૧૫૭
૧૧૪	૩૬૬	૬૭૭	૧૬૭

२३४	२४७	३४७	४६७
२३५	२५६	३५६	५६७
२३६	२५७	३५७	—
२३७	२६७	३६७	पर्व ८४
२४५	३४५	४५६	
२४६	३४६	४५७	

॥ अथ भांगाना प्रस्तारनी चोथी रीत ॥

पदनो क्रम पहेली रीत प्रमाणे पण विकल्पमां परिवर्त्तन कर-
वाथी आ रीत पहेली रीत करतां जुदी पडे छे । उदाहरण—सात
जीव त्रण ठामे जाय तेना ३६ भांगा—

७००	३०४	०१६	२१४
०७०	२५०	५११	१५१
००७	२०५	४२१	१४२
६१०	१६०	४१२	१३३
६०१	१०६	३३१	१२४
५२०	०६१	३२२	११५
५०२	०५२	३१३	—
४३०	०४३	२४१	पर्व ३६
४०३	०३४	२३२	
३४०	०२५	२२३	—

आ सिवाय वीजी रीते पण भांगा लखी शक्याय. एटलुं खास
ध्यान राखवुं जोड्ये के जे रूप एक वार आवी गयुं ते वीजी
वार न आववुं जोड्ये, तेम संभवित कोई पण रूप अवशिष्ट न
रही जवुं जोड्ये, गमे ते रीते लखो पण एकंदर संख्या वधी
रीतमां एकज आववी जोड्ये, एटले सात जीव सात स्थानके
जाय तेना भांगा १७१६ थाय, ते वधी रीतमां एटलान थवा

જોડ્યે ૧૭૧૫ નહીં, તેમાં ૧૭૧૭ પણ નહીં, કિંતુ ગમે તે રીતે લખતાં ૧૭૧૬ પુરા થવા જોડ્યે, શરૂઆતમાં પદ વિકલ્પનો જે ક્રમ લીધો હોય તે ક્રમેજ પુરા કરવા જોડ્યે ॥

પ્રકરણ ૫ મું.—નષ્ટવિધિ.

અથ પદનો નષ્ટ વિધિ.

પદ વિકલ્પ કે ભાંગાના પ્રસ્તારમાં અમુક નંબરનો પ્રસ્તાર કેવા પ્રકારનો થાય તે જાણવું હોય તો પહેલેથી પ્રસ્તાર લખ્યા વિના પણ નષ્ટ વિધિથી જાણી શકાય છે. તેમાં પ્રથમ પદના નષ્ટની રીતિ આ પ્રમાણે છે.

જે સંયોગીના પદનો પ્રસ્તાર જાણવો હોય તે સંયોગીનું પહેલું પદ લખવું. પછી જેટલા સંયોગીનું પદ કાઢવું છે તેટલા આઢા કોઠાવાલો યત્ર કરવો અને ઉભા સ્થાના ત્રણ કરવા. પછી જેટલા ઠામનાં પદ હોય તે અંકમાંથી ઉપર લખેલ પહેલા પદનો છેલ્લો અંક વાદ કરવો, જે આવે તે મધ્ય પંક્તિના પહેલા સ્થાનામાં મુકવો, પછી ઉપરની પંક્તિનો પહેલો કોઠો મુકી વીજા કોઠામાં મધ્ય પંક્તિના પહેલા કોઠાના અંકમાં એક મેલવી લખવો. પછી તેમાં એક મેલવી વીજા કોઠામાં લખવો, તેમાં એક મેલવી ચોથા કોઠામાં લખવો. એમ એક એક વધારતાં જેટલા ઉપરની પંક્તિના કોઠા હોય તેટલા ભરવા. પછી નીચેની ત્રીજી પંક્તિનો પહેલો કોઠો મુકી વીજા કોઠામાં બેનો અંક મુકવો. ત્રીજામાં ત્રણનો અંક મુકવો. એમ એક એક વધારી નીચેની પંક્તિના કોઠા ભરવા. પછી મધ્યની પંક્તિના પહેલા અંકને ઉપરની પં-

ક્તિના વીજા કોઠાના અંકે ગુણવો, અને હેઠેની પંક્તિના વીજા કોઠાના અંકે ભાગવો, જે આવે તે મધ્યની પંક્તિના વીજા કોઠામાં મુકવો । પછી તે સંખ્યાને ઉપરના ત્રીજા કોઠાના અંકે ગુણી નીચેના ત્રીજા કોઠાના અંકે ભાગવો, જે આવે તે મધ્ય પંક્તિના વીજા કોઠામાં મુકવો, પછી તે સંખ્યાને ઉપરના ત્રીજા કોઠાના અંકે ગુણી નીચેના ત્રીજા કોઠાના અંકે ભાગવો, જે આવે તે મધ્યપંક્તિના ત્રીજા કોઠામાં ભરવો, એમ સર્વ કોઠા મધ્ય પંક્તિના ઉપરના કોઠાના અંકે ગુણી હેઠેની પંક્તિના કોઠાના અંકે ભાગીને ભરવા, પછી મધ્યની પંક્તિના છેલ્લા કોઠાનો અંક, તે પહેલા પદના પહેલા અંક ઉપર મુકવો, પછી તેના પૂર્વલા કોઠાનો અંક પદના વીજા અંક ઉપર મુકવો । એમ મધ્યની પંક્તિના પહેલા કોઠાનો અંક તે પહેલા પદના છેલ્લા અંક ઉપર મુકવો । પછી તેનો સરવાળો કરી એક મેલવીએ તો તે સંયોગીના સર્વ પદની સંખ્યા નીકલે । પછી જે પદ પુછ્યું હોય તે ધ્યાનમાં રાખી પહેલા પદના પહેલા અંક ઉપરની જે સંખ્યા હોય તે પહેલા પદના છેલ્લા અંકમાં મેલવતાં જે રૂપ થાય તે પહેલા પદના છેલ્લા અંક ઉપર રહેલી સંખ્યામાં એક મેલવતાં જે થાય તેટલામું રૂપ જાણવું । એમ તે પહેલા પદના છેલ્લા અંક ઉપરનો અંક, તેના આગલા અંકમાં મેલવતાં જે રૂપ થાય તે મધ્ય પંક્તિના તે તે કોઠાના અંક મેલા કરી એક મેલવતાં જે આવે તેટલામું રૂપ સમજવું । એમ સર્વેજ જાણવું । જેમ સાત ઠામના ચડક સંયોગીનાં ૩૫ પદ થાય, તેમાં ૨૩ મું પદ કેવું છે ? એમ કોઈ પૂછે તો ચડક સંયોગીનું પહેલું પદ લખવું ‘૧૨૩૪’ આમાં ૭ ઠામનાં પદ છે માટે સાતમાંથી પહેલા પદનો છેલ્લો અંક ચાર છે તે વાદ કરતાં ૩ રહ્યા । તે યંત્રના મધ્યપંક્તિના પહેલા કોઠામાં મુકવો છે—

ગુણક.	૪	૫	૬
૩	૬	૧૦	૧૫
ભાજક	૨	૩	૪

પછી એક એક વધારી ચાર પાંચ અને છ ઉપરની પંક્તિમાં મુક્યા છે અને હેઠેની પંક્તિમાં બે ત્રણ અને ચાર મુક્યા છે । પછી ત્રણના અંકને ઉપરના ચારે ગુણી વેચે ભાગતાં છ થાય તે મધ્ય પંક્તિના ત્રીજા કોઠામાં મૂક્યો છે, પછી છને પાંચે ગુણી ત્રણે ભાગતાં દશ થાય, તે મધ્ય પંક્તિના ત્રીજા કોઠામાં મૂક્યો છે । પછી દશ ને છયે ગુણી ચારે ભાગતાં પંદર થાય તે ચોથા કોઠામાં મૂક્યો છે । તે મધ્ય પંક્તિનો સરવાલો કરતાં ૩૪ થાય, તેમાં એક મેલવતાં ૩૫ થાય, તે ચક્ર સંયોગિનાં સર્વ પદ જાણવાં ।

હવે મધ્ય પંક્તિના ચાર કોઠાના અંક છે તે પહેલા પદના અંક ઉપર વિલોમક્રમથી લખવા તે આવી રીતે—૧૫ ૧૦ ૬ ૩
૧ ૨ ૩ ૪

હવે છેલ્લા અંક ઉપર ત્રણ છે ને તેની નીચે ચોગડો છે તેમાં તે મેલવતાં ' ૧ ૨ ૩ ૭ ' આશુ રૂપ થયું, તે ચોથું રૂપ થયું । પછી છેલ્લા અંક ઉપરનો જે ત્રગડો તે પદનો ત્રીજો અંક જે ત્રગડો તેની સાથે મેલવતાં ' ૧ ૨ ૬ ૭ ' આ રૂપ દશશુ થયું કેમકે ચોગડાના ત્રણ અને ત્રગડાના છ મેલવતાં ૯ થાય અને

એક વધારાનો મલી ૧૦ થયા । પછી છેલા અંક ઉપરનો ત્રગડો ને પદનો વીજો અંક વગડો તે મેલવતાં ૧ ૫ ૬ ૭ આરુ રૂપે ૨૦ મું થયું, કેમકે વોગડા ઉપરના ત્રણ અને ત્રગડા ઉપરના છ અને વગડા ઉપરના દશ એ ત્રણેનો સરવાલો કરતાં ૧૯ થાય, તેમાં એક વધારાનો મેલવતાં ૨૦ થયા । હવે છેલા અંક ઉપરનો જે ત્રગડો તે પદના પહેલા અંકમાં મેલવતાં ૪ ૫ ૬ ૭ આરુ રૂપે ૩૫ મું થયું, કેમકે પદના ચારે અંકનો સરવાલો કરતાં ૩૪ ને એક વધારાનો એમ ૩૫ થાય, ને જોડ્યે છે ૨૩ મું માટે વીશમું પદ ૧ ૫ ૬ ૭ છે, તે પછીનું એકવીશમું પદ લખવું ૨ ૩ ૪ ૫ આની ઉપર અંક મુકવાને પૂર્વની પેઠે યંત્ર કરવો—

ગુણક.	૩	૪	૫
૨	૩	૪	૫
ભાજક	૨	૩	૪

આમાં ૭ માંથી પાંચ કાઢતાં બે વધ્યા તે મધ્ય પંક્તિનાં પહેલાં કોઠામાં મુક્યા છે, પછી પૂર્વની પેઠે ઉપરલા કોઠાએ ગુણતાં અને હેઠેની પંક્તિએ ભાગતાં મધ્યના કોઠા ભર્યા છે. મધ્ય પંક્તિના કોઠા પછી એકવીશમા પદ ઉપર વિલોમક્રમથી લખવા તે આવી રીતે—૫ ૪ ૩ ૨ હવે છેલા વેના અંક ને પદનો છેલ્લો અંક ૨ ૩ ૪ ૫ જે પાંચડો તેમાં મેલવતાં ૨ ૩ ૪ ૭ આરુ રૂપે ૨૩ મું થયું, કેમકે

વીશ પૂર્વના અને પાંચઢા ઉપરના બે અને એક વધારાનો એમ ૨૩ થાય । એવી રીતે જે પદ કાઢવું હોય તે કાઢવું ।

આઠ ઠામના પાંચ સંયોગીનાં ૫૬ પદ થાય તેમાં ૪૧ મું રૂપ કેવું થાય ? એમ કોઈ પૂછે ત્યારે પહેલું પદ લખવું ૧ ૨ ૩ ૪ ૫, આઠ ઠામનાં પદ છે માટે પાંચનો અંક આઠમાંથી વાદ કરતાં ૩ રહ્યા, તે યંત્ર કરી મધ્ય પંક્તિના પહેલા કોઠામાં ભરવો અને પૂર્વની રીતે આશી પંક્તિ પૂરી ભરવી તેનો યંત્ર નીચે મૂજબ—

ગુણક	૪	૫	૬	૭
૧૩	૬	૧૦	૧૫	૨૧
ભાજક	૨	૩	૪	૫

મધ્ય પંક્તિના અંકો વિલોમ ક્રમથી પહેલા પદ ઉપર મુકવા તે આવી રીતે—૨૧ ૧૫ ૧૦ ૬ ૩ આમાં છેલ્લા અંક ઉપરના ૧ ૨ ૩ ૪ ૫

ત્રણનો અંક તે પહેલા પદના ઉપલા ચાર અંકમાં ભેલવિયે તો ૧૫૬૭૮ આવું રૂપ ૩૫ મું થયું, કેમકે મધ્ય પંક્તિના છેલ્લા ચાર અંક ભેલા કરિયે તો ૩૪ અને એક વધારાનો એમ ૩૫ થાય, પછી ૩૬ મું રૂપ લખવું તે ‘૨ ૩ ૪ ૫ ૬’ આઠમાંથી છેલ્લા છનો અંક વાદ કરતાં બે રહ્યા, તે મધ્યપંક્તિના પહેલા કોઠામાં મુકવો । હવે મધ્ય પંક્તિના અંકો ૩૬ મા પદ ઉપર મુકવા અને પૂર્વવત્ આશી પંક્તિ ભરવી, તેનો યંત્ર નીચે મૂજબ—

ગુણક	૩	૪	૫	૬
૨	૩	૪	૫	૬
ભાજક	૨	૩	૪	૫

મધ્ય પંક્તિના અંકો વિલોમક્રમથી ૩૬ મા પદ ઉપર મૂકતાં
આ પ્રમાણે કોષ્ટક થયું—૬ ૫ ૪ ૩ ૨ આમાં છેલ્લા અંક

૨ ૩ ૪ ૫ ૬

ઉપરના વગડાને પદના છેલ્લા અંક ત્રે પાંચ અને છ માં મેલવતાં
૨૩૪૭૮, આ રૂપ ૪૧ મું થયું કેમકે ૩૫ ઉપરના તેમાં વેને
ત્રણ મેલવતાં ૪૦ થયાં અને એક વધારાનો એમ ૪૧ મું રૂપ
થયું. એમ સર્વત્ર પદના નષ્ટ કરવા।

૮ ઠામના ચક્રસંયોગીનું ૫૧ મું પદ.							
૩૫	૨૦	૧૦	૪	ગુ.	૫	૬	૭
૧	૨	૩	૪	૫	૧૦	૨૦	૩૫
૧	૬	૭	૮	ભા.	૨	૩	૪
આ ૩૫ મું પદ થયું							

નવ ઠામના ચરક સંયોગીનું ૬૧ મું પદ							
૭૦	૩૫	૧૫	૫	ગુ.	૬	૭	૮
૧	૨	૩	૪	૫	૧૫	૩૫	૭૦
૧૭૮૯ પદ ૫૬ મું				ભા.	૨	૩	૪

૩૫	૨૦	૧૦	૪	ગુ.	૫	૬	૭
૨	૩	૪	૫	૪	૧૦	૨૦	૩૫
આ ૫૭ મું પદ							
૨૩૪૯ આ ૬૧ મું પદ				ભા.	૨	૩	૪

નવ ઠામના પાંચ સંયોગીનું ૩૧ મું પદ									
૫૬	૩૫	૨૦	૧૦	૪	ગુ.	૫	૬	૭	૮
૧	૨	૩	૪	૫	૪	૧૦	૨૦	૩૫	૫૬
૧૨૩૮૯ આ ૧૫ મું પદ					ભા.	૨	૩	૪	૫

२१ १५ १० ६ ३	गु.	४	५	६	७
१ २ ४ ५ ६ आ १६ मुं पद	३	६	१०	१५	२१
१२४८९ आ २५ मुं पद	भा.	२	३	४	५

६ ५ ४ ३ २	गु.	३	४	५	६
१ २ ५ ६ ७ आ २६ मुं पद	२	३	४	५	६
१२५८९ आ ३१ मुं पद	भा.	२	३	४	५

दश ठामना चउक संयोगीनुं ५० मुं पद					
१२६ ५६ २१ ६	गु.	७	८	९	
१ २ ३ ४	६	२१	५६	१२६	
१२९१० आ २८ मु पद	भा.	२	३	४	

૭૦	૩૫	૧૫	૫	મુ.	૬	૭	૮
૧	૩	૪	૫	૫	૧૫	૩૫	૭૦
૧૩૯૧૦ આ ૪૯ મું પદ				મા.	૨	૩	૪
- ૧૪૫૬ આ ૫૦ મું પદ -							

इति पदनष्ट विधि.

॥ अथ विकल्पनो नष्ट विधि ॥

જે સંયોગીમાંથી જેટલામો વિકલ્પ પુછ્યો હોય તે સંયોગીની પતાકામાં તેટલામો સ્થાને જે અંક હોય તે ધ્યાનમાં રાખવો, પછી જેટલા જીવના વિકલ્પ હોય તેટલી વાર વમણા વમણા કરી આડી લીટીએ લખવા અને તેના ઉપર એકઢા લખવા. તેમાં છેલ્લો જે અંક હોય તેમાંથી પતાકાનો જે અંક આગલ કહ્યો છે તે વાદ કરવો, જે રહે તેમાંથી આડી લીટીએ જે અંકો લખેલા છે તેમાં મહોટો જે અંક વાદ થતો હોય તે વાદ કરી તેના માથે જે એકઢો છે, તે ઉપર । આવું ચિહ્ન કરવું, પછી જે શેષ રહ્યો હોય તેમાંથી જે અંક વાદ થતો હોય તે વાદ કરી તેના એકઢા ઉપર । આવું ચિહ્ન કરવું, એમ જે અંક વાદ થાય તેના એકઢા

ઉપર ચિહ્ન કરતાં જવું, હેઠક કાંઈ પણ શેષ રહે નહિ ત્યાં સુધી બાદ કરવા. પછી જે એકડા ઉપર ઉપર ચિહ્ન ન હોય તેની હેઠે એકડો લખવો અને જે એકડા ઉપર ચિહ્ન હોય તેની હેઠે કાંઈ પણ લખવું નહિ, કિન્તુ તેની વાજુમાં ચિહ્ન વગરનો જે એકડો હોય તેમાં તે ભેલવી તેની હેઠે તે અંક લખવો । જેમ સાત જીવના પાંચ સંયોગીનો સાતમો વિકલ્પ પુછ્યો હોય તો સાત જીવની પતાકામાં પાંચ સંયોગીને સાતમે સ્થાને ૪૪ નો અંક છે તે આડી લીટીએ જે અંક લખ્યા છે, તેમાંના છેલ્લા અંક ૬૪ માંથી

| |

બાદ કરતા ૨૦ રહ્યા; તેમાંથી ૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧
 ૧ ૨ ૪ ૮ ૧૬ ૩૨ ૬૪

મ્હોટો અંક ૧૬ નો બાદ થાય છે, માટે ૧૬ ના એકડા ઉપર ચિહ્ન કર્યું છે, પછી ચાર શેષ રહ્યા છે તેમાંથી ચારનો અંક બાદ કરતાં કાંઈ વધ્યું નહિ, માટે ચારના એકડા ઉપર ચિહ્ન કર્યું છે પછી ચિહ્ન વગરના અંકની નીચે એકડા અને ચિહ્નવાળા અંક નીચે બીજા અંકો લખતાં નીચે મુજબ કોષ્ટક થયું—

૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧
૧	૨	૪	૮	૧૬	૩૨	૬૪	
૧	૧		૨		૨	૧	

હવે આમાં એક તથા બેના એકડા ઉપર ચિહ્ન નથી માટે તેની હેઠે એક એક લખ્યો છે, પછી ચારના એકડા ઉપર ચિહ્ન છે માટે તે એકડો તેની વાજુના આડ ઉપરના એકડામાં ભેલવી તેની હેઠે બે લખ્યા છે, પછી શોલના એકડા ઉપર ચિહ્ન છે, માટે તે એકડો તેની વાજુ ૩૨ ના એકડામાં ભેલવી તેની હેઠે બે

લખ્યા છે, પછી ચોસઠનો એકડો ચિહ્ન વગરનો છે માટે તેની હેઠે
એકડો લખ્યો છે, તેથી પાંચ સંયોગીનો ૭ મો વિકલ્પ '૧૧૨૨૧'
આ પ્રકારનો નીકલ્યો । એવી રીતે જે વિકલ્પ કાઢવો હોય
તે કાઢવો.

છ જીવના ત્રિક સંયોગીનો ૭ મો વિકલ્પ.

૧	૧	૧	૧	૧	૧	$\begin{array}{r} ૩૨ \\ ૧૮ \\ \hline ૧૪ \end{array}$
૧	૨	૪	૮	૧૬	૩૨	
૧				૪	-૧	

'૧૪૧' આ ૭ મો વિકલ્પ.

છ જીવના ચતુક સંયોગીનો ૯ મો વિકલ્પ.

૧	૧	૧	૧	૧	૧	$\begin{array}{r} ૩૨ \\ ૨૭ \\ \hline ૫ \end{array}$
૧	૨	૪	૮	૧૬	૩૨	
	૨		૨	૧	૧	

૨૨૧૧ આ ૯ મો વિકલ્પ.

१ जीवना ५ संयोगीनो ४० मो विकल्प.

१	१	१	१	१	१	१	१	१	
१	२	४	८	१६	३२	६४	१२८	२५६	२५६ १४८ १०८
१	१			३			३	१	

११३३१ आ ४० मो विकल्प.

१० जीवना ६ संयोगीनो ६० मो विकल्प.

१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	
१	२	४	८	१६	३२	६४	१२८	२५६	५१२	५१२ २८६ २२६
१		२	१	१				४	१	

१२११४१ आ ६० मो विकल्प.

॥ इति विकल्प नष्टविधि ॥

વિકલ્પના નઘની વીજી રીત.

પતાકા વિના પળ ઉલટગીથી વિકલ્પના નઘ આ પ્રમાણે નીકલે છે. જે સંયોગીમાંથી વિકલ્પ કાઢવાનો હોય તે સંયોગીનો પહેલો વિકલ્પ એક કોષ્ટકમાં લખવો, અને તેની સ્હામે એકડો લખવો. તેથી થોડે છેટે સ્હામે ગુણકની નિશાની ગુ. અને તેની સ્હામે ભાજકની નિશાની ભા. અને તેની નજીક એકડો લખવો. આ પ્રમાણે પહેલા વિકલ્પની પંક્તિ પૂરી થઈ. ત્યાર પછી વીજી પંક્તિમાં પહેલા વિકલ્પના અન્ત્ય અંકમાંથી એક વાદ કરી, આદિ અંકમાં એક ઉમેરી જે રૂપ વને તે લખવું. એમ છેલ્લો એકડો આવે ત્યાં સુધી અન્ત્ય અંકમાં એક ઘટાડતાં અને આદિમાં એક વધારતાં જે રૂપ વને તે નીચે લખતા જવું. પછી પહેલા વિકલ્પના મ્હોટા અંકની પૂર્વે જેટલા એકડા હોય તે અંક વીજી પંક્તિના વીજા કોઠામાં લખવું. તેમાં એક ઉમેરી તેની સ્હામે ગુણક કોઠામાં લખવું. ભાજક કોઠામાં વેનો અંક લખવો, પછી વીજા કોઠાના અંકને ગુણકથી ગુણી, ભાજકથી ભાગતાં જે આવે તે ત્રીજી પંક્તિના વીજા કોઠામાં લખવું. પછી ગુણકની પંક્તિમાં અને ભાજકની પંક્તિમાં એકેક વધારીને નીચેના કોઠા ભરવા. ગુણાકાર ભાગાકાર કરતાં લઘ્યાંક આવે તેથી દરેક પંક્તિના વીજા નંવરના કોઠા ભરવા. પહેલી અને વીજી પંક્તિના વીજા કોઠાનો સરવાળો વીજી પંક્તિના છેલ્લા કોઠામાં લખવો. તે અંકમાં ત્રીજી પંક્તિના વીજા કોઠાનો અંક મેલવી તેની નીચેના છેલ્લા કોઠામાં લખવો. એમ તે તે પંક્તિના વીજા કોઠાનો અંક ઉપર ઉપરના છેલ્લા કોઠામાં મેલવી નીચે નીચેના છેલ્લા કોઠા ભરવા.

એવી રીતે ચાલુ કોષ્ઠક પૂર્ણ કરવો. આ કોષ્ઠકથી તેમાં લખેલ વિકલ્પો કયા કયા નંબરના છે તે જાણવામાં આવશે અને તે સંયોગીના એકંદર વિકલ્પ કેટલા થાય છે તે સંખ્યા પણ જણાશે.

પૂછેલ વિકલ્પ પહેલી ડલટણીમાં ન નીકલે તો તેની નજીકમાં નજીકનો જે વિકલ્પ હોય તેનો નંબર ધારી તેના પછીના વિકલ્પથી વીજી ડલટણી શરૂ કરવી. તેમાં પણ પૂર્વવત્ છેલા મ્હોટા અંકમાં એકેક ઘટાડતાં આદિમાં એકેક અંક વધારતાં વિકલ્પોનું પરિવર્તન કરવું. વિકલ્પની સ્થાને વીજા કોઠામાં પૂર્વવત્ મ્હોટા અંકની પહેલા જેટલા એકડા હોય તે અંક મુકી ગુણક ભાજકથી ગુણાકાર ભાગાકાર કરી લઘ્વાંકો મુકવા. ત્રીજા કોઠામાં આગલી ડલટણીના ધારેલ નંબરમાં વીજા કોઠાનો અંક ડમેરી લખવો. એમ ત્રણ કોઠાની વીજી ડલટણી પૂરી કરવી. તેમાં પણ પૂછેલ વિકલ્પ ન નીકલે તો ત્રીજી ચોથી ડલટણી પૂર્વવત્ કરવી. તેની ચોક્કસ સમજણ માટે થોડી વધારે ડલટણીઓ ઉદાહરણ તરીકે અત્રે આપવામાં આપવામાં આવી છે. તેથી નિર્ણય કરી લેવો. સાતજીવના ચક્રક સંયોગીનો ૧૬ મો વિકલ્પ કેવો થાય એમ કોઈ પૂછે તો નીચે પ્રમાણે ડલટણી કરવી.

૨૧૧૪	૧ ગુ. મા.	૧ લો
૨૧૧૩	૩ x ૪ ÷ ૨	૬ થો
૩૧૧૨	૬ x ૫ ÷ ૩	૧૦ મો
૪૧૧૧	૧૦	૨૦ મો

	૧૦	
૧૧૪૧	૧	૧૧ મો
૨૧૩૧	૨	૧૩ મો
૩૧૨૧	૩	૧૬ મો
૪૧૧૧	૪	૨૦ મો
<p>આમ ૧૬ મો વિકલ્પ ૩૧૨૧ આ પ્રકારનો આવે, એવી રીતે સર્વત્ર વિકલ્પની ઊલટણી કરી નજર કરવા.</p>		

૭ જીવના ૫ સંયોગીના વિકલ્પની ઉલટણી.			
૧૧૧૧૩	૧ ગુઠ માં	૧	૧ લો
૨૧૧૧૨	$૪ \times ૫ \div ૨$	૪	૫ મો
૩૧૧૧૧	૧૦ ૧૫		૧૫ મો

	૫	
૧૧૧૩૧	૧	૬ ઠો.
૨૧૧૨૧	૩	૯ મો.
૩૧૧૧૧	૬	૧૫ મો.

९ जीवना ५ संयोगीना विकल्प.

११११५	१ गु. भा.	१ लो.
२१११४	४ × ५ ÷ २	५ मो.
३१११३	१० × ६ - ३	१५ मो.
४१११२	२० × ७ - ४	३५ मो.
५११११	३५ × ८ - ५ ७०	७० मो.

१११५१	३५ १	३६ मो
२११४१	३	३९ मो
३११३१	६	४५ मो
४११२१	१०	५५ मो
५११११	१५	७० मा

	૬૬	
૧૧૬૧૧	૧	૬૬ મો
૨૧૭૧૧	૨	૬૮ મો
૩૧૩૧૧	૩	૬૧ મો
૪૧૨૧૧	૪	૬૫ મો
૫૧૧૧૧	૫	૭૦ મો

	૬૬	
૧૬૧૧૧	૧	૬૬ મો
૨૭૧૧૧	૧	૬૭ મો
૩૩૧૧૧	૧	૬૮ મો
૪૨૧૧૧	૧	૬૯ મો
૫૧૧૧૧	૧	૭૦ મો

दश जीवना ५ संयोगीना विकल्प.

११११६	१	गु.	भा.	१ लो.
२१११५	४ × ५ ÷ २			५ मो.
३१११४	१० × ६ ÷ ३			१५ मो.
४१११३	२० × ७ ÷ ४			३५ मो.
५१११२	३५ × ८ ÷ ५			७० मो.
६११११	५६ × ९ ÷ ६			१२६ मो.
	१२६			

	७०	
१११६१	१	७१ मो
२११५१	३	७४ मो
३११४१	६	८० मा
४११३१	१०	९० मो
५११२१	१५	१०५ मो
६११११	२१	१२६ मो

	୧୦୫	
୧୧୬୧୧	୧	୧୦୬ ମୋ
୨୧୫୧୧	୨	୧୦୮ ମୋ
୩୧୪୧୧	୩	୧୧୧ ମୋ
୪୧୩୧୧	୪	୧୧୫ ମୋ
୫୧୨୧୧	୫	୧୨୦ ମୋ
୬୧୧୧୧	୬	୧୨୬ ମୋ

	୧୨୦	
୧୬୧୧୧	୧	୧୨୧ ମୋ
୨୬୧୧୧	୧	୧୨୨ ମୋ
୩୬୧୧୧	୧	୧୨୩ ମୋ
୪୬୧୧୧	୧	୧୨୪ ମୋ
୫୬୧୧୧	୧	୧୨୫ ମୋ
୬୬୧୧୧	୧	୧୨୬ ମୋ

૧૨ જીવના ૫ સંયોગીના વિફલ્પ.			
૧૧૧૧૮	૧	ગુ. મા.	૧ લો.
૨૧૧૧૭	૪ × ૫ = ૨		૫ મો.
૩૧૧૧૬	૧૦ × ૬ = ૩		૧૫ મો.
૪૧૧૧૫	૨૦ × ૭ = ૪		૩૫ મો.
૫૧૧૧૪	૩૫ × ૮ = ૫		૭૦ મો.
૬૧૧૧૩	૫૬ × ૯ = ૬		૧૨૬ મો.
૭૧૧૧૨	૮૪ × ૧૦ = ૭		૨૧૦ મો.
૮૧૧૧૧	૧૨૦		
	૩૩૦		૩૩૦ મો

	૨૧૦	
૧૧૧૮૧	૧	૨૧૧ મો
૨૧૧૭૧	૩	૨૧૪ મો
૩૧૧૬૧	૬	૨૨૦ મો
૪૧૧૫૧	૧૦	૨૩૦ મો
૫૧૧૪૧	૧૫	૨૪૫ મો
૬૧૧૩૧	૨૧	૨૬૬ મો
૭૧૧૨૧	૨૮	૨૯૪ મો
૮૧૧૧૧	૩૬	૩૩૦ મો

	૨૯૪	
૧૧૮૧૧	૧	૨૯૫ મો
૨૧૭૧૧	૨	૨૯૭ મો
૩૧૬૧૧	૩	૩૦૦ મો
૪૧૫૧૧	૪	૩૦૪ મો
૫૧૪૧૧	૫	૩૦૯ મો
૬૧૩૧૧	૬	૩૧૫ મો
૭૧૨૧૧	૭	૩૨૨ મો
૮૧૧૧૧	૮	૩૩૦ મો

	૩૨૨	
૧૮૧૧૧	૧	૩૨૩ મો
૨૭૧૧૧	૧	૩૨૪ મો
૩૬૧૧૧	૧	૩૨૫ મો
૪૫૧૧૧	૧	૩૨૬ મો
૫૪૧૧૧	૧	૩૨૭ મો
૬૩૧૧૧	૧	૩૨૮ મો
૭૨૧૧૧	૧	૩૨૯ મો
૮૧૧૧૧	૧	૩૩૦ મો

૧૩ જીવના ૫ સંયોગીના વિકલ્પ.

૧૧૧૧૧	૧ ગુ. માં.	૧ લો.
૨૧૧૧૮	$૪ \times ૫ \div ૨$	૫ મો.
૩૧૧૧૭	$૧૦ \times ૬ \div ૩$	૧૫ મો.
૪૧૧૧૬	$૨૦ \times ૭ \div ૪$	૩૫ મો.
૫૧૧૧૫	$૩૫ \times ૮ \div ૫$	૭૦ મો.
૬૧૧૧૪	$૫૬ \times ૯ \div ૬$	૧૨૬ મો.
૭૧૧૧૩	$૮૪ \times ૧૦ \div ૭$	૨૧૦ મો.
૮૧૧૧૨	$૧૨૦ \times ૧૧ \div ૮$	૩૩૦ મો.
૯૧૧૧૧	૧૬૫	૪૯૫ મો.
	૪૯૫	

	૩૩૦	
૧૧૧૧૧	૧	૩૩૧ મો
૨૧૧૮૧	૩	૩૩૪ મો
૩૧૧૭૧	૬	૩૪૦ મો
૪૧૧૬૧	૧૦	૩૫૦ મો
૫૧૧૫૧	૧૫	૩૬૫ મો
૬૧૧૪૧	૨૧	૩૮૬ મો
૭૧૧૩૧	૨૮	૪૧૪ મો
૮૧૧૨૧	૩૬	૪૫૦ મો
૯૧૧૧૧	૪૫	૪૯૫ મો

	૪૫૦	
૧૧૯૧૧	૧	૪૫૧ મો
૨૧૮૧૧	૨	૪૫૩ મો
૩૧૭૧૧	૩	૪૫૬ મો
૪૧૬૧૧	૪	૪૬૦ મો
૫૧૫૧૧	૫	૪૬૫ મો
૬૧૪૧૧	૬	૪૭૧ મો
૭૧૩૧૧	૭	૪૭૮ મો
૮૧૨૧૧	૮	૪૮૬ મો
૯૧૧૧૧	૯	૪૯૫ મો
	૪૮૬	
૧૯૧૧૧	૧	૪૮૭ મો
૨૮૧૧૧	૧	૪૮૮ મો
૩૭૧૧૧	૧	૪૮૯ મો
૪૬૧૧૧	૧	૪૯૦ મો
૫૫૧૧૧	૧	૪૯૧ મો
૬૪૧૧૧	૧	૪૯૨ મો
૭૩૧૧૧	૧	૪૯૩ મો
૮૨૧૧૧	૧	૪૯૪ મો
૯૧૧૧૧-	૧	૪૯૫ મો

૧૪ જીવના ૬ સંયોગીના વિકલ્પ.		
૧૧૧૧૧૯	૧ ગુ. મા.	૧ મો
૨૧૧૧૧૮	૫ × ૬ - ૨	૬ મો
૩૧૧૧૧૭	૧૫ × ૭ - ૩	૨૧ મો
૪૧૧૧૧૬	૩૫ × ૮ - ૪	૫૬ મો
૫૧૧૧૧૫	૭૦ × ૯ ÷ ૫	૧૨૬ મો
૬૧૧૧૧૪	૧૨૬ × ૧૦ ÷ ૬	૨૫૨ મો
૭૧૧૧૧૩	૨૧૦ × ૧૧ ÷ ૭	૪૬૨ મો
૮૧૧૧૧૨	૩૩૦ × ૧૨ ÷ ૮	૭૯૨ મો
૯૧૧૧૧૧	૪૯૫ ૧૨૮૭	૧૨૮૭ મો

	૭૯૨	
૧૧૧૧૧૯	૧	૭૯૩ મો
૨૧૧૧૧૮	૪	૭૯૭ મો
૩૧૧૧૧૭	૧૦	૮૦૭ મો
૪૧૧૧૧૬	૨૦	૮૨૭ મો
૫૧૧૧૧૫	૩૫	૮૬૨ મો
૬૧૧૧૧૪	૫૬	૯૧૮ મો
૭૧૧૧૧૩	૮૬	૧૦૦૨ મો
૮૧૧૧૧૨	૧૨૦	૧૧૨૨ મો
૯૧૧૧૧૧	૧૬૫	૧૨૮૭ મો

	୧୧୨୨	
୧୧୧୧୧୧	୧	୧୧୨୩ ମୋ
୨୧୧୮୧୧	୩	୧୧୨୬ ମୋ
୩୧୧୭୧୧	୬	୧୧୩୨ ମୋ
୪୧୧୬୧୧	୧୦	୧୧୪୨ ମୋ
୫୧୧୫୧୧	୧୫	୧୧୫୭ ମୋ
୬୧୧୪୧୧	୨୧	୧୧୭୮ ମୋ
୭୧୧୩୧୧	୨୮	୧୧୯୬ ମୋ
୮୧୧୨୧୧	୩୬	୧୨୧୨ ମୋ
୯୧୧୧୧୧	୪୫	୧୨୮୭ ମୋ

	૧૨૪૨	
૧૧૧૧૧૧	૧	૧૨૪૩ મો
૨૧૮૧૧૧	૨	૧૨૪૫ મો
૩૧૭૧૧૧	૩	૧૨૪૮ મો
૪૧૬૧૧૧	૪	૧૨૫૨ મો
૫૧૫૧૧૧	૫	૧૨૫૭ મો
૬૧૪૧૧૧	૬	૧૨૬૩ મો
૭૧૩૧૧૧	૭	૧૨૭૦ મો
૮૧૨૧૧૧	૮	૧૨૭૮ મો
૯૧૧૧૧૧	૯	૧૨૮૭ મો

	१२७८	
१९११११	१	१२७९ मो
२८११११	१	१२८० मो
३७११११	१	१२८१ मो
४६११११	१	१२८२ मो
५५११११	१	१२८३ मो
६४११११	१	१२८४ मो
७३११११	१	१२८५ मो
८२११११	१	१२८६ मो
९१११११	१	१२८७ मो

१५ जीवना द संयोगीना विकल्प.

११११११०	१ गु. भा.	१ लो
२१११११	५ × ६ - २	५६ ठो
३११११८	१५ × ७ - ३	२१ मो
४११११७	३५ × ८ - ४	५६ मो
५११११६	७० × ९ - ५	१२६ मो
६११११५	१२६ × १० - ६	२५२ मो
७११११४	२१० × ११ - ७	४६२ मो
८११११३	३३० × १२ - ८	७९२ मो
९११११२	४६५ × १३ - ९	१२८७ मो
१०१११११	७१५ २००२	२००२ मो

	૧૨૮૭	
૧૧૧૧૧૦૧	૧	૧૨૮૮ મો
૨૧૧૧૧૧	૪	૧૨૯૨ મો
૩૧૧૧૮૧	૧૦	૧૩૦૨ મો
૪૧૧૧૭૧	૨૦	૧૩૨૨ મો
૫૧૧૧૬૧	૩૫	૧૩૫૭ મો
૬૧૧૧૫૧	૫૬	૧૪૧૩ મો
૭૧૧૧૪૧	૮૪	૧૪૯૭ મો
૮૧૧૧૩૧	૧૨૦	૧૬૧૭ મો
૯૧૧૧૨૧	૧૬૫	૧૭૮૨ મો
૧૦૧૧૧૧૧	૨૨૦	૨૦૦૨ મો

	૧૭૮૨	
૧૧૧૧૦૧૧	૧	૧૭૮૩ મો
૨૧૧૧૧૧	૩	૧૭૮૬ મો
૩૧૧૮૧૧	૬	૧૭૯૨ મો
૪૧૧૭૧૧	૧૦	૧૮૦૨ મો
૫૧૧૬૧૧	૧૫	૧૮૧૭ મો
૬૧૧૫૧૧	૨૧	૧૮૩૮ મો
૭૧૧૪૧૧	૨૮	૧૮૬૬ મો
૮૧૧૩૧૧	૩૬	૧૯૦૨ મો
૯૧૧૨૧૧	૪૫	૧૯૪૭ મો
૧૦૧૧૧૧૧	૫૫	૨૦૦૨ મો

	୧୯୫୭	
୧୧୧୦୧୧୧	୧	୧୯୫୮ ମି
୨୧୧୧୧୧	୨	୧୯୫୦ ମି
୩୧୮୧୧୧	୩	୧୯୫୩ ମି
୪୧୭୧୧୧	୪	୧୯୫୭ ମି
୫୧୬୧୧୧	୫	୧୯୬୨ ମି
୬୧୫୧୧୧	୬	୧୯୬୮ ମି
୭୧୪୧୧୧	୭	୧୯୭୫ ମି
୮୧୩୧୧୧	୮	୧୯୮୩ ମି
୯୧୨୧୧୧	୯	୧୯୯୨ ମି
୧୦୧୧୧୧୧	୧୦	୨୦୦୨-ମି

	૧૯૯૨	
૧૧૦૧૧૧૧	૧	૧૯૯૩ મો
૨૧૧૧૧૧	૧	૧૯૯૪ મો
૩૮૧૧૧૧	૧	૧૯૯૫ મો
૪૭૧૧૧૧	૧	૧૯૯૬ મો
૫૬૧૧૧૧	૧	૧૯૯૭ મો
૬૫૧૧૧૧	૧	૧૯૯૮ મો
૭૪૧૧૧૧	૧	૧૯૯૯ મો
૮૩૧૧૧૧	૧	૨૦૦૦ મો
૯૨૧૧૧૧	૧	૨૦૦૧ મો
૧૦૧૧૧૧૧	૧	૨૦૦૨ મો

ઉલટણીના અંકનું તાત્પર્ય.

દાખલા તરીકે સાત જીવના ત્રિક સંયોગીના વિકલ્પની ઉલટણી લઈએ.

૧૧૫	૧	ગુ.	મા.	૧ લો.
૨૧૪	૨	×	૩ - ૨	૩ જો.
૩૧૩	૩	×	૪ - ૩	૬ છો.
૪૧૨	૪	×	૫ - ૪	૧૦ મો.
૫૧૧	૫			૧૫ મો.
	૬૫			

પહેલા કોઠામાં જુદા જુદા પાંચ વિકલ્પો છે. વીજા કોઠાના અંકોનો સરવાળો તે સંયોગીના વિકલ્પોની અંકંદર સંખ્યા દર્શાવે છે. ત્રીજા કોઠાના ગુણક અંકો અને ચોથા કોઠાના ભાજક અંકોનો ઉપયોગ ગુણાકાર ભાગાકારમાં થઈ ચુક્યો છે, છેલ્લા કોઠામાં ૧-૩-૬-૧૦-૧૫ એ અંકો તેની પંક્તિના વિકલ્પનો નંબર દર્શાવે છે. અર્થાત્ '૧૧૫' એ પહેલો વિકલ્પ, '૨૧૪' એ ત્રીજો વિકલ્પ, '૩૧૩' એ છઠો વિકલ્પ, '૪૧૨' એ દશમો વિકલ્પ અને '૫૧૧' એ પંદરમો વિકલ્પ. વીજા કોઠાના અંકોથી વીજી પણ એક વાત જણાય છે કે પંદર વિકલ્પમાં પાંચઠાના અંતવાળો એક રૂપ છે. ચોગઠાના અંતવાળા વે, ત્રગઠાના અંતવાળા ત્રણ, વગઠાના અંતવાળા વે અને એકઠાના અંતવાળા પાંચ રૂપ છે.

इति उलटणीया विकल्पे नष्ट विधि.

અથ ભાંગાનો નષ્ટ-વિધિ.

સાત જીવ સાત ઠેકાણે જાય તેનો ૪૦૦ મો ભાંગો કેવો થાય એમ કોઈ પૂછે-તો પ્રથમ સાત જીવ સાત ઠેકાણે જાય તેની શુચી કરવી, સાત ઠામના અસંયોગીનાં પદ ૭ છે તેને સાત જીવના અસંયોગીનો વિકલ્પ એક, તેની સાથે ગુણતાં ૭ થાય, એમ દ્વિકસંયોગીનાં પદ ૨૧ તેને દ્વિકસંયોગીના વિકલ્પ ૬ ની સાથે ગુણતાં ૧૨૬ થાય, એ વન્ને મઝી ૧૩૩ થયા । પછી ત્રિક સંયોગીનાં પદ ૩૬ ને ત્રિકસંયોગીના વિકલ્પ ૧૬ ની સાથે ગુણતાં ૫૨૫ થાય તે વધી જાય છે અને જોડીયે છિયે ૪૦૦ । હવે દ્વિક સંયોગી સુધી ૧૩૩ થયા છે, તે ચારસોમાંથી વાદ કરતાં ૨૬૭ રહ્યા, તે ત્રિક સંયોગીમાંથી કાઢવા; ત્રિકસંયોગીનાં પદ ૩૬ થાય છે તે લઘવાં અને સાત જીવના ત્રિક સંયોગીના વિકલ્પ યંત્રથી જાણવા. પછી ૩૫ પદ છે તેમાં સમશ્રેણી શોધવી । સમશ્રેણી એટલે જેટલા ઠામનાં પદ હોય તે અંક જ્યાં આવે ત્યાં સમશ્રેણી થાય । જેમ સાત ઠામનાં પદ છે તેમાં પ્રથમ સાતનો અંક પાંચમે પદે આવે માટે પાંચ પદની સમશ્રેણી થઈ । એમ નવમે પદે સાત આવે છે માટે નવપદની સમશ્રેણી થઈ । એમ જ્યાં જ્યાં સાતનો અંક આવે ત્યાં ત્યાં સમશ્રેણી થાય, તેને વિકલ્પ સાથે ગુણવી । હવે અહિં ૧૫ પદની સમશ્રેણી થાય છે તેને વિકલ્પ ૧૫ ની સાથે ગુણતાં ૨૨૫ થાય, તે ૨૬૭ માંથી વાદ કરતાં ૪૨ રહ્યા, તેના માટે વીજી શ્રેણી ૧૫ પદ પછી શોધવી રહી. ૧૯ મેં પદે સાતનો અંક આવે છે માટે ૧૯ પદની શ્રેણી થાય, પણ તેમાંથી ૧૬ પદ તો વિકલ્પની સાથે ગુણાઈ ગયા માટે તે વાદ કરતાં ૪ ની સમશ્રેણી થાય

તેને ૧૫ વિકલ્પની સાથે ગુણતાં ૬૦ થાય, અને જોડ્યે છિયે ૪૨, માટે ચાર પદનો એક વિકલ્પ, એમ ચાર પદનો વીજો વિકલ્પ, એમ દશ વિકલ્પની સાથે ગુણતાં ૪૦ થાય, તે ૪૨ માંથી વાદ કરતાં વે રહે । હવે શ્રેણી તો ચાર છે અને જોડ્યે છિયે વે, માટે ચારની શ્રેણીમાંથીજ વીજું પદ લેવું અને વિકલ્પ એક વધારવો, એટલે દશમાં એક ભેલવતાં ૧૧ મો વિકલ્પ આવે અને પદ ૧૫, પહેલી શ્રેણીના અને વીજી ચારની શ્રેણીમાંથી વીજું પદ નીકલ્યું એટલે ૧૭ મું પદ આવ્યું. તેનો યંત્ર—

૨	૩	૫	પદ ૧૭ મું
૧	૫	૧	વિ. ૧૧ મો

એમ સાત જીવ સાત ઠામે જાય તેનો ભાંગો ૪૦૦ મો નિકલ્યો. હવે સાત જીવ સાત ઠામે જાય તેનો ૧૦૦૦ મો ભાંગો કેવો છે એમ કોઈ પૂછે તો પ્રથમ શૂંચી કરવી, તેમાં અસંયોગીનાં પદ ૭ અને અસંયોગીનો વિકલ્પ ૧ તેને પરસ્પર ગુણતાં ૭ આવે, તેથી સાત જીવ સાત ઠામે જાય, તેના અસંયોગીના ૭ ભાંગા થયા, એમ દ્વિકસંયોગીના પદ ૨૧ ને દ્વિકસંયોગીના વિકલ્પ છયે ગુણતાં ૧૨૬ ભાંગા દ્વિકસંયોગીના થયા. એમ પરસ્પર ગુણતાં ત્રિકસંયોગીના ૫૨૫ થયા, તેનો સરવાલો કરતાં ૬૫૮ થયા । હવે ચત્તુસંયોગીના ૭૦૦ ભેલવતાં તો વધી જાય માટે ચત્તુસંયોગીમાંથી ૧૦૦૦ મો ભાંગો કાઢવો । ત્રણસંયોગી સુધીના ૬૫૮ એક હજારમાંથી વાદ કરતાં ૩૪૨ શેષ વધ્યા તે ચત્તુસંયોગીના ૭૦૦ છે તેમાંથી કાઢવા । હવે ચત્તુસંયોગીના પદ ૩૫ થાય અને વિકલ્પ ૨૦ થાય તે લખવા—

સાત ઠામના ચઝક

સંયોગીનાં પદ ૩૫

૧૨૩૪	૧૫૬૭
૧૨૩૫	૨૩૪૫
૧૨૩૬	૨૩૪૬
૧૨૩૭	૨૩૪૭
૧૨૪૫	૨૩૫૬
૧૨૪૬	૨૩૫૭
૧૨૪૭	૨૩૬૭
૧૨૫૬	૨૪૫૬
૧૨૫૭	૨૪૫૭
૧૨૬૭	૨૪૬૭
૧૩૪૫	૨૫૬૭
૧૩૪૬	૩૪૫૬
૧૩૪૭	૩૪૫૭
૧૩૫૬	૩૪૬૭
૧૩૫૭	૩૫૬૭
૧૩૬૭	૪૫૬૭
૧૪૫૬	
૧૪૫૭	
૧૪૬૭	

પર્વ. ૩૫

સાત જીવના ચઝકસં-

યોગીના વિકલ્પ ૨૦

૧૧૧૪
૧૧૨૩
૧૨૧૩
૨૧૧૩
૧૧૩૨
૧૨૨૨
૨૧૨૨
૧૩૧૨
૨૨૧૨
૩૧૧૨
૧૧૪૧
૧૨૩૧
૨૧૩૧
૧૩૨૧
૨૨૨૧
૩૧૨૧
૧૪૧૧
૨૩૧૧
૩૨૧૧
૪૧૧૧

પછી સોલ પદની શ્રેણી કલ્પીને વીશ વિકલ્પ છે તેની સાથે ગુણતાં ૩૨૦ થયા, તે ૩૪૨ માંથી વાદ કરતાં ૨૨ વધ્યા, પછી વીજી શ્રેણી ૧૮ મે પદે આવે છે તેમાં ૧૬ પદની શ્રેણી તો વિકલ્પની સાથે ગુણાઈ ગઈ છે માટે તે વાદ કરતાં બે પદની શ્રેણીને, વીશ વિકલ્પે ગુણીએ તો ૪૦ થાય અને જોડ્યે છે ૨૨, માટે ૧૧ વિકલ્પે ગુણતાં વરોવર થાય છે તો ૧૮ મું પદ અને ૧૧ મો વિકલ્પ એક હજારમેં ભાંગે આવે છે । તેનો યંત્ર

७-जीव ७ ठामे जाय तेनो १००० मो भांगो.				
१	४	५	७	पद १८ मुं।
१	१	४	१	विल्लप ११ मो

हवे २४ जीव ७ ठामे जाय तेनो एक लाखमो भांगो
कहाडवानुं कोई पूछे तो प्रथम सूची करवी—

सात ठामना पदनां यंत्र.						
भाजक.	२	३	४	५	६	७
७	२१	३५	३५	२१	७	१
गुणक	६	५	४	३	२	१

२४ जीवना विकल्पनो यंत्र.						
गुणक.	२३	२२	२१	२०	१९	१८
१	२३	२५३	१७७१	८८५५	३३६४९	१००९४७
भाजक	१	२	३	४	५	६

૨૪ જીવ ૭ ઠામે જાય તેની શુચીનો ચંત્ર-			
	પદ	વિકલ્પ	ભાંગા
અસંયોગીના	૭	૧	૭
દ્વિકસંયોગીના	૨૧	૨૩	૪૮૩
ત્રિકસંયોગીના	૩૫	૨૫૩	૮૮૫૫
ચતુકસંયોગીના	૩૫	૧૭૭૧	૬૧૯૮૫
પંચસંયોગીના	૨૧	૮૮૫૫	૧૮૫૯૫૫
છસંયોગીના	૭	૩૩૬૪૯	૨૩૫૫૪૩
સાતસંયોગીના	૧	૧૦૦૯૪૭	૧૦૦૯૪૭
	૧૨૭	૧૪૫૪૯૯	૫૯૩૭૭૫

હવે અસંયોગીના ભાંગા ૭, દ્વિકસંયોગીના ૪૮૩, ત્રિક-
સંયોગીના ૮૮૫૫, ચતુકસંયોગીના ૬૧૯૮૫, એનો સરવાલો
કરતાં ૭૧૩૩૦ થયા, તેમાં પાંચ સંયોગીના મેલવતાં વધી જાય
માટે તે પાંચ સંયોગીમાંથી ભાંગો એક લાખમો કાઢવો, એક
લાખમાંથી ચારસંયોગી સુધીના ૭૧૩૩૦ વાદ કરતાં ૨૮૬૭૦
વધ્યા તે પાંચ સંયોગીમાંથી કાઢવા અને સમશ્રેણી શોધવી માટે
પાંચ સંયોગીનાં પદ લખવા:—

પાંચ સંયોગીનાં પદ-૨૧ -

૧૨૩૪૫	૧૩૪૫૬
૧૨૩૪૬	૧૩૪૫૭
૧૨૩૪૭	૧૩૪૬૭
૧૨૩૫૬	૧૩૫૬૭
૧૨૩૫૭	૧૪૫૬૭
૧૨૩૬૭	૨૩૪૫૬
૧૨૪૫૬	૨૩૪૫૭
૧૨૪૫૭	૨૩૪૬૭
૧૨૪૬૭	૨૩૫૬૭
૧૨૫૬૭	૨૪૫૬૭
	૩૪૫૬૭

પર્વ. ૨૧

વિકલ્પ ઘણા છે માટે લખ્યા નથી, પછી સમશ્રેણી ત્રીજે પદે આવે છે માટે ત્રણ પદની સમશ્રેણીને પાંચ સંયોગીના ૮૮૫૫ વિકલ્પથી ગુણતાં ૨૬૫૬૫ થાય, તેને ૨૮૬૭૦ માંથી વાદ કરતાં ૨૧૦૫ રહ્યા, પછી પાંચમે પદે સમશ્રેણી થાય. તેમાંથી ત્રણની શ્રેણીયે ગણાડ ગયા માટે પાંચમાંથી ત્રણ વાદ કરતાં બે પદની શ્રેણીને ૧૦૫૨ વિકલ્પે ગુણતાં ૨૧૦૪ થાય, તે ૨૧૦૫ માંથી વાદ કરતાં શેષ એક વધે તો ચોથું પદ અને ૧૦૫૩ મો વિકલ્પ આવે. આ રીતે જે ભાંગો કાઢવો હોય તે કાઢવો.

૭ જીવ ૭ ઠામે જાય તેનો ૫૦૦ મો ભાંગો.

૨	૬	૭	ચિક સંયોગીનું પદ ૨૫ મું.
૧	૪	૨	વિકલ્પ ૭ મો.

૭ જીવ ૭ ઠામે જાય તેનો ૫૧૨ મો ભાંગો.			
૩	૪	૫	ત્રિકસંયોગીનું પદ ૨૬ મું.
૧	૨	૪	વિકલ્પ વીજાં.

૭ જીવ ૭ ઠામે જાય તેનો ૫૬૩ મો ભાંગો.			
૩	૫	૭	ત્રિક સંયોગીનું પદ ૩૦ મું.
૨	૨	૩	વિકલ્પ ૫ મો.

૭ જીવ ૭ ઠામે જાય તેનો ૬૩૫ મો ભાંગો.			
૪	૬	૭	ત્રિકસંયોગીનું પદ ૩૪ મું
૧	૪	૨	વિકલ્પ ૭ મો

૭ જાણ ૭ ટામે જાણ નેનો ૧૩૦૦ મો ભાગો.				
૩	૪	૬	૮	આપનાં પાંચોમાં પદ ૩૩ મી.
૧	૧	૦	૩	ચિત્ર ૨૭ મો.

૭ જાણ ૭ ટામે જાણ નેનો ૧૪૦૦ મો ભાગો.					
૧	૨	૬	૬	૭	૨ મોમાં પદ ૧૦ મી.
૧	૧	૨	૨	૧	ચિત્ર ૨૮ મો.

૧૦ જાણ ૩ ટામે જાણ નેનો ૧૦૨૫ મો ભાગો.				
૪	૬	૬	૬	૪ મોમાં પદ ૩૧ મી.
૨	૨	૩	૩	ચિત્ર ૨૯ મો.

૧૦ જીવ ૭ ઠામે જાય તેનો ૫૦૦૦ મો. માંગો					
૧	૨	૩	૫	૭	પાંચ સંયોગીનું પદ ૫ મું
૨	૩	૩	૧	૧	વિકલ્પ ૧૧૩ મો

૧૦ જીવ ૭ ઠામે ઉપજે તેનો ૭૦૫૭ મો માંગો.						
૧	૨	૩	૪	૫	૬	છ સંયોગીનું પ્રથમ પદ
૧	૧	૧	૨	૨	૩	વિકલ્પ ૮ મો

૧૦ જીવ ૧૦ ઠામે જાય તેનો ૫૦૦૦ મો માંગો.				
૧	૨	૪	૧૦	ચક્રસંયોગીનું પદ ૧૩ મું
૨	૧	૫	૨	વિકલ્પ ૩૮ મો

૧૨ જીવ ૭ ઠામે જાય તેનો ૧૦૦૦૦ મો ભાંગો.					
૧	૨	૪	૫	૭	પંચ સંયોગીનું પદ ૮ મું.
૧	૨	૨	૩	૪	વિકલ્પ ૪૧ મો.

૧૨ જીવ ૧૨ ઠામે જાય તેનો ૩૭૦૦૦૦ મો ભાંગો.						
૧	૨	૩	૫	૬	૯	છ સંયોગીનું પદ ૩૧ મું.
૧	૨	૧	૫	૧	૨	વિકલ્પ ૧૯૯ મો

૧૩ જીવ ૭ ઠામે જાય તેનો ૧૪૦૦૦ મો ભાંગો.					
૧	૨	૪	૫	૬	પંચ સંયોગીનું પદ ૭ મું.
૧	૬	૧	૪	૧	વિકલ્પ ૩૮૧ મો.

૧૫ જીવ ૭ ઠામે જાય તેનો ૨૦૦૦૦ મો ભાંગો.					
૧	૨	૩	૫	૬	પંચ સંયોગીનું ૪ થું પદ
૬	૧	૧	૪	૩	વિકલ્પ ૩૮૬ મો

૧૫ જીવ ૭ ઠામે જાય તેનો ૩૮૦૦૦ મો-ભાંગો.						
૧	૨	૩	૪	૫	૬	છસંયોગીનું પદ ૧ હું
૫	૨	૧	૧	૨	૪	વિકલ્પ ૩૭૭ મો

૧૬ જીવ ૭ ઠામે જાય તેનો ૫૦૦૦૦ મો ભાંગો.						
૧	૨	૩	૪	૫	૬	છ સ. પદ પ્રથમ.
૫	૧	૧	૪	૧	૪	વિકલ્પ ૭૦૭ મો

૨૦ જીવ ૭ ઠામે જાય-તેનો ૫૦૦૦૦ મો ભાંગો.					
૧	૨	૩	૪	૫	પંચ સંયોગીનું પદ પહેલું.
૧	૪	૭	૭	૧	વિકલ્પ ૩૨૩૨ મો

૨૦ જીવ ૭ ઠામે જાય તેનો ૧૫૦૦૦૦ મો ભાંગો						
૧	૨	૩	૪	૬	૭	છ સંયોગીનું પદ ૩ જું
૪	૨	૬	૧	૪	૩	વિકલ્પ ૫૦૪૨ મો

૨૦ જીવ ૭ ઠામે જાય તેનો ૨૦૦૦૦૦ મો ભાંગો.						
૨	૩	૪	૫	૬	૭	છ સંયોગીનું પદ ૭ મું.
૧	૧૨	૩	૧	૧	૨	વિકલ્પ ૮૫૩૦ મો.

૨૪ જીવ ૭ ઠામે જાય તેનો ભાંગો ૧૦૦૦૦૦ મો.					
૧	૨	૩	૫	૬	પચ સંયોગીનું પદ ચોથું
૨	૫	૧	૭	૯	વિક. ૧૦૫૩ મો.

૨૪ જીવ ૨૪ ઠામે જાય તેનો ૧૯૫૧૪૫૫૧ મો ભાંગો.					
૧	૨	૩	૫	૨૪	પચ સં. નું પદ ૩૯ થું
૨	૧	૧	૩	૧૭	વિકલ્પ ૧૯ મો

૨૫ જીવ ૭ ઠામે જાય તેનો ૧૦૦૦૦૦ મો ભાંગો.					
૧	૨	૩	૪	૬	પચ સંયોગીનું પદ બીજું
૪	૮	૨	૮	૩	વિકલ્પ ૬૩૩૦ મો

૨૫ જીવ ૭ ઠામે જાય તેનો ૬૦૦૦૦૦ મો ભાંગો						
૨	૩	૪	૫	૬	૭	છસંયોગીનું પદ ૭ મું
૧૧	૫	૪	૨	૨	૧	વિકલ્પ ૪૦૮૧૯ મો

૫૦ જીવ ૭ ઠામે જાય તેનો ૫૨૦૦૦૦૦૦ મો ભાંગો.						
૧	૨	૩	૪	૫	૭	છ સંયોગીનું પદ બીજું.
૯	૧	૭	૪	૨	૨૭	વિકલ્પ ૩૧૭૮૪ મો

૧૦૦ જીવ ૭ ઠામે જાય તેનો ૧૦૦૦૦૦૦ મો ભાંગો.			
૨	૪	૭	ત્રિક સંયોગીનું પદ ૨૨ મું.
૨૪	૪૯	૩૭	વિકલ્પ ૧૯૧૫ મો.

આં સઘલા ઉદાહરણમાં પદ અને વિકલ્પ આપ્યા છે તે
 ઉપરથી ભાંગાના પ્રસ્તારની રીત પ્રમાણે પ્રસ્તાર સ્વયં વનાવી લેવો.
 इति भांगानो नष्ट विधि.

પ્રકરણ ૬ ટું=ઉદ્દિષ્ટ.

॥ અથ પદના ઉદ્દિષ્ટ ॥

આઠ ટામના ચડકસંયોગીનું ૨૪૬૭ આ પદ કેટલામું છે એમ કોઈ પુછે તો ચડકસંયોગીનું પહેલું પદ લખી તેના ઉપર પૂર્વોક્ત નષ્ટરીતિયે યંત્ર કરી, નષ્ટની રીતે પહેલા પદ ઉપર અંક ભરવા જેમકે ૩૫ ૨૦ ૧૦ ૪ | પછી છેલ્લા અંક ઉપર જે ૧ ૨ ૩ ૪ | ચોગઢો છે તે પદના બીજા ત્રીજા અને ચોથા અંકમાં મેલવતાં '૧૬૭૮' આવું ૩૬ મું રૂપ થયું જેમકે ૪-૧૦-૨૦-નો સરવાલો કરતાં ૩૪ થયા ને એક વધારાનું, પૂછેલ પદ વગડાની આદિનું છે માટે આ પછીનું છે, તેથી ૩૬ મું પદ લખી તેના ઉપર નષ્ટની રીતિયે અંક મુકવા. ૧૬ ૧૦ ૬ ૩ પછી છેલ્લો ત્રણનો અંક પદના છેલ્લા બે અંકમાં ૨ ૩ ૪ ૫

મેલવતાં ૨૩૭૮ આ ૪૬ મું રૂપ થાય । જેમકે ૩૬ પૂર્વના અને ત્રણ અને છ મેલવતાં ૪૪ અને એક વધારાનો એમ ૪૬ થયા. પછી પૂછેલ રૂપ ૨૪ ની આદિનું છે અને ૪૬ મું રૂપ પણ ૨૪ ની આદિનું આવે છે માટે તે પછી થોડાં રૂપ લખવાં '૨૪૬૬' આ ૪૬ મું રૂપ, '૨૪૬૭' એ ૪૭ મું, '૨૪૬૮' એ ૪૮ મું, '૨૪૬૭' એ ૪૯ મું પૂછેલ રૂપ આવ્યું એ રીતે ઉદ્દિષ્ટ કરી પૂછેલ રૂપનો અંક કાઢવો ।

७ टामना त्रिक संयोगीनुं '० ३ ५' आ केदलामुं पद छे ।

२० १० ४	१६७	२ ३ ४ आ १६ मुं पद
१ ० ३	आ १५ मुं पद	२ ३ ५ आ १७ मु पद छे.

७ टामना चतुक् संयोगीनुं '० ५ ६ ७' आ केदलामुं पद छे ।

१५ १० ६ ३	५ ४ ३ २
१ ० ३ ४	० ३ ४ ५ आ २१ मुं पद
१ ५ ६ ७	० ५ ६ ७ आ ३० मुं पद
आ २० मु पद	

८ टामना चतुक् संयोगीनुं '१ २ ६ ७' आ केदलामुं पद छे ।

३५ २० १० ४	१ ४ ५ ६ आ २६ मुं पद
१ ० ३ ४	१ ४ ५ ७ आ २७ मुं पद
१ २ ७ ८ आ १५ मुं पद	१ ४ ५ ८ आ २८ मुं पद
१५ १० ६ ३	१ ४ ६ ७ आ २९ मुं पद
१ ३ ४ ५ आ १६ मुं पद	
१ ३ ७ ८ आ २५ मुं पद	

इति पदोद्दिष्ट ।

॥ વિકલ્પના ઉદ્દિષ્ટ ॥

જે રૂપ પૂછ્યું હોય તેમાં પ્રથમ જે અંક હોય તેની હેઠે તેટલી વાર વમણા કરી લખવા, પછી વીજો અંક જે હોય તેની હેઠે પળ પહેલી પંક્તિમાં જે છેલ્લો અંક હોય તેને વમણા વમણા કરી તેટલી વાર લખવા । એમ જેટલા અંક હોય તેની હેઠે જે અંક હોય તેટલીવાર વમણા વમણા કરી લખવા, પછી હેઠે લખેલ અંકોની દરેક પંક્તિમાં પહેલો અને છેલ્લો અંક મુકી વાકીના અંકોનો સરવાલો કરી, જે આવે તે છેલ્લામાં છેલ્લો જે અંક હોય તેમાંથી વાદ કરવો, જે શેષ અંક રહે તે અંક પૂછેલ જીવની પતાકામાં જે સંયોગીના જેટલામ્ને સ્થાને હોય તે સંખ્યા પૂછેલ રૂપની સમજવી । જેમ સાત જીવનો ‘ ૨૧૨૨ ’ આ કેટલામો વિકલ્પ છે ? તો ‘ ૨૧૨૨ ’ આમાં પ્રથમ વગડો છે, માટે તેની હેઠે બે વાર વમણા કરી એક અને બે મુક્યા ૨ ૧ ૨ ૨ છે, પછી વીજો અંક એકડો છે,

૧ ૪ ૮ ૩૨

૨ ૧૬ ૬૪

માટે એકજવાર બેને વમણા કરી ચાર મુક્યા છે, પછી ત્રીજો વગડો છે, માટે ચારને બે વાર વમણા કરી આઠ ને શોલ મુક્યા છે, પછી ચોથો પળ વગડો છે, માટે શોલને બે વાર વમણા કરી ૩૨ અને ૬૪ તેની હેઠે મુક્યા છે । પછી પહેલી પંક્તિમાં પહેલો અને છેલ્લો મુકતાં વચ્ચે એકજ છે । વીજી પંક્તિમાં તો બેજ અંક પહેલો અને છેલ્લો છે માટે વચ્ચે લેવાનું કાંઈ નથી । ત્રીજી પંક્તિમાં વચ્ચે આઠનો અંક છે તે લેવો, અને

चौथी पंक्तिमां वच्चेनो ३२ नो अंक लेखो, हवे १, ८, ३२' ए वणेनो सरवालो करतां ४१ थया, ते छेल्ला ६४ ना अंक-मांथी वाद करतां २३ रया. ते २३ नो अंक ७ जीवनी पता-कार्मा चउक संयोगीनि ७ में स्थाने छे, माटे '२१२२' ए चउक संयोगीनां ७ मो विकल्प छे. आ गीतर्था पूछेल विकल्पनी संख्या काढवा ॥

छ जीवनां '२१२' आ केदन्नामो विकल्प छे ?				
१	४	१	३२	२१२ आ छ जी- वना त्रिक संयो- गीनां ७ में विकल्प.
१	२	३२	१४	
	४		१८	
	८			
	१६			

७ जीवनां '४२१' आ केदन्नामो विकल्प ?				
४	२	१	६४	४२१ आ ७ जीवना त्रिक संयोगीनां १४ में विकल्प.
१	१६	६४	२३	
२	३२		४१	
४				
८				

૭ જીવનો ૧૧૨૨૧ આ કેટલામો વિકલ્પ ?

૧	૧	૨	૨	૧	૬૪
૧	૨	૪	૧૬	૬૪	૨૦
					૪૪

૮ ૩૨
૪૪ નો અંક પતાકામાં પંચ સંયોગીને ૭ મેં સ્થાને
છે માટે ૭ જીવના પાંચ સંયોગીનો ૭ મો વિકલ્પ છે

છ જીવનો ૨૨૧૧ આ કેટલામો વિકલ્પ ?

૨	૨	૧	૧	૩૨
૧	૪	૧૬	૩૨	૫
				૨૭
૨	૮			

૨૨૧૧-આ છ જીવના ચતુક સંયોગીનો
૯ મો વિકલ્પ.

૭ જીવનો ૨૧૩૧ આ કેટલામો વિકલ્પ ?

૨	૧	૩	૧	૬૪	૨૧૩૧ આ સાત
૧	૪	૮	૬૪	૨૫	જીવના ચતુક
૨		૧૬		૩૯	સંયોગીનો ૧૩
		૩૨			મો વિકલ્પ.

૮ જીવનો ૩૧૨૨ આ કેટલામો વિકલ્પ?					
૩	૧	૨	૨	૧૨૮	૩૧૨૨ આ આટલું જીવના
૧	૮	૧૬	૬૪	૮૩	ચઠક સંયોગીનો ૧૬ મો
૨		૩૨	૧૨૮	૪૬	વિકલ્પ છે.
૪					

॥ इति विकल्पोद्दिष्ट ॥

॥ अथ भांगाना उद्दिष्ट ॥

જે ભાંગાનું રૂપ પૂછ્યું હોય તેમાં કેટલામું પદ અને કેટલામો વિકલ્પ છે તે વિચારી ધ્યાનમાં રાખવું, તે પદ જો પહેલી શ્રેણીમાં જ હોય તો તેને જેટલામો વિકલ્પ હોય તેની સાથે ગુણતાં જે અંક આવે તેટલામો ભાંગો સમજવો । તે ભાંગાનું પદ જો પહેલી શ્રેણી પૂરી થયા પછી વીજી શ્રેણીમાં હોય તો પહેલી શ્રેણીનાં જેટલાં પદ હોય તેને તે સંયોગીના જેટલા વિકલ્પ હોય તેટલાં ગુણતાં જે આવે તે સંખ્યા ધ્યાનમાં રાખવી, તે પછી વીજી શ્રેણીનાં જેટલાં પદ હોય તેને ભાંગામાં જેટલામો વિકલ્પ હોય તેટલાં ગુણી જે આવે તે આગલી સંખ્યામાં ભેળવતાં જે આવે તેટલામો ભાંગો સમજવો । કદાચિત્ વીજી શ્રેણીનું છેલ્લું પદ તે ન હોય અને એક બે ઓછાં હોય તો તે છેવટે આવેલી સંખ્યામાંથી વાદ કરતાં જે આવે તેટલામો ભાંગો કહેવો ।

ભાંગાનું પદ જો ત્રીજી શ્રેણીમાં હોય તો બે શ્રેણીનાં પદને સમગ્ર વિકલ્પે ગુણવા અને ત્રીજી શ્રેણીનાં જેટલાં પદ હોય તેને જેટલામો વિકલ્પ હોય તેની સાથે ગુણી જે આવે તેમાં આગલી સંખ્યા મેલવતાં જે આવે તેટલામો ભાંગો સમજવો । જેમ સાત જીવ સાત ઠામે જાય તેનો ત્રિક સંયોગીનો ‘ ૦૦૨૦૨૦૩ ’ આ કેટલામો ભાંગો છે એમ કોઈ પૂછે તો આમાં ત્રીજે પાંચમે અને સાતમે સ્થાને વિકલ્પ મુકેલ છે માટે ૩૫૭ આ ૩૦ મું પદ છે. અને ૨૨૩ આ પાંચમો વિકલ્પ છે, તો ત્રીશમા પદ સુધી અગિઆર શ્રેણી છે અને તેની આગલ દશ શ્રેણી સુધી ૨૮ પદ છે માટે ૨૮ ને ત્રિક સંયોગીના ૧૫ વિકલ્પની સાથે ગુણતાં ૪૨૦ થયા, પછી બે પદની અગિઆરમી શ્રેણી છે અને વિકલ્પ પાંચમો છે. માટે પાંચને બેયે ગુણતાં ૧૦ થયા તે આગલી સંખ્યામાં મેલવતાં ૪૩૦ થયા, માટે પૂછેલ ભાંગો ત્રિક સંયોગીનો ૪૩૦ મો છે અને અસંયોગી તથા દ્વિક સંયોગીનાં ૧૨૬ મેલવતાં ૫૬૩ મો ભાંગો થાય છે. એવી રીત જે ભાંગો પૂછ્યો હોય તે કાઢી આપવો.

દશ જીવ સાત ઠામે જાય તેના ચડક સંયોગીનો ૦૦૨૨૩૩૦ આ કેટલામો ભાંગો છે ? આમાં ૩૪૫૬ આ ૩૧ મું પદ છે । હવે આગલ ૩૦ પદની શ્રેણીને ૧૦ જીવના ચડકસંયોગીનાં ૮૪ વિકલ્પે ગુણતાં ૨૫૨૦ થયા । વીજી શ્રેણી બે પદની તેને ૨૨૩૩ એ ૨૫ માં વિકલ્પે ગુણતાં ૫૦ થયા, પણ ત્રીશપદની શ્રેણી પછી ત્રીશમે પદે શ્રેણી છે અને પૂછેલ ભાંગામાં ૩૧ મું પદ છે માટે ૫૦ માંથી એક ઘટાડી ૪૯ થયા તે આગલી સંખ્યામાં મેલવતાં ૨૫૬૯ થયા માટે તેટલામો ભાંગો ચડકસંયોગીનો થયો. અને આગલા ત્રણ સંયોગીના ૧૪૫૬ મેલવતાં ૪૦૨૫ મો ભાંગો છે ।

દશ જીવ સાત ઠામે જાય તેના છ સંયોગીનો '૧૧૧૨૨૩૦' આ કેટલામો ભાંગો છે ? આમાં ૧૨૩૪૫૬ આ પદ પહેલું છે અને વિકલ્પ આઠમો છે. હવે પહેલી શ્રેણી વે પદની છે તેને આઠે ગુણતાં ૧૬ થયા પળ પહેલી શ્રેણીનાં વે પદ છે અને પૂછેલ માંગામાં પહેલું પદ છે; માટે ૧૬ માંથી એક વાદ કરતાં છ સંયોગીનો ૧૫ મો ભાંગો છે અને આગલના પાંચ સંયોગીના ૭૦૪૨ મેલવતાં મૂલથી ૭૦૫૭ મો ભાંગો થાય છે ॥

॥ ઇતિ માંગાના હદિષ્ટ ॥

પ્રકરણ ૭ મું=મેરુ.

॥ અથ પદના સંયોગી કાઢવાનો મેરુ-વિધિ ॥

સંવેધ યંત્રથી જેમ પદના અસંયોગી દ્વિકસંયોગાદિ પ્રસ્તારની સંખ્યા નીકલે છે તેમ મેરુયંત્રથી પણ સંખ્યા નીકલે, તે મેરુયંત્ર આ પ્રમાણે વનાવવો. જેટલા ઠામનાં સંયોગી પદ જાણવાં હોય તેટલા સ્થાનાની પહેલી ડમી પંક્તિ કરવી, વીજી પંક્તિમાં ઉપરનું એક સ્થાનું કમી કરવું, એમ એક એક સ્થાનું ઉપરનું ઘટાડતાં એક સ્થાનાની છેલ્લી ડમી પંક્તિ કરવી, પહેલી પંક્તિમાં એકથી ચડતા આંક લખી જવા, અને દરેક પંક્તિના પહેલા સ્થાનામાં એકઠા ભરી જવા, વચલા સ્થાનામાં જે સ્થાનો ભરવો હોય તેની ઉપરના સ્થાનાનો અને ઉપરની ઢાવી વાણુના સ્થાનાનો અંક મેલો કરી પ્રકૃત સ્થાનામાં મુકવો, એવી રીતે સઘળાં સ્થાનાં પુરવાં । એકથી સાત ઠામના પદનો મેરુયંત્ર—

૧	૧						
૨	૧	૩					
૩	૩	૧	૭				
૪	૬	૪	૧	૧૫			
૫	૧૦	૧૦	૫	૧	૩૧		
૬	૧૫	૨૦	૧૫	૬	૧	૬૩	
૭	૨૧	૩૫	૩૫	૨૧	૭	૧	૧૨૭
અસં.	દ્વિસં.	ત્રિસં.	ચ-સં.	પં-સં.	છ-સં.	સાસં.	

આ મેરુચંત્રથી એકથી સાત ઠામ સુધીના પદની સર્વ સંખ્યા અને અસંયોગી દ્વિકસંયોગી આદિની સંખ્યા જાણવામાં આવશે । દાખલા તરીકે છ ઠામનાં પદ જાણવાં હોય તો છગ-ડાની આઢી પંક્તિ જોવી એટલે અસં-૬, દ્વિકસં-૧૫, ત્રિકસં-૨૦, ચત્વકસં-૧૫, પંચસં-૬ અને છસં-૧ એકંદર છ ઠામનાં ૬૩ પદ થયાં । એમ ગમે તેટલા ઠામનો મેરુ બનાવી પદની સંખ્યા જાણવી ।

॥ અથ પદના પ્રસ્તારમાં આદ્યન્ત અંક કાઢવાની

આમ્નાય ॥

.જેટલા ઠામના પ્રસ્તાર હોય તેટલા રાનાની બે આઢી પંક્તિ કરવી, પ્રથમ પંક્તિમાં પૂર્વાનુપૂર્વીએ ઠામ વમણા આંક

भरवा, अने बीजी पंक्तिमां पछानुपूर्वीए ठाम वमणा आंक
भरवा, प्रथम पंक्तिना अंको अन्त्य एकडादि प्रस्तारमां केटला
छे ते सूचवे छे, त्यारे बीजी पंक्तिना अंको आद्य एकडा वगडा
आदिनी संख्या सूचवे छे ।

सात ठामना पदना प्रस्तारना आद्यन्त अंक शोधक यंत्र-

	एकडा	वगडा	त्रगडा	चोगडा	पांचडा	छगडा	सातडा
अन्त्यांक	१	२	४	८	१६	३२	६४
आर्यंक	६४	३२	१६	८	४	२	१
	एकडा	वगडा	त्रगडा	चोगडा	पांचडा	छगडा	सातडा

आ यंत्रनुं रहस्य ए छे के सात ठामना १२७ पद
प्रस्तारमां अन्त्य एकडावाळुं एक रूप, अन्त्य वगडानां २ यावत्
अन्त्य सातडानां ६४ रूप छे, तेमज आदि एकडानां ६४, आदि
वगडानां ३२ यावत् आदि सातडानुं एक रूप छे । ए रीते
गमे तेटला ठामना प्रस्तारना आद्यन्त अंक शोधवाने, तेटला
तेटला खानानो यंत्र वनावी आद्यन्त अंकनी संख्या शोधवी ॥

॥ અથ આદ્યંક તથા અન્ત્યાંક શોધક મેરુ વિધિ ॥

જેટલા ઠામના પ્રસ્તાર હોય તેટલા खानानા વેમેરુઆગલ
કહ્યા પ્રમાણે વનાવવા, આદ્યંક શોધક મેરુના છેલ્લા વધા
खानामां એકઢા ભરવા અને અન્ત્ય અંક શોધક મેરુના વધા
પહેલા खानामां એકઢા ભરવા, પછી આદ્યંક મેરુમાં પછાનુપૂર્વી-
એ અને અન્ત્યાંક મેરુમાં પૂર્વાનુપૂર્વીએ ઠામ વમણા અંકો સ્વાલી
કોઠામાં ભરવા-

એકથી સાત ઠામ સુધીનો આદ્યંક શોધક મેરુચંત્ર-

૧	૧						
૨	૧	૩					
૪	૨	૧	૭				
૮	૪	૨	૧	૧૫			
૧૬	૮	૪	૨	૧	૩૧		
૩૨	૧૬	૮	૪	૨	૧	૬૩	
૬૪	૩૨	૧૬	૮	૪	૨	૧	૧૨૭
એકઢા	વગઢા	ત્રગઢા	ચોગઢા	પાંચઢા	છગઢા	સાતઢા	

જે ઠામના પ્રસ્તારના આગ્રંક જોવા હોય તે, પંક્તિના અંકો તરફ ધ્યાન આપવું । દાખલા તરીકે છ ઠામના જોવા હોય તો છઠી પંક્તિના આઠા સ્થાના ૩૨-૧૬-૮ વગેરે અંકો પ્રસ્તારમાં આદિ એકઠા વગઠા આદિ વાલા રૂપો સૂચવે છે ।

એકથી સાત ઠામ સુધીનો અન્ટ્યાંક શોધક મેરુયંત્ર.

૧	૧						
૧	૨	૩					
૧	૨	૪	૭				
૧	૨	૪	૮	૧૬			
૧	૨	૪	૮	૧૬	૩૧		
૧	૨	૪	૮	૧૬	૩૨	૬૩	
૧	૨	૪	૮	૧૬	૩૨	૬૪	૧૨૭
પકઠા	વગઠા	ત્રગઠા	ચોગઠા	પાંચઠા	છગઠા	સાતઠા	

જે ઠામના પ્રસ્તારના અન્ત્ય અંક જોવા હોય તે પંક્તિના આઠા ધાનાના અંકો જોવા । સાત ઠામના જોવા હોય તો ૧-૨-૪-૮-૧૬ યાવત્ ૬૪ આ અંકો સાત ઠામના ૧૨૭ પ્રસ્તારમાંના અન્ત્ય એકઢા વગડાવાલા રૂપો સુચવે છે ।

॥ ઇતિ પદના સંયોગી કાઢવાનો મેરુવિધિ ॥

॥ અથ વિકલ્પના મેરુ વિધિ ॥

જેટલા જીવનો મેરુ કરવો હોય તેટલી પંક્તિ મેરુને આકારે કરવી, પછી પહેલી પંક્તિમાં એક કોઠો કરવો, વીજી પંક્તિમાં બે કોઠા, ત્રીજીમાં ત્રણ, એમ એક એક કોઠો દરેક પંક્તિમાં વધારવો, પછી પહેલા અને છેલ્લા કોઠામાં એકઢા મુકવા અને વચ્ચેના ધાલી કોઠા ઉપરની પંક્તિના વાવે અંકો શુંચલા-વંધ ન્યાયે મેગા કરી ક્રમથી મરવા । પછી જે પંક્તિનો સરવાલો કરીએ અને જે સંખ્યા આવે તે જેટલામી પંક્તિ હોય તેટલા જીવના સર્વ વિકલ્પ સમજવા, તે પંક્તિના પહેલા કોઠામાં જે અંક હોય તે અસંયોગીના વિકલ્પ સમજવા । એમ વીજે કોઠે જે અંક હોય તેટલા વિકલ્પ દ્વિકસંયોગીના થાય, ત્રીજે કોઠે જે અંક હોય તેટલા વિકલ્પ ત્રિક સંયોગીના સમજવા । એમ જેટલામે કોઠે જે અંક હોય તે તેટલા સંયોગીના વિકલ્પ સમજવા । એહવી રીતે જેટલા જીવનો મેરુ કરવો હોય તે કરવો ।

દશ જીવના વિકલ્પનો મેરુ.

		૧	૧	૧								
		૨	૧	૧	૨							
		૩	૧	૨	૧	૩						
		૪	૧	૩	૩	૧	૪					
		૫	૧	૪	૬	૪	૧	૫				
		૬	૧	૫	૧૦	૧૦	૫	૧	૬			
		૭	૧	૬	૧૫	૨૦	૧૫	૬	૧	૭		
		૮	૧	૭	૨૧	૩૫	૩૫	૨૧	૭	૧	૮	
		૯	૧	૮	૨૮	૫૬	૭૦	૫૬	૨૮	૮	૧	૯
૧૦	૧	૯	૩૬	૮૪	૧૨૬	૧૨૬	૮૪	૩૬	૯	૧	૧૦	

જે જીવના વિકલ્પના સંયોગી જોવા હોય તેટલામી
આઠી પંક્તિમાં જોવું, છ જીવના જોવા હોય તો જુઓ છઠી
પંક્તિ; તેમાં ૧-૫-૧૦ વગેરે અંકો છે તે છ જીવના અસંયોગી
દ્વિસંયોગી આદિના કેટલા કેટલા વિકલ્પો થાય તે બતાવે છે !

१										
१	१									
१	२	१								
१	३	३	१							
१	४	६	४	१						
१	५	१०	१०	५	१					
१	६	१५	२०	१५	६	१				
१	७	२१	३५	३५	२१	७	१			
१	८	२८	५६	७०	५६	२८	८	१		
१	९	३६	८४	१२६	१२६	८४	३६	९	१	

॥ અથ વિકલ્પનો આદ્યન્ત અંક શોધવાનો યંત્ર ॥

હમી વે પંક્તિ કરી તેમાં જેટલા જીવનાં વિકલ્પ હોય તેટલા યાના કરવા, પહેલી પંક્તિમાં અનુક્રમે એકઢા વગડા લખવા, વીજી પંક્તિમાં છેલ્લા વે યાનામાં એકઢા મુકવા, અને પછી પછાનુપૂર્વીએ એકથી ઢામ વમણા અંકો લખવા જેમકે સાત જીવના આદ્યન્ત અંક શોધક યંત્ર—

આદ્યન્ત	એકઢા	વગડા	ત્રગડા	ચોગડા	પાંચઢા	છગડા	સાતઢા	૬૪
વિકલ્પ	૩૨	૧૬	૮	૪	૨	૧	૧	

વિકલ્પના પ્રસ્તારમાં પદની પેઢે આદ્યન્ત અંકની સંખ્યા જુદી જુદી થતી નથી કિન્તુ આદ્યંક જેટલાજ અંત્ય અંકના વિકલ્પ થાય છે. જેમ સાત જીવના વિકલ્પમાં આદિ એકઢાવાલા ૩૨ રૂપ છે તેમ અન્ત્ય એકઢાવાલા પણ ૩૨ છે ।

ઇતિ વિકલ્પના આદ્યન્ત અંક શોધક યંત્ર વિધિ.

॥ અથ વિકલ્પનો આદ્યન્ત અંક શોધક મેરુવિધિ ॥

પૂર્વની માફક ઇષ્ટ વિકલ્પ જેટલા યાનાવાલો મેરુયંત્ર બનાવી તેની દરેક પંક્તિના છેલ્લા વે યાનામાં એકઢા ભરવા. પછી પછાનુપૂર્વીએ ઢામ વમણા અંકોથી યાલી કોઢા ભરવા । જેમકે—

૧	૧						
૨	૧	૧					
૩	૨	૧	૧				
૪	૪	૨	૧	૧			
૫	૮	૪	૨	૧	૧		
૬	૧૬	૮	૪	૨	૧	૧	
૭	૩૨	૧૬	૮	૪	૨	૧	૧
આરંભ	પ.	વ.	ત્ર.	ચો.	પાં.	છ.	સા.

॥ इति आद्यन्त अंकशोधक मेरु ॥

॥ अथ भांगानो मेरुविधि ॥

પૂર્વવત્ મેરુચંત્ર વનાવવો, જેટલા ટામ હોય તેટલા ઉમી પંક્તિમાં શાના કરવા, અને જેટલા જીવ હોય તેટલા છેલ્લી પંક્તિમાં આડા શાના કરવા, પહેલી પંક્તિના ઉમા શાનામાં અનુક્રમે એકથી ચઢતા અંકો ભરવા, દરેક પંક્તિના છેલ્લા શાનામાં તેની ઢાવી

વાજુના સર્વ સ્થાનાનો સરવાલો કરી એક હમેશાં જે અંક આવે તે મુકવો । વચલા સ્થાની સ્થાનામાં તેના ઢાઘા સ્થાનાનો અને તેની ઉપરના સ્થાનાનો અંક મેલવી લખવો । આ રીતે સર્વ સ્થાના ભરવા જેમકે—

સાત જીવના સાત ઠામનો મેરુ.

એક સ્થાન	૧						
બે સ્થાન	૨	૩					
ત્રણ સ્થાન	૩	૬	૧૦				
ચાર સ્થાન	૪	૧૦	૨૦	૩૫			
પાંચ સ્થાન	૫	૧૫	૩૫	૭૦	૧૨૬		
છ સ્થાન	૬	૨૧	૫૬	૧૨૬	૨૫૨	૪૬૨	
સાત સ્થાન	૭	૨૮	૮૪	૨૧૦	૪૬૨	૯૨૪	૧૭૧૬
	પ.	બે-	ત્ર.	ચા.	પાં.	છ.	સાત-જીવ

જેટલા જીવના જેટલા સ્થાનકના ભાંગા જોવા હોય તે તેટલા જીવના તેટલા ઠામની પંક્તિમાં જોવું, જેમકે છ જીવ છ ઠામે જાય તો છ સ્થાનકની પંક્તિમાં છ જીવની સ્થામે ૪૬૨ નો અંક છે માટે ૪૬૨ ભાંગા થાય । છ જીવ સાત ઠામે જાય તો ૯૨૪ ભાંગા, સાત જીવ સાત ઠામે જાય તો ૧૭૧૬ ભાંગા થાય । તે મેરુ યંત્રમાં જોઈ લેવું ।

અથ ભાંગાના આવ્યન્ત અંક શોધક મેરુ યંત્ર ।

પૂર્વવત્ મેરુ વનાવી આવ્ય અંક શોધક મેરુના વધા છેલ્લા સ્થાનામાં અને અંત્ય અંક શોધક મેરુના વધા પહેલા સ્થાનામાં એકઠા મુકવા । આવ્ય અંક શોધક મેરુના છેલ્લેથી વીજા સ્થાનામાં અને અન્ત્ય અંક શોધક મેરુના પહેલેથી વીજા સ્થાનામાં અનુક્રમે એકથી ચઢતા આંક મુકવા । આવ્ય અંક શોધકના પહેલા સ્થાનામાં અને અંત્ય અંક શોધક મેરુના છેલ્લા સ્થાનામાં તેની જોડેના સ્થાનાથી ઢવલ અંક મુકવા । વાકીના સ્થાલી સ્થાનામાં તેની ઉપરની પંક્તિનો એક જમણો સ્થાનો એક ઉપરનો અને ઢાઘી વાજુના વધા સ્થાનાના અંકનો સરવાલો કરી ને તે સ્થાનામાં મુકવા । જેમકે—

भांगानो आय अंक शोधक मेरु.

१	२						
२	१	३					
६	३	१	१०				
२०	१०	४	१	३५			
७०	३५	१५	५	१	१२६		
२५२	१२६	५६	२१	६	१	४६२	
९२४	४६२	२१०	८४	२८	७	१	१७१६
एका- दि	वेआ.	त्र. आ	चा. आ.	पं. आ	छ.आ	सा. आ.	

भांगानो अन्त्य अंक शोधक मेरु.

૧	૧						
૧	૨	૩					
૧	૩	૬	૧૦				
૧	૪	૧૦	૨૦	૩૫			
૧	૫	૧૫	૩૫	૬૦	૧૨૬		
૧	૬	૨૧	૫૬	૧૨૬	૨૫૨	૪૬૨	
૧	૭	૨૮	૮૪	૨૧૦	૪૬૨	૯૨૪	૧૭૧૬
પ.અ.	કે.અ.	ગ.અ.	ચા.અ.	પાં.અ.	છ.અ.	સા.અ.	

પ્રકરણ ૮ મું--પતાકાં.

અથ પતાકાકરણવિધિ ।

જેટલા જીવની પતાકા કરવી હોય તો પ્રથમ આડી ઓલીયે વમણા વમણા આંક માંડવા । જેમકે સાત જીવની પતાકા કરવી છે તો પ્રથમ અંક આ રીતે માંડવા-૧-૨-૪-૮-૧૬-૩૨-૬૪-પછી તેની હેઠે આડી ઓલીયે ૧ હેઠે કાંઈ પણ આંક માંડવો નહીં, વગડાની હેઠે એકડામાં બેનો અંક મેલવતાં ૩ થાય તે મુકવો । તેની હેઠે એકડામાં ૪ મેલવતાં ૫ થાય તે મુકવો । તેની હેઠે એકડામાં ૮ મેલવતાં ૯ થાય તે મુકવો । તેની હેઠે એકડામાં ૧૬ મેલવતાં ૧૭ થાય તે મુકવો । તેની હેઠે એકડામાં ૩૨ મેલવતાં ૩૩ થાય તે મુકવો । હવે જોડ્યે છે ૬૪, ને એકડામાં ૬૪ મેલવતાં ૬૫ થાય તે આગલા ૩૩ ના આંકની હેઠે મુકવાની જરૂર નથી । એ રીતે દ્વિક સંયોગીના ૬ વિકલ્પ થાય, પછી ત્રીજી પંક્તિ લેવી તેમાં પ્રથમ ૪ નો અંક છે તે ૪ માં એકડો મેલવતાં ૫ થાય, તે ૫ નો અંક ત્રીજી પંક્તિમાં આવી ગયો છે માટે એકડાવાલી પંક્તિ છોડી દેવી । પછી ત્રીજી પંક્તિ લેવી । તેના ૨ નો અંક ચારની સાથે મેલવતાં ૬ થાય તે ૪ ની હેઠે મુકવો. ૨ હેઠે ત્રણ છે તે ૪ ની સાથે મેલવતાં ૭ થાય તે ૬ ની હેઠે મુકવો । પછી ૪ ની સાથે ૫ મેલવતાં ૯ થાય તે આંક ત્રીજી પંક્તિમાં આવી ગયો છે, માટે ત્રીજી પંક્તિ છોડી દઈ ચોથી પંક્તિમાં ૮ નો અંક છે, તે ૮ માં ૩ મેલવતાં ૧૦ થાય તે પૂર્વોક્ત ૭ ના હેઠે મુકવો । ૮ માં ૩ મેલવતાં ૧૧ થાય, તે ૧૦ ની હેઠે મુકવો । ૮ માં ૫ મેલવતાં ૧૩

थाय ते ११ नी हेठे मुकवो, ८ मां ९ भेलवतां १७ थाय
 ते अंक बीजी पंक्तिमां आवी गयो छे माटे चोथी पंक्ति लेवी
 तेना १६ मां २ भेलवतां १८ थाय, ते १३ नी हेठे मुकवो ।
 १६ मां ३ भेलवतां १९ थाय, ते १८ नी हेठे मुकवो,
 १६ मां ५ भेलवतां २१ थाय, ते १९ नी हेठे मुकवो ।
 १६ मां ९ भेलवतां २५ थाय, ते २१ नी हेठे मुकवो ।
 १६ मां १७ भेलवतां ३३ थाय, ते अंक बीजी पंक्तिमां आवी
 गयो छे, माटे पांचमी पंक्ति छोडी देवी, पछी छठी पंक्तिमां ३२
 नो अंक छे तेमां एक भेलवीये तो ३३ थाय ते बीजी पंक्तिमां
 आवी गयो छे, माटे प्रथम पंक्ति छोडी दई बीजी पंक्तिना बे
 साथे भेलवतां ३४ थाय, ते २५ नी हेठे मुकवो । ३२ मां
 ३ भेलवतां ३५ थाय, ते ३४ नी हेठे मुकवो ३२ मां ५
 भेलवतां ३७ थाय, ते ३५ हेठे मुकवो । ३२ मां नव भेलवतां
 ४१ थाय, ते ३७ नी हेठे मुकवो । ३२ मां १७ भेलवतां
 ४९ थाय, ते ४१ नी हेठे मुकवो । ३२ मां ३३ भेलवतां
 ६५ थाय, ने जोड़ये छे ६४ माटे ६५ मुकवानी जरूर नथी ।
 हूँ त्रिक संयोगीना १५ विकल्प थया । आ रीते चउक संयोगी
 पंच संयोगी छसंयोगी सात संयोगी प्रमुखनी पताका एक एक
 अंकमां एक एक अंक भेलवतां थाय छे ते पोतानी बुद्धिये
 समजी लेवी ।

१३५

१ जीवनी पताका, २ जीवनी पताका, त्रण जीवनी पताका.

१
१

१	२
१	१

१	२	४
१	३	१
	२	

चार जीवनी पताका.

५ जीवनी पताका.

१	२	४	८
१	३	६	१
	५	७	
	१५	१५	

१	२	४	८	१६
१	३	६	१२	१
	५	७	१४	
	९	१०	१५	
	११	११	१६	
	१३	१३		
	१६			

१३६

छ जीवनी पताका.

१	२	४	८	१६	३२
१	३	६	१२	२४	१
	५	७	१४	२८	
	९	१०	१५	३०	
	१७	११	२०	३१	
		१३	२२		५
	५	१८	२३		
		१९	२६		
		२१	२७		
		२५	२९		
		१०	१०		

सात जीवनी पत्राका.

साल सं.	दंड	२०										
छ सं. या.	३२	३८	५६	६०	६२	६३	२०				२०	
पंच सं.	१६	२३	२८	३०	३१	३०	२०				२०	
चंड सं.	८	१२	१३	१४	२०	२२	२३				२३	
विक सं.	३	६	७	१०	११	१३	१८				२०	
द्विक सं.	२	३	५	९	१७	३३	२०				२०	
असं. या.	१	२	२०									

आठ जीवनी पताका.

१	२	४	८	१६	३२	६४	१२८
१	३	६	१२	२४	४८	९६	१
	५	७	१४	२८	५६	११२	
	९	१०	१५	३०	६०	१२०	
	१७	११	२०	३१	६२	१२४	
	३३	१३	२२	४०	८३	१२६	
	६५	१८	२३	४४	८०	१२७	
७	१९	२६	४६	८८	७		
	२१	२७	४७	९२			
	२५	२९	५२	९४			
	३४	३६	५४	९५			
	३५	३८	५५	१०४			
	३७	३९	५८	१०८			
	४१	४२	५९	११०			
	४९	४३	६१	१११			
	६६	४५	७३	११६			
	६७	५०	७६	११८			
	६९	५१	७८	११९			

१३९

७३	५३	९९	१२२
८१	५७	८८	१२३
९३	६८	८६	१२५
२१	९०	८७	२१

७१ ९०

७४ ९१

७५ ९३

७७ १००

८२ १०२

८३ १०३

८५ १०६

८९ १०७

९८ १०९

९९ ११४

१०१ ११५

१०५ ११७

११३ १२१

३५ ३५

પતાકાનું રહસ્ય.

વિકલ્પના ઉદ્દિષ્ટનું અનુસંધાન પતાકાની સાથે છે. ઉદ્દિષ્ટમાં છેકેલા અંકોનો સરવાળો વિકલ્પની સર્વ સંખ્યામાંથી બાદ કરતાં જે અંક રહે તે પતાકામાં જોવાય છે. તે અંક પતાકામાં જે સ્થાને હોય તે સંયોગીનો તેટલામો વિકલ્પ ઉદ્દિષ્ટના ફલ તરીકે કહી શકાય. વિકલ્પના સંયોગીની સંખ્યા તથા સર્વ સંખ્યા પણ પતાકાથી જણાય છે. આ બે પ્રયોજન પતાકાનાં છે.

પ્રકરણ ૯ મું--મર્કટી.

અથ ગંગીયા સારણિ (મર્કટી) કરણવિધિ ।

જેટલા જીવ અને જેટલા ઠામની સારણી કરવી હોય તે પ્રમાણે યંત્ર વનાવવો પણ તેમાં જેટલા જીવ હોય તેટલા આઠા કોઠા કરવા અને જેટલા ઠામ હોય તેમાં એક વધારી ઉભા કોઠા કરવા, આડી પહેલી પંક્તિ અને ઉભી પહેલી પંક્તિના સર્વ કોઠામાં એકઠા મુકવા, खाली કોઠામાં પહેલો જે કોઠો खाली છે તેના ઉપરનો અંક અને તેની ઢાબી વાજુનો અંક એ વન્ને ભેગા કરી તે खाली खानામાં લખવો । તેની હેઠેના खाली કોઠામાં પણ ઉપરનો અંક અને તેની ઢાબી વાજુનો અંક ભેગા કરી લખવા, એમ જેટલા खालી કોઠા હોય તે खालી કોઠા ઉપરનો અંક અને તેની ઢાબી વાજુનો અંક એ વન્ને ભેગા કરી खाली કોઠા સર્વ ભરવા । જેમ ૭ જીવ ૭ ઠામે જાય તેની ગંગીયા સારણી કરવી હોય તો આઠા કોઠા સાત કરવા અને ઉભા કોઠા આઠ કરવા બે આવી રીતે—

૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
૧	૩	૬	૧૦	૧૫	૨૧	૨૮
૧	૪	૧૦	૨૦	૩૫	૫૬	૮૪
૧	૫	૧૫	૩૫	૭૦	૧૨૬	૨૧૦
૧	૬	૨૧	૫૬	૧૨૬	૨૫૨	૪૬૨
૧	૭	૨૮	૮૪	૨૧૦	૪૬૨	૯૨૪
૧	૮	૩૬	૧૨૦	૩૩૦	૭૯૨	૧૭૧૬

સારણી અથવા મર્કટીનું તાત્પર્ય એ છે કે સાત જીવના ભાંગાની સંખ્યા કાઢવી હોય તો વીજી પંક્તિમાં સાતનો અંક છેલ્લા કોઠામાં છે માટે તે છેલ્લી પંક્તિમાં ૭ નો જે અંક છે, તે ૭ જીવ એક ઠામે જાય તેના ભાંગાની સંખ્યા છે । પછી તેની હેઠે અઠવાવીસની સંખ્યા છે, તે સાત જીવો વે ઠામે જાય તેના ભાંગાની સંખ્યા છે । એમ ૭ જીવ ૭ ઠામે જાય તેના ભાંગાની સંખ્યા ૧૭૧૬ છે । એમ છ જીવના પણ સમજાવ્યા । જેમ છ જીવ

એક ઠામે જાય તેના ૬ ભાંગા, બે ઠામે જાય તેના ૨૧, ત્રણ ઠામે
 જાય તેના ૫૬, ચાર ઠામે જાય તેના ૧૨૬, પાંચ ઠામે જાય
 તેના ૨૫૨, છ ઠામે જાય તેના ૪૬૨ અને ૭ ઠામે જાય તેના
 ૭૯૨ ભાંગા થાય । એમ જે ભાંગાની સંખ્યા કાઢવી હોય તે
 સારણીથી સમજવી । વલી આ યંત્રમાંથી અસંયોગાદિક પદની
 સંખ્યા પણ નીકલે છે । જેમ ૭ ઠામનાં અસંયોગાદિક પદ કાઢવાં
 હોય તો પ્રથમ ૭ નો અંક છે તે ૭ ઠામના અસંયોગી પદની
 સંખ્યા છે, સાતની ઢાવી વાજુની હેઠેનો જે ૨૧ નો અંક છે
 તે ૭ ઠામના દ્વિક સંયોગીનો સમજવો । ૨૧ ની ઢાવી
 વાજુના કોઠાની હેઠે ૩૬ નો અંક છે તે ત્રિક સંયોગીનાં પદ
 સમજવાં, ૩૬ ની ઢાવી વાજુના કોઠાની હેઠે વીજો ૩૫ નો
 અંક છે તે ચક્રસંયોગીનાં પદ સમજવાં, ૩૬ ની ઢાવી
 વાજુના કોઠાની હેઠે ૨૧ નો અંક છે તે પંચ સંયોગીનાં પદ
 સમજવાં । ૨૧ ની ઢાવી વાજુના કોઠાની હેઠે સાતનો અંક
 છે તે છ સંયોગીનાં પદ સમજવાં । ૭ ની ઢાવી વાજુના કોઠાની
 હેઠે એકનો અંક છે તે સાત સંયોગીનાં પદ સમજવાં । એમ જેટલા
 ઠામનાં અસંયોગાદિક પદ કાઢવાં હોય તે આવી રીતે કાઢવાં ।

વલી આમાંથી જીવના અસંયોગાદિક વિકલ્પ કાઢવા હોય
 તો પણ નીકલે છે । જેમ છ જીવના અસંયોગાદિક વિકલ્પ કા-
 ઢવા છે તો વીજી પંક્તિમાં જે છનો અંક છે તેના ઉપર એકનો
 અંક છે તે છ જીવના અસંયોગીનો વિકલ્પ છે । એકડાની
 ઢાવી વાજુના કોઠાની હેઠે પાંચનો અંક છે તે દ્વિકસંયોગીના વિક-
 લ્પ છે. પાંચની ઢાવી વાજુના કોઠાની હેઠે દશનો અંક છે, તે
 ત્રિક સંયોગીના વિકલ્પ સમજવા । દશની ઢાવી વાજુના કોઠાની
 હેઠે દશનો અંક છે તે ચક્ર સંયોગીના વિકલ્પ સમજવા । દશની

ઢાવી વાજુના કોઠાની હેઠે પાંચ છે તે પાંચ સંયોગીના વિકલ્પ સમજવા । પાંચની ઢાવી વાજુના કોઠાની હેઠે એક છે તે છ જીવના છ સંયોગીના વિકલ્પ છે । એ સર્વ થઈને ૩૨ થયા । એ રીતે ભાંગા અસંયોગાદિક પદ અને અસંયોગાદિક વિકલ્પ કાઢવા ।

૧૦ જીવ ૧૦ ઠામે જાય તેની સારણિ—મર્કટી.

૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦
૧	૩	૬	૧૦	૧૫	૨૧	૨૮	૩૬	૪૫	૫૫
૧	૪	૧૦	૨૦	૩૫	૫૬	૮૪	૧૨૦	૧૬૫	૨૨૦
૧	૫	૧૫	૩૫	૭૦	૧૨૬	૨૧૦	૩૩૦	૪૯૫	૭૧૫
૧	૬	૨૧	૫૬	૧૨૬	૨૫૨	૪૬૨	૭૯૨	૧૨૮૭	૨૦૦૨
૧	૭	૨૮	૮૪	૨૧૦	૪૬૨	૯૨૪	૧૭૧૬	૩૦૦૩	૫૦૦૫
૧	૮	૩૬	૧૨૦	૩૩૦	૮૯૨	૧૭૧૬	૩૪૩૨	૬૪૩૫	૧૧૪૪૦
૧	૯	૪૫	૧૬૫	૪૯૫	૧૨૮૭	૩૦૦૩	૬૪૩૫	૧૨૮૭૦	૨૪૩૧૦
૧	૧૦	૫૫	૨૨૦	૭૧૫	૨૦૦૨	૫૦૦૫	૧૧૪૪૦	૨૪૩૧૦	૪૮૬૨૦
૧	૧૧	૬૬	૨૮૬	૧૦૦૧	૩૦૦૩	૮૦૦૮	૧૯૪૪૮	૪૩૬૫૮	૯૨૩૭૮

१५ जीव १० ठामे जाय तेन्ना सारणि-मकटी.

[illegible]

૨૦ જીવ ૭. ઠામે જાય તેની સારણી—મર્કટી યંત્ર—

[illegible]

[illegible]

ગ્રંથ ૨ જો.

। શ્રાવકવ્રતભંગદીપિકા ।

નમન કરી મહાત્રીગ્ને પ્રણમી સદ્ગુરુપાય ।

શ્રાવકવ્રતભંગદીપિકા રચવાને ચિત્ત ચ્હાય ॥૧॥

વિકલ્પ પદને સૂચિકા સિદ્ધભાંગા પ્રસ્તાર ।

નષ્ટ અને ઉદ્દિષ્ટ એ ષટ્ પ્રકરણ છે સાર ॥૨॥

પ્રકરણ ૧ લું. વિકલ્પ

ભંગીઓના સંયોગને વિકલ્પ કહેવાય છે । ભંગીઓ પાંચ છે, તેમાં ષટ્ (છ) ભંગી અને નવભંગી, એ બે મૂલ ભંગી છે, અને એક-વીશભંગી ઓગણપચાસભંગી તથા ૧૪૭ ભંગી એ ત્રણ ઉત્તર ભંગી કહેવાય છે ।

ષટ્ભંગીનું સ્વરૂપ.

શ્રાવક--ગૃહસ્થાશ્રમી અનુમોદનનો ત્યાગ ન કરી શકે તેથી વધારેમાં વધારે તે બે કરણ અને ત્રણ યોગે વ્રત ધારી શકે, પણ કોઈ વ્રત વ્હી બે કરણ અને બેયોગે, કોઈ એક કરણ ને ત્રણ યોગે, કોઈ એક કરણને બે યોગે, અને કોઈ એક કરણ ને એક યોગે આદરે । એટલે કે-- દુવિહં તિવિહેણં ૧, દુવિહં દુવિહેણં ૨, દુવિહં એગવિહેણં ૩, એગવિહં તિવિહેણં ૪, એગવિહં દુવિહેણં ૫, એગવિહેણં ૬, એ છ ભાંગે વ્રત આદરે । આ છ ભાંગા એજ ષટ્ભંગી । શ્રાવક સંત્યારો કરે ત્યારે અનુમો-

दननो पण त्याग करे, माटे अनुमोदनना । त्रण . भांगा--तिविहं
तिविहेणं १, तिविहं दुविहेणं २, तिविहं एगविहेणं ३ ए त्रण
उक्त षट्भंगीमां उमेरवाथी नवभंगी थाय ।

षट्भंगीना उत्तरभांगा करवाथी एकवीश भंगी थाय छे ते
नीचे प्रमाणे—

षट्भंगीनो पहलो भांगो—दुविहं तिविहेणं न करेमि न कार-
वेमि मणसा वयसा कायसा, एमां विकल्प उठता नथी माटे एनो
उत्तरभांगो एकज रहे । बीजो भांगो—दुविहं दुविहेणं, एना उत्तर
भांगा त्रण थाय ते न करेमि न कारवेमि मणसा वयसा १, न
करेमि न कारवेमि मणसा कायसा २, न करेमि न कारवेमि
वयसा कायसा ३ । त्रीजो भांगो—दुविहं एगविहेणं, एना उत्तर-
भांगा त्रण—न करेमि न कारवेमि मणसा १, न करेमि न कार-
वेमि वयसा २, न करेमि न कारवेमि कायसा ३ । चोथो भांगो—
एगविहं तिविहेणं, एना उत्तरभांगा बे—न करेमि मणसा वयसा
कायसा १, न कारवेमि मणसा वयसा कायसा २ । पांचमो भांगो
एगविहं दुविहेणं, एना उत्तरभांगा ६ नकरेमि मणसा वयसा १,
नकरेमि मणसा कायसा २, न करेमि वयसा कायसा ३, न कार-
वेमि मणसा वयसा ४, न कारवेमि मणसा कायसा ५, न कार-
वेमि वयसा कायसा ६ । छहो भांगो—एगविहं एगविहेणं, एना
उत्तरभांगा ६ न करेमि मणसा १, न करेमि वयसा २, न करेमि
कायसा ३, न कारवेमि मणसा ४, न कारवेमि वयसा ५ न
कारवेमि कायसा ६ । एवी रीति षट्भंगीना उत्तरभांगा २१ थाय,
एज एकवीशभंगी कहेवाय छे ।

પટ્ટભંગી અને એકવીશ ભંગીનો ચંત્ર.

પટ્ટભંગી.	કરણ	યોગ	ઉત્તરભાંગા. ૨૧
દુ. તિ. ૧	૨	૩	૧
દુ. દુ. ૨	૨	૨	૩
દુ. પ. ૩	૨	૧	૩
પ. તિ. ૪	૧	૩	૨
પ. દુ. ૫	૧	૨	૬
પ. પ. ૬	૧	૧	૬

આ પાંચે ભંગીનો વિકલ્પના પ્રસ્તારમાં ઉપયોગ થાય છે અને તે વિકલ્પોના અસંયોગ દ્વિકસંયોગાદિકની સંખ્યા જાણવા માટે દેવકુલિકામાં પળ તેનો ઉપયોગ થાય છે. એક એક ભંગીની એક એક દેવકુલિકા થવાથી ઉક્ત પાંચભંગીની પાંચ દેવકુલિકા થાય છે. અર્થાત્ દેવકુલિકા, સિદ્ધભાંગા અને વિકલ્પના પ્રસ્તારમાં પ્રકૃત ભંગીઓનો ઉપયોગ હોવાથી તેનું સ્વરૂપ વરાવર મગજમાં ઠસાવવું જોઈએ.

નવભંગીના ઉત્તરભાંગા કરવાથી ૪૯ ભંગી થાય છે તે આ પ્રમાણે—નવ ભંગીનો પહેલો ભાંગો—તિવિહં તિવિહેળ, તેનો ઉત્તર

भांगो पण एकज-न करेमि न कारवेमि करंत नाणुजाणामि मणसा वयसा कायसा । बीजो भांगो तिविहं दुविहेणं तेना उत्तर भांगा व्रण-न करेमि न कारवेमि करंत नाणुजाणामि मणसा वयसा १, न करेमि न कारवेमि करंत नाणुजाणामि मणसा कायसा २, न करेमि न कारवेमि करंत नाणुजाणामि वयसा कायसा ३ । बीजो भांगो-तिविहं एगविहेणं तेना उत्तर भांगा ३-न करेमि न कारवेमि करंत नाणुजाणामि मणसा १, न करेमि न कारवेमि करंत नाणुजाणामि वयसा २ । न करेमि न कारवेमि करंत नाणुजाणामि कायसा ३ । चोथो भांगो-दुविहं तिविहेणं तेना उत्तर भांगा ३-न करेमि न कारवेमि मणसा वयसा कायसा १, न करेमि करंत नाणुजाणामि मणसा वयसा कायसा २, न कारवेमि करंत नाणुजाणामि मणसा वयसा कायसा ३ । पांचमो भांगो-दुविहं दुविहेणं तेना उत्तर भांगा ९-न करेमि न कारवेमि मणसा वयसा १, न करेमि न कारवेमि मणसा कायसा २, न करेमि न कारवेमि वयसा कायसा ३, न करेमि करंत नाणुजाणामि मणसा वयसा ४, न करेमि करंत नाणुजाणामि मणसा कायसा ५, न करेमि करंत नाणुजाणामि वयसा कायसा ६, न कारवेमि करंत नाणुजाणामि मणसा वयसा ७, न कारवेमि करंत नाणुजाणामि मणसा कायसा ८, न कारवेमि करंत नाणुजाणामि वयसा कायसा ९ । छठो भांगो-दुविहं एगविहेणं तेना उत्तर भांगा ९-न करेमि न कारवेमि मणसा १, न करेमि न कारवेमि वयसा २, न करेमि न कारवेमि कायसा ३, न करेमि करंत नाणुजाणामि मणसा ४, न करेमि करंत नाणुजाणामि वयसा ५, न करेमि करंत नाणुजाणामि कायसा ६, न कारवेमि करंत नाणुजाणामि मणसा ७, न कारवेमि करंत नाणुजाणामि वयसा ८, न कारवेमि करंत नाणुजाणामि कायसा ९ । सातमो भांगो-एगविहं तिविहेणं तेना उत्तर भांगा ३-न करेमि मणसा

વયસા કાયસા ૧, ન કારવેમિ મળસા વયસા કાયસા ૨ ।
 કરંતં નાણુજાણામિ મળસા વયસા કાયસા ૩ । આ-
 ઠમો ભાંગો--એગવિહં દુવિહેળં તેના ઉત્તર ભાંગા ૯--ન કરેમિ
 મળસા વયસા ૧, ન કરેમિ મળસા કાયસા ૨, ન કરેમિ વયસા
 કાયસા ૩, ન કારવેમિ મળસા વયસા ૪, ન કારવેમિ મળસા
 કાયસા ૫, ન કારવેમિ વયસા કાયસા ૬, કરંતં નાણુજાણામિ
 મળસા વયસા ૭, કરંતં નાણુજાણામિ મળસા કાયસા ૮, કરંતં
 નાણુજાણામિ વયસા કાયસા ૯ । નવમો ભાંગો--એગવિહં એગ-
 વિહેળં તેના ઉત્તર ભાંગા ૯--ન કરેમિ મળસા ૧, ન કરેમિ વયસા
 ૨, ન કરેમિ કાયસા ૩, ન કારવેમિ મળસા ૪, ન કારવેમિ
 વયસા ૫, ન કારવેમિ કાયસા ૬, કરંતં નાણુજાણામિ મળસા
 ૭, કરંતં નાણુજાણામિ વયસા ૮, કરંતં નાણુજાણામિ કાયસા ૯ ॥

એ નવમંગીના ૪૯ ભાંગા થયા, તેને મૂત મવિપ્પ અને વર્ત-
 માન એ ત્રણ કાલે ગુણવાથી ૧૪૭ થાય; પણ ૧૪૭ મંગી છે ।
 નવમંગી તથા ૪૯ મંગીનો યંત્ર.

નવમંગી	કરણ	યોગ	ઉત્તરભાંગા ૪૯
તિ. તિ. ૧	૩	૩	૧
તિ. દુ. ૨	૩	૨	૩
તિ. પ. ૩	૩	૧	૩
દુ. તિ. ૪	૨	૩	૩
દુ. દુ. ૫	૨	૨	૯
દુ. પ. ૬	૨	૧	૯
પ. તિ. ૭	૧	૩	૩
પ. દુ. ૮	૧	૨	૯
પ. પ. ૯	૧	૧	૯

१४७ भंगीनो यंत्र.

भू. का.	व. का.	भ. का.
४९	४९	४९

षट्भंगी आदिने असंयोगी द्विकसंयोगादिरूपे विस्तारवाची जे विकल्प थाय छे ते आ प्रमाणे—

षट्भंगीना असंयोगी छ विकल्प थाय, तेने छए गुणवाची द्विकसंयोगीना '३६' विकल्प थाय, तेने छए गुणवाची त्रिकसंयोगीना '२१६' विकल्प थाय । एम उत्तरोत्तर छए छए गुणतां उत्तरोत्तर संयोगना विकल्प थाय । नवभंगीना विकल्प काढवा होय तो उत्तरोत्तर नवे गुणवा । एम ज एकवीश आदि भंगीमां पण जाणवुं । व्रत वार छे माटे वार संयोगी सुधी आवी रीते उत्तरोत्तर विकल्प काढवा । उदाहरण तरीके षट्भंगीना विकल्पोनो प्रस्तार अहिं लखवामां आवे छे—

असं. ६	द्विक सं. ३६	२४	४३
		२५	४४
१	११	२६	४५
२	१२	३१	४६
३	१३	३२	५१
४	१४	३३	५२
५	१५	३४	५३
६	१६	३५	५४
—	२१	३६	५५
पंच ६	२२	४१	५६
—	२३	४२	६१

६२	१४२	२३४	३२६
६३	१४३	२३५	३३१
६४	१४४	२३६	३३२
६५	१४५	२४१	३३३
६६	१४६	२४२	३३४
<hr/>			
कुल ३६	१५१	२४३	३३५
	१५२	२४४	३३६
	१५३	२४५	३४१
	१५४	२४६	३४२
	१५५	२५१	३४३
	१५६	२५२	३४४
	१६१	२५३	३४५
	१६२	२५४	३४६
	१६३	२५५	३५१
	१६४	२५६	३५२
१११	१६५	२६१	३५३
११२	१६६	२६२	३५४
११३	२११	२६३	३५५
११४	२१२	२६४	३५६
११५	२१३	२६५	३६१
११६	२१४	२६६	३६२
११७	२१५	३११	३६३
११८	२१६	३१२	३६४
११९	२२१	३१३	३६५
१२०	२२२	३१४	३६६
१२१	२२३	३१५	४११
१२२	२२४	३१६	४१२
१२३	२२५	३२१	४१३
१२४	२२६	३२२	४१४
१२५	२३१	३२३	४१५
१२६	२३२	३२४	४१६
१२७	२३३	३२५	४२१

त्रिक सं. २१६
विकल्प.

ଖ୨୨	୫୧୫	୫୬୫	୬୬୧
ଖ୨୩	୫୧୫	୫୬୬	୬୬୨
ଖ୨୪	୫୧୬	୬୧୧	୬୬୩
ଖ୨୫	୫୨୧	୬୧୨	୬୬୪
ଖ୨୬	୫୨୨	୬୧୩	୬୬୫
ଖ୨୭	୫୨୩	୬୧୪	୬୬୬
ଖ୨୮	୫୨୪	୬୧୫	
ଖ୨୯	୫୨୫	୬୧୬	
ଖ୩୦	୫୨୬	୬୧୭	
ଖ୩୧	୫୨୭	୬୧୮	
ଖ୩୨	୫୨୮	୬୧୯	
ଖ୩୩	୫୨୯	୬୨୦	
ଖ୩୪	୫୩୦	୬୨୧	
ଖ୩୫	୫୩୧	୬୨୨	
ଖ୩୬	୫୩୨	୬୨୩	
ଖ୩୭	୫୩୩	୬୨୪	
ଖ୩୮	୫୩୪	୬୨୫	
ଖ୩୯	୫୩୫	୬୨୬	
ଖ୪୦	୫୩୬	୬୨୭	
ଖ୪୧	୫୩୭	୬୨୮	
ଖ୪୨	୫୩୮	୬୨୯	
ଖ୪୩	୫୩୯	୬୩୦	
ଖ୪୪	୫୪୦	୬୩୧	
ଖ୪୫	୫୪୧	୬୩୨	
ଖ୪୬	୫୪୨	୬୩୩	
ଖ୪୭	୫୪୩	୬୩୪	
ଖ୪୮	୫୪୪	୬୩୫	
ଖ୪୯	୫୪୫	୬୩୬	
ଖ୫୦	୫୪୬	୬୩୭	
ଖ୫୧	୫୪୭	୬୩୮	
ଖ୫୨	୫୪୮	୬୩୯	
ଖ୫୩	୫୪୯	୬୪୦	
ଖ୫୪	୫୫୦	୬୪୧	
ଖ୫୫	୫୫୧	୬୪୨	
ଖ୫୬	୫୫୨	୬୪୩	
ଖ୫୭	୫୫୩	୬୪୪	
ଖ୫୮	୫୫୪	୬୪୫	
ଖ୫୯	୫୫୫	୬୪୬	
ଖ୬୦	୫୫୬	୬୪୭	
ଖ୬୧	୫୫୭	୬୪୮	
ଖ୬୨	୫୫୮	୬୪୯	
ଖ୬୩	୫୫୯	୬୫୦	
ଖ୬୪	୫୬୦	୬୫୧	
ଖ୬୫	୫୬୧	୬୫୨	
ଖ୬୬	୫୬୨	୬୫୩	
ଖ୬୭	୫୬୩	୬୫୪	
ଖ୬୮	୫୬୪	୬୫୫	
ଖ୬୯	୫୬୫	୬୫୬	
ଖ୭୦	୫୬୬	୬୫୭	
ଖ୭୧	୫୬୭	୬୫୮	
ଖ୭୨	୫୬୮	୬୫୯	
ଖ୭୩	୫୬୯	୬୬୦	
ଖ୭୪	୫୭୦	୬୬୧	
ଖ୭୫	୫୭୧	୬୬୨	
ଖ୭୬	୫୭୨	୬୬୩	
ଖ୭୭	୫୭୩	୬୬୪	
ଖ୭୮	୫୭୪	୬୬୫	
ଖ୭୯	୫୭୫	୬୬୬	
ଖ୮୦	୫୭୬	୬୬୭	
ଖ୮୧	୫୭୭	୬୬୮	
ଖ୮୨	୫୭୮	୬୬୯	
ଖ୮୩	୫୭୯	୬୭୦	
ଖ୮୪	୫୮୦	୬୭୧	
ଖ୮୫	୫୮୧	୬୭୨	
ଖ୮୬	୫୮୨	୬୭୩	
ଖ୮୭	୫୮୩	୬୭୪	
ଖ୮୮	୫୮୪	୬୭୫	
ଖ୮୯	୫୮୫	୬୭୬	
ଖ୯୦	୫୮୬	୬୭୭	
ଖ୯୧	୫୮୭	୬୭୮	
ଖ୯୨	୫୮୮	୬୭୯	
ଖ୯୩	୫୮୯	୬୮୦	
ଖ୯୪	୫୯୦	୬୮୧	
ଖ୯୫	୫୯୧	୬୮୨	
ଖ୯୬	୫୯୨	୬୮୩	
ଖ୯୭	୫୯୩	୬୮୪	
ଖ୯୮	୫୯୪	୬୮୫	
ଖ୯୯	୫୯୫	୬୮୬	
ଖ୧୦୦	୫୯୬	୬୮୭	

କୂଳ ୨୧୬

ଚୌକ ସଂଯୋଗୀନା
୧୨୯୬ ବିଠ

୧୧୧୧	୬
୧୧୧୬	୬
୧୧୬୬	୬
୧୨୬୬	୬
୧୩୬୬	୬
୧୪୬୬	୬
୧୫୬୬	୬
୧୬୬୬	୬
୧୭୬୬	୬
୧୮୬୬	୬
୧୯୬୬	୬
୨୦୬୬	୬
୨୧୬୬	୬
୨୨୬୬	୬
୨୩୬୬	୬
୨୪୬୬	୬
୨୫୬୬	୬
୨୬୬୬	୬
୨୭୬୬	୬
୨୮୬୬	୬
୨୯୬୬	୬
୩୦୬୬	୬
୩୧୬୬	୬
୩୨୬୬	୬
୩୩୬୬	୬
୩୪୬୬	୬
୩୫୬୬	୬
୩୬୬୬	୬
୩୭୬୬	୬
୩୮୬୬	୬
୩୯୬୬	୬
୪୦୬୬	୬
୪୧୬୬	୬
୪୨୬୬	୬
୪୩୬୬	୬
୪୪୬୬	୬
୪୫୬୬	୬
୪୬୬୬	୬
୪୭୬୬	୬
୪୮୬୬	୬
୪୯୬୬	୬
୫୦୬୬	୬
୫୧୬୬	୬
୫୨୬୬	୬
୫୩୬୬	୬
୫୪୬୬	୬
୫୫୬୬	୬
୫୬୬୬	୬
୫୭୬୬	୬
୫୮୬୬	୬
୫୯୬୬	୬
୬୦୬୬	୬
୬୧୬୬	୬
୬୨୬୬	୬
୬୩୬୬	୬
୬୪୬୬	୬
୬୫୬୬	୬
୬୬୬୬	୬
୬୭୬୬	୬
୬୮୬୬	୬
୬୯୬୬	୬
୭୦୬୬	୬
୭୧୬୬	୬
୭୨୬୬	୬
୭୩୬୬	୬
୭୪୬୬	୬
୭୫୬୬	୬
୭୬୬୬	୬
୭୭୬୬	୬
୭୮୬୬	୬
୭୯୬୬	୬
୮୦୬୬	୬
୮୧୬୬	୬
୮୨୬୬	୬
୮୩୬୬	୬
୮୪୬୬	୬
୮୫୬୬	୬
୮୬୬୬	୬
୮୭୬୬	୬
୮୮୬୬	୬
୮୯୬୬	୬
୯୦୬୬	୬
୯୧୬୬	୬
୯୨୬୬	୬
୯୩୬୬	୬
୯୪୬୬	୬
୯୫୬୬	୬
୯୬୬୬	୬
୯୭୬୬	୬
୯୮୬୬	୬
୯୯୬୬	୬
୧୦୦୬୬	୬

କୂଳ ୧୨୯୬

પંચ સંયોગીના ૭૭૭૬

૫૬૬૬૬૬
૬૬૬૬૬૬

૭૭૭૬
૭૭૭૬

૧૧૧૧૧

૧૧૧૧૬

૧૧૧૬૬

૧૧૬૬૬

૧૬૬૬૬

૨૬૬૬૬

૩૬૬૬૬

૪૬૬૬૬

૫૬૬૬૬

૬૬૬૬૬

કુલ ૭૭૭૬

છ સંયોગીના ૪૬૬૫૬

૧૧૧૧૧૧

૧૧૧૧૧૬

૧૧૧૧૬૬

૧૧૧૬૬૬

૧૧૬૬૬૬

૧૬૬૬૬૬

૨૬૬૬૬૬

૩૬૬૬૬૬

૪૬૬૬૬૬

૬

૩૬

૨૧૬

૧૨૯૬

૭૭૭૬

૭૭૭૬

૭૭૭૬

૭૭૭૬

કુલ ૪૬૬૫૬

સાત સંયોગીના ૨૭૯૯૩૬

૧૧૧૧૧૧૧

૧૧૧૧૧૧૬

૧૧૧૧૧૬૬

૧૧૧૧૬૬૬

૧૧૧૬૬૬૬

૧૧૬૬૬૬૬

૧૬૬૬૬૬૬

૨૬૬૬૬૬૬

૩૬૬૬૬૬૬

૪૬૬૬૬૬૬

૫૬૬૬૬૬૬

૬૬૬૬૬૬૬

૬

૩૬

૨૧૬

૧૨૯૬

૭૭૭૬

૪૬૬૫૬

૪૬૬૫૬

૪૬૬૫૬

૪૬૬૫૬

૪૬૬૫૬

૪૬૬૫૬

કુલ ૨૭૯૯૩૬

આઠ સંયોગીના ૧૬૭૯૬૧૬

૧૧૧૧૧૧૧૧

૧૧૧૧૧૧૧૬

૧૧૧૧૧૧૬૬

૧૧૧૧૬૬૬૬

૬

૩૬

૨૧૬

११११६६६६—१२९६		
१११६६६६६—७७७६	२३	५७
११६६६६६६—४६६५६	२४	५८
१६६६६६६६—२७९९३६	२५	५९
२६६६६६६६—२७९९३६	२६	६१
३६६६६६६६—२७९९३६	२७	६२
४६६६६६६६—२७९९३६	२८	६३
५६६६६६६६—२७९९३६	२९	६४
६६६६६६६६—२७९९३६	३१	६५

एवं कुल १६७९६१६
 षष्ठी रीते नवसंयोगीया व्रतथी
 जाव बारसंयोगीसुधीनो
 प्रस्तार करवो ।

इति षट् भंगीना प्रस्तार ॥

अथ नवभंगीना विकल्पनो
 प्रस्तार—

असं० ९ द्विक सं ८१

१		४३	७७
२	११	४४	७८
३	१२	४५	७९
४	१३	४६	८१
५	१४	४७	८२
६	१५	४८	८३
७	१६	४९	८४
८	१७	५१	८५
९	१८	५२	८६
—	१९	५३	८७
—	१९	५४	८८
कुल ९	२१	५५	८९
—	२२	५६	९१

९२	चउक संयोगीना	४९९९९—६५६१
९३		५९९९९—६५६१
९४	६५६१	६९९९९—६५६१
९५		७९९९९—६५६१
९६	११११	८९९९९—६५६१
९७	१११९—९	९९९९९—६५६१
९८	११९९—८१	
९९	१९९९—७२९	कुल. ५९०४९
—	२९९९—७२९	
—	३९९९—७२९	एवी रीते छ संयोगी-
कुल ८१	४९९९—७२९	थी यावत् वार संयोगी
—	५९९९—७२९	सुधीना विकल्पो स्वयं
	६९९९—७२९	यीजी लेवा.
	७९९९—७२९	एकवीश भंगीना
	८९९९—७२९	प्रस्तार—
	९९९९—७२९	असंयोगीना २१
त्रिक सं० ७२९		
१११	कुल. ६५६१	१ १२
११९—९	—	२ १३
१९९—८१		३ १४
२९९—८१	पंच संयोगीना	४ १५
३९९—८१	५९०४९	५ १६
४९९—८१		६ १७
५९९—८१		७ १८
६९९—८१	१११११	८ १९
७९९—८१	११११९—९	९ २०
८९९—८१	१११९९—८१	१० २१
९९९—८१	११९९९—७२९	११
—	१९९९९—६५६१	—
कुल ७२९	२९९९९—६५६१	कुल २१
—	३९९९९—६५६१	—

દ્વિક સંયોગી ૪૪૧

૭૧

ત્રિક સંયોગીના ૯૨૬૧

૧૧	૭૨૧—૨૧
૧૨	૮૧
૧૩	૮૨૧—૨૧
૧૪	૯૧
૧૫	૯૨૧—૨૧
૧૬	૧૦૧
૧૭	૧૦૨૧—૨૧
૧૮	૧૧૧
૧૯	૧૧૨૧—૨૧
૧૧૦	૧૨૧
૧૧૧	૧૨૨૧—૨૧
૧૧૨	૧૩૧
૧૧૩	૧૩૨૧—૨૧
૧૧૪	૧૪૧
૧૧૫	૧૪૨૧—૨૧
૧૧૬	૧૫૧
૧૧૭	૧૫૨૧—૨૧
૧૧૮	૧૬૧
૧૧૯	૧૬૨૧—૨૧
૧૨૦	૧૭૧
૧૨૧—૨૧	૧૭૨૧—૨૧
૨૧	૧૮૧
૨૨૧—૨૧	૧૮૨૧—૨૧
૩૧	૧૯૧
૩૨૧—૨૧	૧૯૨૧—૨૧
૪૧	૨૦૧
૪૨૧—૨૧	૨૦૨૧—૨૧
૫૧	૨૧૧
૫૨૧—૨૧	૨૧૨૧—૨૧
૬૧	
૬૨૧—૨૧	કુલ ૪૪૧

૧૧૧
૧૧૨૧—૨૧
૧૨૧૨૧—૪૪૧
૨૨૧૨૧—૪૪૧
૩૨૧૨૧—૪૪૧
૪૨૧૨૧—૪૪૧
૫૨૧૨૧—૪૪૧
૬૨૧૨૧—૪૪૧
૭૨૧૨૧—૪૪૧
૮૨૧૨૧—૪૪૧
૯૨૧૨૧—૪૪૧
૧૦૨૧૨૧—૪૪૧
૧૧૨૧૨૧—૪૪૧
૧૨૨૧૨૧—૪૪૧
૧૩૨૧૨૧—૪૪૧
૧૪૨૧૨૧—૪૪૧
૧૫૨૧૨૧—૪૪૧
૧૬૨૧૨૧—૪૪૧
૧૭૨૧૨૧—૪૪૧
૧૮૨૧૨૧—૪૪૧
૧૯૨૧૨૧—૪૪૧
૨૦૨૧૨૧—૪૪૧
૨૧૨૧૨૧—૪૪૧

કુલ ૯૨૬૧

આ પ્રમાણે ૪૯ મંગી
તથા ૧૪૭ મંગીના પળ
વિકલ્પ જાણી લેજા ।

इति विकल्पना प्रस्तार

વિકલ્પના પ્રસ્તારના આંકડાનું તાત્પર્ય.

ષટ્ભંગીના ત્રિકસંયોગીનો છઠ્ઠો વિકલ્પ '૧૧૬' છે. આમાં પહેલાં વે એકઠા છે, એટલે પહેલું અને વીજું વ્રત ષટ્ભંગીમાંના પહેલે ભાંગે આદરે અને ત્રીજો છગડો છે. એટલે ત્રીજું વ્રત છઠ્ઠે ભાંગે આદરે. ચોક સંયોગીનો ૨૧૬ મો વિકલ્પ ૬૬૬ છે, આમાં ત્રણે છગડા છે માટે પહેલું વીજું અને ત્રીજું એ ત્રણ વ્રત છઠ્ઠે ભાંગે આદરે. એમજ નવભંગી આદિના વિકલ્પના આંકડાનું તાત્પર્ય સમજી લેવું ॥

પ્રકરણ ૨ જું-પદ.

વ્રતોને અસંયોગ દ્વિક સંયોગાદિ રૂપે વિસ્તારવાથી પદ નિપજે છે. એક વ્રતનું એક પદ, વે વ્રતનાં ત્રણ પદ, ત્રણ વ્રતનાં સાત પદ, ચાર વ્રતનાં ૧૫, એમ યાવત્ ૧૨ વ્રતનાં ૪૦૯૫ પદ થાય. એહનો વિધિ એવો છે કે આગલા વ્રતનાં પદને ઢવલ કરી એક મેલવીએ એટલે પાછલા પાછલા વ્રતનાં પદની સંખ્યા નીકલે જમે વે વ્રતનાં ત્રણ પદ, તેને વમ્પણા કરી એક મેલવવો એટલે ત્રણ વ્રતનાં સાત પદ નીકલ્યાં. એ રીતે ચાર વ્રતનાં ૧૫, પાંચનાં ૩૧, છનાં ૬૩, સાતનાં ૧૨૭, આઠનાં ૨૫૫, નવનાં ૫૧૧, દશનાં ૧૦૨૩, અગીયારનાં ૨૦૪૭, બાર વ્રતનાં ૪૦૯૫ પદ થાય. આ રીતે એકંદર નીકલેલ પદમાં અસંયોગીના

કેટલા ? દ્વિક સંયોગીના કેટલા ? તે જાણવાની રીત આ પ્રમાણે છે. દાસલા તરીકે સાત વ્રત લઈએ, તેનાં અસંયોગીનાં સાત પદ થાય, તેમાંથી એક ઓછો કર્યો તો છ રહ્યાં, તેને સાંતે ગુણતાં ૪૨ થાય, તેને દ્વિક સંયોગીના પદ શોધવાને માટે બેયે ભાગતાં ૨૧ લબ્ધ આવે માટે દ્વિકસંયોગીના ૨૧ પદ થાય. તેને પાંચે ગુણી ત્રણે ભાગતાં ૩૫ આવ્યા. તે ત્રિક સંયોગીનાં પદ. તેને ચારે ગુણી ચારે ભાગતાં ૩૬ આવ્યા, તે ચતુક સંયોગીનાં પદ. તેને ત્રણે ગુણી પાંચે ભાગતાં ૨૧ આવે, તે પાંચ સંયોગીનાં પદ. તેને બેયે ગુણી છયે ભાગતાં ૭ આવે, તે છ સંયોગીનાં પદ. તેને એકે ગુણી સાંતે ભાગતાં એક આવ્યો, તે સાત સંયોગીનું પદ. અર્થાત્ ગુણવામાં એક એક ઘટાડતાં અને ભાગવામાં એક એક વધારતાં ઉત્તરોત્તર સંયોગીનાં પદ નીકળે. ઉદાહરણ તરીકે પદ કાઢવાનો યંત્ર નીચે પ્રમાણે—

સાત વ્રતના અસંયોગી દ્વિક સંયોગી આદિ પદનો સંવેધ યંત્ર—								
ગુ.	૭	૬	૫	૪	૩	૨	૧	
	૭	૨૧	૩૬	૩૬	૨૧	૭	૧	૧૨૭
ભા.	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	

વાર વ્રતના અસંયોગી દ્વિકસંયોગી આદિ પદનો સંવેધ યંત્ર—

ગુ.	૧૨	૧૧	૧૦	૯	૮	૭	૬	૫	૪	૩	૨	૧
	૧૨	૬૬	૨૨૦	૪૯૫	૭૯૨	૯૨૪	૭૯૨	૪૯૫	૨૨૦	૬૬	૧૨	૧
મા.	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨

૧૨૦૪

વ્રતનાં પદના પ્રસ્તાર લખવાની રીતિ ગંગીયાનાં પદના પ્રસ્તાર જેવી જ છે. ઉદાહરણ તરીકે સાત વ્રતનાં પદના પ્રસ્તાર અહિં લખવામાં આવે છે.

૧ વ્રતનું પદ ૧

અસં.

૧

૧

૬ વ્રતનાં પદ ૩

અસં.

દ્વિક સં.

૧

૧૨

૨

૧

૨

ત્રણ વ્રતનાં પદ ૭

અ સં.

દ્વિ. સં.

ત્રિ. સં.

૧

૧૨

૧૨૩

૨

૧૩

૩

૨૩

૧

૩

૩

चारव्रतनां पद १५

चउक सं०

३५
४५पं. सं.
१२३४५

असं०

१२३४

—

—

१

—

१०

१

२

१

—

—

३

४

४

पांच व्रतनां

त्रि. सं.

छव्रतनां पद ६३

पद ३१

१२३

१

१२४

२

१२५

३

१३४

४

१३५

५

१४५

६

२३४

—

२३५

६

२४५

—

३४५

—

१०

त्रि. सं.

त्रिक सं.

असं०

१

२

३

४

५

५

१२

१३

१४

२३

२४

३४

६

त्रिक सं.

छि. सं.

१२

१३

१४

१५

२३

२४

२५

३४

३५

च० सं.

१२

१३

१४

१५

२३

२४

२५

२६

३४

३५

६

—

१२

१३

१४

१५

२३

२४

२५

३४

३५

३६	चौक सं०	छसं. १	१७
४५			२३
४६	१२३४	१२३४५६	२४
५६	१२३५	<hr/>	२५
<hr/>	१२३६	१	२६
१५	१२४५		२७
	१२४६	सर्वमली ६३	३४
त्रि. सं.	१२५६		३५
	१३४५	सात व्रतनां	३६
१२३	१३४६	पद १२७	३७
१२४	१३५६		४५
१२५	१४५६		४६
१२६	२३४५	अ. सं.	४७
१२७	२३४६		५६
१३४	२३५६	१	५७
१३५	२४५६	२	६७
१३६	३४५६	३	<hr/>
१४५	<hr/>	४	२१
१४६	१५	५	<hr/>
१५६	<hr/>	६	
२३४		७	त्रिक सं०
२३५	पंच सं०	<hr/>	
२३६		७	१२३
२४५	१२३४५	<hr/>	१२४
२४६	१२३४६		१२५
२५६	१२३५६		१२६
३४५	१२४५६	द्वि. सं.	१२७
३४६	१३४५६		१३४
३५६	२३४५६	१२	१३५
४५६	<hr/>	१३	१३६
<hr/>	६	१४	१३७
२०		१५	१३८
<hr/>	<hr/>	१६	१४५

१४६	१२३६	३५६७	छ संयोगी.
१४७	१२३७	४५६७	
१५६	१२४५	—	१२३४५६
१५७	१२४६	३५	१२३४५७
१६७	१२४७	—	१२३४६७
२३४	१२५६	१२३४५	१२३५६७
२३५	१२५७	१२३४६	१२४५६७
२३६	१२६७	१२३४७	१३४५६७
२३७	१३४५	१२३५६	२३४५६७
२४५	१३४६	१२३५७	—
२४६	१३४७	१२३६७	७
२४७	१३५६	१२४५६	—
२५६	१३५७	१२४५७	
२५७	१३६७	१२४६७	सातसंयोगी.
२६७	१४५६	१२५६७	
३४५	१४५७	१३४५६	१२३४५६७
३४६	१४६७	१३४५७	—
३४७	१५६७	१३४६७	१
३५६	२३४५	१३५६७	मर्वमली १२७
३५७	२३४६	१४५६७	
३६७	२३४७	२३४५६	आठ त्रतनां पद
४५६	२३५६	२३४५७	२५५
४५७	२३५७	२३४६७	
४६७	२३६७	२३५६७	
५६७	२४५६	२४५६७	अमं०
—	२४५७	३४५६७	
३५	२४६७	—	१
—	२५६७		३
	३४५६	२१	३
खल० सं०	३४५७	—	४
१२३४	३४६७		५
१२३५			६

१६५

७ ८ — ८ —	५८ ६७ ६८ ७८ — २८ —	२३८ २४५ २४६ २४७ २४८ २५६ २५७ २५८ २६७ २६८ २७८ ३४५ ३४६ ३४७ ३४८ ३५६ ३५७ ३५८ ३६७ ३६८ ३७८ ४५६ ४५७ ४५८ ४६७ ४६८ ४७८ ५६८ ५७८ ५८८ ५९८ ६७८ ६८८ ६९८	चैतक संयोग १२३४ १२३५ १२३६ १२३७ १२३८ १२४५ १२४६ १२४७ १२४८ १२५६ १२५७ १२५८ १२६७ १२६८ १२७८ १३४५ १३४६ १३४७ १३४८ १३५६ १३५७ १३५८ १३६७ १३६८ १३७८ १४५६ १४५७ १४५८ १४६७ १४६८ १४७८ १४८८ १४९८ १४९९ १४९८
ब्रिक सं०	प्रिक सं०		
१२	१२३		
१३	१२४		
१४	१२५		
१५	१२६		
१६	१२७		
१७	१२८		
१८	१३४		
२३	१३५		
२४	१३६		
२५	१३७		
२६	१३८		
२७	१४५		
२८	१४६		
३४	१४७		
३५	१४८		
३६	१५६		
३७	१५७		
३८	१५८		
४५	१६७		
४६	१६८		
४७	१७८		
४८	२३४		
५६	२३५		
५७	२३६		
५८	२३७		
५९			
६७			

१६६

१५७८	३५६७	१२६७८	३५५७८
१५६७	३५६८	१३५५६	३५६७८
१५६८	३५७८	१३५५७	३५६७८
१५७८	३६७८	१३५५८	३५६७८
१६७८	४५६७	१३५६७	—
२३५५	४५६८	१३५६८	५६
२३५६	४५७८	१३५७८	—
२३५७	४६७८	१३५६७	
२३५८	५६७८	१३५६८	छ संयोगी०
२३५६	—	१३५७८	
२३५७	७०	१३५७८	१२३५५६
२३५८	—	१५५६७	१२३५५७
	पंच संयोगी	१५५६८	१२३५५८
		१५५७८	१२३५५७
२३६७	१२३५५	१५६७८	१२३५६७
२३६८	१२३५६	१५६७८	१२३५६८
२३७८	१२३५७	२३५५६	१२३५७८
२५५६	१२३५८	२३५५७	१२३५६७
२५५७	१२३५६	२३५५८	१२३५६८
२५५८	१२३५७	२३५६७	१२३५७८
२५६७	१२३५८	२३५६८	१२३५७८
२५६८	१२३६७	२३५७८	१२५५६७
२५७८	१२३६८	२३५६७	१२५५६८
२५६७	१२३७८	२३५६८	१२५५७८
२५६८	१२५५६	२३५७८	१२५६७८
२५७८	१२५५७	२३६७८	१२५६७८
२६७८	१२५५८	२५५६७	१३५५६७
३५५६	१२५६७	२५५६८	१३५५६८
३५५७	१२५६८	२५५७८	१३५५७८
३५५८	१२५७८	२५६७८	१३५६७८
३५६७	१२५६७	२५६७८	१३५६७८
३५६८	१२५६८	३५५६७	१५५६७८
३५७८	१२५७८	३५५६८	२३५५६७

૨૩૪૫૬૮	સાત સંયોગી.	૨૩૪૫૬૭૮	સર્વ મલી ૨૫૫
૨૩૪૫૭૮		—	
૨૩૪૬૭૮	૧૨૩૪૫૬૭	૮	પવી રીતે ચારે
૨૩૫૬૭૮	૧૨૩૪૫૬૮	—	વ્રતનાં પદ
૨૪૫૬૭૮	૧૨૩૪૫૭૮	આઠ સંયોગી.	કાઢવા
૩૪૫૬૭૮	૧૨૩૪૬૭૮		
—	૧૨૩૫૬૭૮	૧૨૩૪૫૬૭૮	—
૨૮	૧૨૪૫૬૭૮	—	
—	૧૩૪૫૬૭૮	૧	

પદના પ્રસ્તારના આંકડાનું પ્રયોજન વ્રતના નંવર અને સંયોગ દર્શાવવાનું છે. જેમકે સાત વ્રતના ત્રિક સંયોગીનું તેરમું પદ ૧૫૬ છે, આમાં ત્રિકસંયોગી છઠ્ઠે સાતમાંથી ગમે તે ત્રણ વ્રત આદરવાનાં છે. તેમાં એકઢો પાંચઢો અને છગઢો પહેલા પાંચમા અને છઠ્ઠા વ્રતનો સંયોગ દર્શાવે છે. સાત વ્રતના ચૌક સંયોગીનું એકવીશમું પદ ૨૩૪૫ છે, તે વીજા ત્રીજા ચોથા અને પાંચમા એ ચાર વ્રતનો સંયોગ દર્શાવે છે. એમ પદના પ્રસ્તારના આંકડાનું રહસ્ય સમજી લેવું ।

પ્રકરણ ૩ જું=શૂચિકા.

વિકલ્પ અને પદને પરસ્પર યોજવાથી જે ભાંગા થાય તે સિદ્ધ ભાંગા કહેવાય છે. એકથી વારવ્રત સુધીમાંના ગમે તે વ્રતના ગમે તે સંયોગના સિદ્ધ ભાંગાની સંખ્યા કે એકંદર સંખ્યા જાણવી હોય તો દેવકુલિકાની જરૂર પડે છે । ષટ્ભંગી નવભંગી આદિ પાંચ પ્રકારની દેવકુલિકામાંથી જે ભંગીના સિદ્ધ ભાંગા

કાઢવા હોય તે મંગીની દેવકુલિકામાં જોવું પડે છે. પાંચ મંગીની પાંચ દેવકુલિકાના કોષ્ટકો નીચે પ્રમાણે તૈયાર કરવા । તેના કોઠામાં ષટ્મંગી આદિના વિકલ્પની અસંયોગી આદિ સંખ્યા લખવી. ત્રીજા કોઠામાં પદની અસંયોગી દ્વિકસંયોગી આદિ સંખ્યા લખવી. અને તે વચ્ચેનો પરસ્પર ગુણાકાર કરી જે સંખ્યા આવે તે ત્રીજા કોઠામાં લખવી । ષટ્મંગી, નવમંગી, એકવીશ-મંગી, ઓગણપચાસ મંગી એકસો સુહતાલીશ મંગી, એ પાંચ મંગીને એક વ્રતથી વાર વ્રત ઉપર ઉતારતાં એક એક મંગીના એકથી માંડી વાર (૨) કોષ્ટકો થાય છે. તે ઉપરા ઉપર લખીએ તો તેનો આકાર દેવકુલ જેવો થાય તેથી તેનું નામ દેવકુલિકા પાડવામાં આવેલ છે । પાંચ મંગીની પાંચ દેવકુલિકા ક્રમશઃ નીચે મુજબ—

અથ ષટ્મંગી દેવકુલિકા.

પ્રા. ૬	૧	૬
સર્વ ૬		
પ્રા. ૬	૨	૧૨
મુ. ૩૬	૧	૩૬

१६९

प्रा. ६	३	१८
सू. ३६	३	१०८
अ. २१६	१	२१६

सर्व ३४२

प्रा. ६	४	२४
सू. ३६	६	२१६
अ. २१६	४	८६४
मै. १२९६	१	१२९६

सर्व. २४००

प्रा. ६	५	३०
सू. ३६	१०	३६०
अ. २१६	१०	२१६०
मै. १२९६	५	६४८०
प. ७७७६	१	७७७६

सर्व. १६८०६

१७०

प्रा. ६	६	३६
सू. ३६	१५	५४०
अ. २१६	२०	४३२०
मै. १२९६	१५	१९४४०
प. ७७७६	६	४६६५६
दि. ४६६५६	१	४६६५६

सर्व ११७६४८

प्रा. ६	७	४२
सू. ३६	२१	७५६
अ. २१६	३५	७५६०
मै. १२९६	३५	४५३६०
प. ७७७६	२१	१६३२९६
दि. ४६६५६	७	३२६५९२
भो. २७९९३६	१	२७९९३६

सर्व ८२३५४२

૧૭૧

ગ્રા. ૬	૮	૪૮
મૃ. ૩૬	૨૮	૧૦૦૮
અ. ૨૧૬	૫૬	૧૨૦૯૬
મૈ. ૧૨૯૬	૭૦	૯૦૬૨૦
પ. ૭૭૭૬	૫૬	૪૩૫૪૫૬
દિ. ૪૬૬૫૬	૨૮	૧૩૦૬૩૬૮
મો. ૨૭૯૯૩૬	૮	૨૨૩૯૪૮૮
અ. ૧૬૭૯૬૧૬	૧	૧૬૭૯૬૧૬

સર્વમલી ૫૭૬૪૮૦૦

ગ્રા. ૬	૯	૫૪
મૃ. ૩૬	૩૬	૧૨૯૬
અ. ૨૧૬	૮૪	૧૮૧૪૪
મૈ. ૧૨૯૬	૧૨૬	૧૬૩૨૯૬
પ. ૭૭૭૬	૧૨૬	૯૭૯૭૭૬
દિ. ૪૬૬૫૬	૮૪	૩૯૧૯૧૦૪
મો. ૨૭૯૯૩૬	૩૬	૧૦૦૭૭૬૯૬
અ. ૧૬૭૯૬૧૬	૯	૧૫૧૧૬૫૪૪
સા. ૧૦૦૭૭૬૯૬	૧	૧૦૦૭૭૬૯૬

સર્વ મલી. ૪૦૩૫૩૬૦૬

૧૭૨

ગ્રા. ૬	૧૦	૬૦
મૃ. ૩૬	૪૫	૧૬૨૦
અ. ૨૧૬	૧૨૦	૨૫૯૨૮
મૈ. ૧૨૯૬	૨૧૦	૨૭૨૧૬૦
પ. ૭૭૭૬	૨૫૨	૧૯૫૯૫૫૨
દિ. ૪૬૬૫૬	૨૧૦	૯૭૯૭૭૬૦
મો. ૨૭૯૯૩૬	૧૨૦	૩૩૫૯૨૩૨૦
અ. ૧૬૭૯૬૧૬	૪૫	૭૫૫૮૨૭૨૦
સા. ૧૦૦૭૭૬૯૬	૧૦	૧૦૦૭૭૬૯૬૦
કે. ૬૦૪૬૬૧૭૬	૧	૬૦૪૬૬૧૭૬

સર્વ. ૨૮૨૪૭૫૨૪૮

१७३

मा. ६	११	६६
सृ. ३६	५५	१९८०
अ. २१६	१६५	३५६४०
मै. १२९६	३३०	४२७६८०
प. ७७७६	४६२	३५९२५१२
दि. ४६६५६	४६२	२१५५५०७२
मो. २७९९३६	३३०	९२३७८८८०
अ. १६७९६१६	१६५	२७७१३६६४०
सा. १००७७६९६	५५	५५४२७३२८०
दे. ६०४६६१७६	११	६६५१२७९३६
पो. ३६२७९७०५६	१	३६२७९७०५६

सर्व १९७७३२६७४२

१७४

प्रा. ६	१२	७२
मृ. ३६	६६	२३७६
अ. २१६	२२०	४७५२०
मै. १२९६	४९५	६४१५२०
प. ७७७६	१७९२	६१५८५९२
दि. ४६६५६	९२४	४३११०१४४
उव. २७९९३६	७९२	२२१७०९३१२
अ. १६७९६१६	४९५	८३१४०९९२०
सा. १००७७६९६	२२०	२२१७०९३१२०
दे. ६०४६६१७६	६६	३९९०७६७६१६
पो. ३६२७९७०५६	१२	४३५३५६४६७२
अति. २१७६७८२३३६	१	२१७६७८२३३६

सर्व. १३८४१२८७२००

१३ सौ कोडि ८४ कोडि १२ लाख ८७ हजार बसो आबक व्रत भंगा.

पट्भंगी यंत्र

अंक नं. ६	२३	२२	२१	१३	१२	११
करण ३	२	२	२	१	१	१
योग ३	३	२	१	३	२	१
लघुअंक ६	१	१	१	१	१	१

द्वादशव्रतोपरि पट्भंगी यंत्र—

प्राणातिपात वेरमणव्रत.	२३	२२	२१	१३	१२	११
मृषावाद वे० व्र.	२३	२२	२१	१३	१२	११
अदत्तादान वे० व्र.	२३	२२	२१	१३	१२	११
मैथुन वे० व्र.	२३	२२	२१	१३	१२	११
परिग्रह वे० व्र.	२३	२२	२१	१३	१२	११
दिग्व्रत	२३	२२	२१	१३	१२	११
उवभोगपरिभोग० व्र.	२३	२२	२१	१३	१२	११
अनर्थदंडनिवृत्ति व्रत.	२३	२२	२१	१३	१२	११
सामायिक व्रत	२३	२२	२१	१३	१२	११
देशावगासिक व्रत	२३	२२	२१	१३	१२	११
पौषध व्रत	२३	२२	२१	१३	१२	११
अतिथिसंविभाग व्रत.	२३	२२	२१	१३	१२	११

१७६

नवभंगी देवकुलिका.

प्रा. ९	१	९
---------	---	---

सर्व. ९

प्रा. ९	२	१८
मृ. ८१	१	८१

सर्व ९९

प्रा. ९	३	२७
मृ. ८१	३	२४३
अ. ७२९	१	७२९

सर्व. ९९९

प्रा. ९	४	३६
मृ. ८१	६	४८६
अ. ७२९	४	२९१६
मै. ६५६१	१	६५६१

सर्व. ९९९९

૧૭૭

પ્રા. ૧	૫	૪૫
મૃ. ૮૧	૧૦	૮૧૦
અ. ૭૨૯	૧૦	૭૨૯૦
મૈ. ૬૫૬૧	૫	૩૨૮૦૫
પ. ૫૧૦૪૧	૧	૫૧૦૪૧

સર્વ. ૧૧૧૧૧

પ્રા. ૧	૬	૫૪
મૃ. ૮૧	૧૫	૧૨૧૫
અ. ૭૨૯	૨૦	૧૪૫૮૦
મૈ. ૬૫૬૧	૧૫	૯૮૪૧૫
પ. ૫૧૦૪૧	૬	૩૦૬૨૪૬
૮. ૫૩૧૪૪૧	૧	૫૩૧૪૪૧

સર્વ. ૧૧૧૧૧૧

પ્રા. ૧	૭	૬૩
મૃ. ૮૧	૨૧	૧૭૦૧
અ. ૭૨૯	૩૫	૨૫૫૧૫
મૈ. ૬૫૬૧	૩૫	૨૨૯૬૩૫
પ. ૫૧૦૪૧	૨૧	૧૨૪૦૦૨૧
દિ. ૫૩૧૪૪૧	૭	૩૭૨૦૦૮૭
૩. ૪૭૮૨૧૬૧	૧	૪૭૮૨૧૬૧

સર્વ. ૧૧૧૧૧૧૧

१७८

प्रा. ९	८	७२
सू. ८१	२८	२२६८
अ. ७२९	५६	४०८२४
मै. ६५६१	७०	४५९२७०
प. ५९०४९	५६	३३०६७४४
दि. ५३१४४१	२८	१४८८०३४८
उ. ४७८२९६९	८	३८२६३७५२
अन. ४३०४६७२१	१	४३०४६७२१

सर्व. ९९९९९९९९

प्रा. ९	९	८१
सू. ८१	३६	२९१६
अ. ७२९	८४	६१२३६
मै. ६५६१	१२६	८२६६८६
प. ५९०४९	१२६	७४४०१७४
दि. ५३१४४१	८४	४४६४१०४४
उ. ४७८२९६९	३६	१७२१८६८८४
अन. ४३०४६७२१	९	३८७४२०४८९
सा. ३८७४२०४८९	१	३८७४२०४८९

सर्व. ९९९९९९९९९९

१७९

प्रा. ९	१०	९०
सृ. ८१	४५	३६४५
अ. ७२९	१२०	८७४८०
मै. ६५६१	२१०	१३७७८१०
प. ५९०४९	२५२	१४८८०३४८
दि. ५३१४४१	२१०	१११६०२६१०
उ. ४७८२९६९	१२०	५७३९५६२८०
अन. ४३०४६७२१	४५	१९३७१०२४४५
सा. ३८७४२०४८९	१०	३८७४२०४८९०
दे. ३४८६७८४४०१	१	३४८६७८४४०१

सर्व. ९९९९९९९९९९

प्रा. ९	११	९९
सृ. ८१	५५	४४५५
अ. ७२९	१६५	१२०२८५
मै. ६५६१	३३०	२१६५१३०
प. ५९०४९	४६२	२७२८०६३८
दि. ५३१४४१	४६२	२४५५२५७४२
उ. ४७८२९६९	३३०	१५७८३७९७७०
अन. ४३०४६७२१	१६५	७१०२७०८९६५
सा. ३८७४२०४८९	५५	२१३०८१२६८९५
दे. ३४८६७८४४०१	११	३८३५४६२८४११
पो. ३१३८१०५९६०९	१	३१३८१०५९६०९

सर्व. ९९९९९९९९९९९

१८०

ग्रा. ९	१२	१०८
मृ. ८१	६६	५३४६
अ. ७२९	२२०	१६०३८०
मै. ६५६१	४९५	३२४७६९५
प. ५९०४९	७९२	४६७६६८०८
दि. ५३१४४१	९२४	४९१०५१४८४
उ. ४७८२९६९	७९२	३७८८१११४४८
अन. ४३०४६७२१	४९५	२१३०८१२६८९५
सा. ३८७४२०४८९	२२०	८५२३२५०७५८०
वे. ३४८६७८४४०१	६६	२३०१२७७७०४६६
पो. ३१३८१०५९६०९	१२	३७६५७२७१५३०८
अति. २८२४२९५३६४८१	१	२८२४२९५३६४८१

सर्व. ९९९९९९९९९९९९

९९ हजार ९ सो ९९ कोडि, ९९ लाख ९९ हजार ९ सो
९९ आषकत्रस भेगा.

द्वादशत्रतोपरि नवभंगी यंत्र—

प्रा.	मृ.	अ.	मै.	प.	दि.	उ.	अन	सा	हे	पो.	अति
२३	२३	२३	२३	२३	२३	२३	२३	२३	२३	२३	२३
२२	२२	२२	२२	२२	२२	२२	२२	२२	२२	२२	२२
२१	२१	२१	२१	२१	२१	२१	२१	२१	२१	२१	२१
२३	२३	२३	२३	२३	२३	२३	२३	२३	२३	२३	२३
२२	२२	२२	२२	२२	२२	२२	२२	२२	२२	२२	२२
२१	२१	२१	२१	२१	२१	२१	२१	२१	२१	२१	२१
१३	१३	१३	१३	१३	१३	१३	१३	१३	१३	१३	१३
१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२
११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११

नवभंगी.

अंक.	करण.	जोग.	लघु. द.९.
३३	३	३	१
३२	३	२	१
३१	३	१	१
२३	२	३	१
२२	२	२	१
२१	२	१	१
१३	१	३	१
१२	१	२	१
११	१	१	१

१८२

२१ भंगी देवकुलिका.

प्रा. २१	१	२१
----------	---	----

सर्व. २१

प्रा. २१	२	४२
मृ. ४४१	१	४४१

सर्व ४८३

प्रा. २१	३	६३
मृ. ४४१	३	१३२३
अ. ९२६१	१	९२६१

सर्व. १०६४७

प्रा. २१	४	८४
मृ. ४४१	६	२६४६
अ. ९२६१	४	३७०४४
मै १९४४८१	१	१९४४८१

सर्व. २३४२५५

१८३

प्रा. २१	५	१०५
सू. ४४१	१०	४४१०
अ. ९२६१	१०	९२६१०
मै १९४४८१	५	९७२४०५
प. ४०८४१०१	१	४०८४१०१

सर्व. ५१५३६३१

प्रा. २१	६	१२६
सू. ४४१	१५	६६१५
अ. ९२६१	२०	१८५२२०
मै. १९४४८१	१५	२९१७२१५
प. ४०८४१०१	६	२४५०४६०६
दि. ८५७६६१२१	१	८५७६६१२१

सर्व ११३३७९९०३

प्रा. २१	७	१४७
सू. ४४१	२१	९२६१
अ. ९२६१	३५	३२४१३५
म. १९४४८१	३५	६८०६८३५
प ४०८४१०१	२१	८५७६६१२१
दि. ८५७६६१२१	७	६००३६२८४७
उ. १८०१०८८५४१	१	१८०१०८८५४१

सर्व २४९४३५७८८७

१८४

प्रा. २१	८	१६८
मृ. ४४१	२८	१२३४८
अ. ९२६१	५६	५१८६१६
मै. १९४४८१	७०	१३६१३६७०
प. ४०८४१०१	५६	२२८७०९६५६
दि. ८५७६६१२१	२८	२४०१४५१३८८
उ. १८०१०८८५४१	८	१४४०८७०८३२८
अ. ३७८२२८५९३६१	१	३७८२२८५९३६१

सर्व. ५४८७५८७३५३५

प्रा. २१	९	१८९
मृ. ४४१	३६	१५८७६
अ. ५२६१	८४	७७७९२४
मै. १९४४८१	१२६	२४५०४६०६
प. ४०८४१०१	१२६	५१४५९६७२६
दि. ८५७६६१२१	८४	७२०४३५४१६४
उ. १८०१०८८५४१	३६	६४८३९१८७४७६
अ. ३७८२२८५९३६१	९	३४०४०५७३४२४९
सा. ७९४२८००४६५८१	१	७९४२८००४६५८१

सर्व. १२०७२६९२१७७९१

૧૮૫

પ્રા. ૨૧	૧૦	૨૧૦
મૃ. ૪૪૧	૪૫	૧૯૮૪૫
અ. ૧૨૬૧	૧૨૦	૧૧૧૧૩૨૦
મૈ. ૧૧૪૪૮૧	૨૧૦	૪૦૮૪૧૦૧૦
પ. ૪૦૮૪૧૦૧	૨૫૨	૧૦૨૧૧૧૩૪૫૨
દિ. ૮૫૭૬૬૧૨૧	૨૧૦	૧૮૦૧૦૮૮૫૪૧૦
૩ ૧૮૦૧૦૮૮૫૪૧	૧૨૦	૨૧૬૧૩૦૬૨૪૧૨૦
અ. ૩૭૮૨૨૮૫૧૩૬૧	૪૫	૧૭૦૨૦૨૮૬૭૧૨૪૫
સા ૭૧૪૨૮૦૦૪૬૫૮૧	૧૦	૭૧૪૨૮૦૦૪૬૫૮૧૦
દે. ૧૬૬૭૧૮૮૦૧૭૨૦૧	૧	૧૬૬૭૧૮૮૦૧૭૮૨૦૧

સર્વ. ૨૬૫૫૧૧૨૨૭૧૧૪૨૩.

प्रा.२१	२१	२२१
द्व.२२१	५५	२२२५५
स.१२३१	१३५	१५२८०३५
मै.१९४४८१	३३०	६४१७८७३०
प.४८४१०१	४३२	१८८३८५४३२
वि.८५७३३१२१	४३२	३९३२३९४७२०२
उ.१८०१०८८५४१	४३०	५९४३५९२१८५३०
सह७८२२८५९३३३	१३५	३२४०७३१७९३५३५
सा.७९४२८००४३५८१	५५	४३६८५४०२५३१९५५
दे.१३३७९८८०९७८२०१	११	१८३४७८३९०७३०२११
पो.३५०२७७५००५४२२२१	१	३५०२७७५००५४२२२१

सर्व ५८४३१८३०१४११३२७

१८७

ग्रा. २१	१२	२५२
मृ. ४४१	६६	२९१०६
अ. ९२६१	२२०	२०३७४२०
भै. १९४४८१	४९५	९६२६८०९५
प. ४०८४१०१	७९२	३२३४६०७९९२
दि. ८५७६६१२१	९२४	७९२४७८९५८०४
उ १८०१०८८५४१	७९२	१४२६४६२१२४४७२
अ३७८२२८५९३६१	४९५	१८७२२३१५३८३६९५
सा. ७९४२८००४६५८१	२२०	१७४७४१६१०२४७८२०
वे १६६७९८८०९७८२०१	६६	११००८७२१४४५६१२६६
पो. ३५०२७७५००५४२२२१	१२	४२०३३३०००६५०६६५२
अ. ७३५५८२७५११३८६६४१	१	७३५५८२७५११३८६६४१

सर्व. १२८५५००२६३१०४९२१५

१२८ कोडाकोडि ५५ लाख कोडि २६३ कोडि १० लाख
४९ हजार २१५ धावक व्रत भांगा.

उत्तरएकवीश भंगीनो यंत्र

अंक नं. ६	२३	२२	२१	१३	१२	११
करण ३	२	२	२	१	१	१
योग ३	३	२	१	३	२	१
लघुअंक २१	१	३	३	२	६	६

द्वादशव्रतोपरि उत्तरएकवीशभंगी यंत्र—

प्राणातिपात वेरमणव्रत.	२३	२२	२१	१३	१२	११
मृषावाद वे० व्र.	२३	२२	२१	१३	१२	११
अदत्तादान वे० व्र.	२३	२२	२१	१३	१२	११
मैथुन वे० व्र.	२३	२२	२१	१३	१२	११
परिग्रह वे० व्र.	२३	२२	२१	१३	१२	११
दिग्व्रत	२३	२२	२१	१३	१२	११
उवभोगपरिभोग० व्र.	२३	२२	२१	१३	१२	११
अनर्थदंडनिवृत्ति व्रत.	२३	२२	२१	१३	१२	११
सामायिक व्रत	२३	२२	२१	१३	१२	११
देशावगासिक व्रत	२३	२२	२१	१३	१२	११
पौषध व्रत	२३	२२	२१	१३	१२	११
अतिथिसंविभाग व्रत.	२३	२२	२१	१३	१२	११

१८९

४९ भंगी देवकुलिका.

प्रा. ४९	१	४९
----------	---	----

सर्व. ४९

प्रा. ४९	२	९८
मृ. २४०१	१	२४०१

सर्व. २४९९

प्रा. ४९	३	१४७
मृ. २४०१	३	७२०३
अ. ११७६४९	१	११७६४९

सर्व. १२४९९९

प्रा. ४९	४	१९६
मृ. २४०१	६	१४४०६
अ. ११७६४९	४	४७०५९६
मै. ५७६४८०१	१	५७६४८०१

सर्व. ६२४९९९९

उत्तरएकवीश भंगीनो यंत्र

अंक नं. ६	२३	२२	२१	१३	१२	११
करण ३	२	२	२	१	१	१
योग ३	३	२	१	३	२	१
लघुअंक २१	१	३	३	२	६	६

द्वादशव्रतोपरि उत्तरएकवीशभंगी यंत्र—

प्राणातिपात वेरमणव्रत.	२३	२२	२१	१३	१२	११
मृषावाद वे० व्र.	२३	२२	२१	१३	१२	११
अदत्तादान वे० व्र.	२३	२२	२१	१३	१२	११
मैथुन वे० व्र.	२३	२२	२१	१३	१२	११
परिग्रह वे० व्र.	२३	२२	२१	१३	१२	११
दिग्व्रत	२३	२२	२१	१३	१२	११
उवभोगपरिभोग० व्र.	२३	२२	२१	१३	१२	११
अनर्थदंडनिवृत्ति व्रत.	२३	२२	२१	१३	१२	११
सामायिक व्रत	२३	२२	२१	१३	१२	११
देशावगासिक व्रत	२३	२२	२१	१३	१२	११
पौषध व्रत	२३	२२	२१	१३	१२	११
अतिथिसंविभाग व्रत.	२३	२२	२१	१३	१२	११

१८९

४९ भंगी देवकुलिका.

प्रा. ४९	१	४९
----------	---	----

सर्व. ४९

प्रा. ४९	२	९८
मृ. २४०१	१	२४०१

सर्व २४९९

प्रा. ४९	३	१४७
मृ. २४०१	३	७२०३
अ. ११७६४९	१	११७६४९

सर्व. १२४९९९

प्रा. ४९	४	१९६
मृ. २४०१	६	१४४०६
अ. ११७६४९	४	४७०५९६
मै. ५७६४८०१	१	५७६४८०१

सर्व. ६२४९९९९

૧૯૦

ગ્રા.૪૯	૫	૨૪૫
મૃ.૨૪૦૧	૧૦	૨૪૦૧૦
અ.૧૧૭૬૪૯	૧૦	૧૧૭૬૪૯૦
મૈ.૫૭૬૪૮૦૧	૫	૨૮૮૨૪૦૦૫
પ.૨૮૨૪૭૫૨૪૯	૧	૨૮૨૪૭૫૨૪૯

સર્વ. ૩૫૨૪૯૯૯૯૯

ગ્રા.૪૯	૬	૨૯૪
મૃ.૨૪૦૧	૧૫	૩૬૦૧૫
અ.૧૧૭૬૪૯	૨૦	૨૩૫૨૯૮૦
મૈ.૫૭૬૪૮૦૧	૧૫	૮૬૪૭૨૦૧૫
પ.૨૮૨૪૭૫૨૪૯	૬	૧૬૨૪૮૫૧૪૯૪
દિ.૧૩૮૪૧૨૮૭૨૦૧	૧	૧૩૮૪૧૨૮૭૨૦૧

સર્વ. ૧૫૬૨૪૯૯૯૯૯૯

ગ્રા. ૪૯	૭	૩૪૩
મૃ.૨૪૦૧	૨૧	૫૦૪૨૧
અ.૧૧૭૬૪૯	૩૫	૪૧૧૭૭૧૫
મૈ.૫૭૬૪૮૦૧	૩૫	૨૦૧૭૬૮૦૩૫
પ.૨૮૨૪૭૫૨૪૯	૨૧	૫૯૩૧૯૮૦૨૨૯
દિ.૧૩૮૪૧૨૮૭૨૦૧	૭	૯૬૮૮૯૦૧૦૪૦૭
૩.૬૭૮૨૨૩૦૭૨૮૪૯	૧	૬૭૮૨૨૩૦૭૨૮૪૯

સર્વ. ૭૮૧૨૪૯૯૯૯૯૯૯

પ્રા. ૪૯	૮	૩૯૨
મૃ. ૨૪૦૧	૨૮	૬૭૨૨૮
અ. ૧૧૭૬૪૯	૫૬	૬૫૮૮૩૪૪
મૈ. ૫૭૬૪૮૦૧	૭૦	૪૦૩૫૩૬૦૭૦
પ. ૨૮૨૪૭૫૨૪૯	૫૬	૧૫૮૧૮૬૧૩૯૪૪
દિ. ૧૩૮૪૧૨૮૭૨૦૧	૨૮	૩૮૭૫૫૬૦૪૧૬૨૮
ત. ૬૭૮૨૨૩૦૭૨૮૪૯	૮	૫૪૨૫૭૮૪૫૮૨૭૯૨
અ. ૩૩૨૩૨૯૩૦૫૬૯૬૦૧	૧	૩૩૨૩૨૯૩૦૫૬૯૬૦૧

સર્વમલી ૩૯૦૬૨૪૯૯૯૯૯૯૯૯

પ્રા. ૪૯	૯	૪૪૧
મૃ. ૨૪૦૧	૩૬	૮૬૪૩૬
અ. ૧૧૭૬૪૯	૮૪	૯૮૮૨૫૧૬
મૈ. ૫૭૬૪૮૦૧	૧૨૬	૭૨૬૩૬૪૯૨૬
પ. ૨૮૨૪૭૫૨૪૯	૧૨૬	૩૫૫૯૧૮૮૧૩૭૪
દિ. ૧૩૮૪૧૨૮૭૨૦૧	૮૪	૧૧૬૨૬૬૮૧૨૪૮૮૪
ત. ૬૭૮૨૨૩૦૭૨૮૪૯	૩૬	૨૪૪૧૬૦૩૦૬૨૨૫૬૪
અ. ૩૩૨૩૨૯૩૦૫૬૯૬૦૧	૯	૨૯૯૦૯૬૩૭૫૧૨૬૪૦૯
સા. ૧૬૨૮૪૧૩૫૯૭૯૧૦૪૪૯	૧	૧૬૨૮૪૧૩૫૯૭૯૧૦૪૪૯

સર્વ મલી. ૧૯૫૩૧૨૪૯૯૯૯૯૯૯૯૯

૧૯૨

પ્રા.૪૯	૧૦	૪૯૦
મૃ.૨૪૦૧	૪૫	૧૦૮૦૪૫
અ.૧૧૭૬૪૯	૧૨૦	૧૪૧૧૭૮૮૦
મૈ.૫૭૬૪૮૦૧	૨૧૦	૧૨૧૦૬૦૮૨૧૦
પ.૨૮૨૪૭૫૨૪૯	૨૫૨	૭૧૧૮૩૭૬૨૭૪૮
દિ.૧૩૮૪૧૨૮૭૨૦૧	૨૧૦	૨૯૦૬૬૭૦૩૧૨૨૧૦
ત.૬૭૮૨૨૩૦૭૨૮૪૯	૧૨૦	૮૧૩૮૬૭૬૮૭૪૧૮૮૦
અ.૩૩૨૩૨૩૨૩૦૫૬૯૬૦૧	૪૫	૧૪૯૫૪૮૧૮૭૫૬૩૨૦૪૫
સા.૧૬૨૮૪૧૩૫૯૭૯૧૦૪૪૯	૧૦	૧૬૨૮૪૧૩૫૯૭૯૧૦૪૪૯૦
દે.૭૧૭૧૨૨૬૬૨૯૭૬૧૨૦૦૧	૧	૭૧૭૧૨૨૬૬૨૯૭૬૧૨૦૦૧

સર્વ. ૧૭૬૫૬૨૪૯૧૧૧૧૧૧૧૧૧

પ્રા.૪૯	૧૧	૫૩૯
મૃ.૨૪૦૧	૫૫	૧૩૨૦૫૫
અ. ૧૧૭૬૪૯	૧૬૫	૧૯૪૧૨૦૮૫
મૈ.૫૭૬૪૮૦૧	૩૩૦	૧૯૦૨૩૮૪૩૩૦
પ.૨૮૨૪૭૫૨૪૯	૪૬૨	૧૩૦૫૦૩૫૬૫૦૩૮
દિ.૧૩૮૪૧૨૮૭૨૦૧	૪૬૨	૬૩૯૪૬૭૪૬૮૬૮૬૨
ત. ૬૭૮૨૨૩૦૭૨૮૪૯	૩૩૦	૨૨૩૮૧૩૬૧૪૦૪૦૧૭૦
અ.૩૩૨૩૨૩૨૩૦૫૬૯૬૦૧	૧૬૫	૫૪૮૩૪૩૩૫૪૩૯૮૪૧૬૫
સા. ૧૬૨૮૪૧૩૫૯૭૯૧૦૪૪૯	૫૫	૮૧૫૬૨૭૪૭૮૮૫૦૭૪૬૯૫
દે. ૭૧૭૧૨૨૬૬૨૯૭૬૧૨૦૦૧	૧૧	૮૭૭૭૧૪૯૨૯૨૭૩૭૩૨૦૧૧
પો.૩૯૦૯૮૨૧૦૪૮૫૮૨૯૮૦૪૯	૧	૩૯૦૯૮૨૧૦૪૮૫૮૨૯૮૦૪૯

સર્વ. ૪૮૮૨૮૧૨૪૯૧૧૧૧૧૧૧૧૧૧

१९३

प्रा. ४९	१२	५८८
सू. २४०१	६६	१५८४६६
अ. ११७६४९	२२०	२५८८२७८०
मै. ५७६४८०१	४९५	२८५३५७६४९५
प. २८२४७५२४९	७९२	२२३७२०३९७२०८
दि. ३८४१२८७२०१	९२४	१२७८९३४९३७३७२४
उ. ६७८२२३०७२८४९	७९२	५३७१५२६७३६९६४०८
अ. ३३२३२९३०५६९६०१	४९५	१६४५०३००६३१९५२४९५
सा १६२८४१३५९७९१०४४९	२२०	३५८२५०९९१५४०२९८७८०
वे. ७९७९२२६६२९७६१२००१	६६	५२६६२८९५७५६४२३९२०६६
पो. ३९०९८२१०४८५८२९८८०४९	१२	४६९१७८५२५८२९९५८५६५८८
अ१९१५८१२३१३८०५६६४१४४०१	१	१९१५८१२३१३८०५६६४१४४०१

सर्व. २४४१४०६२४९९९९९९९९९९९९

२४ लाख ४१ हजार ४०६ कोडाकोडि, २४ लाख ९९ हजार
९ सौ ९९ कोडि, ९९ लाख ९९ हजार ९ सौ नवानुं आवकव्रत भांगा.

द्वादशत्रतोपरि ४९ भंगी यंत्र—

प्रा.	मृ.	अ.	मै.	प.	दि.	उ.	अन	सा	दे	पो.	अति
३३	३३	३३	३३	३३	३३	३३	३३	३३	३३	३३	३३
३२	३२	३२	३२	३२	३२	३२	३२	३२	३२	३२	३२
३१	३१	३१	३१	३१	३१	३१	३१	३१	३१	३१	३१
२३	२३	२३	२३	२३	२३	२३	२३	२३	२३	२३	२३
२२	२२	२२	२२	२२	२२	२२	२२	२२	२२	२२	२२
२१	२१	२१	२१	२१	२१	२१	२१	२१	२१	२१	२१
१३	१३	१३	१३	१३	१३	१३	१३	१३	१३	१३	१३
१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२
११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११

उत्तर ४९ भंगीयंत्र—

अंक नं. ९	३३	३२	३१	२३	२२	२१	१३	१२	११
करण. ३	३	३	३	२	२	२	१	१	१
जोग. ३	३	२	१	३	२	१	३	२	१
लघु. अ. ४९	१	३	३	३	९	९	३	९	९

१९५

त्रण काल आश्री १४७ भंगी देवकुलिका.

प्रा. १४७	१	१४७
-----------	---	-----

सर्व. १४७

प्रा. १४७	२	२९४
सू. २१६०९	१	२१६०९

सर्व २१९०३

प्रा १४७	३	४४१
सू. २१६०९	३	६४८२७
अ. ३१७६५२३	१	३१७६५२३

सर्व. ३२४१७९१

प्रा. १४७	४	५८८
सू. २१६०९	६	१२९६५४
अ. ३१७६५२३	४	१२७०६०९२
मै. ४६६९४८८८१	१	४६६९४८८८१

सर्व. ४७९७८५२१५

૧૧૬

પ્રા. ૧૪૭	૫	૭૩૫
મૃ. ૨૧૬૦૯	૧૦	૨૧૬૦૯૦
અ. ૩૧૭૬૫૨૩	૧૦	૩૧૭૬૫૨૩૦
મૈ. ૪૬૬૯૪૮૮૮૧	૫	૨૩૩૪૭૪૪૪૦૫
પ. ૬૮૬૪૧૪૮૫૫૦૭	૧	૬૮૬૪૧૪૮૫૫૦૭

સર્વ. ૭૧૦૦૮૨૧૧૯૬૭

પ્રા. ૧૪૭	૬	૮૮૨
મૃ. ૨૧૬૦૯	૧૫	૩૨૪૧૩૫
અ. ૩૧૭૬૫૨૩	૨૦	૬૩૫૩૦૪૬૦
મૈ. ૪૬૬૯૪૮૮૮૧	૧૫	૭૦૦૪૨૩૩૨૧૫
પ. ૬૮૬૪૧૪૮૫૫૦૭	૬	૪૧૧૮૪૮૯૧૩૦૪૨
કિ. ૧૦૦૯૦૨૯૮૩૬૯૫૨૯	૧	૧૦૦૯૦૨૯૮૩૬૯૫૨૯

સર્વ ૧૦૫૦૯૨૧૫૩૭૧૨૬૩

પ્રા. ૧૪૭	૭	૧૦૨૧
મૃ. ૨૧૬૦૧	૨૧	૪૫૩૭૮૯
અ. ૩૧૭૬૫૨૩	૩૫	૧૧૧૧૭૮૩૦૫
મૈ. ૪૬૬૯૪૮૮૮૧	૩૫	૧૬૩૪૩૨૧૦૮૩૫
પ. ૬૮૬૪૧૪૮૫૫૦૭	૨૧	૧૪૪૧૪૭૧૧૧૫૬૪૭
દિ. ૧૦૦૧૦૨૧૮૩૬૧૫૨૧	૭	૭૦૬૩૨૦૮૮૫૮૬૭૦૩
ક. ૧૪૮૩૨૭૩૮૬૦૩૨૦૭૬૩	૧	૧૪૮૩૨૭૩૮૬૦૩૨૦૭૬૩

સર્વ ૧૫૫૫૩૬૩૮૭૪૧૪૭૦૭૧

પ્રા. ૧૪૭	૮	૧૧૭૬
મૃ. ૨૧૬૦૧	૨૮	૬૦૫૦૫૨
અ. ૩૧૭૬૫૨૩	૫૬	૧૭૭૮૮૫૨૮૮
મૈ. ૪૬૬૯૪૮૮૮૧	૭૦	૩૨૬૮૬૪૨૧૬૭૦
પ. ૬૮૬૪૧૪૮૫૫૦૭	૫૬	૩૮૪૩૬૨૩૧૮૮૩૧૨
દિ. ૧૦૦૧૦૨૧૮૩૬૧૫૨૧	૨૮	૨૮૨૫૨૮૩૫૪૩૪૬૮૧૨
ક. ૧૪૮૩૨૭૩૮૬૦૩૨૦૭૬૩	૮	૧૧૮૬૬૧૧૦૮૮૨૫૬૬૧૦૪
અ. ૨૧૮૦૪૧૨૫૭૪૬૭૧૫૨૧૬૧	૧	૨૧૮૦૪૧૨૫૭૪૬૭૧૫૨૧૬૧

સર્વ. ૨૩૦૧૧૩૮૫૩૪૧૨૧૬૬૬૫૫

પ્રા. ૧૫૭	૧	૧૩૨૩
મુ. ૨૧૬૦૧	૩૬	૭૭૭૧૨૫
અ. ૩૧૭૬૫૨૩	૮૫	૨૬૬૮૨૭૧૩૨
મૈ. ૫૬૬૧૫૮૮૮૧	૧૨૬	૫૮૮૩૫૫૫૧૦૦૬
પ. ૬૮૬૫૧૫૮૫૦૭	૧૨૬	૮૬૫૮૮૨૭૧૭૩૮૨
કિ. ૧૦૦૧૦૨૧૮૩૬૧૫૨૧	૮૫	૮૫૭૫૮૫૦૬૩૦૫૦૫૩૬
ગ. ૧૫૮૩૨૭૩૮૬૦૩૨૦૭૬૩	૩૬	૫૩૩૧૭૮૫૮૧૭૧૫૫૭૫૬૮
અ. ૨૧૮૦૫૧૨૫૭૫૬૭૧૫૨૧૬૧	૧	૧૧૬૨૩૭૧૩૧૭૨૦૫૩૬૧૫૫૧
સા ૨૦૫૨૦૬૫૮૫૭૬૭૧૩૬૭૬૬૭	૧	૩૨૦૫૨૦૬૫૮૫૭૬૭૧૩૬૭૬૬૭

સર્વ. ૩૫૦૬૮૬૧૦૩૧૬૮૫૦૬૫૦૮૭

[illegible]

सर्व. ५०४२१६६१६६८९२१८४३३०२३

મા રૂબ	રૂ	રૂ ૧૭
સુ. ૨૧૬૦૧	૫૫	૧૧૮૮૫૨૫
આ. ૩૧૭૬૫૨૩	૧૬૫	૫૨૫૧૨૬૨૨૫
મૈ. ૫૬૬૬૯૫૮૮૧	૩૩૦	૧૫૫૦૯૩૧૩૦૭૩૦
પ. ૬૮૬૫૧૫૮૫૦૭	૫૬૨	૩૧૭૧૨૩૬૬૩૦૫૨૩૫
વિ. ૧૦૦૧૦૨૧૮૩૬૧૫૨૧	૫૬૨	૫૬૬૧૭૧૭૮૫૬૭૨૨૩૯૮
ક. ૧૫૮૩૨૭૩૮૬૦૩૨૦૭૬૩	૩૩૦	૫૮૯૫૮૦૩૭૩૯૦૫૮૫૧૭૯૦
આ. ૨૧૮૦૫૧૨૫૭૫૭૧૫૨૧૬૧	૧૬૫	૩૫૯૭૬૮૦૭૫૮૨૦૮૦૧૦૬૫૬૫
જા. ૩૨૦૫૨૦૬૫૮૫૭૭૧૩૬૭૬૬૭	૫૫	૧૭૬૨૮૬૫૬૬૬૬૨૧૨૫૨૧૬૮૫
દે. ૫૭૧૧૬૫૩૫૩૨૬૦૭૬૧૧૦૫૭૦૫૧	૧૧	૫૧૮૨૮૧૮૮૫૮૬૮૫૬૦૧૫૧૭૫૩૯
પો. ૬૯૨૬૧૩૦૬૧૨૦૩૩૦૫૮૩૯૧૬૨૦૩	૧	૬૯૨૬૧૩૦૬૧૨૦૩૩૦૫૮૩૯૧૬૨૦૩

મક. ૭૫૬૨૫૦૫૨૭૦૦૦૭૭૯૨૮૦૮૭૫૫૧

क्र.सं.	१२	१७६४
सु.२१६०९	६६	१४२६१९४
अ.३१७६५२३	२२०	६९८३५०६०
मै. ४६६९४८८१	४९५	२३१३९६९६०९५
प. ६८६४१४८५५००७	७९२	५४३६४०५६५२१५४४
वि.१००९०२९८३६९५२९	९२४	९३२३४३५६९३४४४७९६
उ.१४८३२७३८६०३२०७६३	७९२	११७४७५८२९७३७४०४४२९६
अ. २१८०४१२५७४७९५२१६१	४९५	१०७९३०४२२४४६२४०३१९६९५
सा ३२०५२०६८४७७१३६७६७७	२१०	७०५१४५४२६६८७७००८८७४०
वे. ४७११६५३५३२६०७६९१०४०४९	६६	३१०९६९१३३२५२१०७६०९०५२३४
पो. ६९२६१३०६९२९३३०५८३९१६२०३	१२	८३११३५६८३९५१९९६७००६९४३६
ति.१०८१४१२१८६११९५९५८३५६८१८४१	१	१०१८१४२११८६११९५९५८६५६८१८४१

सर्व. ११०४३६०७७१९६१५३३३६९५७६९५

लाख १० हजार ४ सौ ४३ कोडकोडि, ६० लाख ७७ हजार १ सौ ९६ कोडकोडि, ११ लाख
 ५३ हजार ३ सौ ३५ कोड, ६९ लाख, ५७ हजार ६ सौ ९५ आक व्रत भांगा.

દેવકુલિકાનું તાત્પર્ય--

પહેલો કોઠો વિકલ્પના અસંયોગી દ્વિક સંયોગી ત્રિક-સંયોગી આદિની સંખ્યા બતાવે છે । બીજો કોઠો પદના અસંયોગી દ્વિકસંયોગી આદિની સંખ્યા બતાવે છે અને ત્રીજો કોઠો સિદ્ધ ભાંગાના અસંયોગી દ્વિકસંયોગી આદિની સંખ્યા બતાવે છે । બંધા સંયોગોનો એકંદર સરવાલો કરવાથી તે તે વ્રતના વિકલ્પ પદ અને સિદ્ધ ભાંગાની એકંદર સંખ્યા નીકળે છે ।

સિદ્ધભાંગાની એકંદર સંખ્યા કાઢવાની બીજી રીત—જે વ્રતના ભાંગાની સંખ્યા જાણવી હોય તેના આગલા વ્રતના સિદ્ધ ભાંગાની સંખ્યાને જે ભંગી હોય તેમાં એક ઉમેરતાં જે સંખ્યા આવે તે સંખ્યાએ ગુણી, તેમાં તે ભંગીનો અંક ઉમેરવાથી ભાંગાની સંખ્યા નીકળે છે । જેમકે—ષટ્ભંગી હોય તો સાતે ગુણી છ મેલવવા । નવભંગી હોય તો દશે ગુણી નવ મેલવવા । ૨૧ ભંગી હોય તો ૨૨ થી ગુણી ૨૧ મેલવવા । ૪૯ ભંગી હોય તો ૫૦ થી ગુણી ૪૯ મેલવવા અને ૧૪૭ ભંગી હોય તો ૧૪૮ થી ગુણી ૧૪૭ મેલવવા । ઉદાહરણ—ષટ્ભંગીયે સાત વ્રતના સિદ્ધ ભાંગાની કુલ સંખ્યા જાણવી હોય તો છ વ્રતના સિદ્ધ ભાંગાની કુલ સંખ્યા ૧૧૭૬૮ છે, તેને ષટ્ભંગી છે માટે સાતે ગુણી છ મેલવતાં ‘ ૮૨૩૫૪૨ ’ આ એકંદર સંખ્યા સાત વ્રતના સિદ્ધ ભાંગાની નિકળી, એવી રીતે નવ ભંગી આદિના સિદ્ધ ભાંગાની કુલ સંખ્યા કાઢવી । એક વ્રતથી ઉત્તરોત્તર વ્રતના ભાંગાની એકંદર સંખ્યા કાઢવામાં આ રીત સુગમ થઈ પડે છે ।

પ્રકરણ ૪ થું-સિદ્ધભાંગાના પ્રસ્તાર.

દેવકુલિકામાં બતાવ્યા પ્રમાણે ષટ્ભંગીયે આઠ વ્રતના દ્વિકસંયોગે ૧૦૦૮ સિદ્ધ ભાંગા થાય । તે કેવી રીતે લેવાય એમ કોઈ પુછે તો ષટ્ભંગીના દ્વિક સંયોગે ૩૬ વિકલ્પ થાય અને આઠ વ્રતના દ્વિક સંયોગે ૨૮ પદ થાય, તેમાં ૩૬ વિકલ્પ પહેલા પદની સાથે, ૩૬ વિકલ્પ બીજા પદની સાથે એમ યાવત્ અઢાવીશમા પદ સાથે યોજતાં ૧૦૦૮ ભાંગાની નિષ્પત્તિ થાય । તે સિદ્ધ ભાંગાના પ્રસ્તાર નીચે પ્રમાણે ।

એકવ્રતના	૨૦	૧૩	૪૩
ભાંગા ૬	૩૦	૧૪	૪૪
	૪૦	૧૫	૪૫
	૫૦	૧૬	૪૬
૧	૬૦	૨૧	૫૧
૨	૦૧	૨૨	૫૨
૩	૦૨	૨૩	૫૩
૪	૦૩	૨૪	૫૪
૫	૦૪	૨૫	૫૫
૬	૦૫	૨૬	૫૬
—	૦૬	૩૧	૬૧
૬	—	૩૨	૬૨
—	૧૨	૩૩	૬૩
વેત્રતના	—	૩૪	૬૪
ભાંગા ૪૮	—	૩૫	૬૫
	દ્વિકસં૦	૩૬	૬૬
અસં૦	૧૧	૪૧	—
૧૦૦	૧૨	૪૨	૬૬

त्रणव्रतना	११०	५५०	५०१
भांगा ३४२	१२०	५६०	५०२
	१३०	६१०	५०३
	१४०	६२०	५०४
असं०	१५०	६३०	५०५
	१६०	६४०	५०६
१००	२१०	६५०	६०१
२००	२२०	६६०	६०२
३००	२३०	६७०	६०३
४००	२४०	६८०	६०४
५००	२५०	६९०	६०५
६००	२६०	७००	६०६
७००	३१०	७०५	०११
०१०	३२०	७०६	०१२
०२०	३३०	७०७	०१३
०३०	३४०	७०८	०१४
०४०	३५०	७०९	०१५
०५०	३६०	७१०	०१६
०६०	३७०	७११	०१७
००१	३८०	७१२	०१८
००२	३९०	७१३	०१९
००३	४००	७१४	०२०
००४	४१०	७१५	०२१
००५	४२०	७१६	०२२
००६	४३०	७१७	०२३
	४४०	७१८	०२४
	४५०	७१९	०२५
१८	४६०	७२०	०२६
	४७०	७२१	०२७
	४८०	७२२	०२८
	४९०	७२३	०२९
	५००	७२४	०३०
	५१०	७२५	०३१
	५२०	७२६	०३२
	५३०	७२७	०३३
द्विकसं०	५४०	७२८	०३४

०४३	१२१	२१३	२६३
०४४	१२२	२१४	२६४
०४५	१२३	२१५	२६५
०४६	१२४	२१६	२६६
०५१	१२५	२१७	२६७
०५२	१२६	२२१	२६८
०५३	१२७	२२२	२६९
०५४	१२८	२२३	२७०
०५५	१२९	२२४	२७१
०५६	१३०	२२५	२७२
०६१	१३१	२२६	२७३
०६२	१३२	२२७	२७४
०६३	१३३	२२८	२७५
०६४	१३४	२२९	२७६
०६५	१३५	२३०	२७७
०६६	१३६	२३१	२७८
१०८	१३७	२३२	२७९
	१३८	२३३	२८०
	१३९	२३४	२८१
	१४०	२३५	२८२
	१४१	२३६	२८३
	१४२	२३७	२८४
	१४३	२३८	२८५
	१४४	२३९	२८६
	१४५	२४०	२८७
	१४६	२४१	२८८
	१४७	२४२	२८९
	१४८	२४३	२९०
	१४९	२४४	२९१
	१५०	२४५	२९२
	१५१	२४६	२९३
	१५२	२४७	२९४
	१५३	२४८	२९५
	१५४	२४९	२९६
	१५५	२५०	२९७
	१५६	२५१	२९८
	१५७	२५२	२९९
	१५८	२५३	३००
	१५९	२५४	३०१
	१६०	२५५	३०२
	१६१	२५६	३०३
	१६२	२५७	३०४
	१६३	२५८	३०५
	१६४	२५९	३०६
	१६५	२६०	३०७
	१६६	२६१	३०८
	१६७	२६२	३०९
	१६८	२६३	३१०
	१६९	२६४	३११
	१७०	२६५	३१२
	१७१	२६६	३१३
	१७२	२६७	३१४
	१७३	२६८	३१५
	१७४	२६९	३१६
	१७५	२७०	३१७
	१७६	२७१	३१८
	१७७	२७२	३१९
	१७८	२७३	३२०
	१७९	२७४	३२१
	१८०	२७५	३२२
	१८१	२७६	३२३
	१८२	२७७	३२४
	१८३	२७८	३२५
	१८४	२७९	३२६
	१८५	२८०	३२७
	१८६	२८१	३२८
	१८७	२८२	३२९
	१८८	२८३	३३०
	१८९	२८४	३३१
	१९०	२८५	३३२
	१९१	२८६	३३३
	१९२	२८७	३३४
	१९३	२८८	३३५
	१९४	२८९	३३६
	१९५	२९०	३३७
	१९६	२९१	३३८
	१९७	२९२	३३९
	१९८	२९३	३४०
	१९९	२९४	३४१
	२००	२९५	३४२

पांचव्रतना
भांगा १६८०६

असंयोगी.

१००००

२००००

३००००

४००००

५००००

६००००—६

०१०००

०६०००—६

००१००

००६००—६

०००१०

०००६०—६

००००१

००००६—६

३०

विक्रिसं०

११०००

६६०००—३६

६०६००—३६

६००६०—३६

६०००६—३६

०६६००—३६

०६०६०—३६

०६००६—३६

००६६०—३६

००६०६—३६

०००६६—३६

३६०

त्रिकसंयोगी.

११११००

१६६००—३६

६६६००—२१६

६६०६०—२१६

६६००६—२१६

६०६६०—२१६

६०६०६—२१६

६००६६—२१६

०६६६०—२१६

०६६०६—२१६

०६०६६—२१६

००६६६—२१६

२१६०

चौक संयोगी.

११११०

११६६०—३६

१६६६०—२१६

६६६६०—१२९६

६६६०६—१२९६

६६०६६—१२९६

६०६६६—१२९६

०६६६६—१२९६

६४८०

पांच संयोगी.

१११११

१११६६—३६

११६६६—२१६

१६६६६—१२९६

२६६६६—१२९६

३६६६६—१२९६

४६६६६—१२९६

५६६६६—१२९६

६६६६६—१२९६

७७७७

सर्वमली १६, ०६

छ व्रतना भांगा
११७६४८.

असंयोगी.

१०००००

६०००००—६

०६००००—६

००६०००—६
०००६००—६
००००६०—६
०००००६—६

३६

त्रिक संयोगी.

११००००
६६००००—३६
६०६०००—३६
६००६००—३६
६०००६०—३६
६००००६—३६
०६६०००—३६
०६०६००—३६
०६००६०—३६
०६०००६—३६
००६६००—३६
००६०६०—३६
००६००६—३६
०००६६०—३६
०००६०६—३६
००००६६—३६

५४०

त्रिकसंयोगीना.

१११०००
१६६०००—३६
६६६०००—२१६
६६०६००—२१६
६६००६०—२१६
६६०००६—२१६
६०६६००—२१६
६०६०६०—२१६
६०६००६—२१६
६००६६०—२१६
६००६०६—२१६
६०००६६—२१६
०६६६००—२१६
०६६०६०—२१६
०६६००६—२१६
०६०६६०—२१६
०६०६०६—२१६
०६००६६—२१६
००६६६०—२१६
००६६०६—२१६
००६०६६—२१६
०००६६६—२१६

४३२०

११६६००—३६
१६६६००—२१६
६६६६००—१२९६
६६६०६०—१२९६
६६६००६—१२९६
६६०६६०—१२९६
६६०६०६—१२९६
६६००६६—१२९६
६०६६६०—१२९६
६०६६०६—१२९६
६०६०६६—१२९६
६००६६६—१२९६
०६६६६०—१२९६
०६६०६६—१२९६
०६६००६—१२९६
०६०६६६—१२९६
०६०६०६—१२९६
०६००६६—१२९६
००६६६६—१२९६
००६६०६—१२९६
००६०६६—१२९६
०००६६६—१२९६

१९४४०

पांच संयोगीना.

१११११०
११११६०—३६
११६६६०—२१६
१६६६६०—१२९६
६६६६६०—७७७६
६६६६०६—७७७६
६६६०६६—७७७६
६६०६६६—७७७६

चौक संयोगीना.

११११००

६०६६६६—७७७६

०६६६६६—७७७६

४६६५६

छ संयोगीना.

११११११

११११६६—३६

१११६६६—२१६

११६६६६—१२९६

१६६६६६—७७७६

६६६६६६—४६६५६

४६६५६

सर्वमली ११७६४८

सात व्रतना भांगा.

८२३५४२

असंयोगीना.

१००००००

००००००१—७

००००००२—७

००००००३—७

००००००४—७

००००००५—७

००००००६—७

४२

त्रिकसंयोगीना.

११०००००

६६०००००—३६

६०६००००—३६

६००६०००—३६

६०००६००—३६

६००००६०—३६

६०००००६—३६

०६६००००—३६

०६०६०००—३६

०६००६००—३६

०६०००६०—३६

०६००००६—३६

००६६०००—३६

००६०६००—३६

००६००६०—३६

००६०००६—३६

०००६६००—३६

०००६०६०—३६

०००६००६—३६

००००६६०—३६

००००६०६—३६

०००००६६—३६

७५६

त्रिकसंयोगीना.

१११००००

११६००००—६

१६६००००—३६

६६६००००—२१६

००००६६६—७५६०

७५६०

चउकसंयोगीना.

११११०००

१११६०००—६

११६६०००—३६

१६६६०००—२१६

६६६६०००—१२९६

०००६६६६—४५३६०

४५३६०

पंच संयोगीना.

१११११००

११११६००—६

१११६६००—३६

११६६६००—२१६

१६६६६००—१२९६

६६६६६००—७७७६

००६६६६६—१६३२९६

१६३२९६

छ संयोगीना

११११११०
 ११११११६०—६
 ११११११६०—३६
 ११११११६०—३६
 ११११११६०—२१६
 ११११११६०—१२९६
 ११११११६०—७७७६
 ११११११६०—४६६५६
 ०६६६६६६—३२६५९२

३२६५९२

सात संयोगीना.

१११११११
 ११११११६—६
 ११११११६—३६
 ११११११६—२१६
 ११११११६—१२९६
 ११११११६—७७७६
 ११११११६—४६६५६
 ६६६६६६६—२७९९३६

२७९९३६

सर्वमली. ८२३५४२

आठ व्रतना भांगा.

५७६४८००

असंयोगीना.

१०००००००
 ६०००००००—६
 ०६००००००—६
 ००६०००००—६
 ०००६००००—६
 ००००६०००—६
 ०००००६००—६
 ००००००६०—६
 ०००००००६—६

४८

द्विकसंयोगीना.

११००००००
 ६६००००००—३६
 ०००००००६—१००८

१००८

त्रिक संयोगीना.

१११००००००
 ११६००००००—६

१६६००००—३६
 ६६६००००—२१६
 ००००६६६—१२०९६

१२०९६

चउक संयोगीना.

११११००००
 १११६००००—६
 ११६६००००—३६
 १६६६००००—२१६
 ६६६६००००—१२९६
 ००००६६६६—९०७२०

९०७२०

पल संयोगीना.

१११११०००
 ११११६०००—६
 १११६६०००—३६
 ११६६६०००—२१६
 १६६६६०००—१२९६
 ६६६६६०००—७७७६
 ००००६६६६—४३५४५६

४३५४५६

छ संयोगीना.

११११११००
 १११११६००—६
 ११११६६००—३६
 १११६६६००—२१६
 ११६६६६००—१२९६
 १६६६६६००—७७७६
 ६६६६६६००—४३५४५६
 ००००६६६६—१३०६३६८

१३०६३६८

सात संयोगीना.

१११११११०
 ११११११६०—६
 १११११६६०—३६
 ११११६६६०—२१६
 १११६६६६०—१२९६
 ११६६६६६०—७७७६
 १६६६६६६०—४३५४५६
 ६६६६६६६०—२७९९३६
 ००००६६६६—२२३९४८८

२२३९४८८

આઠ સંયોગીના.

૧૬૬૬૬૬૬૬—૨૭૯૯૩૬.

૬૬૬૬૬૬૬૬—૧૬૭૯૬૧૬

૧૧૧૧૧૧૧૧

૧૧૧૧૧૧૧૬—૬

૧૧૧૧૧૧૬૬—૩૬

૧૬૭૯૬૧૬

૧૧૧૧૧૬૬૬—૨૧૬

૧૧૧૧૬૬૬૬—૧૨૯૬

સર્વ મલી ૫૭૬૪૮૦૦

૧૧૧૬૬૬૬૬—૭૭૭૬

૧૧૬૬૬૬૬૬—૪૬૬૫૬

સિદ્ધભાંગાના પ્રસ્તાર લખવાની બીજી રીત.

પહેલી રીતમાં જેમ પ્રકૃત સંયોગના વધા વિકલ્પ પહેલા પદની સાથે પછી વધા વિકલ્પ બીજા પદની સાથે એમ થાયત્તે છેલ્લા પદ સાથે યોજ્યા છે, તેમ આ રીતમાં વિકલ્પોનું પરાવર્તન કરતાં માત્ર એક વિકલ્પ લઈ પ્રકૃતસંયોગનાં વધાં પદ સાથે યોજી પછી બીજો વિકલ્પ લઈ વધાં પદ સાથે યોજવો. દાખલા તરીકે—આઠ વ્રતના દ્વિક સંયોગી ૧૦૦૮ ભાંગા લખવા છે. ષ્ટ-ભંગીના દ્વિકસંયોગે ૩૬ વિકલ્પ, અને આઠ વ્રતનાં દ્વિક સંયોગે ૨૮ પદ થાય છે. તેમાં પ્રથમ પહેલો વિકલ્પ ૨૮ પદ સાથે યોજી પછી બીજો વિકલ્પ લેવો તે પણ ૨૮ પદ સાથે યોજવો. એમ અનુક્રમે છેલ્લો છત્રીશમો વિકલ્પ ૨૮ પદ સાથે યોજવો. એટલે ૧૦૦૮ ભાંગા તૈયાર થઈ જશે.

ભાંગાની સંખ્યા વધે રીતમાં સરખાઈ છે, ફેર એટલો કે પહેલી રીતમાં વિકલ્પોનો ગુંફ સાથે રહે છે અને પદ છુટાં પડી જાય છે. ત્યારે બીજી રીતમાં પદનો ગુંફ સાથે રહી વિકલ્પો છુટા પડી જાય છે. ઉદાહરણ તરીકે બીજી રીત પ્રમાણે સિદ્ધ ભાંગાના થોડા પ્રસ્તાર નીચે પ્રમાણે—

प्रथम व्रतना.

विक सं. ३६

भांगा. ६		
१	११	६३
२	१२	६१
३	१३	६२
४	१४	६३
५	१५	६४
६	१६	६५
७	२१	६६
८	२२	—
९	२३	३६
१०	२४	—
११	२५	—

बीजा व्रतना

भांगा ४८

असं. १२

१०	३१
२०	३२
३०	३३
४०	३४
५०	३५
६०	३६
७०	३७
८०	३८
९०	३९
१००	४०
११०	४१
१२०	४२
१३०	४३
१४०	४४
१५०	४५
१६०	४६
१७०	४७
१८०	४८
१९०	४९
२००	५०
२१०	५१
२२०	५२
२३०	५३
२४०	५४
२५०	५५
२६०	५६
२७०	५७
२८०	५८
२९०	५९
३००	६०
३१०	६१
३२०	६२
३३०	६३
३४०	६४
३५०	६५
३६०	६६
३७०	६७
३८०	६८
३९०	६९
४००	७०
४१०	७१
४२०	७२
४३०	७३
४४०	७४
४५०	७५
४६०	७६
४७०	७७
४८०	७८
४९०	७९
५००	८०
५१०	८१
५२०	८२
५३०	८३
५४०	८४
५५०	८५
५६०	८६
५७०	८७
५८०	८८
५९०	८९
६००	९०
६१०	९१
६२०	९२
६३०	९३
६४०	९४
६५०	९५
६६०	९६
६७०	९७
६८०	९८
६९०	९९
७००	१००
७१०	१०१
७२०	१०२
७३०	१०३
७४०	१०४
७५०	१०५
७६०	१०६
७७०	१०७
७८०	१०८
७९०	१०९
८००	११०
८१०	१११
८२०	११२
८३०	११३
८४०	११४
८५०	११५
८६०	११६
८७०	११७
८८०	११८
८९०	११९
९००	१२०
९१०	१२१
९२०	१२२
९३०	१२३
९४०	१२४
९५०	१२५
९६०	१२६
९७०	१२७
९८०	१२८
९९०	१२९
१०००	१३०

बीजाव्रतना भांगा.

३४२

असं—१८

१००
२००
३००
४००
५००
६००—१
७००—१
८००—१
९००—१
१००—१
११०—१
१२०—१
१३०—१
१४०—१
१५०—१
१६०—१
१७०—१
१८०—१
१९०—१
२००—१
२१०—१
२२०—१
२३०—१
२४०—१
२५०—१
२६०—१
२७०—१
२८०—१
२९०—१
३००—१
३१०—१
३२०—१
३३०—१
३४०—१
३५०—१
३६०—१
३७०—१
३८०—१
३९०—१
४००—१
४१०—१
४२०—१
४३०—१
४४०—१
४५०—१
४६०—१
४७०—१
४८०—१
४९०—१
५००—१
५१०—१
५२०—१
५३०—१
५४०—१
५५०—१
५६०—१
५७०—१
५८०—१
५९०—१
६००—१
६१०—१
६२०—१
६३०—१
६४०—१
६५०—१
६६०—१
६७०—१
६८०—१
६९०—१
७००—१
७१०—१
७२०—१
७३०—१
७४०—१
७५०—१
७६०—१
७७०—१
७८०—१
७९०—१
८००—१
८१०—१
८२०—१
८३०—१
८४०—१
८५०—१
८६०—१
८७०—१
८८०—१
८९०—१
९००—१
९१०—१
९२०—१
९३०—१
९४०—१
९५०—१
९६०—१
९७०—१
९८०—१
९९०—१
१०००—१

२१५

सर्व ३४२

क्रि. सं. १०८

चारव्रतना भांगा.

२४००

असं. २४

१०००

६०००—६

०६००—६

००६०—६

०००६—६

२४

क्रि. सं. २१६

११००

१०१०

१००१—३

०११०

०१०१—२

००११—१

१२००—६

००१२—६

१३००

००१३—६

१४००

००१४—६

१५००

००१५—६

१६००—

००१६—६

२१००

००२६—३६

३१००

००३६—३६

४१००

००४६—३६

५१००

००५६—३६

६१००

००६६—३६

२१६

त्रिक सं. ८६४

१११०

११०१

१०११

०१११—४

११२०

०११२—४

११३०

०११३—४

११४०

०११४—४

११५०

११०

१६०—६

२१०

२६०—६

३१०

३६०—६

४१०—

४६०—६

५१०—

५६०—६

६१०

६६०—६

१०१

६०६—३६

०११

०६६—३६

१०८

त्रिक सं. २१६

१११

११६—६

१६६—३६

६६६—२१६

२१६

२१६

०११६—४
 ११६०
 ०११६—४
 १२१०
 ०१२६—२४
 १३१०
 ०१३६—२४
 १४१०
 ०१४६—२४
 १५१०
 ०१५६—२४
 १६१०
 ०१६६—२४
 २११०
 ०२६६—१४४
 ३११०
 ०३६६—१४४
 ४११०
 ०४६६—१४४
 ५११०
 ०५६६—१४४
 ६११०
 ०६६६—१४४
 ८६४
 चउक सं. १२९६
 ११११
 १११६—६

११६६—३६
 १६६६—२१६
 ६६६६—१२९६
 १२९६
 सर्वमली.
 २४००
 पांचव्रतना भांगा.
 १६८०६
 अस्त. ३०
 १००००
 ०१०००
 ००१००
 ०००१०
 ००००१—५
 २००००
 ०२०००
 ००२००
 ०००२०
 ००००२—५
 ३००००
 ००००३—५
 ४००००
 ००००४—५
 ५००००

००००५—५
 ६००००
 ००००६—५
 ३०
 द्वि. सं. ३६०
 ११०००
 १०१००
 १००१०
 १०००१—४
 ०११००
 ०१०१०
 ०१००१—३
 ००११०
 ००१०१
 ०००११—३
 १२०००
 ०००१२—१०
 १३०००
 ०००१३—१०
 १४०००
 ०००१४—१०
 १५०००
 ०००१५—१०
 १६०००
 ०००१६—१०
 २१०००
 ०००२६—६०
 ३१०००
 ०००३६—६०

४१०००
०००४६—६०
५१०००
०००५६—६०
६१०००
०००६६—६०
—
३६०
—

त्रिकलं. २१६०

१११००
११०१०
११००१—३
१०११०
१०१०१
१००११—३
०१११०
०११०१
०१०११
००१११—४
११२००
००११२—१०
११३००
००११३—१०
११४००
००११४—१०
११५००
००११५—१०
११६००
००११६—१०

१२१००
००१२६—६०
१३१००
००१३६—६०
१४१००
००१४६—६०
१५१००
००१५६—६०
१६१००
००१६६—६०
२११००
००२१६—३६०
३११००
००३१६—३६०
४११००
००४१६—३६०
५११००
००५१६—३६०
६११००
००६१६—३६०
—
२१६०
—

चउक सं. ६४८०

११११०
१११०१
११०११
१०१११
०११११—५

१११२०
०१११२—५
१११३०
०१११३—५
१११४०
०१११४—५
१११५०
०१११५—५
१११६०
०१११६—५
११२१०
०११२१—३०
११३१०
०११३१—३०
११४१०
०११४१—३०
११५१०
०११५१—३०
११६१०
०११६१—३०
१२११०
०१२११—१८०
१३११०
०१३११—१८०
१४११०
०१४११—१८०
१५११०
०१५११—१८०
१६११०
०१६११—१८०
२१११०
०२१११—१०८०

३१११०
०३६६६—१०८०
४१११०
०४६६६—१०८०
५१११०
०५६६६—१०८०
६१११०
०६६६६—१०८०

६४८०

पंचसंयोगी, ७७७६

१११११
११११६—६
१११६६—३६
११६६६—२१६
१६६६६—१२९६
६६६६६—७७७६

७७७६

सर्वमली १६८०६

छ त्रतना भांगा

११७६४८

असंयोगी,

१०००००

०१००००

००१०००

०००१००

००००१०

०००००१—६

२०००००

०००००६—३६

३६

क्रि. सं. ५४०

११००००

१००००१—५

०११०००

०१०००१—४

००११००

००१००१—३

०००११०

००००११—३

६१००००—९०

००००६६—५४०

५४०

त्रिक सं. ४३२०

१११०००

११०००१—४

१०११००

१०१००१—३

१००११०

१०००११—३

०१११००

०११००१—३

०१०११०

०१००११—३

००१११०

०००१११—४

११६०००

०००१६६—१२०

२११०००—७२०

०००६६६—४३२०

४३२०

च. सं. १९४४०

११११००

००११११—१५

१११६००

००१११६—९०

११६१००

००११६६—५४०

१६११००

००१६६६—३२४०

२१११००

००६६६६—१९४४०

१९४४०

પં. સં. ૪૬૬૫૬

૧૧૧૧૧૦.
૦૧૧૧૧૧—૬
૧૧૧૧૧૦—
૦૧૧૧૧૧—૩૬
૧૧૧૨૧૦
૦૧૧૧૧૧—૨૧૬
૧૧૨૧૧૦
૦૧૧૧૧૧—૧૨૧૬
૧૨૧૧૧૦
૦૧૧૧૧૧—૭૭૭૬
૨૧૧૧૧૦
૦૬૬૬૬૬—૪૬૬૫૬

૪૬૬૫૬

છ સં. ૪૬૬૫૬

૧૧૧૧૧૧
૧૧૧૧૧૧—૬
૧૧૧૧૧૧—૩૬
૧૧૧૧૧૧—૨૧૬
૧૧૧૧૧૧—૧૨૧૬
૧૧૧૧૧૧—૭૭૭૬
૧૧૧૧૧૧—૪૬૬૫૬

૪૬૬૫૬

સર્વ મલી. ૧૧૭૬૪૮

સાત વ્રતનો

માંગા—૮૨૩૫૪

અસં.—૪૨

૧૦૦૦૦૦૦
૦૦૦૦૦૦૧—૭
૬૦૦૦૦૦૦
૦૦૦૦૦૦૬—૪૨

૪૨

ક્રિ. સં.—૭૫૬

૧૧૦૦૦૦૦
૧૦૦૦૦૦૧—૬
૦૦૦૦૦૧૧—૨૧
૧૨૦૦૦૦૦
૦૦૦૦૦૧૬—૧૨૬
૨૧૦૦૦૦૦
૦૦૦૦૦૬૬—૭૫૬

૭૫૬

ત્રિ. સં. ૭૫૬૭

૧૧૧૦૦૦૦
૦૦૦૦૧૧૧—૩૬
૧૧૨૦૦૦૦

૦૦૦૦૧૧૬—૨૧૦
 ૧૨૧૦૦૦૦
 ૦૦૦૦૧૬૬—૧૨૬૦
 ૨૧૧૦૦૦૦
 ૦૦૦૦૬૬૬—૭૫૬૦

૭૫૬૦

ચતુક સં. ૪૫૩૬૦

૧૧૧૧૦૦૦
 ૦૦૦૧૧૧૧—૩૫
 ૧૧૧૨૦૦૦
 ૦૦૦૧૧૧૬—૨૧૦
 ૧૧૨૧૦૦૦
 ૦૦૦૧૧૬૬—૧૨૬૦
 ૧૨૧૧૦૦૦
 ૦૦૦૧૬૬૬—૭૫૬૦
 ૨૧૧૧૦૦૦
 ૦૦૦૬૬૬૬—૪૫૩૬૦

૪૫૩૬૦

પં. સં. ૧૬૩૨૯૬

૧૧૧૧૧૦૦
 ૦૦૧૧૧૧૧—૨૧
 ૧૧૧૧૨૦૦
 ૦૦૧૧૧૧૬—૧૨૬
 ૧૧૧૧૨૧૦

૦૦૧૧૧૬૬—૭૫૬
 ૧૧૨૧૧૦૦
 ૦૦૧૧૬૬૬—૪૫૩૬
 ૧૨૧૧૧૦૦
 ૦૦૧૬૬૬૬—૨૭૨૧૬
 ૨૧૧૧૧૦૦
 ૦૦૬૬૬૬૬—૧૬૩૨૯૬

૧૬૩૨૯૬

છા સં. ૩૨૬૫૧૨

૧૧૧૧૧૧૦
 ૦૧૧૧૧૧૧—૭
 ૦૧૧૧૧૧૬—૪૨
 ૦૧૧૧૧૬૬—૨૫૨
 ૦૧૧૧૬૬૬—૧૫૧૨
 ૦૧૧૬૬૬૬—૧૦૭૨
 ૦૧૬૬૬૬૬—૫૪૪૩૨
 ૦૬૬૬૬૬૬—૩૨૬૫૧૨

૩૨૬૫૧૨

સા. સં. ૨૭૯૯૩૬

૧૧૧૧૧૧૧
 ૧૧૧૧૧૧૬—૬
 ૧૧૧૧૧૬૬—૩૬
 ૧૧૧૧૬૬૬—૨૧૬
 ૧૧૧૬૬૬૬—૧૨૯૬

११६६६६—७७७६
१६६६६६—४६६६
६६६६६६—२७९९३६

२७९९३६
सर्व मली ८२३५४२

आठ व्रतना भांगा.

५७६४८००

असं. ४८.

१०००००००
०००००००१—८
०००००००६—४८

४८

क्रि. सं. १००८

११००००००
००००००११—२८
१२००००००
००००००१६—१६८
२१००००००
००००००६६—१००८

१००८

त्रि. सं. १२०९६
१११०००००

०००००१११—५६
११२०००००
०००००११६—३३६
१२१०००००
०००००१६६—२०१६
२११०००००
०००००६६६—१२०९६

१२०९६

च. सं. ९०७२०

११११००००
००००११११—७०
१११२००००
००००१११६—४२०
११२१००००
००००११६६—२५२०
१२११००००
००००१६६६—१५१२०
२१११००००
००००६६६६—९०७२०

९०७२०

पं. सं. ४३५४५६

१११११०००
०००१११११—५६
११११२०००
०००११११६—३३६
१११२१०००
०००१११६६—२०१६

११२११०००
 ०००१११११—१२०९६
 १२१११०००
 ०००१११११—७२५७६
 २११११०००
 ०००१११११—४३५४५६

४३५४५६

छा. सं. १३०६३६८
 ११११११००
 ००११११११—२८
 ११११११००
 ००११११११—१६८
 ११११११००
 ००११११११—१००८
 ११११११००
 ००११११११—६०४८
 ११११११००
 ००११११११—३६२८८
 १२११११००
 ००११११११—२१७७२८
 २१११११००
 ००११११११—१३०६३६८

१३०६३६८

सा. सं. २२३९४८८
 १११११११०
 ०१११११११—८
 १११११११०
 ०१११११११—४८

११११११२१०
 ०१११११११—२८८
 १११११११०
 ०१११११११—१७२८
 १११११११०
 ०१११११११—१०३६८
 १११११११०
 ०१११११११—६२२०८
 १२१११११०
 ०१११११११—३७३२४८
 २११११११०
 ०१११११११—२२३९४८८

२२३९४८८

आ. सं. १६७९६१६
 ११११११११
 ११११११११—६
 ११११११११—३६
 ११११११११—२१६
 ११११११११—१२९६
 ११११११११—७७७६
 ११११११११—४६६५६
 ११११११११—२७९९३६
 ११११११११—१६७९६१६

१६७९६१६

सर्व मली ५७६४८००
 आ प्रमाणे गमे ते व्रतना
 गमे ते भेगीए सिद्धभांगा
 योजी लेवा ।

સિદ્ધભાંગાના પ્રસ્તારનું તાત્પર્ય ।

સિદ્ધ ભાંગામાં શૂન્ય તે વ્રતનાં મૂલઘર છે અને આંકડા વિકલ્પ સૂચક આગંતુક મિજમાન છે। જેટલા વ્રતના ભાંગા લખવા હોય તેટલાં શૂન્ય પ્રથમ લખવાં । જેમકે આઠ વ્રતનાં હોય તો ૦૦૦૦૦૦૦૦ આઠ શૂન્ય. આઠ વ્રતનો કોઈપણ ભાંગો આ આઠ શૂન્યમાંથી વનશે । દાખલા તરીકે આઠ વ્રતના દ્વિકસંયોગનો ૩૬ મો ભાંગો બનાવવો હોય તો પહેલી રીત પ્રમાણે ૩૬ મો વિકલ્પ અને પહેલું પદ તથા વીજી રીત પ્રમાણે વીજો વિકલ્પ અને આઠમું પદ । એ વેના જોડાણથી ૩૬ મો ભાંગો થાય । ૩૬ મો વિકલ્પ ૬૬ અને પહેલું પદ ૧૨ છે. વિકલ્પના બે છગડાને આઠ શૂન્યમાં જગ્યા લેવાની છે. પદના આંકડા તે જગ્યાને નિયમિત કરે છે. એટલે પહેલા અને વીજા શૂન્યને ઠામેજ બે છગડાને બેસવું પડે છે । વીજી રીત પ્રમાણે વીજો વિકલ્પ ‘૧૨’ એકડો ને વગડો, તેને આઠમું પદ ૨૩ એટલે વીજા અને વીજા નંબરનાં શૂન્યને સ્થાને જગ્યા લેવી પડશે । એમ કરતાં ૩૬ મા ભાંગાનો આકાર પહેલી રીત પ્રમાણે ૬૬૦૦૦૦૦૦, અને વીજી રીત પ્રમાણે ૦૧૨૦૦૦૦૦ થાય છે । આમાં આઠ-માંથી છ ઘરશૂન્ય એટલે આઠ વ્રતમાંથી છ વ્રત શૂન્ય અને બે વ્રત ભરેલ અર્થાત્ આદરેલ । તેમાં પહેલી રીત પ્રમાણે પહેલું અને વીજું વ્રત આદરેલ અને વીજી રીત પ્રમાણે વીજું અને વીજું વ્રત આદરેલ । વિકલ્પના બે છગડા ષટ્ઘંગીમાંના છઠા (એગવિહં એગવિહેણ) ભાંગાનું સૂચન કરે છે । વીજી રીતમાં વિકલ્પનો એકડો અને વગડો ષટ્ઘંગીના પહેલા અને વીજા ભાંગા (દ્વિવિહં તિવિ-

હેળં દુવિહં દુવિહેળં) નું સૂચન કરે છે । અર્થાત્ વીજું વ્રત પહેલે અને ત્રીજું વ્રત વીજે માંગે આદર્યું । એકંદર રીતે ૬૬૦૦૦૦૦૦ આ માંગાનો અર્થ એવો થાય છે કે કોઈ માણસે આઠ વ્રતમાંથી પહેલું અને વીજું વ્રત છઠે માંગે આદર્યું । ૦૧૨૦૦૦૦૦ આનો અર્થ એ કે કોઈ માણસે આઠ વ્રત પૈકી વીજું વ્રત પહેલે માંગે અને ત્રીજું વ્રત વીજે માંગે આદર્યું । પહેલું ચોથું પાંચમું છઠું સાતમું અને આઠમું એ છ વ્રત શૂન્ય એટલે આદર્યા વગરનાં સમજવાં । એમ દરેક માંગાનું તાત્પર્ય સમજાવું ।

પ્રકરણ ૫ મું-નષ્ટવિધિ.

માંગાના નષ્ટ વિધિ.

ગમે તે વ્રતના કુલ માંગામાંથી અમુક સંખ્યાનો માંગો પુછવામાં આવે તો તે પુછેલ સંખ્યામાંથી સૂચીના યંત્રમાં-દેવકુલિકામાં જોઈ અસંયોગી તથા દ્વિકસંયોગાદિકના જેટલા જેટલા માંગા વાદ થઈ શકે તેટલા એક પછી એક અથવા સરવાલો કરી વાદ કરવા. એમ વાદ કરતાં કરતાં જે સંયોગીમાંની સંખ્યા તે પુછેલા માંગામાંથી વાદ થઈ ન શકે ત્યારે જાણવું કે પુછેલ માંગો, તે સંયોગીમાંથી નીકળશે । પછી તે સંયોગીના વિકલ્પ અને પદ કેટલાં છે તે સૂચીયંત્રમાં જોઈ લેવું । પછી વાદ કરતાં જે સંખ્યા બાકી રહી છે તેને (પ્રસ્તારની પહેલી રીત પ્રમાણે) તે સંયોગીના વિકલ્પની સંખ્યાએ ભાગવી । ભાગતાં જે લઘ્વાંક આવે તેમાં એક ડમેરતાં જે થાય તેટલામું પદ, તે પુછેલ માંગાનું સમજવું, અને ભાગાકાર કરતાં જે શેષ વધે તેટલામો વિકલ્પ, તે પુછેલ

ભાંગાનો સમજવો । જો ભાગાકાર કરતાં એકે લઘ્વાંક ન આવે અર્થાત્ મુદ્દલ-ભાગ ચાલે નહીં તો લઘ્વાંક શૂન્ય સમજી તેમાં એક ડમેરવો એટલે પહેલું પદ પુછેલ ભાંગાનું થશે, અને શેષ રહે તેટલામો વિકલ્પ । જો શેષ કંઈ પણ ન વધે તો લઘ્વાંકમાં એક મેલવવો નહીં, કિન્તુ તે સંયોગીનો છેલ્લો વિકલ્પ સમજવો । આ પ્રમાણે પુછેલ ભાંગાના નીકલેલ પદ અને વિકલ્પ એ વેની યોજના કરી ભાંગા લખવાની રીત પ્રમાણે ભાંગો કરી પુછનારને કહેવું કે પુછેલ સંખ્યાનો સિદ્ધભાંગો આ પ્રમાણે થાય ।

પ્રસ્તારની વીજી રીત પ્રમાણે ભાંગો કાઢવો હોયતો પુછેલ સંખ્યામાંથી અસંયોગી દ્વિકસંયોગાદિકના સિદ્ધભાંગાની સંખ્યા વાદ કરતાં જે સંખ્યા શેષ રહી હોય તેને તે સંયોગીના વિકલ્પની સંખ્યાને વદલે પદની સંખ્યાયે ભાગ આપવો । જે લઘ્વાંક આવે તેમાં એક મેલવતાં જે થાય તેટલામો વિકલ્પ, અને શેષ રહે તેટલામું પદ પુછેલ ભાંગાનું સમજવું । જો લઘ્વાંક શૂન્ય હોય અર્થાત્ ભાગ ન ચાલે તો તેમાં એક ડમેરવાથી પહેલો વિકલ્પ અને શેષ રહે તેટલામું પદ જાણવું । જો શેષ કંઈ ન વધે તો લઘ્વાંકમાં એક ન ડમેરવો, કિન્તુ લઘ્વાંક જેટલામો વિકલ્પ અને તે સંયોગીનું છેલ્લું પદ પુછેલ ભાંગાનું સમજવું । આ પ્રમાણે પદ વિકલ્પ મુકરર થયા પછી સિદ્ધભાંગો સ્વયં યોજી લેવો ।

ઉદાહરણ કોઈ પુછે કે ષટ્મંગીયે પાંચ વ્રતનો ૩૬૦૦ મો ભાંગો કેવો થાય ? ઉક્ત સંખ્યામાંથી ત્રિક સંયોગી સુધીના $૩૦ + ૩૬૦ + ૨૧૬૦$ મલી ૨૫૫૦ ભાંગો વાદ કરતાં ૧૦૫૦ વાકી રહ્યા તેમાંથી ચડક સંયોગીના ભાંગા વાદ જતાં નથી, માટે તે ભાંગો ચડક સંયોગીમાંથી નીકલવો જોઈએ, ચડક સંયોગીના વિકલ્પ ૧૨૯૬ છે તેથી ૧૦૫૦ ની સંખ્યાનો ભાગ ન

ચાલે માટે પહેલી રીત પ્રમાણે પહેલું પદ અને ૧૦૫૦ મો વિકલ્પ પુછેલ ભાંગાનો આવ્યો, તે બેની યોજના કરતાં ૩૬૦૦ મો સિદ્ધભાંગો આ પ્રમાણે થયો ।

ઉદાહરણ—નં. ૧

૧	૨	૩	૪		પદ પહેલું
૫	૬	૧	૬		વિકલ્પ ૧૦૫૦
૫	૬	૧	૬	૦	ભાંગો ૩૬૦૦ મો

બીજી રીત પ્રમાણે ૧૦૫૦ ને ચક્રસંયોગીના પાંચ પદે ભાગતાં લઘ્યાંક ૨૧૦ આવ્યા અને શેષ કાંઈ ન રહ્યું એટલે ૨૧૦ મો વિકલ્પ અને છેલ્લું પાંચમું પદ આવ્યું તે બેની યોજના કરતાં બીજી રીત પ્રમાણે ૩૬૦૦ મો ભાંગો આ પ્રમાણે થયો ।

ઉદાહરણ—નં. ૧

૨	૩	૪	૫		પાંચમું પદ
૧	૬	૫	૬		૨૧૦ મો વિકલ્પ
૦	૧	૬	૫	૬	૩૬૦૦ મો ભાંગો

ઉદાહરણ નં. ૨—પહેલી રીતે પ્રમાણે—છ વ્રતનો ૧૮૭૬૫ મો ભાંગો કેવો થાય ? ૧૮૭૬૫ માંથી ત્રિકસંયોગીસુધીના $૩૬ + ૫૪૦ + ૪૩૨૦ = ૪૮૯૬$ બાદ કરતાં $૧૮૭૬૫ - ૪૮૯૬ = ૧૩૮૬૯$ રહ્યાં, તેને ચક્રસંયોગીના વિકલ્પ ૧૨૯૬ થી ભાગતાં $૧૩૮૬૯ \div ૧૨૯૬ =$ લઘ્યાંક ૧૦ અને શેષ ૯૦૯ ।

લઘ્યાંક ૧૦માં ૧ ઝમેરતા ૧૧ થયા તે ૧૧ મું પદ અને શેષ ૯૦૯ એ વિકલ્પ ।

૨૩૪૬	૧૧ મું પદ
૫૨૨૩	૯૦૯ મો વિકલ્પ

અર્થાત્ છઠા વ્રતના ચક્રસંયોગીનો ૧૮૭૬૫ મો ભાંગો ૦૫૨૨૩૦ આ પ્રમાણે થયો ।

ઉદાહરણ નં ૨-બીજી રીત પ્રમાણે—

૧૮૭૬૫ માંથી ત્રિકસંયોગી સુધીના ભાંગા ૪૮૯૬ વાદ કરતાં ૧૩૮૬૯ રહ્યા ચક્રસંયોગીનાં પદ ૧૫ છે, માટે ૧૩૮૬૯ ને ૧૫ થી ભાગતાં લઘ્યાંક ૯૨૪ અને શેષ ૯ । લઘ્યાંક ૯૨૪ માં ૧ ઝમેરતાં ૯૨૫ થયા તેટલામો વિકલ્પ અને શેષ ૯ તેટલામું પદ સમજવું ।

૧	૩	૫	૬	૯ મું પદ
૫	૨	૫	૧	૯૨૫ મો વિકલ્પ

‘૫૦૨૦૫૧’ આ ૧૮૭૬૫ મો ભાંગો થયો ।

ઉદાહરણ-નં. ૩-પહેલી રીત પ્રમાણે ૭ વ્રતનો ૨૬૭૩૫ મો ભાંગો કેવો થાય ?

૨૬૭૩૫ માંથી ત્રિકસંયોગીસુધીના ૮૩૫૮ વાદ કરતાં ૧૮૩૭૭ રહ્યાં તેને-ચક્રસંયોગીના વિકલ્પ ૧૨૯૬ થી ભાગતાં લઘ્યાંક ૧૪ અને શેષ ૨૩૩ । લઘ્યાંક ૧૪ માં એક ઝમેરતાં ૧૫ થયા તેટલામું પદ અને શેષ ૨૩૩ એ વિકલ્પ ।

૧	૩	૫	૭	૧૫ મુ પદ
૨	૧	૩	૫	૨૩૩ મો વિકલ્પ

૨૦૧૦૩૦૫ આ ૨૬૭૩૫ મો ભાંગો થયો ।

હદા નં ૩-વીજી રીત પ્રમાણે સાતવ્રતનો ૨૬૭૩૫ મો ભાંગો કેવો થાય ?

૨૬૭૩૫ માંથી ત્રિકસંયોગીસુધીના ૮૩૫૮ વાદ કરતાં વાકી ૧૮૩૭૭ રહ્યાં, તેને સાત વ્રતના ચક્રસંયોગીના પદ ૩૫ થી ભાગતાં લઘ્યાંક ૫૨૫ અને શેષ ૨ । લઘ્યાંક ૫૨૫ માં એક હમેરતાં ૫૨૬ થયા તે વિકલ્પ અને શેષ ૨ તે વીજું પદ સમજવું.

૧	૨	૩	૫	૨ જું પદ
૩	૩	૪	૪	૫૨૬ મો વિકલ્પ

૩૩૪૦૪૦૦ આ ૨૬૭૩૫ મો ભાંગો થયો ।

વિકલ્પના નષ્ટ ।

જે ભંગીના જે સંયોગીનો વિકલ્પ પુછ્યો હોય તેટલે સ્થાને તે ભંગીના ઉત્તરોત્તર ગુણાકાર મુકી જવા । પછી પુછેલ સંખ્યા-માંથી એક વાદ કરીને ઉત્તરોત્તર ગુણાકારમાંની પ્રથમ મોટી સંખ્યાએ ભાગ દેવો. લઘ્યાંક તેની નીચે મુકવો અને શેષ રહેલ સંખ્યાને તેની જોડેની સંખ્યાએ ભાગ દેવો અને લઘ્યાંક તેની નીચે મુકવો. એમ જોડે જોડેની સંખ્યાએ ભાગતાં અનુક્રમે જે લઘ્યાંક આવે તેમાં એક એક હમેરવાથી પુછેલ વિકલ્પનું રૂપ આવશે ।

ઉદાહરણ-પટ્ટભંગીના છસંયોગીનો-૨૯૧૩૪ મો વિકલ્પ કેવો થાય ?

પુછેલ વિકલ્પ ૨૯૧૩૪ છે તેમાંથી ૧ વાદ કરતાં ૨૯-૧૩૩ રહ્યાં તેને ઉત્તરોત્તર ગુણક '૭૭૭૬, ૧૨૯૬, ૨૧૬, ૩૬, ૬, ૧' થી ક્રમશઃ ભાગતાં લઘ્યાંક ૩, ૪, ૨, ૫, ૧, ૩ આવે । જેમકે- $૨૯૧૩૩ \div ૭૭૭૬ =$ લઘ્યાંક ૩ અને શેષ $૫૮૦૫ \div ૧૨૯૬ =$ લઘ્યાંક ૪ અને શેષ $૬૨૧ \div ૨૧૬ =$ લઘ્યાંક ૨, શેષ $૧૮૯ \div ૩૬ =$ લઘ્યાંક ૫; શેષ $૯ \div ૬ =$ લઘ્યાંક ૧, શેષ $૩ \div ૧ =$ લઘ્યાંક ૩ । લઘ્યાંકમાં એક એક ડમેરવાથી ૪ ૫ ૩ ૬ ૨ ૪ થાય તે વિકલ્પ સમજવો ।

ભાજક	૭૭૭૬	૧૨૯૬	૨૧૬	૩૬	૬	૧
લઘ્ય.	૩	૪	૨	૫	૧	૩
ડમેરો.	૧	૧	૧	૧	૧	૧
વિકલ્પ	૪	૫	૩	૬	૨	૪

૪૫૩૬૨૪ આ ૨૯૧૩૪ મો વિકલ્પ થયો.
પટ્ટભંગીના પંચસંયોગીનો ૬૧૦ મો વિકલ્પ કેવો થાય ?

ભાજક.	૧૨૯૬	૨૧૬	૩૬	૬	૧
લઘ્ય	૦	૨	૪	૫	૩
ડમેરો.	૧	૧	૧	૧	૧
વિકલ્પ.	૧	૩	૫	૬	૪

૧૩૬૬૪ આ ૬૧૦ મો વિકલ્પ થયો ।

નવમંગીના પંચસંયોગીનો ૩૬૩૧૧ મો વિકલ્પ કેવો થાય ?

ખાજક.	૬૫૬૧	૭૨૯	૮૧	૯	૧
લબ્ધ.	૫	૪	૭	૨	૪
ઉમેરો.	૧	૧	૧	૧	૧
વિકલ્પ.	૬	૫	૮	૩	૫

૬૫૮૩૫ આ પંચ સંયોગીનો ૩૬૩૧૧ મો વિકલ્પ થયો ।

૧૫૪૩૯૮ આ એકવીશ મંગીના ચતુક સંયોગીનો ૧૫૪૩૯૮ મો

વિકલ્પ કેવો થાય ?

ખાજક.	૯૨૬૧	૪૪૧	૨૧	૧
લબ્ધ.	૧૬	૧૪	૨	૫
ઉમેરો.	૧	૧	૧	૧
વિકલ્પ.	૧૭	૧૫	૩	૬

૧૭-૧૫-૩ ૬ આ એકવીશ મંગીના ચતુક સંયોગીનો ૧૫૪૩૯૮

મો વિકલ્પ થયો ।

ओगणपचास भंगीना चउक संयोगीनो ४९०६०१७
मो विकल्प केवो थाय ?

भाजक.	११७६४९	२४०१	४९	१
लब्ध.	४१	३४	१५	३८
उमेरो.	१	१	१	१
विकल्प.	४२	३५	१६	३९

४२-३५-१६-३९ आ ओगणपचास भंगीना चउक
संयोगीनो ४९०६०१७ मो विकल्प थयो.

एकसो सडतालीस भंगीना त्रिकसंयोगीनो २०७३७६४ मो
विकल्प केवो थाय ?

भाजक.	२१६०९	१४७-	१
लब्ध.	९५	१४२	३४
उमेरो.	१	१	१
विकल्प.	९६	१४३	३५

९६-१४३-३५ आ १४७ भंगीना त्रिक संयोगीनो
२०७३७६४ मो विकल्प थयो ।

इति. नष्ट प्रकरणम् ।

પ્રકરણ ૬ ઠું-ઉદ્દિષ્ટ વિધિ.

સિદ્ધભાંગાના ઉદ્દિષ્ટની રીત ।

કોઈ પુછે કે અમુક ભાંગો કેટલામો છે ? આ પૂછેલ ભાંગા ઉપરથી ભાંગાનો નંબર શોધી કાઢવો તેને ઉદ્દિષ્ટ કહેવામાં આવે છે, તેની રીત આ પ્રમાણે છે—

પૂછેલ ભાંગામાં કયા સંયોગીનું કેટલામું પદ અને કયા સંયોગીનો કેટલામો વિકલ્પ છે તે પ્રથમ જોવું । પહેલી રીત પ્રમાણે જેટલામું પદ હોય, તેમાંથી એક વાદ કરી, તેને તે સંયોગીના વિકલ્પની સંખ્યાએ ગુણાકાર કરવો, જે આવે તેમાં જેટલામો વિકલ્પ ભાંગામાં આવ્યો હોય તે સંખ્યા ઉમેરવી, જે સંખ્યા થાય તેમાં તે સંયોગીથી ઉપરના સંયોગીઓની ભાંગાની સંખ્યા સૂચીમાં જોઈ ઉમેરવી, જે આવે તે પૂછેલ ભાંગાનો નંબર જાણવો ।

બીજી રીત પ્રમાણે પૂછેલરૂપમાં જેટલામો વિકલ્પ હોય તેમાંથી એક વાદ કરી તે સંયોગીના એકંદર પદની સંખ્યાએ ગુણાકાર કરવો, જે આવે તેમાં પૂછેલ રૂપમાં જેટલામું પદ હોય, તે સંખ્યા ઉમેરવી, જે આવે તેમાં ઉપરના સંયોગીના ભાંગાની સંખ્યા ઉમેરતાં જે સંખ્યા આવે તેટલામો નંબર પૂછેલ ભાંગાનો સમજવો.

ઉદાહરણ નં ૧—પહેલી રીત પ્રમાણે પાંચ વ્રતના ચઢક-સંયોગીના ૫-૬-૧-૬-૦ આ ભાંગો કેટલામો છે? આમાં ૫-૬-૧-૬ આ વિકલ્પ તેના ઉદ્દિષ્ટની રીત પ્રમાણે જોતાં ષટ્ભંગીના ચઢક-સંયોગીનો ૧૦૫૦ મો છે, અને ૧૨૩૪ આ પદ પહેલું છે. એકમાંથી એક વાદ કરતાં શૂન્ય આવે એટલે ગુણાકાર ન થાય માટે

વિકલ્પ નંબર ૧૦૫૦ માં ઉપરના ત્રણ સંયોગીના ભાંગા ૨૫૫૦
 હમેરતાં ૩૬૦૦ થાય, માટે પુછેલ ભાંગો પહેલી રીત પ્રમાણે
 ૩૬૦૦ મો છે ।

વીજી રીત પ્રમાણે વિકલ્પ સંખ્યા ૧૦૫૦ માંથી એક વાદ
 કરતાં ૧૦૪૯ રહ્યા, તેને ચક્રસંયોગીનાં પાંચ પદે ગુણતાં ૫૨૪૫
 થયા. તેમાં પુછેલ ભાંગામાં પહેલું પદ છે માટે એક હમેરતાં ૫૨૪૬
 થાય, તેમાં ઉપરના ત્રણ સંયોગીના ૨૫૫૦ હમેરતાં ૭૭૯૬ થાય,
 માટે પુછેલ ભાંગાનો નંબર ૭૭૯૬ મો સમજવો ।

ઉદાહરણ નં. ૨

પહેલી રીત પ્રમાણે ષટ્ભંગીએ છ વ્રતનો ૦૫૨૨૩૦ આ ભાંગો
 કેટલામો ? પુછેલ ભાંગામાં ૨-૩-૪-૫ એ પદ ૧૧ મું ૫-૨-
 ૨-૩ એ વિકલ્પ ષટ્ભંગીના ચક્રસંયોગીનો ૯૦૯ મો છે. ૧૧
 માંથી એક વાદ કરતાં ૧૦ રહ્યા, તેને ચક્રસંયોગીના ૧૨૯૬
 વિકલ્પે ગુણતાં ૧૨૯૬૦ થયા. તેમાં આવેલ વિકલ્પ સંખ્યા
 ૯૦૯ હમેરતાં ૧૩૮૬૯ થાય, તેમાં ઉપરના ત્રણસંયોગીના ૪૮૯૬
 મેલવતાં ૧૮૭૬૫ થાય તે પુછેલ ભાંગાનો નંબર છે ।

વીજી રીત પ્રમાણે ષટ્ભંગીએ છ વ્રતનો ૦૫૨૨૩૦ આ
 કેટલામો ભાંગો છે ? ૫૨૨૩ એ વિકલ્પ ષટ્ભંગીના ચક્રસંયો-
 ગીનો ૯૦૯ મો છે અને ૨-૩-૪-૫ એ પદ ૧૧ મું છે । ૯૦૯
 માંથી એક વાદ કરી ૯૦૮ ને ચક્રસંયોગીનાં પદ ૧૫ થાય,
 તેને કરી ગુણતાં ૧૩૬૨૦ થાય । તેમાં ૧૧ મું પદ માટે ૧૧
 હમેરતાં ૧૩૬૩૧ થાય, તેમાં ઉપરના ત્રણસંયોગીના ૪૮૯૬
 ભાંગા મેલવતાં ૧૮૫૨૭ થાય તે પુછેલ ભાંગાનો નંબર જાણવો ।

ઉદાહરણ નં. ૩

પહેલી રીત પ્રમાણે ષટ્ભંગી સાતવ્રતનો ૨૦૧૦૩૦૫ આ ભાંગો કેટલામો છે ?

આમાં ૧-૩-૫-૭ એ પદ ૧૫ મું છે, તેમાંથી એક બાદ કરી ચઝકસંયોગીના ૧૨૯૬ વિકલ્પે ગુણતાં ૧૮૧૪૪ થાય, તેમાં ૨૧૩૫ એ વિકલ્પ ૨૩૩ મો છે, તે ભેલવતાં ૧૮૩૭૭ થયા, તેમાં ઉપરના ત્રણ સંયોગીના ભાંગા ૮૩૫૮ ઉમેરતાં ૨૬૭૩૫ થાય, માટે પૂછેલ ભાંગો ૨૬૭૩૫ મો છે ।

બીજી રીત પ્રમાણે ષટ્ભંગીએ સાત વ્રતનો ૨૦૧૦૩૦૫ આ ભાંગો કેટલામો છે ।

આમાં ૨૧૩૫ એ વિકલ્પ ષટ્ભંગીનો ચઝક સંયોગીનો ૨૩૩ મો છે, તેમાંથી એક બાદ કરી ૨૩૨ ને ચઝકસંયોગીનાં પાંત્રીશ પદે ગુણતાં ૮૧૨૦ થાય, તેમાં ૧૫ મું પદ છે માટે ૧૫ ઉમેરતાં ૮૧૩૫ થાય. તેમાં ઉપરના ત્રણસંયોગીના ૮૩૫૮ ઉમેરતાં ૧૬૪૯૩ થાય માટે પૂછેલ ભાંગો ૧૬૪૯૩ મો છે ।

અથ વિકલ્પના ઉદ્દિષ્ટની રીત ।

વિકલ્પનો નંબર શોધવાને જે રૂપ-પ્રસ્તાર આપવામાં આવે, તે દરેકની નીચે એકઠા મુકી બાદ કરવા, શેષ રહે તે દરેકના ઉપર જે જે ભંગી હોય તેટલે તેટલે ઉત્તરોત્તર ગુણતાં જે. આંકડા આવે તે મુકી જવા પછી નીચેના અને ઉપરના આંકડાનો સ્હામ સ્હામે પરસ્પર ગુણાકાર કરી, એક વાજુ મુકવા, પછી બધા ગુણાકારનો સરવાલો કરી એક ઉમેરવાથી પુછેલ વિકલ્પનો નંબર નિકલશે ।

ઉદાહરણ નં.-૧.

ષટ્મંગીનો ૪-૫-૩-૬-૨-૪ આ વિકલ્પ કેટલામો છે?

૪-૫-૩-૬-૨-૪ આ વિકલ્પમાંથી એકઢા વાદ કરતાં

૪	૫	૩	૬	૨	૪
૧	૧	૧	૧	૧	૧
૩	૪	૨	૫	૧	૩

૩-૪-૨-૫-૧-૩ રહ્યા, તેનાથી ઉત્તરો-

ત્તર છ છગુણાં ૭૭૭૬, ૧૨૯૬, ૨૧૬,

૩૬, ૬, ૧ આ આંકડાને ક્રમસર

ગુણવા | જેમકે ૭૭૭૬ \times ૩ = ૨૩૩૨૮, ૧૨૯૬ \times ૪ = ૫૧૮૪,

૨૧૬ \times ૨ = ૪૩૨, ૩૬ \times ૫ = ૧૮૦, ૬ \times ૧ = ૬, ૧ \times ૩ = ૩ |

૩૩૩૨૮

૫૧૮૪

૪૩૨

૧૮૦

૬

૩

૨૯૧૩૩

૧

૨૯૧૩૪

૭૭૭૬	૧૨૯૬	૨૧૬	૩૬	૬	૧
૩	૪	૨	૫	૧	૩
૩૩૩૨૮	૫૧૮૪	૪૩૨	૧૮૦	૬	૩

આ દરેક ગુણાકારનો સરવાલો કરી એક જોડવાથી ૨૯૧૩૪

થાય. આ પુછેલ વિકલ્પનો નંબર સમજવો |

ઉદાહરણ નં. ૨

ષટ્ભંગીનો ૧-૩-૫-૬-૪ આ વિકલ્પ કેટલામો છે ?

૧-૩-૫-૬-૪ આમાંથી એકઠા વાદ કરતાં ૨-૪-૫-૩ રહ્યાં.

૧-૧-૧-૧-૧

૦-૨-૪-૫-૩

૧૨૯૬	૨૧૬	૩૬	૬	૧
૦	૨	૪	૫	૩
૦	૪૩૨	૧૪૪	૩૦	૩

૪૩૨

૧૪૪

૩૦

૩

૬૦૯

૧

૬૧૦

પુછેલ વિકલ્પનો ૬૧૦ મો નંબર છે.

ઉદાહરણ નં. ૩

નવભંગીનો ૬-૫-૮-૩-૫ આ વિકલ્પ કેટલામો છે ?

૬-૫-૮-૩-૫ આમાંથી એકઠા વાદ કરતાં ૫-૪-૭-૨-૪ રહ્યાં.

૧-૧-૧-૧-૧

૫-૪-૭-૨-૪

૬૫૬૧	૭૨૯	૮૧	૯	૧
૫	૪	૭	૨	૪
૩૨૮૦૫	૨૯૧૬	૫૬૭	૧૮	૪

$૩૨૮૦૫ + ૨૯૧૬ + ૫૬૭ + ૧૮ + ૪ = ૩૬૩૧૦$. આમાં
 ૧૬-૧૪-૨-૫ આ પુછેલ વિકલ્પનો નંબર છે.

ઉદાહરણ નં. ૪

૧૭-૧૫-૩-૬ આ વિકલ્પ કેટલામો છે ?

૧૭-૧૫-૩-૬ આમાંથી ૧૬-૧૪-૪-૫ રહ્યાં.

૧ ૧ ૧ ૧
 ૧૬-૧૪-૨-૫

૧૨૬૧	૪૪૧	૨૧	૧
૧૬	૧૪	૨	૫
૧૪૮૧૭૬	૬૧૭૪	૪૨	૫

$૧૪૮૧૭૬ + ૬૧૭૪ + ૪૨ + ૫ = ૧૫૪૩૯૭ + ૧ = ૧૫૪૩૯૮$
 આ પુછેલ વિકલ્પનો નંબર છે.

ઉદાહરણ નં. ૫

૪૩-૩૫-૧૬-૩૯ આ વિકલ્પ કેટલામો ?

૪૩-૩૫-૧૬-૩૯ આમાંથી ૪૨-૩૪-૧૫-૩૮ રહ્યાં

૧ ૧ ૧ ૧
 ૪૨ ૩૪ ૧૫ ૩૮

૧૧૭૬૭૨	૨૪૦૧	૪૯	૧
૪૨	૩૪	૧૫	૩૮
૪૮૨૩૬૦૯	૮૧૬૩૪	૭૩૫	૩૮

$૪૮૨૩૬૦૯ + ૮૧૬૩૪ + ૭૩૫ + ૩૮ = ૪૯૦૬૦૧૬ + ૧ = ૪૯૦૬૦૧૭$ આ પુછેલ વિકલ્પનો નંબર છે ।

ઉદાહરણ નં. ૬

૧૬-૧૪૩-૩૫ આ વિકલ્પ કેટલામો છે ?

૧૬-૧૪૩-૩૫ આમાંથી ૧૬-૧૪૨-૩૪ રહ્યાં.

૧ ૧ ૧

૨૦૫૨૮૫૫

૨૧૬૦૯	૧૪૭	૧
૯૫	૧૪૨	૩૪
૨૦૫૨૮૫૫	૨૦૮૭૪	૩૪

$૨૦૫૨૮૫૫ + ૨૦૮૭૪ + ૩૪ = ૨૦૭૩૭૬૩ + ૧ = ૨૦૭૩૭૬૪$
આ પુછેલ વિકલ્પનો નંબર છે ।

પદના નષ્ટ અને હદિષ્ટની રીતિ મંગીયાના ભાંગામાં બતાવેલા પ્રમાણે જ છે તેથી જિજ્ઞાસુએ તેમાંથી જોઈ લેવું.

इति હદિષ્ટપ્રકરણમ્ ।

ગ્રંથ ૩ જો

અનુપૂર્વીના ભાંગા-પ્રસ્તાર

પદ અને વિકલ્પની માફક અનુપૂર્વીના પળ પ્રસ્તાર થાય છે. વિકલ્પના પ્રસ્તારમાં જેમ જેટલા જીવ હોય તેના અંકનો મેલ મેલવવો પડે છે તેમ અનુપૂર્વીના પ્રસ્તારમાં મેલ મેલવવો પડતો નથી કિન્તુ અનુક્રમે અંક લેવાય છે. જેમ પાંચ પદની અનુપૂર્વી ના પ્રથમ પ્રસ્તારમાં ૧-૨-૩-૪-૫ આ આંકડા આવે છે. તેનો સરવાલો કરીએ તો ૧૫ થઈ જાય છે. વિકલ્પના પ્રસ્તારમાં તો સાત જીવના પ્રસ્તાર હોય તો તેનો સરવાલો સાતજ આવવો જોઈએ. પ્રકૃત પ્રસ્તારમાં પ્રથમ અનુક્રમ સચવાય છે માટેજ આનું નામ અનુપૂર્વી રાખવામાં આવ્યું છે. આ વિશેષતાને લીધેજ પદ અને વિકલ્પના પ્રસ્તાર કરતાં અનુપૂર્વીના પ્રસ્તારની સંખ્યા અધિક થાય છે. ગમે તે ઇષ્ટ વસ્તુના અનુક્રમે અંક કલ્પી તેનું પરિવર્તન કરવાથી અનુપૂર્વીના પ્રસ્તાર થાય છે. અરિહંત, સિદ્ધ, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય અને સાધુ ૧ પાંચ પરમેષ્ઠિના અરિહંત ૧ સિદ્ધ ૨ આચાર્ય ૩ ઉપાધ્યાય ૪ અને સાધુ ૫ આ પાંચ અંક અનુક્રમાનુસાર કલ્પી તેના પરિવર્તનથી થતા ૧૨૦ પ્રસ્તાર અત્યંત પ્રસિદ્ધ છે. જેમ પાંચ પરમેષ્ઠિની અનુપૂર્વી છે તેમ છ ફાય, સાત નય, આઠ મદ, નવ તત્વ, ચોવીશ તીર્થંકર આદિ ગમે તે વસ્તુની અનુપૂર્વીના પ્રસ્તાર થઈ શકે છે.

પ્રકરણ ૧ લું

પ્રસ્તારની સંખ્યા

એકથી માંડી ચઢતાં પદની અનુપૂર્વીના પ્રસ્તાર કેટલા કેટલા થાય તેની સંખ્યા જાણવાને માટે સંવેધયંત્ર બનાવવો. જેટલા પદની અનુપૂર્વીના પ્રસ્તાર બનાવવા હોય તેટલા અંકો અનુક્રમે એક પંક્તિમાં લખી જવા. પછી પહેલા અંક ઉપર શૂન્ય મુકી બીજા અંક ઉપર એકઢો લખવો, તેનો તેની નીચેના અંક સાથે ગુણાકાર કરી તેની જોડેના અંક ઉપર લખવો. એમ આગલા આગલા બધે અંકનો ગુણાકાર પાછલા પાછલા અંક ઉપર લખવો, એ રીતે પંક્તિ પૂરી કરવી, ઉપર ઉપરનાં અંકો નીચે નીચેના આગલા પદના પ્રસ્તારની સંખ્યા દર્શાવે છે. જેમ એકથી માંડી પાંચ પદની અનુપૂર્વીના પ્રસ્તારની સંખ્યા કાઢવી હોય તો નીચે પ્રમાણે સંવેધયંત્ર કરવો—

૦	૧	૨	૬	૨૪	૧૨૦
૧	૨	૩	૪	૫	

આમાં બેના ઉપર એક છે તે એક પદની અનુપૂર્વીના પ્રસ્તારની સંખ્યા । ત્રણના ઉપર બે છે તે બે પદની અનુપૂર્વીના પ્રસ્તારની સંખ્યા । ચાર ઉપર છ છે તે ત્રણ પદની અનુપૂર્વીના પ્રસ્તારની સંખ્યા । પાંચના ઉપર ચોવીશ છે તે ચાર પદની અનુપૂર્વીના પ્રસ્તારની સંખ્યા અને ચોવીશની જોડે એકસોવીશ છે તે પાંચ પદની અનુપૂર્વીના પ્રસ્તારની સંખ્યા જાણવી.

प्रकरण २ जुं-प्रस्तार लखवानी रीत.

जेटला पदनी अनुपूर्वीना प्रस्तार लखवा होय तेटला अंको अनुक्रमे पहेला प्रस्तारमां लखी जवा. पछी छेला वे अंको कायम राखी आगलना अंकोनुं परिवर्तन करवुं. ते एवी रीते के लघु अंक आगल मुकवा अने गुरु अंक पाछल मुकवा. प्रथम लघु अंकोनुं परिवर्तन करी पछी गुरु अंकनुं करवुं. एम अंकोनुं परिवर्तन थई रहे त्यारे ते कोष्ठक पूर्ण करी, कायमना बे अंकोमां एक दशको घटाडी पूर्ववत् बीजुं कोष्ठक पूर्ण करवुं. एटलुं ध्यानमां राखवुं के एक प्रस्तारमां एने ए बे अंक न आवे. एम करतां करतां ज्यारे प्रथम प्रस्तारनो पुरेपुरो व्युत्क्रम थई जाय त्यारे ते प्रस्तारनी समाप्ति थशे. उदाहरण तरीके त्रणथी मांडी पांच पदनी अनुपूर्वीना प्रस्तार आंहि लखवामां आवे छे.

त्रण पदनी अनुपूर्वीना प्रस्तार द.

१ २ ३

२ १ ३

१ ३ २

३ १ २

२ ३ १

३ २ १

६

चार पदनी अनुपूर्वीना प्रस्तार २४.

१ २ ३ ४	१ २ ४ ३	१ ३ ४ २	२ ३ ४ १
२ १ ३ ४	२ १ ४ ३	३ १ ४ २	३ २ ४ १
१ ३ २ ४	१ ४ २ ३	१ ४ ३ २	२ ४ ३ १
३ १ २ ४	४ १ २ ३	४ १ ३ २	४ २ ३ १
२ ३ १ ४	२ ४ १ ३	३ ४ १ २	३ ४ २ १
३ २ १ ४	४ २ १ ३	४ ३ १ २	४ ३ २ १
२४			

पांच पदनी अनुपूर्वीना प्रस्तार १२०

१

१ २ ३ ४ ५
२ १ ३ ४ ५
१ ३ २ ४ ५
३ १ २ ४ ५
२ ३ १ ४ ५
३ २ १ ४ ५

२

१ २ ४ ३ ५
२ १ ४ ३ ५
१ ४ २ ३ ५
४ १ २ ३ ५
२ ४ १ ३ ५
४ २ १ ३ ५

३

१ ३ ४ २ ५
३ १ ४ २ ५
१ ४ ३ २ ५
४ १ ३ २ ५
३ ४ १ २ ५
४ ३ १ २ ५

४

२ ३ ४ १ ५
३ ४ २ १ ५
२ ४ ३ १ ५
४ २ ३ १ ५
३ ४ २ १ ५
४ ३ २ १ ५

५

१ २ ३ ५ ४
५ १ ३ ५ ४
१ ३ २ ५ ४
३ १ २ ५ ४
२ ३ १ ५ ४
३ २ १ ५ ४

६

१ २ ५ ३ ४
२ १ ५ ३ ४
१ ५ २ ३ ४
५ १ २ ३ ४
२ ५ १ ३ ४
५ २ १ ३ ४

255

9

2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1

2

2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1

6

2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1

22

2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1

23

2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1

20

2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1

24

2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1

25

2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1

26

2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1
2	3	4	5	6
7	8	9	0	1

૨૬૬

૧૬

૧૭

૧૮

૩	૪	૫	૧	૨
૪	૩	૫	૧	૨
૩	૫	૪	૧	૨
૫	૩	૪	૧	૨
૪	૫	૩	૧	૨
૫	૪	૩	૧	૨

૨	૩	૪	૫	૧
૩	૨	૪	૫	૧
૨	૪	૩	૫	૧
૪	૨	૩	૫	૧
૩	૪	૨	૫	૧
૪	૩	૨	૫	૧

૨	૩	૫	૪	૧
૩	૨	૫	૪	૧
૨	૫	૩	૪	૧
૫	૨	૩	૪	૧
૩	૫	૨	૪	૧
૫	૩	૨	૪	૧

૧૯

૨૦

૨	૪	૫	૩	૧
૪	૨	૫	૩	૧
૨	૫	૪	૩	૧
૫	૨	૪	૩	૧
૪	૫	૨	૩	૧
૫	૪	૨	૩	૧

૩	૪	૫	૨	૧
૪	૩	૫	૨	૧
૩	૫	૪	૨	૧
૫	૩	૪	૨	૧
૪	૫	૩	૨	૧
૫	૪	૩	૨	૧

કુલ એકસોને વીસ પ્રસ્તાર થયા ।

આ પ્રમાણે છ સાત આઠ ઇત્યાદિ. ઇચ્છિત પદની અનુ-
પૂર્વીના પ્રસ્તાર લખવા. પાંચ પદની અનુપૂર્વીના પ્રસ્તારમાં-
છેલ્લા કાયમના વે અંકો-૪૫-૩૫-૨૫-૧૫ । ૫૪-૩૪-૨૪
-૧૪ । ૫૩-૪૩-૨૩-૧૩ । ૫૨-૪૨-૩૨-૧૨- । ૫૧-
૪૧-૩૧-૨૧ । સ્વાસ ધ્યાનમાં રાખવાના છે. કાયમના વે
અંકો શિવાય ત્રણ ત્રણ અંકોનું દરેક કોષ્ટકમાં .યથોચિત પરિ-
વર્તન કરવામાં આવ્યું છે. ચાર પદના પ્રસ્તારમાં- વેવે અંકનું જ
પરિવર્તન કરવાનું રહે છે, તેનું પરિવર્તન જલ્દી થવાથી કાયમના

વે અંકોનું પળ જલ્દી પરિવર્તન થાય છે. પાંચ પદના પ્રસ્તારમાં ત્રણ અંકોના પરિવર્તનને જરા વિલંબ થાય છે તેથી ક્ષાયમના વે અંકો પળ ધીમે ધીમે ઇટલે છ છ પ્રસ્તારે પરિવર્તન પામે છે— જેમ જેમ વધારે પદ તેમ તેમ પરિવર્તન ધીમે ધીમે થાય અને પ્રસ્તાર વધે.

પ્રસ્તારના અંકનું તાત્પર્ય.

પાંચ પદની અનુપૂર્વીમાં પાંચ પદ તે અરિહંત, સિદ્ધ, આ-
ચાર્ય, ઉપાધ્યાય અને સાધુ એમ કલ્પના કરી છે. પ્રસ્તારમાં જ્યાં
એકડો છે ત્યાં ‘ નમો અરિહંતાણં ’ જ્યાં વગડો છે ત્યાં ‘ નમો
સિદ્ધાણં ’ જ્યાં ત્રગડો આવે ત્યાં ‘ નમો આચરિયાણં ’ જ્યાં
ચોગડો આવે ત્યાં ‘ નમો ઉવજ્જાયાણં ’ અને જ્યાં પાંચડો
આવે ત્યાં ‘ નમો લોએ સવ્વસાહૂણં ’ બોલવું. એમ જે જે
પદમાં જે જે અંકોની કલ્પના કરી હોય તે પ્રમાણે અંકોનું
તાત્પર્ય સમજી લેવું.

પ્રકરણ ૩ જું=અનુપૂર્વીના પ્રસ્તારનો નષ્ટ વિધિ.

જેટલાં પદની અનુપૂર્વીના પ્રસ્તારમાંથી નષ્ટ શોધવો હોય
તેટલા કોઠાનો સંવેધ યંત્ર વે પંક્તિવાળો પૂર્વવત્ વનાવવો અને
તેમાં અંકો પળ આગલ કહ્યા પ્રમાણે ભરવા. પછી જે નંબરનો
પ્રસ્તાર પુછ્યો હોય તેમાંથી એક વાદ કરી વાકીની સંખ્યાને
સંવેધ યંત્રમાંના જે જે અંકથી ભાગી શકાય તે અંકથી ક્રમસર
ભાગવો. જે જે અંકથી ભાગાકાર થાય તેની નીચે લઘ્વાંક
મુકવા અને શેષ સ્થાને શૂન્ય મુકવાં. વંનેનો સરવાળો કરવો.

સરવાળાના અંક પ્રમાણે સંવેધયંત્રના વીજી પંક્તિના અંકો ઉપર ' આવું ચિહ્ન કરવું, તે પ્રમાણે તે અંકો પંક્તિમાં ગોઠવવા । જેના ઉપર ચિહ્ન થઈ ગયું હોય તેને નંવરની ગણનામાં ન લેવો, આમ કરતાં જે રૂપ તૈયાર થાય તે પૂછેલ પ્રસ્તારનું રૂપ જાણવું । દા-
ખલા તરીકે સાત પદની અનુપૂર્વીના ૫૦૪૦ પ્રસ્તાર થાય છે.
તેમાંનો ૩૬૦ મો પ્રસ્તાર કેવો હોય એમ કોઈ પૂછે તો તેના માટે આ પ્રમાણે સંવેધ યંત્ર બનાવવો—

૦	૧	૨	૬	૨૪	૧૨૦	૭૨૦	૫૦૪૦
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	

૩૬૦ માંથી એક વાદ કરતાં ૩૫૯ રહ્યા, તેને ૬ ની ઉપરના ૧૨૦ થી ભાગતાં ૧૧૯ શેષ રહ્યા. લઘ્યાંક ૨ આવ્યા, તે ૬ ની નીચે મુકવા, પછી ૧૧૯ ને ૨૪ થી ભાગતાં ૨૩ શેષ રહ્યા. લઘ્યાંક ૪ તે ૫ ની નીચે મુકવા । પછી ૨૩ ને ૬ થી ભાગતાં ૫ શેષ રહ્યા. લઘ્યાંક ૩ તે ૪ ની નીચે મુકવા । પછી ૫ ને ૨ થી ભાગતાં ૧ શેષ રહ્યો. લઘ્યાંક ૨ તે ૩ ની નીચે મુકવા । પછી ૧ ને ૧ થી ભાગતાં લઘ્યાંક ૧ આવ્યો તે ૨ ની નીચે મુકવો । પછી લઘ્યાંકની નીચે એકઢા મુકી સરવાળો કરવો તેનો યંત્ર આ પ્રમાણે—

ધ્રુવાંક	૦	૧	૨	૬	૨૪	૧૨૦	૭૨૦
લઘ્યાંક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
ઉમેરો	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬
સરવાળો	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭

૨૪૮

૩૬૦

૧

૧૨૦)૩૬૦(૨

૨૪૦

૨૪)૧૧૯(૪

૯૬

૬)૨૩(૩

૧૮

૨)૫(૨

૪

૧)૧(૧

૧

૦

સરવાળામાં છેલ્લો અંક એક છે માટે પચ્છાનુપૂર્વીએ પહેલું સ્થાન જે ૭, તેના ઉપર ચિન્હ કરી ૧ ની નીચે મુકવો. તેની જોડે ૩ નો અંક છે માટે ત્રીજું સ્થાન ૪, તેના ઉપર ચિન્હ કરી તે ૩ ની નીચે મુકવો. તેની જોડે ૫ નો અંક છે માટે પાંચમું સ્થાન ૧ છે તેના ઉપર ચિન્હ કરી પાંચની નીચે મુકવો, તેની જોડે ૪ છે માટે ચોથું સ્થાન ૨ છે તે ચિન્હ કરી ૪ ની નીચે મુકવો, તેની જોડે ૩ છે માટે ત્રીજું સ્થાન ૩ છે તેના ઉપર ચિન્હ કરી ૩ ની નીચે મુકવો. તેની જોડે ૨ છે માટે વીજું સ્થાન ૫ છે તેના ઉપર ચિન્હ કરી ૨ ની નીચે મુકવો, તેની જોડે ૧ છે માટે પહેલું સ્થાન ૬ છે તેના ઉપર ચિન્હ કરી એકની નીચે મુકવો । નીચે પંક્તિ તૈયાર થઈ તે ૩૬૦ માં પ્રસ્તાર સમજવો । તેનો યંત્ર નીચે મુજબ—

१	२	३	४	५	६	७
१	२	३	४	५	६	७
६	५	४	३	२	१	७

६ ५ ३ २ १ ४ ७ आ रूप ३६० मो प्रस्तार छे ।
एवी रीते कोई पण नंबरनो अनुपूर्वीनो प्रस्तार पुछवामां आवे
तो उपर प्रमाणे नष्ट विधिधी ते नंबरनो प्रस्तार शोधी काढवो ।

प्रकरण ४ थुं-अनुपूर्वीना प्रस्तारना उद्दिष्ट ।

पुछेल प्रस्तार उपर संवेधयंत्र प्रमाणे आंकड़ा मुकी जवा.
पछी प्रस्तारना अंक पच्छानुपूर्वीए तपासवा, जे जे अंकथी
आगल आगल जेटला मोटा अंक होय ते ते अंक उपरना अंकने
तेटला गुणा करी तेनी नीचे मुकवा, पछी नीचेनी पंक्तिनो एक-
दर सरवालो करी तेमां एक उमेरीए तो पुछेल प्रस्तारनो नंबर
निकले । उदाहरण—

६ ५ ३ २ १ ४ ७ आ प्रस्तार केटलामो छे ?
एम कोई पुछे तो संवेधयंत्र प्रमाणे तेना उपर आंकड़ा मुकवा ।
जैसेके—

०	१	२	६	२४	१२०	७२०
६	५	३	२	१	४	७

આમાં સાત કરતાં કોઈ મોટો અંક આગલ નથી માટે તેની નીચે શૂન્ય. ચાર કરતાં બે અંક મોટા છે માટે, ૧૨૦ ને ડબ્બલ કરવા । એકથી ચાર અંક આગલ મોટા છે માટે તેની ઉપરના ૨૪ ને ચાર ગુણા કરવા । તેની આગલના બે કરતાં ત્રણ અંક મોટા છે, માટે તેની ઉપરના ૬ ને ત્રણ ગુણા કરવા । તેની આગલના ૩ કરતાં બે અંક મોટા છે, માટે તેની ઉપરના બેને ડબ્બલ કરવા । તેની આગલના ૫ કરતાં એક અંક મોટો છે માટે તેની ઉપરના ૧ ને એકગુણા કરવા । છ આગલ કોઈ અંક નથી માટે તેની નીચે શૂન્ય. તેનો યંત્ર આ પ્રમાણે—

૦	૧	૨	૬	૨૪	૧૨૦	૭૨૦
૬	૫	૩	૨	૧	૪	૭
૦	૧	૪	૧૮	૯૬	૨૪૦	૦

નીચેની પંક્તિનો સરવાલો ૩૫૯ થાય છે. તેમાં એક હમે-રતાં ૩૬૦ થાય માટે પુછેલ પ્રસ્તાર સાતપદની અનુપૂર્વીમાં ૩૬૦ નંબરનો છે । એવી રીતે જે કોઈ અનુપૂર્વીના પ્રસ્તારનો નંબર પુછવામાં આવે તો તેનો હિસાબ વિધિ ઉપર પ્રમાણે કરી નંબર શોધી લેવો ।

પ્રકરણ ૫ મું—અનુપૂર્વીના પ્રસ્તારના અંકોના સરવાલાનો વિધિ ।

જેટલા પદની અનુપૂર્વી હોય તેના પહેલા પ્રસ્તારના અંકોનો સરવાલો કરી તે પ્રસ્તારની સર્વ સંખ્યાનો ગુણાકાર કરવો ।

જેટલા પદની અનુપૂર્વી હોય તે સંખ્યાથી ઉક્ત ગુણાકારને ભાગવો ।
 લઘ્યાંકને જેટલા પદની અનુપૂર્વી હોય તેટલી વાર એક એક
 સ્થાન ઢાઘી વાજુ છોડીને જમણી વાજુ વધારી નીચે નીચે અંક
 મુકવા. તેનો જે સરવાલો થાય તે તે પદની અનુપૂર્વીના પ્રસ્તારના
 અંકોનો એકંદર સરવાલો સમજવો । જેમ પાંચ પદની અનુપૂર્વીના
 પ્રસ્તારના અંકોનો સરવાલો કરવો હોય તો તેનો પહેલો પ્રસ્તાર
 ૧-૨-૩-૪-૫, આનો સરવાલો ૧૫ થાય । પાંચ પદની અનુ-
 પૂર્વીના પ્રસ્તારની સંખ્યા ૧૨૦ છે તેને ૧૫ થી ગુણતાં ૧૮૦૦
 થાય. તેને પાંચથી ભાગતાં ૩૬૦ આવે. તેને પાંચ વાર ઉપર
 કહેલ રીતિ પ્રમાણે ગોઠવતાં તેનો સરવાલો ૩૯૯૯૯૬૦ થાય ।
 અંકોની ગોઠવણ આ પ્રમાણે-

૩૬૦
૩૬૦
૩૬૦
૩૬૦
૩૬૦
૩૬૦
૩૯૯૯૯૬૦

આ સંખ્યા પાંચ પદની અનુપૂર્વીના પ્રસ્તારના અંકોની
 એકંદર સંખ્યા છે । એવી રીતે ગમે તે અનુપૂર્વીના પ્રસ્તારના
 અંકોની સંખ્યા કાઢવી ।

इति प्रस्तार अंक संकलनविधि ।

ग्रंथ ४ थो.

पूर्वानुपूर्वीना भांगा.

प्रकरण १ लुं-प्रस्तार संख्या.

जेटला द्रव्यना पूर्वानुपूर्वी भांगा काढवा होय तेटला आडा खानावालो वे पंक्तिनो यंत्र करवो । पहेली पंक्तिना खानामां अनुक्रमे अंको लखवा, बीजी पंक्तिना पहेला खानामां, एक मुकवो । तेने तेनी उपरना जमणा खानाना अंक साथे गुणाकार करी ते आंक उमेरी. बीजो खानो भरवो । एम बधा खाना भरवा । जेमके एकथी आठ द्रव्यना पूर्वानुपूर्वी भांगा-

गुणांक	१	२	३	४	५	६	७	८
लब्धांक	१	४	१५	६४	३२५	१९५६	१३६९९	१०९६००

आ यंत्रथी एक द्रव्यनो १ भांगो, बेना चार, त्रणना १५ चारना ६४, पांचना ३२५, छना १९५६, सातना १३६९९ अने आठना १०९६०० भांगा थाय एम जणाय छे । एवी रीते जेटला द्रव्यना भांगा जाणवा होय ते आवो यंत्र करी जाणवा ।

अथ संयोगीसंवेधयंत्र ।

चार द्रव्यना ६४ भांगा थाय पण तेमां असंयोगी द्विक संयोगी वगेरेना केटला केटला भांगा थाय ते जाणवुं होय तो

જેટલા દ્રવ્ય અથવા સંયોગ હોય તેટલા સ્થાનાનો વે પંક્તિનો સંવે-
ધયંત્ર વનાવવો । પહેલી પંક્તિના સ્થાનામાં પછાનુપૂર્વીં એકથી
ચઢતા આંક લખવા । વીજી પંક્તિના પહેલા સ્થાનામાં ઉપરનોજ
આંક મુકવો । તેને તેની ઉપરના જમણા સ્થાના સાથે ગુણી વીજા
સ્થાનામાં મુકવો । તેની ઉપરના જમણા સ્થાનાના અંક સાથે
ગુણી ત્રીજા સ્થાનામાં મુકવો. એમ વધા સ્થાના પૂરવા । જેમકે-
ચાર દ્રવ્યના સંયોગી ભાંગાનો સંવેધયંત્ર-

વ્યુત્ક્રમ ગુણાંક	૪	૩	૨	૧	
લઘ્વાંક	૪	૧૨	૨૪	૨૪	૬૪
	અસં.	દ્વિ.સં.	ત્રિ.સં.	ચ.સં.	

ચાર દ્રવ્યના ૬૪ ભાંગામાં અસંયોગીના ૪, દ્વિ સંયોગીના
૧૨, ત્રિક સંયોગીના ૨૪ અને ચતુકસંયોગીના ૨૪ એમ
૬૪ આંક યંત્રથી જણાય છે ।

પૂર્વાનુપૂર્વિના સંયોગીભાંગાનો વિધિ.

જેટલા સંયોગ તેટલા સ્થાનાનો ત્રણ પંક્તિનો યંત્ર કરવો ।
પહેલી પંક્તિમાં અનુપૂર્વીના ભાંગા અનુક્રમે લખવા, વીજી પંક્તિમાં
પદના સંયોગી લખવા. તે વેનો પરસ્પર ગુણાકાર કરી ત્રીજી
પંક્તિ પૂરવી । જેમકે ચાર દ્રવ્યના સંયોગી ભાંગાનો યંત્ર-

अनु. भां.	१	२	६	२४
पद सं.	४	६	४	१
लब्ध.	४	१२	२४	२४
	असं.	द्वि.सं.	त्रि.सं.	च. सं.

पद संयोगी लाववानो यंत्र—				
भाजक.	१	२	३	४
गुणक.	४	३	२	१
लब्ध.	४	६	४	१

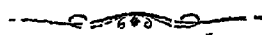
प्रकरण २ जुं. पूर्वानुपूर्वी भांगा लखवानी रीत ।

अनुपूर्वीना प्रस्तारमां असंयोगी द्विक संयोगी आदि नथी, पण पूर्वानुपूर्वीना प्रस्तारमां पद अने विकल्पनी माफक असंयोगी द्विकसंयोगी आदि छे । ते ते संयोगीनो पहिलो प्रस्तार अनुक्रम अंके लखी च्छडते अंके लगभग पदनी माफक करवुं । एक प्रस्तारमां एजे ए पद वे वार न आवे ते ख्याल राखवो. उदाहरण तरीके चार द्रव्यना पूर्वानुपूर्वीना भांगाना प्रस्तार आ गमाणे—

અસં. ૪	૪૩	૩૨૪	૨૧૪૩
	—	૩૪૧	૨૩૧૪
૧	૧૨	૩૪૨	૨૩૪૧
૨	—	૪૧૨	૨૪૧૩
૩	ત્રિ. સ. ૨૪	૪૧૩	૨૪૩૧
૪	૧૨૩	૪૨૧	૩૧૨૪
—	૧૨૪	૪૨૩	૩૧૪૨
૪	૧૩૨	૪૩૧	૩૨૧૪
—	૧૩૪	૪૩૨	૩૨૪૧
દ્વિ. સ. ૧૨	૧૪૨	—	૩૪૧૨
	૧૪૩	૨૪	૩૪૨૧
૧૨	૨૧૩	—	૪૧૨૩
૧૩	૨૧૪	ચત. સં. ૨૪	૪૧૩૨
૧૪	૨૩૧	૧૨૩૪	૪૨૧૩
૨૧	૨૩૪	૧૨૪૩	૪૨૩૧
૨૩	૨૪૧	૧૩૨૪	૪૩૧૨
૨૪	૨૪૩	૧૩૪૨	૪૩૨૧
૩૧	૩૧૨	૧૪૨૩	—
૩૨	૩૧૪	૧૪૩૨	૨૪
૩૪	૩૨૧	૨૧૩૪	પર્કદર ૬૪ ।
૪૧			
૪૨			

અનુપૂર્વીના પ્રસ્તારમાં જેમ છેલા વે અંક કાયમ રહી ધીમે ધીમે પરિવર્તન પામે છે તેમ આમાં પહેલા વે અંક કાયમ રહી ધીમે ધીમે પરિવર્તન પામે છે । પાછલા અંકનું જલ્દી પરિવર્તન થાય છે, માટે તેને પૂર્વાનુપૂર્વી કહેવામાં આવે છે । એવી રીતે ગમે તેટલા દ્રવ્યના પૂર્વાનુપૂર્વીના પ્રસ્તાર લખવા ।

પ્રકરણ ૩ જું--પૂર્વાનુપૂર્વીના સંયોગી ભાંગા કાઢવાનો મેરુવિધિ ।

પૂર્વવત્ મેરુયંત્ર બનાવવો, જેટલા દ્રવ્યના ભાંગા કાઢવા હોય તેટલી પંક્તિ કરવી, દરેક પંક્તિના પહેલાં યાનામાં અનુક્રમે ચઢતા આંક લખવા અને છેલ્લા યાનામાં છેલ્લાની જોડેના ડાબા યાનાનો આંક મુકવો, વચલા યાના આ રીતે ભરવા, યાલી પંક્તિના આઘયાનાના અંકને તેની ઉપરની પંક્તિના અંક સાથે ગુણી; અનુક્રમે નીચેની પંક્તિના યાલી યાના ભરવા । એમ સઘલા યાના પૂરવા ।

૧							
૨	૨						
૩	૬	૬					
૪	૧૨	૨૪	૨૪				
૫	૨૦	૬૦	૧૨૦	૧૨૦			
૬	૩૦	૧૨૦	૩૬૦	૭૨૦	૭૨૦		
૭	૪૨	૨૧૦	૮૪૦	૨૫૨૦	૫૦૪૦	૫૦૪૦	
અ સં.	દ્વિ સં.	ત્રિ.સં.	ચ.સં.	પં. સં.	છ.સં.	સા.સં.	

અથ પૂર્વાનુપૂર્વી માંગાનો આઘ અંક શોધક મેરુવિધિ.

પૂર્વવત્ દ્રવ્ય જેટલી પંક્તિનો મેરુ વનાવવો । એટલું વિશેષ
કે એક જ્ઞાનાની પહેલી પંક્તિ ન કરવી, કિન્તુ જે જ્ઞાનાની
પંક્તિ જ શરૂઆતથી પહેલી પંક્તિ ગણવી । દરેક પંક્તિના પહેલા
જ્ઞાનામાં અનુક્રમે ચ્હડતા અંક લખવા । પહેલી પંક્તિના વીજા
જ્ઞાનામાં એક મુકવો, વીજીના વીજા જ્ઞાનામાં વગડો મુકવો, તેને
તેના વામ જ્ઞાનાના અંક સાથે ગુણી એક ડમેરી નીચેના જ્ઞાનામાં
મુકવો । તેને તેના વામ અંક સાથે ગુણી, એક ડમેરી, તેની
નીચેના જ્ઞાનામાં મુકવો । એ રીતે સઘલી પંક્તિના વીજા જ્ઞાના
ભરવા અને વીજા જ્ઞાનાનો અંક તેની જમણી તરફના સઘલા
જ્ઞાનામાં મુકવો । એમ દરેક પંક્તિના જ્ઞાના પુરવા । ઉદાહરણ—

ગ્રન્થ પ્રશસ્તિ:

—

શાર્દૂલવિક્રીડિત દૃત્તમ્—

શૂન્યાષ્ટાઢ્ઢધરામિતે સુવિદિતે શ્રી વિક્રમાબ્દે શુભે
પૌષે શુક્લદલાન્તિમે શશિદિને શિષ્યેણ રત્નેન્દુના
શ્રીમત્સ્વામિગુલાવચન્દ્રકૃતિનઃ પ્રસ્તારરત્નાવાલિઃ
સ્થિત્વા ગુર્જરદેશરાજનગરે સમ્પાદિતા શ્રેયસે ॥૧॥

અર્થ—પૂજ્યપાદ શ્રી ગુલાવચંદ્રજી સ્વામિના શિષ્ય મુનિશ્રી
રત્નચંદ્રજીએ વિક્રમ સંવત્ ૧૯૮૦ ના પૌષ મહિનાના શુક્લપક્ષને છેલ્લે
દિવસે ઘટલે પુનમને સોમવારે ગુજરાત દેશમાં સુપ્રસિદ્ધ રાજનગર
અપરનામ અમદાવાદ શહેરમાં રહીને આ પ્રસ્તાર રત્નાવાલિ નામના ગ્રંથની
યોજના પોતાના અને પરના શ્રેયને માટે કરી છે.

—

अगरचंद भैरोदान सेठिया जैनग्रन्थालयकी तरफसे

छपी हुई पुस्तकें—

१ प्रकरण (थोकडा) संग्रह भाग २ जा.

इसका योजक लींबडी सम्प्रदायके विद्वान् पूज्यमुनिश्री उत्तमचंद्रजी स्वामी हैं। इसमें पच्चीस क्रिया, योनिद्वार, गर्भावास, श्वासोच्छ्वास, जीवके १४ भेदकी चरचा, ५६३ भेदकी चरचा, महादंडक, चार ध्यान, देशबंध सर्वबंध, संख्याताऽसंख्याता अनंता, पांचशरीर, पांचइन्द्रिय, पुद्गलपरावर्त्तन, पांचज्ञान, सप्रदेशी अप्रदेशी, पढमापढम, चरमाचरम, आहारक अणाहारक, समवसरण, बंधी, लब्धि, बड़कर्मप्रकृति, ४४ बौलका अल्पबहुत्व, पंद्रहयोगका अल्पबहुत्व, जीवके १४ भेदका अल्पबहुत्व, इत्यादि अनेक प्रकरणोंका संग्रह किया गया है। और लींबडीसम्प्रदायके विद्वान् पूज्यमुनिश्री गुलाबचंद्रजी स्वामीजीने परिश्रम लेकर शुद्ध करदिया है। बढौया कागज और ३० फोर्मकी पक्की जिल्द होनेपर भी किमत लागत मात्र एकरुपिया रु. १-पोस्टखर्च अलग।

२ सामायिकसूत्र ।

हिन्दी शब्दार्थ और भावार्थ सहित श्रीमान् शतावधानी पं. मुनिश्री रत्नचंद्रजी स्वामीद्वारा शुद्ध कराई हुई है। और साथमें प्राकृतशब्दकोष भी दिया है, जिससे पढनेके लिये यह अत्युत्तम है किमत दो आना।

३ प्रतिक्रमणसूत्र ।

हिन्दी शब्दार्थ और भावार्थसमेत है. किमत दोआना ।

४ तेतीस बोलकां थोकडा ।

कि एकआना ।

५ जैन बालोपदेश ।

प. मुनिश्री ज्ञानचंद्रजी पंजाबी रचित बालकोंकी पढ़ने के लिये अत्युत्तम है । किमत दो आना ।

६ विविध रत्नस्तवन भाग तीसरा ।

कि. देढआना.

७ विविध रत्नस्तवन भाग चौथा ।

कि. एकआना.

८ प्राकृत ज्योतिषसार—हिन्दी सानुवाद ।

कि. बारहआना.

९ सामायिकसूत्र और प्रतिक्रमणसूत्र मूल.

कि. डेढआना.

इससे अलावा जो कितनैक पुस्तके भेट की है इसमें जो तैयार होगी वह इसके साथ भेज दी जायगी । और उपरोक्त पुस्तकोंका जो मूल्य आवेगा वह सब ज्ञानखातामेंही लगादिया जाता है ।

तैयार हो रहे हैं-

गणितसारसंग्रह-श्रीमहावीराचार्य प्रणीत गणित विषयका अपूर्व ग्रन्थ ।

वास्तुसार याने शिल्पशास्त्र-श्रीमत्परम जैन ठक्करफेस विरचित प्राकृत गाथा बद्ध । इसमें मकान, मंदिर, मूर्ति, इत्यादि बनानेका अच्छी तरह वर्णन है ।

त्रैलोक्यप्रकाश-श्री हेमप्रभसूरि प्रणीत जन्मफल और वर्ष-फलादेशका प्राचीन ग्रन्थ है ।

भुवनदीपक-सटीक-मूल श्रीपद्मप्रभसूरिप्रणीत और टीका-सिंहतिलकसूरिकृत प्रश्न विषयके अपूर्व ग्रन्थ है ।

..... पुस्तक प्राप्ति स्थान—

पं. भगवानदास जैन.

ठी. सेठिया जैनप्रीन्टींग प्रेस.

बीकानेर, (राजपूताना)

सेठिया जैनप्रीन्टींग प्रेस ।

इस प्रेसमें जैन धर्म विषयकी पुस्तकें बहुत अच्छी और शुद्ध छपी जाती है । जिन महाशयको छपाना हो वह कॉपी भेज दें ।

मैनेजर-

सेठिया जैनप्रीन्टींग प्रेस.

बीकानेर, (राजपूताना)

छपरही है.

कर्त्तव्यकोमुदी भाग २ जा-श्रीमान् शतावधानी पं. मुनिश्री
रत्नचंद्रजी स्वामीकृत हिन्दी भाषान्तर सहित.

जैनसिद्धांत कौमुदी-अर्द्ध मागधी व्याकरण-श्रीमान् शता-
वधानी पं. मुनिश्री रत्नचंद्रजी स्वामीकृत तय्यार हो रहा है।

प्राकृत मार्गोपदेशिका-धातुरूपसंग्रह (मागधी)-श्रीमान् शता-
वधानी पं. मुनिश्री रत्नचंद्रजी स्वामीकृत और कईएक पुस्तकें
छपाने के लिये तय्यार हो रही हैं।

पुस्तक मिलनेका पत्ता—

अगरचंद भैरोदान सेठिया जैनग्रन्थालय,

महोला-भरोटियोंका.

बीकानेर, (राजपूताना)

